virtual-project.eu

PAT BARKER

TĂCEREA FEMEILOR

PAT BARKER

TĂCEREA FEMEILOR

Original: *The Silence of the Girls* (2018)

Traducere din limba engleză de:
LAURA KARSCH

virtual-project.eu

PANDORA

2019

„Știți cum a început literatura europeană?” întreba el la prima oră de curs, după ce făcea prezența. „Cu un scandal. Toată literatura Europei pornește de la o dispută”. Apoi punea mâna pe exemplarul din *Iliada* și citea clasei versurile de început. „«Cântă, zeiță, mânia ce-aprinse pe-Ahil Peleianul… de când Agamemnon/ Craiul născut din Atreu, și dumnezeiescul Ahile/S-au dezbinat de cearta ce fuse-ntr-înșii iscată.» Și de ce se ceartă aceste două spirite măreţe și violente? Pentru ceva la fel de simplu ca o bătaie oarecare într-un bar. Se ceartă pentru o femeie. Sau mai degrabă o fetișcană. O fată furată de la părinți. O fată răpită într-un război”.

Philip Roth, *Pata umană*[{1}]

PRIMA PARTE

CAPITOLUL 1

Măreţul Ahile. Genialul Ahile, strălucitul Ahile, divinul Ahile… Epitete peste epitete. Noi nu l-am numit niciodată aşa, noi îl numeam „măcelarul”.

Ahile cel iute de picior. Asta e interesant. Mai mult decât orice, mai mult decât genialitatea lui, mai mult decât măreţia lui, viteza era cea care-l definea. Se spune că, odată, îl fugărea pe zeul Apolo pe câmpia Troiei. Încolţit în sfârşit, Apolo se pare că a spus:

— Nu mă poţi ucide, sunt nemuritor.

— A, da, a replicat Ahile. Dar ştim amândoi că, dacă nu erai nemuritor, acum erai mort.

În faţa lui, nimeni nu putea să aibă ultimul cuvânt, nici măcar un zeu.

∴

Înainte de a-l vedea, l-am auzit: strigătul lui de luptă răsuna în jurul zidurilor oraşului Lyrnessus.

Nouă, femeilor – şi copiilor, bineînţeles – ni s-a spus să ne ducem în cetate, să luăm cu noi haine de schimb şi atâtea provizii câte puteam căra. Eu, ca toate femeile măritate, respectabile, ieşeam rareori din casă – deşi casa mea, trebuie să recunosc, era un palat – aşa că să merg pe stradă ziua în amiaza mare era pentru mine o sărbătoare. Aproape. Cu toate râsetele, uralele şi glumele rostite în gura mare, cred că toate ne temeam. Cu siguranţă, eu mă temeam. Ştiam toate că bărbaţii erau obligaţi să se retragă – bătălia care se dăduse odinioară pe plajă şi în jurul portului se dădea acum chiar sub porţile oraşului. Auzeam ţipete, urlete, săbii lovind în scuturi – şi ştiam ce avea să ne aştepte după căderea oraşului. Şi totuşi, pericolul parcă nu era real – în orice caz, nu pentru mine, şi mă îndoiesc că celelalte erau mai capabile să-l vadă. Cum era posibil ca zidurile acestea înalte, care ne protejau de o viaţă, să cadă?

Pe toate străzile înguste ale oraşului, grupuri de femei ducând în braţe bebeluşi sau ţinând de mână copii se îndreptau către piaţa centrală. Lumina crudă a soarelui, un vânt tăios şi umbra neagră a cetăţii se întindeau să ne cuprindă. Orbită pe moment, trecând de la lumina strălucitoare la întuneric,

m-am împiedicat. Femeile de rând şi sclavele au fost mânate în beci, în vreme ce membrii familiilor regale şi aristocrate ocupau etajul superior. Am urcat scara în spirală, abia ţinându-ne în picioare pe treptele înguste, cotind o dată şi încă o dată, şi încă o dată, până când am ajuns într-o încăpere spaţioasă, pustie. Săgeţi de lumină, pătrunzând prin fantele din pereţi, jucau pe podea, lăsând colţurile încăperii în umbră. Încet, am privit în jur, ne-am ales locuri unde să şedem, ne-am împrăştiat catrafusele şi am început să construim ceva care să semene cu un cămin.

La început era răcoare, dar apoi, pe măsură ce soarele se înălţa tot mai sus, s-a făcut cald şi înăbuşitor. Sufocant. În câteva ceasuri, duhoarea de corpuri transpirate, lapte, excremente de copil şi sânge menstrual a devenit aproape insuportabilă. Sugarii şi prichindeii au început să se agite din cauza arşiţei. Mamele îi întindeau pe cei mici pe cearşafuri şi le făceau vânt, în vreme ce fraţii şi surorile lor mai mari se fâţâiau de colo colo, agitaţi, neînţelegând pe de-a-ntregul ce se petrecea. Doi băieţi – de zece sau unsprezece ani, prea mici pentru a lupta – stăteau în capul scării şi se prefăceau că-i alungă pe invadatori. Femeile se tot uitau una la alta, cu gurile uscate, zgârcite la vorbă, în vreme ce afară ţipetele şi urletele se înteţeau şi au început să se audă bubuituri în porţi. Tot mereu răsuna strigătul acela de luptă, neomenesc, ca urletul unui lup. Pentru prima dată, femeile care aveau fii le invidiau pe cele care aveau fiice, pe motiv că fetelor li se va îngădui să trăiască. Băieţii aflaţi la vârsta la care erau cât de cât în stare să lupte erau de obicei căsăpiţi. Până şi femeile însărcinate erau uneori ucise, străpunse cu lancea, în eventualitatea în care pruncul lor ar fi fost un băiat. Am remarcat-o pe Ismena, însărcinată în luna a patra cu copilul soţului meu, apăsându-şi mâinile pe burtă şi încercând să se convingă pe sine că sarcina încă nu era vizibilă.

În ultimele zile o surprinsesem de multe ori privindu-mă – Ismena, care odinioară se ferise cu orice chip de privirea mea –, iar expresia ei îmi spusese mai limpede decât orice cuvinte: *Acum e rândul tău. Ia să vedem cum o să-ţi placă.* Era dureroasă, privirea aceasta a ei, impertinentă, neclintită. Eu provin dintr-o familie în care sclavii sunt trataţi cu bunătate şi, când tatăl meu m-a dat drept soţie lui Mines, regelui, am continuat această tradiţie în propriu-mi cămin. Am tratat-o cu bunătate pe Ismena – sau, cel puţin, aşa am crezut, dar poate că între stăpân şi sclav nu există bunătate, doar grade diferite de brutalitate? Mi-am îndreptat privirea către Ismena, aflată în celălalt capăt al încăperii, şi mi-am spus: *Da, ai dreptate. Acum e rândul meu.*

Nimeni nu vorbea despre înfrângere, deşi toate ne aşteptam la ea. Ba nu,

cu excepţia unei bătrâne, o mătuşă a soţului meu, care insista că retragerea aceasta până la porţile oraşului era doar o stratagemă. Mines îi păcălea, spunea bătrâna, îi atrăgea în capcană, fără ca ei să-şi dea seama. Noi vom ieşi învingători, pe tâlharii de greci îi vom goni în mare – şi cred că unele dintre femeile mai tinere o credeau. Dar apoi s-a auzit din nou strigătul acela de luptă, şi încă o dată, de fiecare dată mai aproape, şi ştiam toate cine era, deşi niciuna dintre noi nu-i rostea numele.

Atmosfera era încărcată de previziunea a ceea ce avea să ni se întâmple. Mamele îşi cuprindeau cu braţul fiicele care crescuseră repede, dar încă nu ajunseseră la vârsta măritişului. Fete de nouă şi zece ani nu aveau să fie cruţate. Ritsa s-a aplecat spre mine:

— Măcar noi nu mai suntem virgine.

Şi a rânjit când a spus asta, dezvelindu-şi gura ştirbă de la sarcinile avute de-a lungul atâtor ani – şi niciun copil în viaţă. Am dat din cap şi mi-am smuls un zâmbet, dar nu am spus nimic.

Eram îngrijorată din pricina soacrei mele, care preferase să rămână în palat, decât să fie adusă cu lectica în cetate – îngrijorată şi, în acelaşi timp, supărată pe mine însămi că-mi făceam griji, fiindcă, dacă situaţiile noastre ar fi fost inversate, ei sigur nu i-ar fi păsat de mine. Suferea de un an de zile de o boală care-i umflase burta şi o descărnase. M-am hotărât în cele din urmă să mă duc la ea, măcar să văd dacă avea suficientă apă şi mâncare. Ritsa ar fi vrut să mă însoţească – se ridicase deja în picioare –, dar am scuturat din cap.

— Nu lipsesc decât o clipă, i-am spus.

Afară, am inspirat adânc. Chiar şi în clipa aceea, când lumea era pe punctul de a se nărui în jurul meu, m-am simţit uşurată să iau o gură de aer. Prăfos şi fierbinte – îmi ardea gâtlejul –, dar mirosind totuşi proaspăt, după atmosfera fetidă din încăperea de sus. Cel mai scurt drum până la palat era cel care traversa piaţa centrală, însă am văzut săgeţi risipite în ţărână şi, chiar în timp ce priveam, una a zburat pe deasupra zidurilor şi s-a înfipt tremurând într-o grămadă de gunoaie. *Nu, mai bine să nu risc.* Am străbătut în fugă o străduţă atât de îngustă, încât casele care se înălţau deasupra mea abia dacă lăsau să se strecoare un fir de lumină. Ajunsă la zidurile palatului, am intrat pe o poartă laterală, pe care servitorii, probabil, o lăsaseră neferecată când fugiseră. Cai nechezau în grajdurile din dreapta mea. Am traversat curtea şi am parcurs în fugă un culoar care conducea către sala principală.

Încăperea aceea enormă, impunătoare, cu tronul lui Mines în capătul opus, mi-a făcut o impresie ciudată. Prima dată păşisem în această încăpere în ziua

cununiei mele, adusă cu lectica de la casa tatălui meu, după lăsarea întunericului, înconjurată de bărbaţi cu făclii arzând. Mines, cu mama lui, regina Maire, alături, venise să mă întâmpine. Tatăl lui murise cu un an în urmă, fraţi nu avea şi era vital pentru el să capete un moştenitor. De aceea era căsătorit la o vârstă mult mai fragedă decât cea la care se aşteaptă băieţii să fie căsătoriţi, deşi, fără îndoială, le luase deja la rând pe femeile din palat şi se mai delectase, ca supliment, şi cu câţiva băieţi de la grajduri. Ce dezamăgit trebuie să fi fost de mine, când am coborât în sfârşit din lectică şi am stat acolo tremurând, în vreme ce slujnicele îmi scoteau mantaua şi vălurile: o fetiţă slăbănoagă, toată numai păr şi ochi, nicio rotunjime cât vedeai cu ochii. Sărmanul Mines! Idealul lui de frumuseţe feminină era o femeie care să fie atât de grasă, încât, dacă-i trăgeai dimineaţa o palmă peste fund, când te întorceai seara acasă încă mai fremăta carnea pe ea. Dar s-a străduit din greu, noapte de noapte, luni de zile, trudind între coapsele mele, care numai voluptuoase nu erau, cu tot atâta bunăvoinţă ca a unui cal de tracţiune în atelaj, dar, văzând că nu rezultă nicio sarcină, s-a plictisit şi s-a întors la prima lui iubire: o femeie care lucra la bucătărie şi care, cu amestecul subtil de afecţiune şi agresiune al unei sclave, îl atrăsese în patul ei încă de când Mines avea doisprezece ani.

Chiar din ziua aceea, în care m-am uitat întâia oară la regina Maire, am ştiut că mă aştepta o bătălie. Numai că nu a fost doar o bătălie, ci un întreg afurisit de război. Când am împlinit optsprezece ani, eram veterana multor campanii lungi şi amare. Mines părea să nu observe câtuşi de puţin tensiunea, dar, după experienţa mea, bărbaţii sunt în mod curios orbi faţă de agresivitatea femeilor. *Ei* sunt războinicii, cu coifurile şi armurile lor, cu săbiile şi lăncile lor, iar bătăliile noastre par să nu le vadă – sau preferă să nu le observe. Poate că liniştea lor sufletească s-ar tulbura dacă şi-ar da seama că noi nu suntem fiinţele blânde pe care le consideră ei?

Dacă aş fi avut un copil – un băiat –, totul ar fi fost altfel, dar după un an încă mai purtam centura sfidător de bine strânsă, până când Maire, adusă la disperare de dorinţa de a avea un nepot, a arătat în cele din urmă cu degetul către talia mea subţire şi şi-a bătut joc de mine pe faţă. Nu ştiu ce s-ar fi întâmplat dacă nu s-ar fi îmbolnăvit. Ar fi ales probabil o concubină din vreuna dintre familiile conducătoare, o fată care, deşi n-ar fi fost măritată după lege, ar fi devenit regină în toate privinţele, numai cu numele nu. În schimb, a început să crească burta lui Maire. Încă era destul de tânără pentru a face vâlvă. *Al cui e?* se-ntreba toată lumea. Maire părăsea palatul doar

pentru a se duce să se roage la mormântul soțului ei! Dar apoi a început să se gălbejească, să slăbească, și nu a mai ieșit aproape deloc din odăile ei. Fără ea la cârmă, negocierile pentru o concubină de șaisprezece ani s-au poticnit și, în cele din urmă, s-au oprit. Asta era șansa mea, prima care mi se oferea, și am profitat de ea. Curând, toți oficialii de la palat care-i fuseseră loiali ei îmi dădeau mie socoteală. Iar palatul nu era administrat mai prost decât sub domnia ei. Dimpotrivă, chiar mai eficient.

Stăteam așadar în mijlocul sălii și-mi aminteam toate acestea, iar palatul, în care era de obicei atâta zarvă – voci, zăngănit de ceaune, pași în fugă –, se-ntindea acum în jurul meu tăcut ca un mormânt. Încă mai auzeam vuietul luptei din afara zidurilor orașului, dar, ca bâzâitul intermitent al unei albine într-o seară de vară, zgomotul părea mai degrabă să accentueze tăcerea.

Mi-ar fi plăcut să mai rămân în sală sau, și mai bine, să ies în curtea interioară și să mă așez sub copacul meu preferat, dar știam că Ritsa avea să-și facă griji din pricina mea, așa că am urcat încet scara și am străbătut coridorul principal, până la odaia soacrei mele. Ușa a scârțâit când am deschis-o. Încăperea era în penumbră, Maire ținea obloanele închise, fie pentru că o deranja lumina, fie pentru că dorea să-și ferească de ochii lumii înfățișarea schimbată, nu știu. Fusese o femeie foarte frumoasă – și cu câteva săptămâni în urmă observasem că oglinda prețioasă de bronz, care făcuse parte din zestrea ei, dispăruse.

O mișcare în pat. O față palidă întoarsă spre mine, în obscuritate.

— Cine e?

— Briseis.

Fața s-a răsucit imediat. Nu era numele pe care sperase să-l audă. Ajunsese s-o îndrăgească pe Ismena, despre care se spunea că ar purta în pântece copilul lui Mines – și probabil îl purta, deși, cu viața pe care o duc sclavele, nu poți ști întotdeauna cu certitudine cine este tatăl unui copil. Dar în aceste săptămâni și luni de disperare, copilul acesta devenise speranța lui Maire. Da, Ismena era o sclavă, dar sclavele puteau fi eliberate, iar dacă pruncul avea să fie băiat…

Am făcut câțiva pași în odaie.

— Ai tot ce-ți trebuie?

— Da.

Fără să stea să se gândească, doar ca să scape de mine.

— Ai destulă apă?

A aruncat o privire către masa de lângă pat. Am înconjurat patul și am luat

de pe masă urciorul, care era aproape plin. I-am turnat apă într-o cupă mare şi m-am dus să reumplu urciorul dintr-un cazan aflat în colţul opus uşii. Apă caldă, stătută, cu o peliculă de praf deasupra. Am cufundat urciorul în apă şi i l-am adus la pat. Patru fâşii clare de lumină traversau covorul roşu-purpuriu de sub picioarele mele, suficient de strălucitoare cât să mă deranjeze la ochi, deşi patul era cufundat în semiîntuneric.

Se căznea să se ridice în capul oaselor. I-am ţinut cupa la gură şi a băut lacom, cu un zvâcnet în gâtlejul sleit, la fiecare înghiţitură. După un timp, a înălţat capul şi m-am gândit că-şi ostoise setea, dar a scâncit în semn de protest când am dat să-i iau cupa de la gură. Când a terminat în sfârşit de băut, s-a şters cu delicateţe la gură cu un colţ al vălului. Îi simţeam ciuda că o văzusem însetată, neputincioasă.

I-am îndreptat pernele de la cap. Când s-a aplecat în faţă, coloana ei vertebrală s-a conturat într-un mod şocant sub pielea palidă. Era ca şira spinării pe care o scoţi dintr-un peşte fiert. Am sprijinit-o cu delicateţe de perne şi atunci a oftat mulţumită. I-am netezit cearşafurile, şi fiecare cută de pânză emana un miros de bătrâneţe, de boală… Şi de urină. Eram furioasă. O urâsem atâta vreme cu atâta înverşunare pe femeia aceasta – şi nu fără motiv. Când venisem în casa ei, eram o fetiţă de paisprezece ani, o fetiţă fără o mamă care s-o îndrume. S-ar fi putut purta frumos cu mine şi nu a făcut-o; m-ar fi putut ajuta să-mi găsesc locul şi nu a făcut-o. Nu aveam niciun motiv s-o iubesc, dar ce mă înfuria în clipa aceea era faptul că, împuţinându-se, transformându-se în nimic mai mult decât o grămadă de carne încreţită şi oase proeminente, îmi lăsase atât de puţin să urăsc. Da, învinsesem, dar era o victorie găunoasă – şi asta nu numai pentru că Ahile bătea la porţile oraşului.

— Ai putea să faci ceva pentru mine.

Vocea ei era ascuţită, clară şi rece.

— Vezi lada aceea?

Mai mult o ghiceam decât o vedeam. Un dreptunghi din lemn de stejar masiv, cioplit, care zăcea în propria-i umbră în capătul opus al încăperii.

— Adu-mi ceva de acolo.

Când am ridicat capacul greu, s-a răspândit un miros stătut de pene şi ierburi uscate.

— Ce anume?

— E un cuţit acolo. Nu, nu deasupra, dedesubt… Îl vezi?

M-am întors s-o privesc. Se uita ţintă la mine, fără să clipească, fără să-şi plece privirea.

Cuțitul era vârât între al treilea și al patrulea strat de cearșafuri. L-am scos din teacă, iar lama lui tăioasă a sclipit cu ostilitate în direcția mea. Nu era genul de cuțit mic, decorativ, la care mă așteptasem, genul de cuțit cu care-și taie friptura o femeie înstărită. Avea lungimea unui pumnal bărbătesc de ceremonie și-i aparținuse cu siguranță soțului ei. I l-am dus și i l-am așezat în mâini. L-a privit, mângâindu-i pietrele prețioase încrustate în plăsele. M-am întrebat o clipă dacă avea să-mi ceară s-o omor și cum m-aș simți dacă mi-ar cere asta, dar nu, s-a mulțumit să ofteze și a pus cuțitul deoparte.

Ridicându-se puțin în pat, a întrebat:

— Ai aflat ceva? Știi ce se-ntâmplă?

— Nu. Știu doar că sunt în preajma porților.

Atunci mi-a fost milă de ea, o femeie bătrână – pentru că boala o îmbătrânise – îngrozită că ar putea primi vestea morții fiului ei.

— Dacă aflu ceva, am să-ți dau bineînțeles de știre…

A dat din cap, făcându-mi semn să plec. Când am ajuns la ușă, m-am oprit cu mâna pe zăvor și am privit în urma mea, dar ea se răsucise deja într-o parte.

CAPITOLUL 2

Când m-am întors, Ritsa îmbăia un copil bolnav. A trebuit să trec peste câteva corpuri adormite pentru a ajunge la ea.

S-a întors când umbra mea a căzut pe ea.

— Cum e?

— Nu e bine. Nu va rezista.

— Mai bine așa.

Am surprins-o privindu-mă ciudat. Vrajba dintre soacra mea și mine era bine-cunoscută. Pe un ton ușor defensiv, am spus:

— Ar fi putut să vină cu noi. Am fi transportat-o noi. N-a vrut.

Copilul a scâncit, iar Ritsa i-a ferit părul de pe fruntea umedă. Mama lui ședea la câteva picioare de noi, dar se lupta cu un bebeluș agitat, care voia să sugă, dar îi respingea sânul. Părea epuizată. M-am întrebat dacă viitorul e mai greu de înfruntat când ești responsabil pentru alte vieți. Eu trebuia să-mi port doar propria povară și, privind-o pe mama aceea istovită, m-am simțit liberă – și singură. Și apoi m-am gândit că există mai multe căi de a fi conectat cu alți oameni. Da, eu nu aveam copii – dar mă simțeam responsabilă pentru toate

femeile şi toţi copiii din încăperea aceea, ca să nu mai vorbesc despre sclavii înghesuiţi în beci.

Când căldura a devenit mai înăbuşitoare, mai toate femeile s-au întins pe jos şi au încercat să aţipească. Câteva au reuşit – o vreme s-a auzit un cor înteţit de sforăieli şi şuierături –, dar cele mai multe dintre ele zăceau pur şi simplu pe jos, privind apatic acoperişul. Am închis ochii şi i-am ţinut închişi, în vreme ce pulsul îmi zvâcnea la tâmple şi sub obraz. Apoi s-a auzit iarăşi strigătul de luptă al lui Ahile, atât de apropiat de data aceasta, încât unele dintre femei s-au ridicat în capul oaselor şi au privit înspăimântate în jurul lor. Ştiam toate că sfârşitul era aproape.

O oră mai târziu, auzind pocnete şi pârâieli de lemn spart, am dat fuga pe acoperiş, m-am aplecat peste parapet şi am văzut soldaţi greci năvălind printr-o spărtură din poartă. Chiar dedesubtul meu, o zvârcoleală de braţe şi umeri înainta şi iarăşi se retrăgea, în vreme ce bărbaţii noştri se chinuiau să-i împingă pe invadatori înapoi. Zadarnic, fiindcă se revărsau în continuare prin spărtură, croindu-şi calea spintecând şi împungând. Curând, piaţa paşnică în care ţăranii îşi vindeau produsele săptămână de săptămână s-a înroşit de sânge sub tălpile lor. Din când în când, aparent fără niciun motiv, se deschidea o breşă în rândurile luptătorilor şi, într-unul din acele goluri, l-am văzut pe Ahile înălţându-şi capul împodobit cu pene şi privind către palatul pe treptele căruia stătea soţul meu, cu doi dintre fraţii mei alături. Următorul lucru pe care l-am văzut a fost cum îşi croieşte Ahile calea către ei. Când a ajuns în faţa treptelor, gărzile au coborât în fugă să-i bareze calea. L-am văzut cum îşi ridică spada şi o înfige în burta unuia dintre bărbaţi. Sânge şi urină au ţâşnit, dar bărbatul muribund, de pe faţa căruia durerea ştersese orice expresie, îşi legăna în braţe intestinele revărsate, cu blândeţea unei mame care-şi alăptează copilul nou-născut. Am văzut cum se deschid gurile bărbaţilor ca nişte flori stacojii, dar nu le-am auzit urletele. Vuietul bătăliei se apropia şi se îndepărta, într-o clipă asurzitor, în următoarea înăbuşit. Mă ţineam de parapet cu degetele atât de încleştate, încât mi-au crăpat unghiile pe piatra dură. Au fost momente când, jur, timpul s-a oprit în loc. Pe fratele meu mai mic – paisprezece ani, abia era în stare să ridice sabia tatălui meu – l-am văzut murind. Am văzut fulgerul lăncii înălţate, l-am văzut pe fratele meu zăcând pe pământ, zvârcolindu-se ca un porc înjunghiat. Şi în clipa aceea, Ahile, de parcă ar fi avut tot timpul din lume, a întors capul şi a înălţat privirea către turn. M-a privit în faţă sau cel puţin aşa mi s-a părut mie – cred că m-am şi dat un pas înapoi –, dar avea soarele în ochi, imposibil să mă fi

văzut. Apoi, cu un soi de precizie pretenţioasă – mi-aş dori să pot uita, dar nu pot – şi-a pus un picior pe gâtul fratelui meu şi a scos lancea din el. Sângele a gâlgâit din rană, fratele meu s-a luptat un minut întreg să mai respire şi apoi a rămas nemişcat. Am văzut cum i-a scăpat din mână sabia tatălui meu.

Ahile trecuse deja mai departe, la următorul bărbat şi la următorul. În ziua aceea a ucis şaizeci de bărbaţi.

Cea mai crâncenă luptă s-a dat pe treptele palatului, unde soţul meu, sărmanul, prostănacul de Mines, s-a bătut cu vitejie să-şi apere oraşul – el care, până în ziua aceea, fusese un băiat slab, necioplit, şovăielnic. A murit cu amândouă mâinile încleştate pe lancea lui Ahile, de parcă i-ar fi aparţinut lui, iar Ahile ar fi încercat să i-o ia. Avea o expresie profund nedumerită. Cei doi fraţi mai mari ai mei au murit alături de el. Nu ştiu cum a murit al treilea frate al meu, dar, într-un fel sau altul, la porţi sau pe treptele palatului, şi-a găsit şi el sfârşitul. Pentru prima şi singura dată în viaţa mea am fost bucuroasă că mama nu mai era în viaţă.

Toţi bărbaţii din oraş au murit în ziua aceea, luptând la porţile oraşului sau pe treptele palatului. Cei prea bătrâni să mai lupte au fost scoşi din case şi măcelăriţi în stradă. L-am văzut pe Ahile, roşu de sânge, de la coiful cu panaş până la picioarele încălţate cu sandale, apucându-l pe un alt tânăr cu un braţ pe după umeri şi râzând triumfător. Lancea lui, pe care o trăgea în urma sa, brăzda pământul înroşit.

Totul s-a terminat în câteva ceasuri. Când umbrele s-au lungit de-a curmezişul pieţei, pe treptele palatului se adunau în stive cadavrele, deşi grecii au fost încă vreo oră ocupaţi să-i vâneze pe cei rămaşi în urmă, să percheziţioneze case şi grădini, unde ar fi putut încerca să se ascundă cei răniţi. Când nu au mai avut pe cine să ucidă, s-au dedat jafului. Ca nişte coloane de furnici roşii, bărbaţii îşi dădeau din mână-n mână bunurile, îngrămădindu-le în preajma porţilor, pregătite să fie duse la corăbii. Când nu au mai avut loc, au tras cadavrele la o parte, le-au stivuit la zidurile cetăţii. Câini băloşi au început să-i adulmece pe morţi, proiectându-şi pe piatra albă umbrele negre, slăbănoage şi colţuroase, tăioase ca nişte lame de cuţit. Ciori au venit în zbor, s-au instalat croncănind pe acoperişuri şi ziduri, încadrând ca o zăpadă neagră fiecare uşă şi fiecare fereastră. La început gălăgioase, apoi tăcute. În aşteptare.

Jafurile erau acum mai bine organizate. Cete de bărbaţi târau poveri din clădiri – mobilă cioplită, baloturi de pânză preţioasă, tapiserii, armuri, tripoduri, cazane, butoaie cu vin şi cereale. Din când în când, bărbaţii se

aşezau şi se odihneau, unii pe jos, alţii pe scaunele şi paturile pe care le cărau. Toţi dădeau pe gât vin direct din urcior, se ştergeau la gură cu dosul mâinii pătate de sânge, se îmbătau cu ambiţie şi hotărâre. Şi tot mai des, pe când cerul începea să pălească, îşi înălţau privirile către fantele din zidurile cetăţii, unde ştiau că se ascund femeile. Comandanţii treceau de la grup la grup, îi îndemnau pe bărbaţi să se ridice şi treptat reuşeau să-i convingă. Mai luau o duşcă şi se întorceau la muncă.

Ore în şir i-am urmărit cum goleau casele şi templele de bogăţiile pe care generaţii din neamul meu trudiseră să le adune, şi erau foarte pricepuţi la asta, *experimentaţi*. Era ca şi cum ai vedea cum se aşază un roi de lăcuste pe câmpul nerecoltat şi ştii că nu vor lăsa în urma lor niciun grăunte. Am urmărit neputincioasă cum au devastat palatul – căminul meu. Multe femei mi se alăturaseră între timp pe acoperiş, dar eram prea încremenite de mâhnire şi spaimă, pentru a sta de vorbă. Încetul cu încetul, jafurile au încetat – nu mai era nimic de luat – şi atunci s-au pus serios pe băut. Butoaie imense au fost rostogolite până-n piaţă şi urcioarele treceau din mână-n mână…

Şi apoi şi-au îndreptat atenţia către noi.

∴

Sclavele din beci au fost târâte afară primele. De pe acoperiş am văzut cum o femeie a fost violată în repetate rânduri de o ceată de bărbaţi care-şi împărţea un urcior cu vin; şi-l dădeau binevoitori unul altuia, în vreme ce-şi aşteptau rândul. Cei doi fii ai ei – de doisprezece, poate treisprezece ani – zăceau răniţi, muribunzi, la câţiva paşi de ea, dar paşii aceia puteau fi la fel de bine o milă: femeia nu avea nicio speranţă să poată ajunge la ei. Tot întindea mâinile către ei şi-i chema pe nume, dar întâi a murit unul şi apoi celălalt. Mi-am ferit privirea, nu mai suportam să văd.

Acum veniseră toate femeile pe acoperiş şi se ghemuiau laolaltă, îndeosebi fetele tinere, care se agăţau de mamele lor. Am auzit râsete când grecii s-au îmbulzit pe scară. Ariana, o verişoară din partea mamei, m-a apucat de braţ şi mi-a spus mutește: *Haide*. Apoi s-a căţărat pe parapet şi, exact când au năvălit ei pe uşă, s-a aruncat, cu roba albă fluturând în urma ei – ca o molie atinsă de flacără. A durat parcă o veşnicie până s-a izbit de caldarâm, deşi poate trecuseră doar câteva secunde. Ţipătul ei s-a stins, lăsând locul unei tăceri apăsătoare, în vreme ce eu am ieşit încet din rândul femeilor şi m-am întors să-i înfrunt pe bărbaţii care dăduseră buzna. S-au holbat la mine, acum stângaci, stânjeniţi, ca nişte căţeluşi care nu prea ştiu ce au de făcut cu iepurele pe care-l ţin în dinţi.

Un bărbat cu părul cărunt a ieşit în faţă şi s-a prezentat drept Nestor, regele din Pilos. S-a înclinat politicos şi atunci mi-am dat seama că era probabil ultima dată în viaţă când cineva se uita la mine şi o vedea pe Briseis, regina.

— Nu vă temeţi, a spus. Nimeni n-are să vă facă niciun rău.

Mi-a venit să râd. Băieţii care se prefăcuseră că apără scara fuseseră deja duşi de acolo. Un alt băiat, cu un an sau doi mai mare, dar prea puţin dezvoltat pentru vârsta lui, se ţinea de poalele mamei sale, până când unul dintre soldaţi s-a aplecat şi i-a descleştat degetele dolofane. L-am auzit strigând: *Mamă, mamă!* până a ajuns la piciorul scării. Apoi, tăcere.

Având grijă ca faţa să nu-mi trădeze nicio emoţie, l-am privit pe Nestor şi mi-am spus: *Am să te urăsc până la ultima suflare.*

∴

Tot ce a urmat e confuz. Câteva lucruri mi-au rămas în minte, tăioase ca nişte pumnale. Am fost conduse pe străduţele lăturalnice, înguste, ale oraşului nostru, mânate de bărbaţi cu făclii. Umbrele noastre încâlcite urcau întâi pe zidurile albe din faţa noastră şi rămâneau apoi în urmă. La un moment dat, am trecut pe lângă o grădină împrejmuită de un zid şi adierea caldă a nopţii ne-a adus o mireasmă de mimoze. Acum, când atâtea şi atâtea amintiri s-au şters, mă străfulgeră uneori acea mireasmă şi îmi sfâşie inima amintindu-mi tot ce am pierdut. Apoi s-a risipit – iar noi ne ţineam iarăşi unele de altele, alunecând şi clătinându-ne pe aleile pavate cu fraţii noştri.

Şi aşa am ajuns pe plajă, unde marea întunecată şi învolburată se spărgea în spume albe de prorele negre ale corăbiilor lor. Ne-au împins la bord, bărbaţi cu lănci în mâini ne-au îmboldit să urcăm pe scări şi apoi ne-au înghesuit pe punţi – calele fiind ticsite de încărcături mai perisabile. Am aruncat o ultimă privire către oraş. Majoritatea caselor şi templelor ardeau. Flăcările cuprinseseră o aripă a palatului. Speram doar ca soacra mea să-şi fi adunat cumva puterile, pentru a-şi pune capăt zilelor înainte ca incendiul să ajungă la ea.

Cu lanţurile ancorelor zdrăngănind zgomotos, corăbiile au pornit pe mare. Când am ieşit de la adăpostul portului, un vânt trădător a umflat pânzele şi ne-a purtat rapid departe de casă. Ne-am înghesuit la parapete, avide să mai aruncăm o ultimă privire către Lyrnessus. În scurtul timp de când ne aflam la bord, focurile se extinseseră. M-am gândit la mormanele de cadavre din piaţă şi am sperat ca flăcările să le devoreze înaintea câinilor, dar, chiar în timp ce mi se contura acest gând în minte, am văzut cum aveau să fie târâte pe străzi

membrele dezarticulate ale fraţilor mei. O vreme, câinii vor mârâi şi vor da să apuce cu colţii păsările negre care planau deasupra lor şi vulturii mari, greoi, care aşteptau. Din când în când, păsările se vor înălţa toate în zbor şi apoi se vor aşeza încet, plutind în jos ca nişte zdrenţe arse, ca rămăşiţele carbonizate ale marilor tapiserii care acoperiseră pereţii palatului. Curând, câinii vor fi ghiftuiţi şi o vor lua la sănătoasa, departe de incendiile care înaintau în oraş, iar atunci va veni rândul păsărilor.

⁘

O călătorie scurtă. Ne-am ţinut unele de altele pe punţile înclinate, ca să ne alinăm necazul. Majoritatea femeilor şi aproape toţi copiii sufereau de rău de mare, deşi cred că de vină nu era doar tangajul, ci şi, în egală măsură, frica. Într-o clipită, după cum mi s-a părut mie, corabia a deviat de la curs şi a intrat, cutremurându-se, la adăpostul unui golf imens.

Brusc bărbaţii au început să strige şi să arunce frânghii – una a şerpuit pe punte şi m-a lovit peste picioare – sau să sară peste bord şi să înainteze către mal, cu apa până la brâu, prin valurile înspumate. Noi ne ţineam în continuare unele de altele, ude şi dârdâind de frig, fiindcă un val se spărsese peste proră în timp ce corabia îşi schimbase direcţia, toate îngrozite de ce avea să urmeze. Au condus corabia până la ţărmul acoperit de pietriş şi atunci alţi bărbaţi, nenumăraţi bărbaţi au venit prin apă împroşcând, să ajute ca vasul să fie tras dincolo de linia fluxului. Apoi, una câte una am fost coborâte pe uscat. Am privit în lungul golfului şi am văzut sute de corăbii negre, cu cioc, prădătoare, mai multe decât văzusem vreodată în viaţa mea. Mai multe decât mi-aş fi putut vreodată imagina. De îndată ce toată lumea s-a aflat pe uscat, ne-au mânat în susul plajei şi de-a curmezişul unui spaţiu deschis, vast, către un şir de barăci. Eu mergeam alături de o fată tânără, cu părul negru, care era foarte frumoasă – sau ar fi fost, dacă n-ar fi avut faţa buhăită de plâns. Am apucat-o de braţul gol şi am ciupit-o. Tresărind, s-a întors să mă privească şi atunci i-am spus:

— Nu plânge.

A căscat ochii la mine, aşa că am mai ciupit-o o dată, de data aceasta mai tare.

— *Nu plânge.*

Ne-au aliniat în faţa barăcilor şi ne-au inspectat. Doi bărbaţi, care vorbeau doar între ei, au trecut prin faţa femeilor, trăgând-o pe una de buză, pe alta de pleoapă, împungând burţi, strângând sâni, vârându-şi mâinile între picioarele noastre. Mi-am dat seama că eram evaluate, pentru a fi repartizate. Ne-au ales

pe câteva şi ne-au împins într-o baracă, în vreme ce pe celelalte le-au dus în altă parte. Ritsa dispăruse. Încercasem să rămân lângă ea, dar ne despărţiseră. Odată ajunse în baracă, ne-au dat pâine, apă şi o găleată, după care au ieşit şi au zăvorât uşa în urma lor.

Nu exista fereastră, dar după o vreme ochii ni s-au obişnuit cu întunericul şi ne-am putut vedea feţele în lumina slabă a lunii, care pătrundea prin crăpăturile din pereţi. Acum eram un grup mult mai mic de femei foarte tinere şi fete, toate frumoase, toate cu aspect sănătos, câteva cu bebeluşi la piept. Am căutat-o din priviri pe Ismena, dar nu era cu noi. Un spaţiu închis, încins şi înăbuşitor, bebeluşi care se smiorcăiau şi, pe măsură ce noaptea trecea, o duhoare de fecale de la găleata pe care eram obligate s-o folosim. Nu cred c-am închis un ochi.

Dimineaţa, aceiaşi doi bărbaţi ne-au aruncat pe uşă un teanc de tunici şi ne-au spus grosolan să ne îmbrăcăm. Hainele noastre erau murdare, ude şi şifonate de la călătoria pe mare. Am făcut cum ni s-a spus, chinuindu-ne să ne încheiem veşmintele cu degetele amorţite. O fată nu mai mare de doisprezece sau treisprezece ani a început să plângă. Ce să-i fi spus? Am mângâiat-o pe spate şi ea şi-a lipit de mine faţa umedă, încinsă.

— N-ai să păţeşti nimic, i-am zis, deşi ştiam că nu era adevărat.

Eu am ieşit prima. Nu mai ieşisem din casă fără văl şi fără însoţitoare de la vârsta de paisprezece ani, aşa că mi-am ţinut privirea plecată, ţintită asupra cataramelor de la sandale, care sclipeau în soare. Strigăte apreciative: *Ia uitaţi-vă ce ţâţe are!* în general binevoitoare, deşi vreo doi mi-au strigat nişte lucruri cumplite, ce-ar fi vrut ei să-mi facă mie şi tuturor celorlalte târfe din Troia.

Era şi Nestor de faţă. Nestor cel bătrân, care avea cel puţin şaptezeci de ani. A venit la mine şi mi-a vorbit – afectat, dar nu cu răutate.

— Nu te mai gândi la viaţa pe care ai avut-o, a spus. S-a dus – dacă-ncepi să-ţi faci prea multe gânduri, ai să fii doar nefericită. *Uit-o*! Acum asta e viaţa ta.

Să *uit.* Deci asta era acum misiunea mea, simplă şi limpede ca apa dintr-un blid: Să-mi *amintesc.*

Am închis ochii. Lumina orbitoare ardea portocalie pe pleoapele-mi închise, tăiată de câteva fâşii purpurii mişcătoare. Bărbaţii strigau acum mai tare: *Ahile! Ahile*! Apoi s-a iscat un vuiet şi atunci am ştiut că sosise. Răcnete, râsete, glume – glume care sunau ca nişte ameninţări şi erau într-adevăr ameninţări. Eu eram o vacă priponită, care aştepta să fie sacrificată – şi, vă

rog să mă credeţi, în clipa aceea moartea mi-ar fi fost bine-venită. Mi-am acoperit urechile cu mâinile şi, adunându-mi ultimele forţe, m-am întors cu gândul la Lyrnessus. Am intrat pe porţile intacte, am revăzut palatele şi templele nearse, străzile aglomerate, femei care spălau rufe la fântână, ţărani care descărcau fructe şi legume la standurile din piaţă. Am reclădit oraşul devastat, i-am repopulat străzile, i-am adus la viaţă pe soţul şi pe fraţii mei – şi i-am zâmbit în trecere femeii pe care o văzusem violată, când a trecut agale prin piaţa centrală, însoţită de frumoşii ei fii… *Eu* am făcut toate acestea. Înconjurată de gloata aceea gălăgioasă, i-am împins înapoi, afară din arenă, în josul plajei, înapoi pe corăbiile lor. Eu am făcut toate acestea. *Eu* singură. Am trimis acasă flotele ucigaşe.

Iarăşi, răcnete: *Ahile! Ahile!* Dintre toate numele lor, cel mai respingător. L-am revăzut zăbovind în timp ce-mi ucidea fratele, înălţând privirea către cetate – către mine, parcă –, lăsându-l pe fratele meu să zacă acolo, pironit de pământ, înainte de a se răsuci din nou spre el şi, cu acel gest măsurat, cumpătat, *elegant* al lui, să-i scoată lancea din gât.

Ba nu, am spus în sinea mea. Aşa că m-am întors acasă din piaţa centrală, pe străzile liniştite şi răcoroase, am intrat pe porţile palatului şi în sala întunecată – sala în care pusesem piciorul întâia oară în ziua cununiei mele. De acolo am mers imediat la locul meu preferat. Aveam un copac în curtea interioară, un copac cu crengi mari, care ţinea umbră şi în cea mai toridă zi. Obişnuiam să şed acolo seara, să ascult muzica din sală. Adierea nopţii îmi aducea sunetul lirelor şi flautelor şi toate grijile zilei se risipeau. Acum eram acolo, întindeam gâtul către coroana copacului, vedeam luna, prinsă ca un peşte argintiu, sclipitor, în plasa neagră a ramurilor…

Şi atunci, o mână cu vârfurile degetelor zgrunţuroase de nisip m-a apucat de bărbie şi mi-a întors capul într-o parte şi în cealaltă. Am încercat să privesc, dar mă orbea soarele şi, până să mă forţez eu să deschid ochii, se îndepărtase deja.

S-a oprit în mijlocul arenei şi a ridicat mâinile deasupra capului, până au amuţit răcnetele.

— Ura, băieţi! a spus. E bunicică.

Şi atunci au râs toţi, până la ultimul bărbat din arena aceea vastă.

CAPITOLUL 3

Imediat s-au ivit doi soldaţi şi m-au condus la baraca lui Ahile. „Baracă” e

un cuvânt care creează probabil o impresie greşită; era o clădire solidă, cu o verandă pe două laturi şi trepte care conduceau la uşa principală. Am fost condusă printr-o sală spaţioasă, într-o cămăruţă dosnică, strâmtă, mai degrabă o debara, care nu avea fereastră către lumea exterioară. Acolo am fost pur şi simplu abandonată. Tremurând de frig şi şoc, m-am aşezat pe pat. După o vreme, am băgat de seamă că mâinile mele atingeau o pătură de lână şi m-am forţat s-o examinez. Ţesătura era foarte fină, un model complicat de frunze şi flori, în mod evident o creaţie troiană, textilele greceşti nu erau de departe la fel de bune ca ale noastre – şi m-am întrebat din ce oraş fusese furată.

Undeva în apropiere au zdrăngănit farfurii şi platouri. Un iz de friptură de vită s-a strecurat în încăpere. Mi s-a întors stomacul pe dos, am simţit gustul fierii şi m-am forţat să înghit şi să respir adânc, regulat. Mi s-au umezit ochii, mă zgâria în gât. *Respiră adânc. Inspiră, expiră, inspiră, expiră. Respiră adânc, regulat…*

Am auzit paşi care se apropiau, iar zăvorul uşii a-nceput să se ridice. Cu gura uscată, stăteam şi aşteptam.

Un bărbat înalt – nu era Ahile – a intrat cu o tavă cu mâncare şi vin.

— Briseis? a întrebat.

Am dat din cap. Nu mă simţeam precum cineva care ar fi avut un nume.

— Patrocle.

S-a bătut cu un deget în piept în timp ce şi-a rostit numele, de parc-ar fi crezut că nu-l înţeleg şi nu pot să i-o iau în nume de rău, din moment ce şedeam acolo şi priveam în gol, prosteşte, ca un bou. Dar i-am recunoscut numele. Războiul dura de multă vreme, ştiam deja o mulţime despre comandanţii inamici. El era camaradul cel mai apropiat al lui Ahile, secundul lui, dar toate acestea erau absurde, de ce s-o servească un bărbat atât de puternic pe o sclavă?

— Bea, a spus. Ai să te simţi mai bine.

A umplut cupa cu generozitate şi mi-a întins-o. Am luat-o şi mi-am dus-o şovăitoare la buze.

— Nimeni n-o să-ţi facă niciun rău.

M-am uitat la el, acordând atenţie fiecărui detaliu al înfăţişării sale: statura lui, părul pleoştit, nasul spart – dar n-am putut scoate un cuvânt. După o vreme mi-a adresat un zâmbet strâmb, a pus tava pe masa de lângă pat şi a ieşit.

Mâncarea era o problemă. Am mestecat ore în şir sau cel puţin aşa mi s-a părut, o bucată de carne, pentru ca în cele din urmă să mi-o scuip în palmă şi

s-o ascund sub marginea farfuriei. La început m-am gândit că n-am să pot bea nici vinul, dar m-am silit. Nu știu dacă mi-a folosit la ceva – poate, da. Vinul acela atât de puternic, băut pe stomacul gol, mi-a amorțit nasul și gura; restul era oricum deja amorțit.

Din sala alăturată s-a auzit larma unor voci masculine, vuietul acela discordant, care înghite orice alt sunet. Mirosul cărnii de vită fripte era acum mai intens. Vitele *noastre*. Mânaseră cirezile cu trei zile în urmă, înainte de căderea orașului. Un ceas s-a scurs cu greu. Strigăte, râsete, cântece, care se încheiau întotdeauna cu bătăi în masă și aplauze furtunoase. Am avut impresia că aud undeva afară, în întuneric, un copil plângând.

M-am ridicat în cele din urmă și m-am dus la ușă. Nu era încuiată. Păi, nu, bineînțeles că nu era încuiată, de ce să se fi obosit? Știau că nu aveam unde să plec. Am întredeschis-o încet, cu prudență, iar hărmălaia de cântece și râsete s-a întețit brusc. Mi-era frică să mă aventurez mai departe, dar simțeam nevoia să văd. Să știu ce se întâmplă. În încăperea aceea începusem să mă simt ca într-un mormânt. Așa că am străbătut în vârful picioarelor culoarul scurt care ducea la sală și am privit pe furiș în semiîntuneric.

O încăpere lungă, îngustă, cu un tavan scund, traversat de grinzi, care mirosea a pin și rășină și era luminată de șiruri de lămpi fumegânde, atârnate pe pereți. Două mese pe capre, cu bănci de ambele laturi, se întindeau pe toată lungimea încăperii. Bărbații, înghesuiți umăr la umăr, se-ntindeau și se-mbrânceau să-și înfigă vârfurile pumnalelor în hălci de carne roșie. Am văzut șiruri de fețe lucioase, de pe bărbiile cărora se scurgeau sânge și zemuri, strălucind în cercuri de lumină intersectate. Pe tavanul traversat de grinzi se întâlneau și se încleștau în luptă umbrele lor uriașe, în comparație cu care ei păreau niște pitici. Până și de la distanța la care mă aflam m-a izbit duhoarea sudorii, a sudorii din ziua aceea, încă proaspătă, dar dedesubtul ei simțeam izul stătut al altor zile și altor nopți, care-și avea obârșia undeva la mare depărtare, în întuneric, în primul an al acestui război interminabil. Când sosiseră corăbiile negre, eu eram o fetiță care se juca cu păpuși.

Ahile și Patrocle ședeau la o măsuță, privind din centrul încăperii către ușă. Deși stăteau cu spatele la mine, am văzut cât de des se priveau. Toți erau într-o dispoziție de zile mari, se lăudau cu faptele lor de vitejie din Lyrnessus. Au urmat și alte cântece, inclusiv unul despre Elena, fiecare vers mai obscen decât celălalt. L-au încheiat în hohote de râs. În pauza care a urmat, Ahile și-a împins farfuria din față și s-a ridicat în picioare. La început nimeni nu a observat, dar treptat vacarmul s-a stins. Ahile a înălțat mâinile și a spus ceva

în dialectul acela nordic, greu inteligibil, al lui – în mod normal nu aveam probleme să înțeleg greaca, dar în primele zile accentul lui mi s-a părut dificil – spunea ceva despre cât de mult regretă să spargă petrecerea, *dar*…

Râdea în timp ce vorbea, parcă se lua singur peste picior. A urmat un cor de huiduieli și fluierături, după care cineva a strigat din spate:

— Știm noi de ce vrei *tu* să te duci devreme la culcare!

Au început să bată în mese. Cineva a intonat un cântec și toți l-au răcnit în cor, bătând ritmul cu pumnii încleștați.

De ce s-a născut atât de arătos?
De ce s-a născut, de fapt?
Nu-i e nimănui de niciun folos!
De niciun folos, pământul îl scurmă!
S-o fi bucurând de el mama lui,
Însă pe mine tare mă înfurie, să fie-al dracului!

Și așa mai departe. M-am strecurat înapoi în debara și am închis ușa, dar, în timp ce ei continuau să cânte, am crăpat-o din nou, atât cât să pot strecura o privire în odaia lui Ahile. Am zărit tapiserii prețioase pe pereți, o oglindă de bronz și în spate, lipit de perete, un pat.

După un minut sau două, am auzit tropăieli pe culoar. Voci de bărbați. M-am retras, deși știam că nu mă puteau vedea. Patrocle a intrat în cealaltă încăpere, urmat la scurt timp de Ahile, care l-a cuprins pe prietenul lui cu brațul pe după umeri, râzând triumfător și ușurat. Încă o incursiune încununată de succes, încă un oraș distrus, bărbați și băieți uciși, femei și fete luate ca sclave – una peste alta, o zi bună. Și venea și noaptea.

S-au gândit să mai bea ceva. Patrocle apucase deja urciorul de toartă, pregătit să toarne în cupe, dar Ahile a dat din cap către ușa în spatele căreia mă aflam eu și privirea i-a scânteiat.

Patrocle a râs.

— O, da, e acolo.

M-am dat înapoi și m-am așezat pe patul îngust, cu mâinile încleștate, ca să le împiedic să mai tremure. Am încercat să înghit, dar aveam gura prea uscată. Câteva secunde mai târziu ușa s-a deschis și umbra enormă a lui Ahile a eclipsat lumina. Nu a spus nimic – poate se gândea că n-am să-l înțeleg – a arătat doar cu degetul mare către încăperea de alături. Tremurând, m-am ridicat și l-am urmat.

CAPITOLUL 4

Ce pot spune? Nu s-a purtat cu cruzime. Asta crezusem – la asta mă aşteptasem chiar – dar nu a fost deloc aşa şi măcar s-a terminat repede. Le-o trăgea femeilor la fel de repede cum ucidea şi, pentru mine, era acelaşi lucru. În noaptea aceea a murit o parte din mine.

Zăceam acolo, îl uram, deşi nu făcea, bineînţeles, nimic la care să nu fi fost îndreptăţit. Dacă trofeul lui ar fi fost armura vreunui mare rege, n-ar fi avut pace până n-ar fi încercat-o: să ridice scutul, să apuce sabia, să-i aprecieze lungimea şi greutatea, să spintece de câteva ori cu ea aerul. Asta a făcut şi cu mine. *M-a încercat.*

Mi-am spus că n-am să pot dormi. Eram epuizată, dar atât de încordată, atât de speriată de tot ce mă înconjura şi, mai ales, de el, încât, după ce a isprăvit şi s-a rostogolit de pe mine să doarmă, am rămas zăcând acolo, cu privirea pierdută în beznă, rigidă ca o scândură. Când clipeam, pleoapele îmi zgâriau în mod dureros ochii uscaţi. Şi totuşi – nu ştiu cum –, trebuie să fi adormit, deoarece, când am redeschis ochii, lampa se stinsese. Ahile zăcea cu faţa la un deget de mine, sforăind uşor, cu buza superioară contractându-se la fiecare suflare. Disperată să scap de căldura de furnal a corpului său, m-am lipit de perete şi am întors capul, ca să nu fiu nevoită să-l privesc.

După câteva minute am auzit un zgomot. Nu era nou – îl percepusem deja în starea mea de semitrezie. Era respiraţia lui, poate – dar după aceea m-am gândit: *Ba nu, e marea.* Marea trebuia să fie – eram la doar câteva sute de metri de ţărm. Am ascultat-o şi m-am lăsat alinată de ea, de mişcarea necontenită a apei, de zgomotul valurilor care se spărgeau, de oftatul cu care se retrăgeau. Era ca atunci când te odihneşti cu capul pe pieptul cuiva care te iubeşte, în care ştii că poţi avea încredere – deşi marea nu iubeşte pe nimeni şi în ea nu poţi avea încredere. Imediat am simţit o dorinţă nouă, să-i aparţin ei, să mă dizolv în ea: marea care nu simte nimic şi nu poate fi rănită.

Şi atunci cred că am aţipit la loc, deoarece, când m-am trezit, el plecase.

Imediat m-a cuprins neliniştea. Ar fi trebuit să mă trezesc înaintea lui, să-i pregătesc eventual micul dejun? Habar nu aveam cum se gătea pe plaja aceasta părăsită sau dacă gătitul avea să fie una dintre sarcinile mele. Dar apoi m-am gândit că Ahile avea probabil mulţi sclavi, toţi cu ocupaţii diferite: unii ţeseau, alţii găteau, îi pregăteau baia, spălau lenjeria de pat şi hainele… Sigur aveam să aflu cât de curând ce se aştepta de la mine. Era posibil să nu

mi se ceară să fac altceva decât ce făcusem deja. Când m-am gândit la concubina tânără a tatălui meu, cea pe care și-o luase după moartea mamei mele, majoritatea sarcinilor pe care le avusese mama fuseseră puse în cârca ei.

Patul era rece. Când m-am ridicat, am văzut că lăsase o ușă deschisă. Încă mai eram ocupată să mă orientez. Erau trei uși: una dădea în odăița pe care începusem să o numesc debaraua, alta în culoarul scurt care ducea în sală, iar a treia se deschidea pe verandă, de unde se ajungea pe plajă. Sigur ieșise pe acolo, fiindcă ușa era larg deschisă și scârțâia în balamale.

Mi-am strâns mantaua în jurul umerilor și am ieșit în prag. Briza care adia dinspre mare mi-a umflat părul și mi-a răcorit sudoarea nopții pe piele. Era încă întuneric, deși o lună ca o seceră lumina suficient cât să văd barăcile, sute de barăci, din câte îmi dădeam eu seama, care se întindeau în depărtare. Printre siluetele lor întunecate, înghesuite unele într-altele, sclipea chinuitor marea. Când mi-am întors privirea către uscat, am observat un luciu slab pe cer, care inițial m-a nedumerit, dar apoi mi-am dat seama că era Troia. Troia, ale cărei palate și temple, ba chiar și străzi, sunt luminate toată noaptea. Acolo, cărările dintre barăci erau înguste, negre ca sângele. Am avut sentimentul că ajunsesem într-un loc cumplit, opusul unui mare oraș, un loc în care domneau întunericul și barbaria.

De unde stăteam eu, din pragul barăcii lui Ahile, bubuiturile cu care se spărgeau valurile aminteau de zgomotele unei bătălii, de loviturile săbiilor în scuturi, dar, pe de altă parte, în mintea mea epuizată totul amintea de o bătălie, așa cum nu mai exista în lume altă culoare decât cea roșie. Prudentă, m-am aventurat pe podeaua din lemn a verandei și de acolo am sărit pe plajă. Am zăbovit o clipă, apăsând cu degetele de la picioare nisipul umed și zgrunțuros, ușurată să pot simți ceva, *orice*, după amorțeala din timpul nopții. Și atunci am pornit să caut marea, desculță și învelită doar în manta.

Bâjbâind în întuneric, am dat peste o cărare care părea să se îndepărteze de barăci, trecând întâi pe marginea dunelor și coborând apoi abrupt spre mare. Pe ultima porțiune cărarea se transforma într-un tunel, pe laturile căruia se înălțau dune de nisip cu smocuri de păruşcă în vârf. A trebuit să mă opresc o clipă, fiindcă spațiul acela îngust îmi tăia respirația. Mereu prezentă într-un ungher al minții mele era frica: *Dacă se înapoia, dacă mă voia din nou și eu nu eram acolo?* Lumina lunii tremura pe firele de iarbă care se îndoiau și se legănau în vânt. Am ieșit pe țărm în dreptul unui curs de apă leșioasă, care picura printre stânci și pietriș și se lățea când ajungea la mare.

Acum auzeam un alt sunet, mai puternic decât valurile: nişte bătăi frenetice care-ţi tocau nervii. Mi-a trebuit o vreme să identific zgomotul velelor care se loveau de catarge. Corăbiile, majoritatea trase dincolo de linia fluxului şi fixate în rame, formau o masă întunecată în stânga mea. Mai erau şi altele ancorate în larg – dar acelea erau vase mici, de marfa, burduhănoase, care se deosebeau de corăbiile de luptă suple, precum raţele de vulturii pescari. Ştiam că aceste corăbii de luptă erau păzite, pentru eventualitatea unui atac al troienilor, aşa că m-am retras între dune şi am luat-o către mare, traversând o fâşie de pământ acoperită de tufăriş.

Aici sunetul dominant era cel de sabie pe scut al valurilor care se spărgeau. Am coborât la mare, cu speranţa că voi putea zări Lyrnessus, unde m-am gândit că încă mai ardeau focurile care nimiciseră oraşul, dar, cu cât mă apropiam de apă, cu atât mai deasă era ceaţa. Se ivise fără veste – o negură rece şi umedă ca degetele unui mort, transformând corăbiile negre în forme spectrale, cu o înfăţişare absolut ireală. Mi s-a părut ciudat ca o asemenea ceaţă să apară şi să se menţină într-o noapte cu vânt puternic, dar mi-a dat un sentiment de libertate, m-a făcut invizibilă, chiar şi faţă de mine însămi.

În larg, dincolo de valurile tulburi, în locul liniştit unde marea uită ţărmul, se aflau sufletele fraţilor mei morţi. Nu avuseseră parte de ceremonii funerare şi, drept urmare, intrarea în Hades le va fi interzisă, vor fi osândiţi să-i bântuie pe cei vii, nu doar câteva zile, ci de acum până în toate timpurile. Am revăzut iarăşi şi iarăşi, în spatele pleoapelor închise, cum murea fratele meu cel mai mic. Eram îndurerată că-mi pierdusem toţi fraţii, dar îndeosebi că-l pierdusem pe el. După decesul mamei noastre se strecurase în fiecare seară în patul meu, căutând alinarea de care-i era ruşine în timpul zilei. Acolo, pe plaja aceea măturată de vânt, l-am auzit chemându-mă – la fel de pierdut, dezrădăcinat şi neajutorat cum eram şi eu.

Cu un singur gând, acela de a ajunge la el, am intrat în apă – până la glezne, la gambe, la genunchi, la coapse, şi apoi şocul rece, neaşteptat, al unui val înalt care m-a lovit în pântece. Stând acolo, cu picioarele depărtate, cu nisipul alunecându-mi sub tălpi, mi-am dus mâna acolo şi m-am spălat de urmele *lui.* Şi apoi, când eram iarăşi curată, cât de curată mai puteam fi de-acum înainte, am stat în apă până la brâu, simţind cum mă înalţă valurile pe vârfurile degetelor de la picioare şi cum mă aşază la loc, cum mă ridicam şi cădeam în ritmul mării. Un val imens m-a înălţat, ameninţând să mă doboare, şi atunci m-am gândit: *De ce nu?* Aveam sentimentul că fraţii mei mă

aşteptau.

Dar apoi am auzit un glas. O clipă m-am gândit că e glasul celui mai mic frate al meu. Am ascultat, m-am încordat să-l disting de vuietul valurilor şi l-am auzit iarăşi – era glasul unui bărbat, în mod cert, deşi nu puteam desluşi cuvintele.

Şi brusc mi s-a făcut frică. Mi-era frică de multe zile – nici nu mai ştiam cum era să *nu*-mi fie frică – dar era un alt fel de frică. Am simţit nişte furnicături la ceafa şi mi s-a ridicat părul în cap. Mi-am spus că glasul acela venea probabil dinspre tabără, că era cumva reflectat de zidul de ceaţă, încât părea că vine dinspre mare, dar apoi l-am reauzit şi de data aceasta am fost sigură că venea din larg. Cineva, *ceva*, răscolea apa, dincolo de valurile care se spărgeau. Un animal – asta era, nu putea fi altceva, un delfin sau o balenă ucigaşă. Uneori vin foarte aproape de ţărm, ba chiar până pe plajă, să înhaţe un pui de focă de pe stânci. Dar vălurile mişcătoare ale ceţii s-au ridicat la un moment dat şi atunci am văzut braţele şi umerii unui om, sclipirile lunii pe pielea udă. Se înălţa, împroşca – şi apoi, brusc, tăcere, când s-a răsucit cu faţa în jos şi a rămas să plutească în voia valurilor.

Bărbaţii de pe coasta aceasta nu învaţă să înoate. Sunt marinari – ei ştiu că înotul nu serveşte decât la prelungirea unei morţi care altfel ar fi rapidă şi relativ milostivă. Însă bărbatul acesta se jucase cu marea ca un delfin sau un marsuin, de parcă ea ar fi fost obârşia lui. Şi acum stătea întins pe suprafaţa apei, cu membrele depărtate, deja de atâta timp, încât m-am gândit că poate ştie să respire sub apă. Dar brusc a ridicat capul şi umerii şi a ţâşnit în sus ca o focă. Să-i văd faţa a fost un şoc, deşi n-ar fi trebuit să fie, fiindcă ghicisem deja cine era.

Am luat-o iute către ţărm, grăbită acum să mă întorc la baracă şi să mă usuc, fiindcă ce explicaţie i-aş fi putut da pentru situaţia aceasta? Dar am fost nevoită să încetinesc acolo unde apa era mai puţin adâncă, fiindcă nu voiam să stropesc şi să-i atrag atenţia. Când am păşit pe uscat, am simţit o înţepătură dureroasă în talpa piciorului drept. Ceva – o pietricică sau un ciob de scoică – mi se-nfipsese în talpă şi a trebuit să mă aplec să-l scot. Când am ridicat iarăşi privirea, l-am văzut pe Ahile, care acum nu mai înota, ci mergea spre ţărm în apa până la genunchi. M-am strâns ghem, mi-am ţinut respiraţia, dar el a trecut pe lângă mine fără să mă vadă, cu ambele mâini ridicate, pentru a-şi şterge din ochi apa sărată. Am îndrăznit iarăşi să respir, gândindu-mă că am scăpat, că se va întoarce în tabără, însă el a rămas pe linia fluxului, cu faţa către mare.

Când a început să vorbească, am crezut că mi se adresează şi am deschis şi eu gura, deşi habar nu aveam ce-i voi spune. Dar el a mai rostit ceva şi vorbele i-au ieşit pe gură ca un gâlgâit, ca ultima suflare a unui om care se îneacă. N-am înţeles un cuvânt. Parcă se certa cu marea, se certa cu ea sau o implora… Singurul cuvânt pe care am crezut că-l înţeleg a fost „mamă”, deşi părea absurd. *Mamă*? Nu, sigur era altceva. Însă a repetat: „Mamă, mamă”, ca un copilaş care plânge să fie luat în braţe. Sigur însemna altceva, dar, pe de altă parte, în atâtea limbi se foloseşte pentru „mamă” acelaşi sau aproape acelaşi cuvânt. Indiferent ce însemna, ştiam că n-ar fi trebuit să-l aud, dar nu îndrăzneam să mă clintesc, aşa că am rămas ghemuită şi am aşteptat să înceteze. Dar el a tot continuat să vorbească, până când, în sfârşit, cuvintelor lui cleioase le-a luat locul tăcerea.

Când a răsărit soarele, ceaţa a început să se risipească. Am văzut primele sclipiri aurii de lumină pe braţele şi umerii lui uzi, când s-a întors şi a pornit de-a lungul ţărmului, pentru a dispărea în umbra corăbiilor lui negre.

De îndată ce am fost sigură că a plecat, am luat-o la fugă printre dune, cât de repede am putut, dar, odată ajunsă în tabără, m-am rătăcit. Stăteam acolo, udă, murdară şi înspăimântată, fără să ştiu ce să fac sau unde să mă duc. O fată a ieşit pe uşa uneia dintre barăci şi mi-a făcut semn să intru. Mi-a spus că o cheamă Ifis. Ea m-a îngrijit în dimineaţa aceea, mi-a umplut şi o cadă cu apă fierbinte, ca să-mi clătesc părul de sare. Când mi-am pus mantaua deoparte şi m-am pregătit să intru în cadă, s-a rostogolit ceva pe jos şi mi-am dat seama că luasem cu mine pietricica aceea de pe plajă. Tăietura din talpă încă mai sângera. Am ţinut pietricica în palmă şi am studiat-o cu atenţie, cum fac uneori oamenii în stare de şoc, când îşi concentrează întreaga atenţie asupra unui fleac. Era verde, verde ca fierea, cum e marea furtunoasă, dar avea o dungă albă pe diagonală. Nu ieşea cu nimic în evidenţă, doar că era ascuţită. Foarte ascuţită. Am dus-o la nas şi am mirosit-o: alge şi praf. Am lins-o: era zgrunţuroasă şi avea gust de sare. Apoi i-am cercetat cu un deget marginea zimţată: nu era de mirare că tăietura era atât de profundă. Când mi-am trecut-o peste încheietura mâinii – fără să apăs aproape deloc – mi-a lăsat o urmă lungă, punctată cu picături de sânge ca nişte gămălii. Am avut un sentiment de uşurare, să-mi fac sângele să curgă din pielea amorţită. Dar, când am dat să mă crestez din nou, curioasă dacă voi avea acelaşi sentiment de uşurare, ceva m-a oprit. Nu ştiam de ce-mi făcuse marea acest cadou, dar ştiam că nu mi-l făcuse ca să mă rănesc. Dacă voiam asta, găseam cuţite pretutindeni în tabără. Aşa că am aşezat-o la loc în palmă şi am privit-o, fără

să mă gândesc la altceva decât la culoarea, la suprafaţa şi greutatea ei. Atâtea pietricele pe plaja aceea – *milioane* – toate netezite de râşnita necruţătoare a mării, numai asta nu. Ea rămăsese tăioasă.

Pietricica aceea îndărătnică a fost importantă pentru mine, şi mai e şi acum importantă. O ţin chiar acum în palmă.

Când Ifis mi-a adus veşminte curate, uscate, şi le-am îmbrăcat – sau, mai bine spus, ea m-a îmbrăcat cu ele, eu stăteam nesimţitoare ca o bucată de lemn –, am strecurat pietricica la centură, unde-mi apăsa pielea la fiecare mişcare. Nu era comod, dar era liniştitor, îmi amintea de mare şi de plajă – şi de fata care fusesem odinioară şi nu mai aveam să fiu niciodată.

CAPITOLUL 5

Ce-mi amintesc cel mai bine – în afară de groaza cumplită, extenuantă, a primelor zile – este amestecul ciudat de bogăţie şi mizerie. Ahile mânca de pe farfurii de aur, îşi odihnea seara picioarele pe un taburet încrustat cu fildeş, dormea acoperit cu pături brodate cu fir de aur şi de argint. În fiecare dimineaţă, după ce-şi pieptăna şi împletea părul – şi nu exista fată care să se fi gătit cu mai multă grijă pentru ziua nunţii decât Ahile pentru câmpul de luptă – se admira într-o oglindă de bronz care valora cam cât răscumpărarea unui rege. Probabil chiar fusese preţul de răscumpărare al unui rege, parcă poţi să ştii? Şi totuşi, când mergea după cină să se uşureze, lua dintr-un teanc din colţul sălii o bucată de pânză aspră şi se ducea la o latrină care puţea de-ţi muta nasul din loc şi deasupra căreia bâzâia un roi de muşte negre. Iar în drum spre latrină şi înapoi trebuia să treacă pe lângă un morman imens de gunoaie, căreia ar fi trebuit să i se dea foc la anumite intervale de timp, ceea ce nu se-ntâmpla însă niciodată, aşa încât se transformase într-o crescătorie de şobolani.

Şi asta îmi amintesc foarte bine: şobolanii. Pretutindeni, şobolani. Treceai pe cărarea dintre două şiruri de barăci şi brusc, în faţa ta, cărarea căpăta viaţă şi începea să forfotească – da, chiar aşa era! Câinii slăbănogi, pe jumătate domesticiţi, care vagabondau prin tabără, aveau menirea să ţină sub control şobolanii, dar nu făceau faţă. Miron, bărbatul însărcinat cu întreţinerea baracamentului lui Ahile, organiza pentru luptătorii mai tineri concursuri de vânat şobolani, iar câştigătorii erau răsplătiţi cu vin tare. Vedeai tineri care umblau ţanţoşi cu şiruri de mici cadavre înfipte pe lănci: frigărui de şobolani.

Dar, indiferent câți ucideau, întotdeauna mai rămâneau cu duiumul.

Încerc acum – poate cu disperare – să redau primele mele impresii din tabără, deși mă găseam într-o stare în care nu puteam asimila nimic. Era, într-un fel, un loc de o mare simplitate: marea, plaja, dunele, o fâșie de pământ acoperită de tufăriș și apoi câmpul de luptă, care se întindea până la zidurile Troiei. Asta era ceea ce vedeam eu, deși noi – femeile luate prizoniere – nu aveam voie, bineînțeles, să părăsim tabăra. Cincizeci de mii de luptători, împreună cu sclavii lor, se îngrămădeau pe bucata aceea de pământ. Barăcile erau mici, cărările dintre ele înguste, totul era înghesuit –, și totuși spațiul acela ne părea infinit, pentru că tabăra era toată lumea noastră.

Timpul îmi juca și el feste: se lungea, se scurta, se îngropa în amintiri care erau mai vii decât viața cotidiană. Anumite momente – precum clipele pe care le petrecusem privind pietricica – se lungeau până aveam senzația că sunt ani, dar puteau urma zile întregi care se scurgeau într-o pâclă de șoc și mâhnire. Nu v-aș putea relata nimic din ce s-a petrecut în vreuna dintre acele zile.

Dar treptat a început să se contureze o anumită rutină. Singura mea sarcină reală era să-i servesc la cină pe Ahile și pe comandanții săi. Eram așadar în văzul tuturor – fără văl – seară de seară, lucru care mă șoca, pentru că fusesem obișnuită să duc o viață retrasă, ferită de privirile bărbaților. La început n-am înțeles de ce mă voia acolo, dar apoi mi-am amintit că eu eram trofeul lui, răsplata pentru faptul că ucisese șaizeci de bărbați în ziua aceea, deci era normal să vrea să se laude cu mine în fața oaspeților săi. Nimeni nu-și ascunde în fundul dulapului trofeul pe care l-a câștigat. Îl ține acolo unde poate fi văzut, pentru ca toți ceilalți bărbați să-l invidieze.

Uram să-i servesc la cină cu vin, deși, bineînțeles, pentru Ahile nu conta dacă eu uram treaba asta sau nu și, în mod ciudat, curând a încetat să-mi mai pese. Acesta este un lucru pe care oamenii liberi nu-l înțeleg. Un sclav nu este un om tratat ca un obiect. Un sclav *este* un obiect, atât în percepția proprie, cât și în a celorlalți.

Mă rog, deci cu asta mă ocupam, treceam printre mesele lungi și le turnam bărbaților vin în cupe – și zâmbeam, tot timpul zâmbeam. Toate privirile erau ațintite asupra mea, și totuși, când mă aplecam peste umerii lor, nimeni nu mă pipăia, nu-mi șoptea la ureche, nu făcea remarci obscene. Aici eram în siguranță, cum aș fi fost în palatul soțului meu; poate chiar în mai mare siguranță, pentru că toți bărbații de aici știau că, dacă ar întrece măsura, ar trebui să-i dea socoteală lui Ahile. Cu alte cuvinte: să moară.

Ahile ședea la masa lui, alături de Patrocle. Participau la toasturi și râdeau, până când conversația devenea un zumzăit monoton și atunci, de regulă, nu mai stăteau de vorbă decât unul cu altul. Dacă se isca o ceartă – și bineînțeles că se iscau frecvent, fiindcă bărbații aceștia fuseseră crescuți din cea mai fragedă copilărie astfel încât să se simtă atinși în onoarea lor de cea mai mică insultă – Patrocle se ridica imediat de la masă, îi domolea, îi reținea, îi convingea pe adversari să-și dea mâna, să facă o glumă și, în cele din urmă, să se așeze iar la masă ca prieteni. Apoi se-ntorcea la Ahile și-și reluau imediat conversația. Relația lor nu era o relație ca între egali, deși Ahile își formula mereu ordinele într-un mod politicos; i se adresa lui Patrocle întotdeauna sau cel puțin în prezența celorlalți bărbați cu titlul de „prinț” sau „rege”. Dar era evident că Patrocle era secundul lui, subalternul lui. Numai că asta nu era întreaga poveste. O dată i-am văzut plimbându-se împreună pe plajă, iar Patrocle își ținea mâna pe ceafa lui Ahile, un gest pe care-l fac uneori bărbații față de un frate mai tânăr sau un fiu. Nimeni din armată n-ar fi putut face acest gest cu Ahile și să supraviețuiască.

Se pare că ai petrecut mult timp observându-l.

Da, l-am observat. În fiecare clipă când eram trează – și nu-mi îngăduiam prea multe clipe de somn în prezența lui. E ciudat, dar adineauri, când am spus „l-am observat”, a fost cât pe-aci să adaug „ca un uliu”, fiindcă așa se spune, nu? Așa se spune când privești ceva atent, fix. Dar, de fapt, nu era așa. Ahile era uliul. Eu eram sclava lui, cu care putea să facă ce voia; eram la cheremul lui. Dacă s-ar fi trezit într-o bună zi cu gândul să mă omoare în bătaie, nimeni nu ar fi intervenit. Da, l-am observat, l-am observat *ca un șoarece*.

După cină, petreceam ultima parte a serii în compania lui Ifis, care era fata lui Patrocle, în dar de la Ahile. Ședeam amândouă pe marginea patului din debara și așteptam să fim chemate. Patrocle cerea să-i fie adusă în aproape toate serile, ceea ce nu era de mirare, dată fiind frumusețea ei pală, gingașă. Era ca o anemonă tremurând pe tulpina ei subțire, atât de fragilă, încât ai crede că nu are cum să supraviețuiască rafalelor care o zgâlțâie, deși le supraviețuiește întotdeauna. Vorbeam mult, dar nu despre trecut, nu despre viața pe care o dusesem înainte de a ajunge în tabără, astfel încât în privința aceasta nu știam multe despre ea. Asta era situația – în prima zi din tabără noi toate renăscuserăm la o altă viață. Ifis știa că avusese noroc să-i fie dăruită lui Patrocle, care se purta întotdeauna frumos. Am observat cât de blând era cu ea, deși bănuiesc că o prefera celorlalte fete în primul rând fiindcă era un

cadou din partea lui Ahile.

În primele zile nu am avut încredere în amabilitatea lui Patrocle, pentru că nu o puteam înțelege. Indiferența brutală a lui Ahile îmi părea mai firească. El abia dacă-mi adresase două cuvinte, dar cu Patrocle am stat deseori de vorbă, de îndată ce n-am mai fost atât de temătoare. Îmi amintesc că odată, la început, m-a găsit plângând și mi-a spus să nu-mi fac griji, fiindcă el îl poate convinge pe Ahile să se însoare cu mine. Era un lucru ieșit din comun; n-am știut cum să reacționez, am clătinat doar din cap și mi-am ferit privirea.

Singurul lucru care mă consola erau plimbările la mare, înainte de ivirea zorilor. Intram în apă până la brâu, stăteam în vârfurile picioarelor și simțeam smucitura fiecărui val care se retrăgea. Dinspre mare venea deseori ceața, uneori atât de deasă, încât nu mai vedeai nimic. Învăluită în ea, ascunsă privirii oricui se întâmpla se treacă pe acolo, mă simțeam împăcată, pe cât de împăcată puteam fi. Frații mei, ale căror trupuri neîngropate se transformaseră probabil între timp în fragmente de oase roase, se adunau parcă în jurul meu. Fâșia aceea de țărm pietros, care aparținea ba mării, ba uscatului, în funcție de maree, era locul nostru firesc de întâlnire. Frații mei deveniseră și ei, prin natura lor, hotarnici între cele două lumi, fiindcă acum nu mai făceau parte nici dintre cei vii, nici dintre cei morți. Și așa mă simțeam și eu.

Deși eram invizibilă, învăluită în ceață, nu eram singură. Ahile înota în fiecare dimineață înainte de ivirea zorilor, dar niciodată nu am luat contact unul cu celălalt. Ori nu mă vedea, ori prefera să mă ignore. Nu avea nicio curiozitate legată de mine, nu mă percepea ca pe o persoană diferită de persoana lui. La cină, când îi puneam mâncare sau băutură pe masă, nu ridica niciodată privirea către mine. Eram invizibilă. Doar în pat, nu. De fapt, nu sunt sigură nici acolo cât de vizibilă eram, poate doar ca o adunătură de părți trupești. Părțile trupești erau ceva cu care era familiarizat: ele erau adevărata lui avuție. Îmi dădea sentimentul că singura dată când mă privise cu adevărat fusese clipa aceea de scurtă inspecție, când fusesem adusă în fața lui – atunci sigur mă privise, dar numai într-atât încât să se asigure că armata-i oferea un trofeu pe măsura performanțelor lui.

Nu-mi vorbea, nu mă privea – dar mă chema în fiecare seară. Eu suportam toate acestea, spunându-mi că într-o bună zi – poate chiar curând – totul se va schimba. Își va aminti de Diomeda, fata pe care o preferase înainte de sosirea mea, și o va chema pe ea în locul meu. Sau, și mai bine, va prăda vreun alt oraș – fiindcă pofta lui de a prăda orașe nu părea să cunoască limite – și

armata îi va oferi un alt trofeu, o altă fată șocată, tremurând ca varga. Și atunci se va lăuda cu *ea* în fața oamenilor săi, se va mândri cu *ea* în fața oaspeților săi, iar mie mi se va îngădui să mă retrag în obscuritatea barăcilor femeilor.

Situația s-a schimbat într-adevăr – întotdeauna se schimbă –, dar nu așa cum sperasem eu. Nu mai știu de cât timp mă aflam în tabără, probabil de trei săptămâni. Cum spuneam, mi-era aproape imposibil să urmăresc trecerea timpului în tabăra aceea, trăiam ca într-o bulă, fără trecut, fără viitor, în repetiția la nesfârșit a momentului prezent. Dar cred că schimbarea s-a produs întâi cu mine. Am început să ies din starea de amorțeală, să fiu cuprinsă, în schimb, de o durere atât de intensă, încât nu-mi găseam astâmpăr. Până în acel moment fusesem pasivă și, în același timp, anormal de vigilentă, dar, în mod ciudat, lipsită de orice emoție. Acum aveam frecvent momente de deznădejde, de disperare. Când verișoara mea, Ariana, întinsese mâna după mine pe acoperișul cetății, înainte de a se arunca să moară, eu alesesem să trăiesc, dar, dacă ar fi fost să mai aleg o dată *acum*, știind tot ce știam *acum*… Aș mai fi făcut oare aceeași alegere?

Într-o seară după cină, în loc să mă duc cu Ifis în debara, de unde să așteptăm să fim chemate, am coborât la mare. În general, îndată ce bărbații terminau de mâncat, femeile îmbucau și ele câte ceva, dar pe mine mă durea stomacul, nu suportam nici măcar gândul la mâncare. Am coborât pe cărarea dintre dune, răscolind la fiecare pas nisipul moale. Uneori, când mă gândeam la frații mei, simțeam o urmă de voie bună. Cât timp voi trăi și-mi voi aminti, ei nu vor fi pe deplin morți. Și voiam să trăiesc îndeajuns pentru a-l vedea pe Ahile sfârâind pe rugul funerar. Dar momentele acelea erau trecătoare, urmate întotdeauna de înțelegerea faptului că așa stăteau lucrurile, că asta era viața mea de-acum înainte. Voi împărți patul cu Ahile noapte de noapte, până când se va sătura de mine și atunci voi fi degradată să car găleți cu apă sau să tai rogozul care se presăra pe podea. Iar când se va sfârși războiul, voi fi dusă la Ftia – deoarece grecii vor câștiga, știam asta, doar îl văzusem pe Ahile luptând. Troia va fi și ea distrusă, așa cum fusese Lyrnessus. Și mai multe văduve, și mai multe fete șocate, însângerate. Nu voiam să trăiesc să văd toate acestea.

Am ajuns pe plajă și am intrat imediat în apă, ca de obicei, dar de data asta am mers mai departe, până mi-au trecut valurile peste cap. Sub mine, razele mișcătoare ale lunii zvâcneau pe striațiile nisipului alb. Am încercat să mă silesc să înghit apa, dar e uimitor cum se căznește corpul să supraviețuiască

până și în momentele când spiritul e pregătit să plece. Nu m-am putut forța, iar centura de fier care-mi strângea pieptul a devenit după o vreme insuportabilă. Am țâșnit afară împotriva voinței mele, străpungând suprafața mării cu un țipăt.

Când m-am întors în baracamentul lui Ahile, udă și abătută, am găsit-o pe Ifis așteptându-mă. Tremuram când mi-a tras peste cap o tunică uscată, curată, și mi-a strâns părul într-un coc la spate, ca să nu se observe imediat că era ud. În tot acest timp, murmură îngrijorată, mă atingea pe umeri, mă mângâia pe față, făcea tot posibilul ca să-mi dea o înfățișare mai plăcută, dar la un moment dat a chemat-o Patrocle și a trebuit să plece.

M-am așezat. În încăperea alăturată Ahile cânta la liră, cum făcea întotdeauna la ora aceasta. Unul dintre cântece se încheia cu o secvență de note care sunau ca ultimele picături de ploaie după furtună. Îmi părea cunoscut, de parcă l-aș fi știut dintotdeauna, dar nu știam de unde; în orice caz, nu-mi aminteam deloc cuvintele. L-am ascultat o vreme și apoi s-a oprit din cântat – momentul de care mi-era întotdeauna groază. Am auzit cum pune lira pe masa de lângă scaunul lui. După un minut, a deschis ușa și mi-a făcut semn din cap să intru.

Mi-am lăsat tunica să cadă pe jos, am stat o clipă și mi-am frecat brațele ude, după care m-am strecurat în pat. Ahile și-a sorbit fără grabă ultimele picături de vin, a apucat lira și a mai cântat o dată aceeași secvență de note. Eu stăteam întinsă și-l ascultam, cuprinsă de ură față de delicatețea cu care atingeau degetele lui coardele. Cunoșteam fiecare gest al acelor mâini îngrijite – care aveau totuși sânge îmbibat în cuticule; nici măcar băile parfumate nu îndepărtează toate petele. Pentru că-l urmărisem cu atâta atenție – de frică, nu din alte motive –, aveam sentimentul că știu totul despre el, mai mult decât oamenii lui, mai mult decât oricine, cu excepția lui Patrocle. Totul și nimic. Pentru că nu-mi puteam imagina în ruptul capului cum era să fii el. Și, în același timp, el nu aflase nimic despre mine. Ceea ce mie-mi convenea de minune. În mod cert nu voiam să fiu înțeleasă.

A venit și el în cele din urmă în pat. Am închis ochii, dorindu-mi să stingă lampa, deși știam că nu o va face; nu o stingea niciodată. Am simțit cum se întoarce pe o parte și-mi apucă sânii cu mâinile acelea teribile făcute căuș. M-am silit să nu devin rigidă, să nu mă feresc…

Dar în clipa următoare s-a întrerupt.

— A ce miroși?

Erau aproape primele cuvinte pe care mi le adresa. M-am tras mai departe

de el, știam că era o greșeală, dar nu m-am putut abține. S-a aplecat deasupra mea, mi-a adulmecat pielea și părul. Bănuiam ce efect vor avea asupra lui crusta de sare de pe pomeții mei și mirosul putred de alge din părul meu. Mă așteptam să mă arunce din pat sau să mă lovească – violența care mocnea permanent dedesubt să fie în sfârșit îndreptată împotriva mea. Dar ce a făcut m-a șocat și mai mult.

Gemând, și-a îngropat fața în părul meu, apoi mi-a atins pielea cu buzele și cu limba, până a ajuns la sânii mei. Când a început să-mi sugă sfârcurile, mi-am arcuit șocată spinarea, pentru că nu era un bărbat care făcea dragoste cu o femeie – era un bebeluș înfometat, un bebeluș care suge cu atâta disperare, încât pierde sfârcul și se lasă cuprins de o furie nemaipomenită. Mi-a lovit sânii cu pumnii încleștați, după care, stăpânindu-se, a început să-și îndese în gură șuvițe din părul meu ud. S-a întors apoi la sâni, mi-a apucat tot sfârcul cu gura și și-a încleștat maxilarele. Poate vă întrebați: *De ce te-a șocat asta atât de mult?* Doar atât vă pot spune: Nu era un bărbat, era un bebeluș. Când mi-a dat iarăși drumul, avea expresia aceea sticloasă, ameţită, a unui sugar îndestulat cu lapte. O expresie pe care n-o mai văzusem pe chipul vreunui bărbat – nici înainte și nici după.

Când s-a sfârșit totul, m-a privit; părea uimit, aproape absent. M-am încordat, mă așteptam să mă lovească, nu pentru că aș fi spus sau aș fi făcut ceva, sau pentru că nu aș fi spus sau nu aș fi făcut ceva, ci pur și simplu pentru că asistasem la asta. Asistasem la nevoia lui. Dar el s-a întors pe partea cealaltă și s-a prefăcut că doarme.

CAPITOLUL 6

Totul s-a schimbat după noaptea aceea – și nu în bine. În loc să-mi folosească trupul într-un mod energic, eficient și sec, pentru a găsi ușurare, Ahile avea acum o pasiune imensă; pasiune, nu tandrețe. Făcea dragoste cu mine – *uf!* – ca și cum ar fi sperat să mă omoare. Într-o clipă mă sfărâma mărunt, în cealaltă se agăța de mine de parcă s-ar fi temut să nu dispar brusc. Au fost nopți în care mă gândeam că mă va sugruma.

Ifis mă tot întreba dacă sunt bine. Eu dădeam din cap și-mi vedeam de treburi. Am îndrăznit să mă aventurez tot mai departe de barăcile femeilor. La început mă duceam până la cele mai apropiate focuri de tabără, unde întâlneam, de regulă, cel puțin vreo două femei pe care le cunoșteam din Lyrnessus. Eram la aer, la soare, supraviețuisem. Mă rog, că supraviețuisem e

un fel de-a spune. În tabără erau femei care asistaseră la uciderea fiilor lor, care încă nu puteau vorbi, care mergeau împleticit, cu privirile goale. Puteai să baţi din palme în faţa lor – la propriu – şi tot n-ar fi clipit.

Dar nimic nu e simplu, nu-i aşa? Incredibil, dar existau şi femei ale căror vieţi se schimbaseră în bine. O fată, care fusese sclavă în Lyrnessus – şi încă la bucătărie, mai jos de atât nu poţi fi – era acum concubina unui mare rege, în vreme ce stăpâna ei, o femeie ştearsă, cu burta fleşcăită, care se apropia de vârsta la care nu mai poţi avea copii, era nevoită să scurme după mâncare în preajma focurilor. Nimic nu mai conta acum, cu excepţia tinereţii, frumuseţii şi fertilităţii.

Ne descurcam fiecare cum puteam. Îmi amintesc foarte bine două femei – cred că erau surori. Îşi petreceau zilele în ţesătorie, nu ieşeau niciodată, poate doar după-amiaza târziu la o plimbare scurtă, şi mergeau întotdeauna împreună, braţ la braţ, atât de îmbrobodite, încât mă miram că mai vedeau pe unde calcă. Parcă ar fi sperat că, dacă respectă toate îngrădirile din viaţa unei femei respectabile, ar putea da timpul înapoi şi ar redeveni ce fuseseră odinioară. Le priveam şi mă gândeam: *Sunteţi nebune.*

Eu, în schimb, făceam exact opusul. În fiecare dimineaţă ieşeam să mă plimb prin tabără, fără văl, fără însoţitoare. Unele dintre aceste plimbări mă purtau de-a lungul ţărmului, pe lângă diversele baracamente, până sus, pe promontoriul unde se incinerau morţii. De acolo se vedea până departe. Când era senin, puteai zări turnurile arse şi surpate din Lyrnessus. Alteori mă plimbam printre dune şi prin tufăriş, de unde porneau nişte cărări bătătorite şi noroioase, care duceau în cele din urmă la câmpul de luptă. De acolo puteam privi de-a curmezişul câmpiei troiene şi uneori zăream chiar cum scânteiază razele soarelui pe coroana de aur a regelui Priam. El stătea aproape întotdeauna pe metereze şi privea în jos, la câmpul de luptă, în vreme ce punctul alb de lângă el era Elena, aplecată peste parapet cât de mult îndrăznea.

Nimănui nu-i venea să creadă că războiul se lungise atât de mult. De nouă ani se luptau pe câmpia Troiei, linia frontului se tot muta de colo colo – dar niciodată prea departe; niciuna dintre părţi nu reuşea să străpungă frontul. Ce fusese odinioară un sol fertil era acum un deşert noroios, pentru că amândouă râurile care şerpuiau peste câmpie ieşeau în mod regulat din albie, toamna şi iarna. Copacii dispăruseră, fuseseră tăiaţi în prima iarnă, pentru a construi barăci şi a repara corăbii. Păsările dispăruseră şi ele. M-am speriat cât de puţine rămăseseră, doar câte un şorecar solitar, planând peste câmpia

dezolantă.

Plimbarea aceasta nu o făceam foarte des. Mă durea să văd Troia, unde petrecusem odinioară doi ani foarte fericiţi.

Treptat am ajuns să le cunosc şi pe celelalte „trofee” – pe femeile dăruite regilor de către armată. Ne întâlneam în baracamentul lui Nestor, fiindcă era locul cel mai apropiat de arena centrală şi, prin urmare, convenabil tuturor. Hecameda, care-i fusese dăruită lui Nestor când Ahile prădase Tenedos, amesteca în vase un vin tare, pe care ni-l servea împreună cu platouri cu pâine, brânză şi măsline. Cred că avea vreo nouăsprezece ani – era cam de vârsta mea – cu părul lins, tenul măsliniu, fire iute şi iscusită în tot ce făcea; îmi amintea de o pitulice. Îi fusese dăruită lui Nestor ca răsplată pentru „gândirea lui strategică”, fiindcă el era prea bătrân să mai participe la atacurile propriu-zise.

— Prea bătrân şi pentru altele? am îndrăznit să sper.

Uza, şi ea din Tenedos, a izbucnit în hohote de râs.

— Pe naiba! Ăştia-s cei mai răi, boşorogii, ei cred că, dacă le faci ceva – *altceva,* ceva ce nu le-ai făcut încă – va fi tare ca piatra. Nu, eu am să prefer oricând unul tânăr!

Uza era trofeul lui Odiseu. Nu păreau să aibă probleme. Totul se petrecea *foarte* direct. Când isprăvea, Odiseu rămânea întins în pat, cu privirea în tavan, şi se lansa în lungi şi aiuritoare amintiri despre soţia lui, Penelopa, pentru care simţea o dragoste nemărginită.

— Toţi vorbesc despre nevestele lor, a spus Uza, înăbuşindu-şi un căscat.

Niciodată nu s-a lămurit cu ce se ocupase Uza înainte de căderea oraşului Tenedos, deşi aveam eu o bănuială.

Ritsa s-a întors spre mine.

— Dar Ahile? El cum e?

— Rapid, m-am mulţumit să răspund.

Eram bucuroasă că o regăsisem pe Ritsa. Ea îi fusese dăruită lui Mahaon, medicul principal al armatei, nu atât pentru înfăţişarea ei – de fapt, în niciun caz pentru înfăţişarea ei – ci fiindcă era o tămăduitoare pricepută. Era văduvă, mai în vârstă decât noi toate şi, în mod normal, nu le-ar fi îngăduit femeilor măritate să vorbească aşa în faţa unor fete.

Cea mai tânără dintre noi, Chriseis, avea cincisprezece ani; era fiica unui preot şi locuia încă în casa tatălui ei când a căzut Tenedos. Agamemnon o alesese dintr-un şir de fete luate prizoniere şi aliniate pentru inspecţie; fiind comandantul suprem, el alegea întotdeauna primul, deşi Ahile era cel care

ducea greul luptei. Chriseis era adorabilă – cum sunt multe fete la vârsta aceasta fragedă. La început am crezut că e foarte timidă, dar mai târziu am descoperit că nu era deloc astfel, ci mai degrabă discretă. Își pierduse mama în copilărie, așa că devenise stăpână în casa tatălui ei de la o vârstă fragedă și-l și asistase pe acesta în templu. Această dublă responsabilitate o maturizase înainte de vreme. Când am întâlnit-o întâia oară, nu a spus multe – din timiditate, discreție sau pudoare, nu mi-am dat seama –, dar era în centrul atenției tuturor. A plecat prima și imediat conversația s-a îndreptat asupra sa –, dar nu au fost bârfe răuvoitoare. Ne făceam toate griji din pricina ei. Deși, într-un fel, nimerise mai bine decât cele mai multe dintre noi, după cum a precizat Uza: Agamemnon nu se mai sătura de ea.

— Nu cere niciodată o altă fată, a spus Uza. Mă mir că încă nu a rămas însărcinată.

— Pentru că el preferă ușa din dos, a spus Ritsa.

Știa ea ce știa. Ritsa avea o ulcică în care ținea untură de gâscă amestecată cu rădăcini și ierburi tocate și la care recurgeau femeile din jurul focurilor de tabără, după o noapte deosebit de grea. Era prea discretă pentru a divulga faptul că și Chriseis apelase la ea, dar era clar că într-acolo bătea.

— Pe bune? a spus Uza. Mă rog, fata e și foarte slabă.

Și s-a lăsat pe spate, cu mâinile împreunate la ceafă, pentru a atrage atenția asupra rotunjimilor ei opulente.

— O iubește, a spus Hecameda.

Uza a pufnit.

— Da, până se satură de ea. O mai știi pe cum-o-cheamă – la naiba. Începe cu V. Chipurile o iubea, ceea ce nu l-a împiedicat s-o paseze și oamenilor lui. Și dup-aia a mai fost…

— Fac ei așa ceva? am întrebat.

— Ce?

— Să le dea mai departe pe femeile-trofeu?

Uza a ridicat din umeri.

— E un lucru știut.

— Ei nu i se va întâmpla asta, a spus Hecameda. Agamemnon e înnebunit după ea.

— Da, bine, sper să ai dreptate, a zis Uza.

Ritsa s-a întins și a căscat.

— E suficient să-i dăruiască un fiu și s-a aranjat pe viață.

— Dar nu e cam dificil? am întrebat. Dacă preferă ușa din dos?

Un val de râsete. Astăzi, când privesc în urmă, mi se pare incredibil că râdeam; dar râdeam adesea. Crucial era probabil faptul că niciuna dintre noi nu pierduse un copil.

O altă femeie care venea la aceste întruniri, deşi mai rar decât celelalte, era Tecmesa, trofeul lui Aiax. Ea locuia în tabără de patru ani şi avea şi un copilaş, pe care se spunea că Aiax îl adora. Baracamentul lui Aiax fiind învecinat cu cel al lui Ahile, ne întorceam de multe ori împreună de la aceste întruniri. Era o femeie solidă, care obosea repede când era cald, aşa că veneam încet şi aveam mult timp să pălăvrăgim, deşi mie nu-mi era simpatică şi nici nu puteam să simt faţă de ea altceva decât un soi de milă enervantă. Deşi Aiax îi omorâse tatăl şi fraţii şi o violase în aceeaşi noapte, Tecmesa ajunsese să-l iubească – sau, cel puţin, aşa spunea. Nu ştiam dacă s-o cred sau nu. Recunosc că nu voiam s-o cred. Adaptarea ei la viaţa din tabără mi se părea ameninţătoare – şi ruşinoasă. Pe de altă parte, avea un băiat şi-şi dedica toată viaţa acestui copil.

Cealaltă pasiune a ei era mâncatul. Hecameda ne servea deseori un fel anume de mâncare, un amestec de fructe uscate, nuci şi miere, atât de dulce şi săţios, încât mai mult de una, două linguri la sfârşitul mesei nu reuşea niciuna dintre noi să înghită. Tecmesa, în schimb, înfuleca un platou întreg. Noi, celelalte, o priveam nedumerite, mai schimbam câte o privire, dar nimeni nu spunea nimic.

O dată sau de două ori, Tecmesa m-a scos din sărite cu sfaturile ei bine intenţionate, dar sâcâitoare, despre cum să profit de situaţie. Să-l fac pe Ahile să mă iubească, mi-a spus.

— Nu e însurat, ştii, şi are un singur fiu, asta nu-i nimic pentru un bărbat în poziţia lui. S-ar fi putut însura cu ea, dar nu a făcut-o.

Ahile se pare că avea un fiu pe nume Pirus, pe care nu-l mai văzuse de când era bebeluş. Băiatul era crescut de familia mamei sale.

— Nu-i acelaşi lucru, a insistat Tecmesa. Nu e ca atunci când ai un copil şi-l vezi cum creşte.

Mesajul era clar: Exista un loc vacant şi proastă aş fi fost să nu încerc să-l ocup.

— Uită-te la mine: Aiax venerează pământul pe care calc.

În sinea mea mi-am spus: *Aha, da, chiar mă uit la tine. Dacă ai o viaţă atât de minunată, de ce-ţi macină întruna maxilarele?*

Într-o zi a apărut învelită într-o manta groasă, în pofida căldurii. Când s-a aplecat să ridice corabia de jucărie a băieţelului ei, pliurile mantalei s-au

desfăcut, dând la iveală niște urme negre în jurul gâtului. Știa că le văzuserăm. Multă vreme nimeni nu a scos un cuvânt.

Apoi Uza a întrebat într-o doară:

— Probleme în paradis?

Ritsa a clătinat din cap, dar era prea târziu. Fața Tecmesei se acoperise de pete roșii, urâte.

— Nu e vina lui, a spus. Are niște coșmaruri cumplite, uneori se trezește și crede că sunt din Troia.

— Păi, *ești* din Troia, am spus.

— Nu, vreau să zic un *luptător* din Troia, a spus Tecmesa.

În ziua aceea, în drum spre casă – termen folosit de ea, nu de mine – Tecmesa mi-a povestit ce se întâmplase în noaptea dinainte, când trebuise să-l lovească pe Aiax cu pumnii pentru a-l face să înceteze.

— N-are încotro.

Sărmana femeie, era evident că avea nevoie de o confidentă, dar eu chiar nu eram persoana potrivită…

— Și Ahile are coșmaruri?

Am scuturat mută din cap.

— Va avea. Toți au, mai devreme sau mai târziu. Se va trezi într-o noapte și va crede că ești dușmana lui.

— Dacă asta va crede, va avea dreptate.

— Nu vei mai vorbi așa când vei avea un copil.

Când, am remarcat. Nu *dacă.*

Până în acel moment mă gândisem întotdeauna că nu pot rămâne însărcinată. În fond, cinci ani de căsnicie nu avuseseră drept rezultat fiul mult dorit, dar, pe de altă parte, se știe că uneori, când e împerecheată cu un alt armăsar, și o iapă stearpă poate să fete un mânz. Am căzut pe gânduri. Tecmesa avea un băiețel, pretutindeni în tabără erau femei cu burțile la gură sau cu bebeluși care li se smiorcăiau în brațe. Veteranele din tabără aveau deja copii care se descurcau singuri în jurul focurilor. Și totuși, eu eram convinsă că mie nu mi se va întâmpla așa ceva. Trebuie să recunosc că nu mă bazam doar pe convingere, ci mă spălam în fiecare dimineață de tot ce lăsase Ahile în mine – împotriva propriilor mele interese, după cum spunea Ritsa. Și o parte din mine înțelegea perfect că era adevărat ce spusese Nestor: *Acum asta e viața ta.* Nu aveam nimic de câștigat dacă mă agățam de un trecut care nu mai exista. Dar mă agățam de el, fiindcă în lumea aceea pierdută eu fusesem cineva, o persoană cu un rol în viață. Și aveam sentimentul că, dacă

dădeam drumul trecutului, pierdeam şi ultimul vestigiu a ceea ce fusesem.

M-am despărţit de Tecmesa la porţile baracamentului lui Aiax şi am parcurs singură ultimele sute de metri. Eram conştientă că femeile de rând din jurul meu aţâţau focuri, cărau oale şi se pregăteau pentru întoarcerea războinicilor. Dintre toate femeile din tabără, ele erau cele mai nenorocite. Multe aveau vânătăi ciudate, rotunde, care proveneau de la capetele lăncilor. Trăiau în jurul focurilor, dormeau noaptea sub barăci; cele mai tinere dintre ele nu aveau mai mult de nouă, zece ani. Crezusem că viaţa lor nu avea nimic de-a face cu viaţa mea, dar acum ştiam că Agamemnon, cel puţin, le ceda uneori oamenilor săi câte o concubină în folosinţă comună. Poate când se plictisea de ea sau dacă făcuse ceva ce-i displăcea ori fiindcă se gândea pur şi simplu că oamenii lui merită o răsplată. Făcuse şi Ahile aşa ceva? Habar nu aveam, ştiam doar că tabăra devenise un loc şi mai ameninţător.

Când am intrat pe porţile baracamentului – care erau lăsate deschise în timpul zilei –, gândul la seara care mă aştepta m-a umplut de groază. Trebuiau pregătite băile lui Ahile şi Patrocle, care făceau întotdeauna, la capătul flecarei zile de luptă, o baie fierbinte, parfumată, trebuiau aranjate primele din numeroasele rânduri de băutură. Eu nu trebuia să mă spetesc muncind – femeile de rând fierbeau apa şi cărau cazanele grele – dar aveam întotdeauna grijă ca baia lui Ahile să fie gata la timp, pentru că-i influenţa dispoziţia, iar dispoziţia lui Ahile era cea care dădea tonul serii.

Toate amuţeam când se apropia carul lui de luptă. Întotdeauna, încă înainte să-şi scoată coiful, se ducea la grajduri să verifice dacă grăjdarii îi ţesălau şi adăpau cum se cuvine caii. Abia după aceea îşi scotea armura şi le-o arunca scutierilor să i-o cureţe. Deseori, în loc să se afunde în baia fierbinte, pregătită cu atâta grijă, se arunca în mare. În larg, dincolo de valurile înspumate, se răsucea pe spate şi făcea pluta, în vreme ce în tabără i se răcea apa din cadă. De obicei, Patrocle îl însoţea pe plajă şi rămânea la ţărm să-l privească. Cu ocaziile acestea părea întotdeauna îngrijorat, deşi eu nu înţelegeam în ruptul capului de ce să-şi fi făcut griji – un om care înota ca Ahile nu avea cum să se înece.

Ahile se întorcea în cele din urmă la ţărm, încet, clătinându-se, despicând valurile care i se spărgeau în genunchi, până ajungea pe uscat. Acolo, se oprea şi se scutura, până când părul lui lung, înspicat cu sânge negru, îi zbura în jurul capului, iar picăturile de apă zbârceau suprafaţa nisipului, formând un cerc în jurul lui. Curăţat de sânge, mai zăbovea o clipă şi-şi ştergea apa din ochi, înainte de a pătrunde clipind în lumină. Părea renăscut. Apoi îl

cuprindea pe Patrocle cu un braţ pe după umeri şi împreună urcau panta de nisip şi pietriş, luau cupele cu vin care le erau înmânate şi intrau în baracă să se pregătească pentru cină.

CAPITOLUL 7

Mă rugam să mi se întâmple ceva bun, orice – ceva care să-mi schimbe viaţa. Pe atunci aveam sentimentul că o zi venea după alta şi o noapte venea după alta şi nu era nicio diferenţă între ele, dar acum, privind în urmă, văd că au existat schimbări, deşi la momentul acela au părut lipsite de importanţă. Într-o seară, de pildă, când şedeam cu Ifis în debara şi aşteptam, Patrocle a ieşit după nişte vin şi, văzându-ne acolo, a spus:

— De ce nu veniţi şi voi înăuntru?

Am schimbat o privire cu Ifis. Era ceva surprinzător pentru noi, şi orice schimbare neaşteptată era alarmantă, dar eram condiţionate să ne supunem, aşa că ne-am ridicat şi l-am urmat în încăperea alăturată. Eu m-am aşezat pe un scaun cât mai departe de Ahile şi am sorbit din cupa cu vin dulce pe care mi-o dăduse Patrocle. Abia îndrăzneam să respir. Ahile a părut o clipă mirat, dar nu ne-a acordat atenţie.

Când Patrocle a plecat, luând-o cu el şi pe Ifis, eu m-am vârât în pat, ca de obicei. Ajunsesem să-mi dau seama că felul în care se purta Ahile avea legătură cu mirosul de mare din părul meu. Încercasem să mă abţin să intru în apă, dar nu reuşisem; scufundarea în adâncimile acelea reci, sărate, neiertătoare îmi era necesară şi, cu trecerea timpului, îmi devenea parcă tot mai necesară. Am continuat aşadar să vin în patul lui cu duhoarea de alge putrede în păr şi cu crusta de sare pe piele, pregătită să-i înfrunt patima, furia şi nevoia, speriată – prea speriată să spun cuiva. Şi fără să înţeleg nimic din toate astea.

Acesta a devenit tiparul după care ne petreceam serile. Înainte de culcare, Ifis şi cu mine eram invitate în odaia lui Ahile. Ei îşi continuau uneori conversaţia începută la cină, rezumând luptele din acea zi, hotărând ce informaţii tactice trebuiau date soldaţilor dimineaţa. Dacă ziua decursese bine, conversaţia aceasta nu dura mult. Dacă însă le mersese prost, Ahile exploda, împroşcându-şi disprețul faţă de Agamemnon. Era incompetent, nu-i păsa de oamenii lui – de fapt, de nimic, cu excepţia propriei lăcomii. Şi, mai rău chiar, era un laş, întotdeauna rămânea în spate, să „vegheze asupra

corăbiilor” – în vreme ce alţii duceau greul luptei.

— Şi – în momentul acela Ahile îşi înălţa cupa şi cerea să i se mai aducă vin – bea.

— Toţi bem.

— Nu ca el.

Ahile se uita la Patrocle.

— Când m-ai văzut tu pe mine beat?

În cele din urmă, după eforturile lui Patrocle de a-l calma, Ahile îşi lua lira şi începea să cânte.

Când se lăsa absorbit de muzică, eram liberă să privesc împrejur. Tapiserii somptuoase, farfurii de aur, o ladă sculptată, încrustată cu fildeş… Mă gândesc că unele lucruri le adusese de acasă, dar majoritatea fuseseră furate din palate incendiate. Oglinda de bronz, de mărime naturală: mă întrebam de unde provenea. În ceea ce priveşte lira, nu mă întrebam, pentru că ştiam. O luase din palatul lui Eetion, în ziua când prădase Teba. Eetion ucis, cei opt fii ai lui ucişi, bărbaţi şi băieţi măcelăriţi, femei şi fete înrobite – numai lira rămăsese. Pentru mine era cel mai frumos obiect pe care-l văzusem vreodată.

Când cânta, lumina faclei îi cădea pe faţă şi atunci îi vedeam urmele ciudate de pe piele. Anumite porţiuni, precum fruntea şi obrajii acoperiţi de clapetele coifului, erau cu câteva nuanţe mai deschise la culoare decât pielea expusă din jurul ochilor şi gurii, ca şi cum coiful ar fi devenit parte din el, ca şi cum i s-ar fi încastrat în piele. Poate exagerez efectul. Îmi amintesc că i-am spus lui Ifis, care, deşi a înţeles imediat la ce mă refeream, a zis că ei nu-i atrăsese în mod deosebit atenţia. Pentru mine, pielea lui vărgată, ca de tigru, era cea mai remarcabilă trăsătură a lui. Cineva mi-a spus cândva: *Nu vorbeşti niciodată despre înfăţişarea lui.* Şi e adevărat, nu vorbesc, mi-e greu. La vremea aceea Ahile era probabil cel mai frumos bărbat în viaţă, dar cu siguranţă şi cel mai brutal, şi asta e problema. Cum poţi vorbi despre frumuseţea unui tigru excluzând ferocitatea lui? Sau despre eleganţa unui leopard, fără să aminteşti viteza lui de atac? Aşa era şi Ahile – frumuseţea şi teroarea erau două feţe ale aceleiaşi monede.

Când Ahile cânta, Patrocle şedea tăcut, cu bărbia sprijinită pe mâinile împreunate, mângâind uneori, cu un aer absent, urechile câinelui său preferat, care şedea privind către stăpânul lui sau întins la picioarele acestuia. Uneori câinele adormit scotea o chelălăitură ciudată, de parcă ar fi vânat un iepure imaginar, şi atunci Patrocle zâmbea, iar Ahile înălţa privirea şi pufnea în râs, pentru ca în clipa următoare să-şi îndrepte din nou atenţia asupra lirei.

Toate cântecele lui erau despre gloria veşnică, despre eroi care mor pe câmpul de luptă sau (mult mai rar) se întorc acasă triumfători. Multe îmi erau cunoscute din copilărie. Când eram mică, acasă la tatăl meu, obişnuiam să mă strecor seara în curte, când ar fi trebuit să fiu în pat şi să dorm, şi să-i ascult pe barzii care cântau în sală la instrumente şi cu vocea. La vârsta aceea îmi imaginam că toate poveştile acelea măreţe despre curaj şi aventură deschideau o uşă către propriu-mi viitor, dar câţiva ani mai târziu – poate la zece, unsprezece ani – lumea a început să se strângă în jurul meu şi mi-am dat seama că acele cântece le aparţineau fraţilor mei, nu mie.

Fetele înrobite ieşeau din barăcile femeilor şi se aşezau pe treptele verandei, pentru a-l asculta pe Ahile cântând. Vocea lui răsuna până departe; frânturi de cântece se auzeau dintr-un capăt în celălalt al taberei. Dar cântecul se stingea în cele din urmă şi o clipă nimeni nu se clintea, nimeni nu scotea un cuvânt. Cu o cascadă de scântei, un buştean se prăbuşea în cenuşa lemnelor arse, iar Ahile îi arunca atunci o privire lui Patrocle şi zâmbea.

Acesta era semnalul. Ne ridicam toţi în picioare, Patrocle şi Ifis pregătiţi să plece. Îi auzeam şoptind în sală şi mă întrebam cum era pentru ea. Îşi pierduse familia, îşi pierduse casa, iar Patrocle contribuise şi el la acest lucru. Cum era posibil să-l iubească?

Ahile începea atunci să se dezbrace, fără grabă, revenind din când în când la liră. Eu stăteam cu ochii închişi şi ascultam, inspiram mirosul de răşină din peretele de lângă mine, până când ştiam, după cum mi se întunecau pleoapele, că Ahile aruncă cenuşă peste foc. O clipă mai târziu simţeam cum se lasă patul sub greutatea lui.

Nu ştiu, dar poate, dacă aş fi fost în stare să mă apropii de el, să-i vorbesc, lucrurile ar fi stat altfel. Deşi cred că la fel de probabil – *mai* probabil – este ca orice referire la ce se întâmpla să-i fi declanşat un acces de furie. Era un ritual extrem de intim, care trebuia celebrat în tăcere, în întuneric. Şi aşa se face că zăceam noapte de noapte sub acest bărbat, care nu era nicidecum un bărbat, ci un copil furios, şi mă rugam să se termine cât mai iute cu putinţă. După aceea mă întindeam dreaptă ca un cadavru pe rug şi aşteptam momentul când respiraţia lui de om adormit îmi îngăduia să mă întorc pe o parte, cu faţa la perete.

Şi mă rugam pentru o schimbare. În fiecare dimineaţă şi în fiecare seară mă rugam ca viaţa mea să se schimbe.

CAPITOLUL 8

Cred că am fost prima persoană din tabără care l-a văzut pe preot.

Coborâsem pe plajă şi, plimbându-mă de-a lungul ţărmului, am ajuns la corăbiile lui Odiseu, care stăteau fixate în rame chiar în spatele arenei. M-am oprit, am privit înapoi şi atunci l-am zărit pe preot. Venea în direcţia mea, iar picioarele lui lăsau în nisipul sclipitor nişte dâre ca de melc. Cărunt, murdar în urma călătoriei, avea un aer obosit, de parcă s-ar fi aflat pe drum câteva zile sau chiar săptămâni. Se apropia clătinându-se, cu roba fâlfâind în bătaia vântului. Iniţial am crezut că e un marinar, dar apoi, când a ajuns mai aproape, am remarcat că toiagul lui era împodobit cu panglicile stacojii ale lui Apolo, iar veşmintele lui, deşi murdare şi boţite, erau din cea mai fină lână.

Când a ajuns la numai câteva picioare de mine a şovăit, de parcă n-ar fi ştiut cum să mi se adreseze. Înţelegeam problema. Eram o femeie tânără, îmbrăcată somptuos, care se plimba singură, fără văl… Dacă m-ar fi întâlnit într-un oraş, ar fi ştiut imediat ce eram. Trăsăturile feţei mi s-au înăsprit instantaneu şi m-am gândit: *Da, moşule, exact asta sunt, dar nu eu mi-am ales soarta.*

— Fata mea, a început el şovăielnic, poţi să mă conduci la reşedinţa lui Agamemnon?

M-am răsucit şi am arătat în stânga, dar în clipa aceea unul dintre oamenii lui Odiseu s-a ivit dintre corăbii şi l-a întrebat pe preot ce dorea. Venise să-l roage pe regele Agamemnon să accepte să-şi răscumpere fiica, a spus preotul. Am bănuit că era tatăl lui Chriseis. Bărbatul s-a dus la baraca lui Odiseu să raporteze şi, la scurt timp, s-a ivit însuşi Odiseu.

Am alergat cât de repede am putut la baracamentul lui Nestor şi, într-una dintre ţesătorii, am dat peste Hecameda. Treptat, în timp ce-i povesteam ce văzusem, războaiele de ţesut au amuţit unul după altul, iar femeile s-au adunat în jurul nostru să comenteze sosirea preotului.

— Va trebui să o elibereze, a spus Hecameda.

— Pe naiba, am replicat eu. E Agamemnon – nu *trebuie* să facă nimic.

Vestea despre sosirea preotului s-a răspândit de la baracă la baracă. Până să ajung eu în arenă, aflase toată tabăra; se adunase deja o mulţime de bărbaţi, care se îmbrânceau şi gesticulau agitaţi.

Eu nu mai fusesem în arenă de când mă dăruise armata lui Ahile, iar amintirile din ziua aceea erau atât de cumplite, încât am fost tentată să fac

cale întoarsă, dar am stat totuşi pe loc. Nu eram singura femeie prezentă; sub statuia lui Zeus am zărit-o pe Ritsa, care-şi ţinea braţele cărnoase încrucişate la piept. I-am făcut un semn cu mâna, dar eram prea departe una de alta ca să putem sta de vorbă. Pe măsură ce vestea despre sosirea preotului se răspândea, tot mai mulţi bărbaţi se buluceau în arenă, întinzând gâturile să vadă ce se întâmpla şi izbucnind în urale la sosirea lui Agamemnon. De jur-împrejurul arenei, statuile zeilor – cu vopseaua scorojită de la vânturile care băteau dinspre mare – priveau în jos, lipsite de expresie, necruţătoare.

Am căutat din priviri un loc mai înalt, de unde să pot vedea peste capetele mulţimii. O mişcare mi-a atras atenţia. Era Chriseis, care stătea în vârful dunelor, la umbra unui copac pipernicit, arcuit de vânturile care băteau necontenit. Am fugit la ea. Când am ajuns mai aproape, am observat că avea un obraz roşu-aprins, iar ochiul de pe partea aceea lăcrima abundent; şi-l tot tampona cu un colţ al vălului, dar n-a scos un cuvânt despre ce păţise şi nici eu nu am spus nimic. M-am mulţumit s-o cuprind în braţe – şi apoi am rămas să privim împreună în arenă, peste capetele mulţimii. M-a strâns de braţ şi a scâncit când l-a zărit pe tatăl ei aşteptând la intrare.

Degetele lui Chriseis mi s-au îngropat în carne când bătrânul, tatăl ei, preotul lui Apolo, s-a îndreptat către centrul arenei, ţinând în braţul ridicat toiagul cu panglicile zeului. Imediat mulţimea a amuţit. S-a iscat un vânt, ridicând mici trâmbe de nisip, care se roteau o secundă, două, după care dispăreau la fel de rapid cum se iviseră. Când preotul a luat cuvântul, o rafală mai puternică i-a zbârlit părul cărunt. Întâi l-a salutat politicos pe Agamemnon şi a invocat ajutorul lui Apolo şi al tuturor celorlalţi zei pentru ca Agamemnon să iasă învingător, să nimicească oraşul lui Priam şi să ducă acasă, în corăbiile lui, bogăţiile Troiei…

— *Dar înapoiaţi-mi fiica.*

După cuvintele introductive atât de formale, apelul lui ne-a luat prin surprindere. Brusc ne aflam într-o altă lume, o lume în care iubirea unui tată pentru copilul său conta mai mult decât orice pradă. Dar Agamemnon îşi sacrificase propria fiică pentru un vânt propice care să-l poarte către Troia. Mă temeam pentru soarta bătrânului şi a lui Chriseis. O vreme, preotul a părut copleşit de mâhnire, dar s-a silit să continue. Adusese cu el, în cala vasului de transport pe care-l puteau vedea cu toţii ancorat în golf, bogăţii cu care să-şi răscumpere fiica. Plângând acum în hohote, l-a implorat pe Agamemnon să le accepte.

— *Vă implor, slăvite Agamemnon, lăsaţi-o să se întoarcă acasă cu mine.*

Toată lumea din arenă era impresionată de lacrimile bătrânului – şi de bogăţiile pe care le adusese cu el. Sentiment şi lăcomie – grecilor le plac poveştile sentimentale aproape la fel de mult ca aurul.

— Să le accepte! strigau oamenii. Să-i înapoieze sărmanului om fata!

Şi apoi, ca şi cum le-ar mai fi venit un gând:

— Să-i onoreze pe zei!

Curând mulţimea clocotea, războinicii se-mpingeau, se-nghesuiau, scandau:

— Să i-o înapoieze! Să i-o înapoieze!

După o scurtă întrevedere cu consilierii săi, Agamemnon s-a ridicat în picioare. Zarva a mai continuat o clipă, două, până când cei aflaţi la marginea mulţimii şi-au dat seama că Agamemnon se ridicase şi atunci, cu excepţia câte unui strigăt izolat, scandările au amuţit.

— Bătrâne, a spus Agamemnon – niciun titlu, niciun respect – bătrâne, ia-ţi recompensa şi du-te acasă. De data asta ai scăpat cu viaţă, dar, dacă te mai prind vreodată în tabără, toiagul şi panglicile zeului tău n-or să-ţi folosească la nimic, a spus privind în jur la oamenii săi, toţi tăcuţi acum. N-am să ţi-o înapoiez. Va petrece tot restul vieţii ei în palatul meu, departe de pământul ei natal, ziua va ţese, noaptea se va afla în patul meu, va naşte copiii mei, până când va deveni o babă fără un dinte în gură. Şi acum pleacă. Nu mai spune nimic, *pleacă.* Fii recunoscător că eşti în viaţă.

Preotul s-a întors tăcut, târându-şi prin nisip toiagul, astfel încât o linie precisă l-a însoţit până la ieşire. Ajuns acolo, s-a mai răsucit o dată să-l privească pe Agamemnon, a mişcat din buze, dar era prea speriat să mai spună ceva. Agamemnon îi întorsese deja spatele. Stătea de vorbă cu bărbaţii din jurul lui, zâmbind, ba chiar râzând, savurându-şi momentul de triumf asupra unui bătrân slăbit, fragil, nefericit. Mulţimea a început să se risipească fără tragere de inimă, bărbaţii se îndepărtau în grupuri de câte doi sau trei, bodogănind. Nimănui nu-i plăcea ce se petrecuse. Mi s-a părut că văd vreo doi bărbaţi care-şi făceau semnul împotriva deochiului.

Abia dacă îndrăzneam s-o privesc pe Chriseis, dar ştiam ce trebuia să facă.

— Fugi.

A căscat ochii la mine, prea şocată pentru a înţelege.

— *Du-te, fugi.* Întoarce-te în baracă. S-ar putea să trimită după tine.

Ştiam că asta va face. Nu va putea rezista tentaţiei de a-şi sărbători victoria cu scula. Durerea lui Chriseis că fusese despărţită de tatăl ei nu avea nicio importanţă pentru el.

Chriseis a luat-o la fugă, strecurându-se ca o ciută printre bărăci, iar eu am pornit înapoi către baracamentul lui Ahile. Dar, fiindcă toate cărările erau ticsite de bărbaţi care părăseau adunarea, am scurtat drumul coborând pe plajă. Şi acolo l-am revăzut pe preot, care mergea târându-şi picioarele prin algele uscate şi ridicând nori de ţânţari, care-l însoţeau dându-i târcoale. Înainta încet, plângând şi rugându-i-se lui Apolo în mers. L-am urmat – nu în mod intenţionat, mergeam pur şi simplu în aceeaşi direcţie. Pe măsură ce se îndepărta de Agamemnon, îşi rostea rugăciunile cu un glas tot mai puternic, ţinând deasupra capului toiagul cu panglicile zeului, de parcă s-ar fi aflat iarăşi în templul său, pe treptele altarului.

Stăpâne al luminii, ascultă-mă!
Stăpâne al arcului de argint, ascultă-mă!

Incantaţiile lui au sporit în intensitate, până când a început să strige la cer.

Eram mişcată, dar şi iritată de acest bătrân. Dacă rugăminţile adresate zeilor ar fi avut vreun efect, Lyrnessus n-ar fi căzut. Numai zeii ştiu că nimeni nu s-ar fi putut ruga mai mult decât noi.

Dar am continuat să-l privesc şi să ascult cum îşi rostea rugăciunile, înaintând cu paşi împleticiţi de-a lungul ţărmului.

Stăpâne al Tenedosului, ascultă-mă!
Stăpâne al Scilei, ascultă-mă!
Am sacrificat miei şi iezi pe altarul tău,
Răzbună-l pe preotul tău!

Eu pierdusem orice speranţă ca rugăciunile să-mi fie ascultate. Nu cunosc zeu care să asculte rugăciunile sclavilor, şi totuşi eram ca vrăjită de acest bătrân. Cerul şi marea s-au întunecat în jurul lui, dar incantaţiile continuau să răsune, deşi titlurile zeului îmi erau tot mai necunoscute.

Apolo Sminthios, ascultă-mă!
Stăpâne ale cărui săgeţi lovesc de departe, ascultă-mă!
Stăpâne al şoarecilor, ascultă-mă!

Stăpân al şoarecilor? Uitasem – dacă ştiusem vreodată – că Apolo este zeul şoarecilor. Şi brusc am ştiut încotro duceau aceste rugăciuni. Apolo nu

este stăpânul şoarecilor fiindcă aceştia ar fi nişte animăluţe drăguţe şi pufoase, dragi lui… Nu, Apolo e stăpânul şoarecilor fiindcă şoarecii, la fel ca şobolanii, aduc ciuma; iar Apolo, zeul luminii, al muzicii, al tămăduirii, mai este şi zeul ciumei.

În timp ce rugăciunea formidabilă a preotului care cerea să fie răzbunat se înălţa la cer, m-am trezit rugându-mă în rând cu el.

Stăpâne al şoarecilor, ascultă-mă!
Stăpâne al arcului de argint, ascultă-mă!
Stăpâne ale cărui săgeţi lovesc de departe, ascultă-mă!

Până când, în cele din urmă, cuvintele interzise mi-au ţâşnit pe gură ca sângele sau fierea:

Zeu al ciumei, ascultă-mă!

CAPITOLUL 9

Nu s-a întâmplat nimic. Bineînţeles că nu s-a întâmplat nimic! Nu nimic e ceea ce se întâmplă, în general, când te rogi la zei?!

A doua zi dimineaţa bărbaţii s-au prezentat în formaţie, ca de obicei înainte de ivirea zorilor. Înconjurat de zăngănitul zgomotos al săbiilor pe scuturi, Ahile a sărit în carul lui de luptă şi a dat semnalul de pornire. După ce au plecat, după ce strigătele şi loviturile în scuturi au amuţit, tabăra şi-a reluat aspectul obişnuit, puţin surprinsă, răvăşită, abandonată în mâinile femeilor şi copiilor, ale câtorva bărbaţi cărunţi, lăsaţi în urmă să vegheze asupra corăbiilor.

Am găsit-o pe Chriseis ţesând, dar s-a întrerupt când m-a văzut şi mi-a oferit o cupă cu vin. Privind-o cum trebăluia în baracă, m-am gândit că mergea parcă mai ţeapănă decât cu o zi înainte. Sărmana Chriseis, tehnicile la care recurgeau femeile de felul Uzei, pentru a stăvili apetitul bărbaţilor, îi erau necunoscute. Nici eu nu aflasem prea multe, dar ea nu ştia absolut nimic, de vreme ce ajunsese în patul lui Agamemnon ca fată mare, o copilă aproape. Deşi, ca să fiu sinceră, se descurca, ajutată de devotamentul ei faţă de Apolo şi recurgerea ocazională la vasul cu untură de gâscă.

Când Ritsa şi-a exprimat simpatia faţă de Chriseis, Uza a pufnit cu dispreţ.

— Eu nu am nicio simpatie, a spus. Când o femeie ştie ce are de făcut, s-a

isprăvit încă înainte ca sula să ajungă în apropierea ei.

— Cum adică „știe ce are de făcut”? a spus Ritsa. Are cincisprezece ani.

— Eu aveam doisprezece.

Sărmana Chriseis, Agamemnon nu se mai sătura de ea. Și câte fete, dacă s-ar trezi iubite sau cel puțin dorite de cel mai puternic bărbat din Grecia, nu s-ar umfla în pene? Chriseis, nu. Era profund mâhnită, nu-și dorea decât să se întoarcă la tatăl ei. Mi-a spus că voia să devină preoteasă, că tatăl ei o pregătea pentru această funcție, și cu siguranță ar fi fost o preoteasă bună. Foarte devotată, se ruga de patru ori pe zi: la răsăritul soarelui, la amiază, la apus și iarăși înainte de ivirea zorilor, implorând zeul să revină. Apolo, ucigașul întunericului, Apolo, zeul tămăduirii – și care, întâmplător, mai era și zeul ciumei. O dată m-a rugat să mă alătur ei pentru rugăciunile de amiază, dar am găsit un pretext să mă eschivez. Mă rugam și eu lui Apolo – mă rugam tot mai des – dar rugăciunile mele nu erau de genul celor care puteau fi împărtășite.

Stăpâne al șoarecilor, ascultă-mă…

M-am întors la baracamentul lui Ahile de-a lungul fâșiei de nisip bătătorit dintre corăbiile fixate în rame și mare.

Stăpâne al luminii, ascultă-mă!

Rugăciunea suna fals în gura mea, eu mă cufundam în întuneric, prea adânc deja pentru a mai fi în stare să-l slăvesc pe Apolo ca stăpân al luminii. Pumnul meu încleștat îmi lovea în schimb palma.

Stăpâne al șoarecilor, ascultă-mă!

Stăpâne al arcului de argint, ascultă-mă!

Stăpâne ale cărui săgeți lovesc de departe, ascultă-mă!

În ziua aceea marea era nefiresc de pașnică și lină, cu un luciu neted, lăptos, ca pielița de pe o bășică. Valurile se umflau la hotarele golfului, pentru a se sparge apoi în arcuri suprapuse de spumă gălbuie, care clocotea o vreme printre pietre, pentru a dispărea apoi în nisip. Liniștea aceasta era într-un fel amenințătoare, ca ultimele minute înainte de dezlănțuirea furtunii. M-am uitat la corăbiile fixate în rame, la barăci și la focurile mocnite, și mi s-a încrețit pielea de bucurie anticipată.

Am traversat arena, urmărită de privirile goale ale zeilor, și am apucat o cărare printre dune, care conducea dintr-un capăt în celălalt al taberei și trecea la un moment dat pe lângă grămada imensă de gunoaie. Nu era locul ideal unde să te afli într-o zi toridă, când căldura se înteța de la o oră la alta, deși cerul rămânea înnorat. Putoarea, miriadele de muște negre, bâzâitoare,

sudoarea care mi se prelingea de pe corp, toate laolaltă m-au înfiorat de dezgust. Și totuși, contactul cu putreziciunea, cu descompunerea, îmi era într-un fel bine-venit. M-am gândit chiar că acesta este locul meu; *aici,* printre gunoaie. În clipa aceea nu am mai dat vina pe Ahile sau pe armata grecească sau pe război pentru ceea ce devenisem. Am dat vina pe mine însămi.

Trecând pe lângă mormanul de gunoaie, am zărit un șobolan care fugea printre grămezile de mâncare putrezită. Atâta mâncare valoroasă se irosea în tabăra aceea, pentru că nimeni nu trudise să cultive grânele sau să îngrijească vitele. Astfel se explica, fără îndoială, și mărimea șobolanilor, fiindcă nicăieri nu mai văzusem șobolani atât de mari și bine hrăniți ca aceștia. Îi zăreai pretutindeni, dar, în mod normal, o tuleau când te apropiai. Nu și acesta. Se comporta, de fapt, cât se poate de ciudat, împletindu-se întruna în cerc. Când am ajuns mai aproape, am văzut că avea blana țepoasă, zbârlită măciucă, nu neagră și lucioasă ca de obicei. Am trecut mai departe, dar ceva m-a făcut să mă răsucesc și să privesc înapoi și, în clipa aceea, șobolanul a scos un chițăit. Din bot i-a țâșnit sânge; s-a prăbușit pe o parte, s-a zvârcolit un minut în agonie, a mai chițăit o dată și a murit.

Atunci am văzut și alți șobolani, niciunul nu se ferea, niciunul nu fugea și, cu cât mă uitam mai atent, cu atât vedeam mai mulți. Mici cadavre tumefiate zăceau printre gunoaie. A fost cât pe-aci să calc pe unul și, când am coborât privirea, am văzut viermii care colcăiau sub pielea lui. Nu erau cadavre recente, șobolanii mureau probabil de ceva vreme. Am făcut un pas înapoi și am luat-o la fugă, îndepărtându-mă cât mai iute cu putință de mormanul de gunoaie, gâfâind pe ultimele sute de metri până la porțile baracamentului. Am năvălit în baraca femeilor, copleșită de impresii, dar, odată intrată, nu am spus nimănui nimic, pentru că, la urma urmei, ce să le fi spus? Că muriseră câțiva șobolani? Nu era ceva demn de a fi pomenit, nu-i așa?

Dar m-am gândit la ei în timp ce mă pregăteam pentru cină. M-am aranjat cu multă grijă, ca întotdeauna. Obsesia lui Ahile pentru părul și pielea mea nu mă făcuse să mă simt mai sigură; de fapt, dimpotrivă. Apăruse atât de brusc, încât aveam sentimentul că se putea transforma la fel de brusc în repulsie. Deci aveam grijă ca, măcar în văzul lumii, să fiu exact ce-și dorea el: confirmarea vizuală că Ahile era, așa cum pretinsese dintotdeauna, cel mai măreț dintre greci.

La cină era atât de cald în sală, încât te ustura nasul să respiri. Căldura corpurilor, faclele care ardeau, până și mirosul platourilor cu carne de vită friptă făceau ca aerul să fie sufocant. Se vorbea tot despre cum îl tratase

Agamemnon pe preot. Nimănui nu-i plăcea. Nimeni nu înţelegea. Atâtea bogăţii aduse ca răscumpărare *pentru o fată*, şi el le refuzase? Era nebun? Până şi Ahile, când m-am aplecat să-i torn vin, vorbea despre refuzul lui Agamemnon.

— *De ce* nu le-a luat? Om mai lacom că el nu există.

— Poate o iubeşte, a spus Patrocle.

— *Iubire*, parcă ar şti un ţap bătrân ca el ce e iubirea.

De parcă tu ai şti, m-am gândit şi am trecut mai departe.

Începusem să-i disting pe câţiva dintre bărbaţi – cei mai mulţi tolerabili, unii *absolut deloc*. Miron era un bărbat de vârstă mijlocie, corpolent, cu o claie de păr negru, creţ şi aspru, care începea să încărunţească. Pe vremuri luptase şi el, probabil, dar acum nu mai lupta. Sarcina lui era să supravegheze întreţinerea corăbiilor. Era o poziţie importantă: Ahile ataca frecvent oraşele din susul şi din josul coastei şi avea nevoie ca flota lui să fie întreţinută astfel, încât să poată naviga oricând. La corăbiile altor regi mai văzusem uneori vele mucegăite – o dată chiar stricăciuni la o carenă, lăsată nereparată – dar la corăbiile lui Ahile nu vedeai niciodată aşa ceva; corăbiile lui puteau ieşi în larg în câteva ore. Miron îşi îndeplinea sarcinile cu meticulozitate. Mie, personal, mi-era antipatic, numai şi pentru simplul fapt că privirile pe care mi le arunca erau mai obraznice, ca şi cum m-ar fi cântărit din ochi mai abitir decât ceilalţi bărbaţi. Bineînţeles că nu spunea niciodată nimic – n-ar fi îndrăznit – dar, când mă aplecam deasupra lui, se holba la sânii mei şi ţâţâia din buze, de parcă ar fi fost nerăbdător să guste din vinul pe care mă pregăteam să i-l torn în cupă.

În seara aceea i-am turnat vin – rapid, ca de obicei, pentru că uram să fiu în preajma lui – şi, când m-am dat înapoi, am observat cu ce era îmbrăcat. Era o tunică pe care i-o ţesusem eu tatălui meu. O terminasem, de fapt, cu numai câteva zile înainte de a fi dusă cu lectica în casa viitorului meu soţ, un drum pe care orice fată trebuie să-l parcurgă la un moment dat. Broderia de pe spatele tunicii nu era foarte reuşită – niciodată n-am pretins că aş fi foarte pricepută la ţesut *sau* cusut – dar pusesem dragoste în fiecare împunsătură de ac. Bineînţeles că nu era întâia oară când tresăream recunoscând un lucru: a doua zi după sosirea mea în tabără remarcasem pe o masă din sală, rezemată de perete, un platou de aur din palatul soţului meu. Dar tunica era un lucru personal. Mi-am lăsat privirea să zăbovească asupra cutelor cărnoase de la ceafa lui Miron şi în mintea mea a răsunat din nou rugăciunea, involuntar, de parcă cineva ar fi vorbit în mine.

Stăpâne al şoarecilor, ascultă-mă!
Stăpâne al arcului de argint, ascultă-mă!
Stăpâne ale cărui săgeţi lovesc de departe, ascultă-mă!
Zeu al ciumei, ascultă-mă!

CAPITOLUL 10

Toată lumea era agitată din cauza căldurii. În sală se iscau certuri, una s-a sfârşit chiar cu o bătaie. Până şi Patrocle, în mod normal atât de împăciuitor, după ce i-a despărţit pe scandalagii, l-a lovit pe unul dintre ei, iar pe celălalt l-a izbit cu brutalitate de perete. S-a aşternut o tăcere posacă, iar adunarea s-a risipit fără cântecele obişnuite.

Cerul păstra chiar şi după lăsarea întunericului o nuanţă gălbuie, presând parcă tabăra, menţinând înăuntru căldura, precum capacul de pe o oală. După ce vasele de la cină fuseseră adunate, şedeam singură în debara şi aşteptam să fiu chemată. Pe Ifis o apucase de dimineaţă o indigestie care umbla prin tabără. Era o linişte neobişnuită – niciun cântec, nicio conversaţie nu se auzea din încăperea alăturată. După un timp, sătulă să stau închisă în debaraua încinsă, înăbuşitoare, am ieşit şi am dat peste Patrocle, care şedea singur pe treptele verandei.

Am vrut să mă-ntorc imediat înăuntru, dar Patrocle mi-a făcut semn să mă aşez lângă el. Ahile se dusese să înoate, mi-a spus. Ceva din glasul lui m-a făcut să mă răsucesc şi să-l privesc. I-am văzut albul ochilor şi sclipirile dinţilor când a zâmbit, dar nimic mai mult. Tabăra era cufundată în beznă. Nu erau nici lună, nici stele. Ici-colo mai ardea câte un foc pentru gătit, dar nimeni nu voia să şadă în jurul lui pe căldura aceea. În depărtare, pe un deal, licăreau ca dintr-o altă lume luminile din Troia.

În mod normal, era plăcut să şezi la aer într-o seară caldă, dar transpiraţia pişca în fiecare cută de piele şi nu adia nicio briză răcoroasă care s-o usuce. Nişte insecte negre, enorme – nu erau molii, nu ştiu ce erau – roiau în jurul feţelor noastre şi trebuiau alungate cu mâna. Mirosul de putregai de la mormanul de gunoaie pătrunsese în toate ungherele taberei – puteai chiar să-l *guşti*. Îl invidiam pe Ahile că sărise în mare, dar nu era chip să cobor şi eu la ţărm, atât timp cât Patrocle şedea lângă mine. Deşi m-am întrebat ia un moment dat de ce nu se ducea şi *el*. Poate că Ahile îşi exprimase dorinţa de a

fi singur. Cu excepția unei diatribe deosebit de veninoase la adresa lui Agamemnon, fusese neobișnuit de tăcut în timpul cinei.

Am continuat să ședem alături. O vreme am tăcut amândoi – fiindcă, să fim serioși, ce ne puteam spune noi doi, *prințul* Patrocle și tovarășa de pat a lui Ahile? (Aceasta fiind cea mai măgulitoare descriere a ceea ce eram eu.) Dar apoi căldura, liniștea și bezna nopții au părut să facă posibil imposibilul. M-am auzit întrebând:

— De ce te porți întotdeauna atât de frumos cu mine?

Inițial m-am gândit că nu-mi va răspunde, că întrecusem limita a ceea ce-i era permis unei sclave. Însă apoi a spus:

— Pentru că știu ce înseamnă să pierzi tot și să devii jucăria lui Ahile.

Sinceritatea lui m-a uimit. Dar, în același timp, m-am gândit: *De unde știi tu ce înseamnă? Tu, cu toate privilegiile tale, cu toată puterea ta, cum poți tu să știi ce înseamnă să fii ca mine?* Să fi rostit întrebarea cu voce tare? Mă îndoiesc, dar poate s-a strecurat mută în spațiul dintre noi. Ori asta, ori Patrocle simțea nevoia să vorbească.

— Când aveam zece ani, am ucis un băiat, a spus. N-am vrut să-l ucid, era prietenul meu cel mai bun, dar ne-am certat din pricina unui joc de zaruri. El a spus că trișez, eu am spus că nu și, dintr-una într-alta, am ajuns să-l lovesc. El a căzut, eu am crezut că gata, se rezolvase – chiar voiam să plec. Dar el a sărit atunci în picioare și mi-a tras un cap în față. Mi-a spart nasul.

Și-a atins cu o mână podul turtit al nasului.

— M-a durut atât de rău, încât n-am mai putut gândi, am apucat o piatră și l-am lovit. Credeam că-l lovisem o singură dată, îmi amintesc că l-am lovit doar o dată, dar nu a fost așa, fiindcă mai erau și alți băieți de față și ei au spus că am continuat să-l lovesc – și trebuie să fie adevărat, fiindcă avea fața zdrobită. Când m-au tras de lângă el, era mort. Îl ucisesem. Tatăl lui era un om puternic. Așa că m-au exilat, m-au trimis să stau la Peleu, tatăl lui Ahile, și asta nu doar pentru câteva luni. Pentru totdeauna. Și așa l-am cunoscut pe Ahile.

Privea drept înainte, cu fața lipsită de expresie.

— Nu cred că întâlnisem vreodată un băiat mai nefericit – asta dacă nu mă uitam în oglindă. Mama lui tocmai plecase, a zis și apoi a ezitat.

— Știai că e o zeiță a mării?

Am încuviințat.

— Nu a fost o căsnicie fericită. Într-o bună zi s-a ridicat și a intrat în mare. Mai făcuse asta și înainte, făcea asta tot timpul, dar de data aceasta nu s-a mai

întors. Ahile nu mai mânca, nu se mai juca cu ceilalți copii, cred că nici nu mai creștea. Greu de crezut, dar era o piticanie când l-am cunoscut eu. Peleu nu mai știa ce să facă, așa că am sosit la țanc, fiindcă eu a *trebuit* să fiu prietenul lui Ahile.

A râs.

— Dar mi-a priit și mie.

— Cum așa?

— M-a calmat.

— Peleu?

— Nu, Ahile. Da, știu, e greu de crezut, nu-i așa?

De undeva din depărtare a răbufnit un cântec, care s-a sfârșit cu râsete. Nu l-am văzut, ci l-am simțit pe Patrocle întorcându-se spre mine.

— Ne urmărești pe toți, nu-i așa?

Am scuturat din cap.

— Ba da, ne urmărești.

Nu era un sentiment plăcut să știu că vigilența mea fusese remarcată.

— Și uneori te aud plângând…

— Nu te poți abține întotdeauna. Sau, mă rog, femeile nu pot. Sunt convinsă că *tu* n-ai plâns niciodată.

— Seară de seară, vreme de un an.

Spusese asta pe un ton atât de frivol, încât nu-mi dădeam seama dacă vorbise serios sau nu. Am făcut un semn din cap în direcția plajei.

— O baie lungă.

— Poate a venit ea.

O clipă, n-am înțeles.

— Adică mama lui?

— Da.

— Mai vine uneori să-l vadă?

— *O, da.*

Iarăși un ton care-mi scăpa. Amărăciune, poate? Mi l-am amintit pe Ahile pe plajă, vorbele lui ciudate, gâlgâite, neomenești, cuvântul repetat – singurul cuvânt pe care l-am înțeles sau am crezut că-l înțeleg: *Mamă, mamă.* Cum ar fi oare să iubești un asemenea om?

— Regreți?

— Că am crescut ca frate de suflet al lui Ahile? Absolut deloc. Mă rog, regret desigur că mi-am ucis prietenul, dar… Nu, s-au purtat foarte frumos cu mine.

A mai stat nemişcat un minut sau două, după care s-a lovit brusc peste genunchi.

— Cred că am să cobor, să văd ce face.

— De ce te îngrijorezi atâta din pricina lui?

— Din obişnuinţă.

S-a ridicat în picioare.

— Ştii, nu-i aşa, că el…

Am aşteptat să continue, dar s-a mulţumit să zâmbească şi mi-a întors spatele.

Eram liberă – bănuiam – să mă întorc în baraca femeilor, dar, după conversaţia aceea, nu-mi găseam liniştea. M-am hotărât să mă mai plimb puţin pe cărarea care ducea la plajă. Inima îmi bătea accelerat şi nu ştiam de ce. Am ajuns pe plajă în locul în care râul şerpuieşte către mare într-o albie cu pietriş. Ahile şi Patrocle erau în celălalt capăt, aproape de linia fluxului. Eram prea departe pentru a auzi ce spuneau, dar am bănuit după gesturile lor că se certau. La un moment dat, Ahile s-a întors cu spatele, iar Patrocle l-a apucat de braţ şi l-a silit să se răsucească spre el. O clipă au stat faţă în faţă, fără să scoată un cuvânt, după care Ahile s-a tras mai aproape şi şi-a sprijinit capul de fruntea lui Patrocle. Au rămas aşa multă vreme, neclintiţi, tăcuţi.

M-am retras în umbră. Ştiam că asistasem la ceva prea intim pentru a avea martori. Atunci şi mai târziu, mulţi au crezut că Ahile şi Patrocle erau iubiţi. Relaţia lor era de asemenea natură, încât îndemna la speculaţii: îndeosebi Agamemnon făcea aluzii, deşi Odiseu era aproape la fel de rău. Şi poate erau într-adevăr iubiţi sau fuseseră la un moment dat, dar ce am văzut eu în seara aceea pe plajă era ceva dincolo de sex, poate chiar şi dincolo de iubire. Atunci nu am înţeles ce era – şi nici acum nu cred că înţeleg – dar i-am recunoscut forţa.

CAPITOLUL 11

A doua zi dimineaţă, când am trecut printre dune în drum spre Hecameda, erau patruzeci şi şapte de şobolani morţi. I-am numărat pe toţi.

∴

Căldura toridă se menţinea. Într-o seară, bărbaţii s-au întors de pe câmpul de luptă cenuşii la faţă, epuizaţi – gata să se ia la bătaie sau, lucru şi mai frecvent, să-şi descarce furia asupra sclavelor. Băi călduţe, mâncare şi

băutură – totul trebuia să fie pregătit. Cu faţa crispată, îi serveam la mese şi-i uram pe toţi. Îmi feream privirea până şi de Patrocle, fiindcă mi-era ruşine că-l plăceam. Mă concentram în schimb asupra bărbaţilor, care se aplecau deasupra farfuriilor ca porcii care se ghiftuie la troacă. Miron îmbrăcase iarăşi tunica tatălui meu; se pare că-i devenise dragă. Când m-am aplecat peste umărul lui pentru a-i turna vin în cupă, şi-a lins buzele cu limba lui groasă şi păstoasă şi atunci cuvintele acelea au reînceput să răsune ritmic în mintea mea: Stăpâne al şoarecilor, *ascultă-mă*, stăpâne al arcului de argint, *ascultă-mă*… Nu ştiu cum am supravieţuit acelei nopţi, dar am supravieţuit.

∴

Când am trecut a doua zi dimineaţa pe lângă grămada de gunoaie, erau prea mulţi şobolani pentru a-i mai număra.

∴

Ştiam că tabăra era invadată de şobolani. Cum să nu fie – cu atâta carne şi atâtea grâne irosite, atâtea resturi de mâncare lăsate în voia sorţii? Îi auzeai noaptea sub podele, fojgăind şi chiţăind. În mod normal, în timpul zilei, câinii vagabonzi îi ţineau departe de privirile noastre, dar acum nu. Acum pierduseră parcă orice teamă, ieşeau de sub barăci să moară în văzul nostru şi întotdeauna cu chiţăielile acelea oribile, împroşcând la urmă un sânge roşu. Câinii erau în culmea fericirii, atâţia şobolani, nu mai era nevoie să-i vâneze… Dar erau prea mulţi pentru a-i mânca pe toţi şi curând toate cărările erau presărate cu micile cadavre negre. Bărbaţii care treceau pe lângă ele le trăgeau un şut sub barăci, unde se umflau şi începeau să pută.

Miron ura situaţia. El era responsabil nu doar pentru întreţinerea corăbiilor, ci şi pentru păstrarea în bună ordine a baracamentului. Fiecare şobolan care murea în văzul lumii murea pe una dintre cărările *lui* sau – mai rău – pe una dintre verandele *lui*. Bineînţeles că avea la dispoziţie o întreagă armată de bărbaţi însărcinaţi să-i adune, dar, în mod ciudat, îl vedeai deseori pe el însuşi ridicând şobolanii morţi, de parcă n-ar mai fi suportat să-i vadă. Şi, după ce-i arunca în sacul pe care-l avea mereu la el, îşi ştergea de fiecare dată tacticos degetele pe tunica tatălui meu, după care-şi atingea cu dosul palmei buza superioară.

N-a trecut mult timp şi au început să moară câinii şi catârii. Dar, spre deosebire de şobolani, aceştia nu puteau fi aruncaţi grămadă într-un loc ascuns vederii şi lăsaţi să putrezească; trebuiau arşi. Şi aşa au fost aprinse focurile. În perioada aceea, vedeai bărbaţi care se uitau unii la alţii pe furiş, cu coada ochiului, dar nimeni nu spunea nimic. La cină râsetele sunau poate

cam forțat, dar apoi, după ce se servea vinul, toată lumea se relaxa. Și ce mai beau! În fiecare seară plecau de la mese cu pași împleticiți, roșii la față, lăudăroși, aroganți, speriați… Iar Ahile, care bea mai puțin decât oricare dintre ei, își plimba privirea de la o față la alta, atent, parcă măsurându-le buna dispoziție.

Într-o seară, tocmai îi turnasem lui Miron vin în cupă. Fiindcă uram cum plescăia din limbă, cum își muta cu o neglijență studiată brațul în așa fel încât să-mi atingă sânii, încercam întotdeauna să-i umplu cupa cât mai repede – și fără să mă apropii prea mult de el. De data aceasta am apreciat însă greșit distanța și o parte din vin s-a vărsat pe masă. N-ar fi fost mare lucru. Dacă-ți plimbai privirea de-a lungul meselor, vedeai în mai multe locuri vinul băltind pe tăblie. Dar Miron s-a înfuriat atât de rău, încât i se vedeau venele umflate pe frunte; era un bărbat care se enerva teribil din te miri ce. A sărit de îndată în picioare și s-a apucat să șteargă masa cu o cârpă, bodogănind. Când să se așeze, o mișcare i-a atras atenția. Stând chiar în spatele lui, i-am putut urmări privirea. Un șobolan fugea pe podea printre cele două mese lungi.

Deocamdată nu-l văzuse nimeni. Dar apoi a început să se clatine, a scos chițăitul acela oribil și s-a răsturnat în cele din urmă pe o parte, vomitând sânge. Câțiva bărbați se întorseseră deja și se zgâiau. Un val de tăcere a cuprins mesele, pe măsură ce bărbații se opreau unul câte unul din mâncat și întindeau gâtul să vadă ce se-ntâmplă. Un șobolan mort? Mare lucru, doar n-o să-ți strice un șobolan mort pofta de mâncare și băutură. Se răsuciseră deja cu toții înapoi la farfuriile lor, când Miron s-a ridicat în picioare, clătinându-se. Stătea și se holba la mine.

— Tu, a spus. *Tu.*

Era evident că eu eram vinovată atât de șobolanul mort, cât și de vinul vărsat. Șobolanul nu-i mai dădea pace lui Miron. Era pe jumătate ascuns în rogozul de pe podea, dar nu conta: el știa că era acolo și tot arunca priviri către măsuța la care ședeau Ahile și Patrocle. Ahile părea să nu fi observat încă șobolanul, dar ar fi putut, în orice clipă – iar pentru Miron era o perspectivă insuportabilă. Cu fața schimonosită de silă, Miron a făcut câțiva pași, a apucat șobolanul mort de coadă, s-a dus cu el până la ușa sălii și l-a aruncat afară. Bărbații au izbucnit în urale ironice, câțiva dintre ei au început să bată ritmul în masă, în timp ce Miron se întorcea la locul lui: *De ce s-a născut atât de chipeș?…* Transpirat, Miron și-a șters mâna de poala tunicii care-i aparținuse tatălui meu, în timp ce bărbații continuau să răcnească versurile cântecului și, când s-a așezat, au mai scos un ultim *ura!* ironic.

Eu am luat-o rapid din loc, îndepărtându-mă cât se putea de el. Iar ziua aceea s-a încheiat ca toate celelalte, ascultându-l întâi pe Ahile cum cânta la liră, zăcând apoi sub el în timpul nopții, scrâșnind din dinți în vreme ce el mă mușca de sâni și mă trăgea de păr. Mai târziu, în întuneric, am închis ochii și m-am rugat: *Stăpâne al arcului de argint, stăpâne ale cărui săgeți lovesc de departe, răzbună-ți șoarecii…*

∴

A doua zi dimineață, când am ieșit pe verandă, am călcat pe ceva moale. *Ah,* m-am gândit, șobolanul. Dar, când am coborât privirea, erau mai mulți șobolani, cel puțin zece sau doisprezece. M-am întrebat ce forță îi împingea afară din spațiile lor întunecate, delimitate, ca să moară în văzul nostru.

Nu au fost singurii șobolani pe care i-am văzut în ziua aceea. I-am urmărit pe câțiva dintre oamenii lui Miron, cum își pasau pe plajă cu piciorul un șobolan mare. Spațiile înguste dintre corăbii erau înnegrite de cadavrele lor. Miron a patrulat toată ziua pe cărări, împungând cu lancea sub barăci cât de departe ajungea. Sclavele îl ocoleau atât cât își permiteau. În ciuda acestei invazii, în tabără și mai ales în baraca lui Ahile trebuia păstrată curățenia, frecate mesele, adunat și presărat rogoz proaspăt pe podeaua sălii, apoi pregătite băile și gătită mâncarea – toate acestea sub supravegherea unui bărbat căruia părea să-i stea mintea la altceva. Nu văzusem niciodată pe cineva să trudească atâta, cu o mină atât de disperată.

Dar, cu toate eforturile lui, șobolanii l-au învins. În timp ce traversa veranda trăgând de încheietorile platoșei sale, Ahile s-a împiedicat de un șobolan mort și, cu o exclamație de dezgust, l-a aruncat cu un șut în curte. Expresia din acel moment de pe fața lui Miron ar fi înmuiat orice inimă mai puțin împietrită decât a mea.

La cină, de îndată ce toți se așezaseră, Miron s-a ridicat și s-a dus să închidă ușile, un lucru total nepotrivit pe căldura aceea, dar nimeni nu a protestat. Cred că toți își dăduseră seama că nu era în apele lui. Eu le aduceam bărbaților vinul, ca de obicei, deși o rugasem pe Ifis să servească ea la capătul mesei unde ședea Miron. După fiecare cupă pe care o umpleam, mă îndreptam de spate și mă uitam la el. Privirea îi zvâcnea dintr-o parte într-alta. Era evident că se gândea că nu închisese ușa la timp, că șobolanii apucaseră să intre și mișunau acum prin sală. Chiar mișunau? Mi s-a părut că aud ceva, dar putea fi la fel de bine foșnetul picioarelor mele pe rogoz, când umblam de colo colo. Miron se zgâia la colțurile mai întunecate, concentrându-se uneori asupra unui loc anume. M-am gândit: îi vede, deși,

când m-am răsucit în direcţia privirii lui, nu era nimic acolo.

Mâncau de zece minute, când Miron, lac de sudoare, a început să se scarpine la gât şi la subsuori. Ceilalţi bărbaţi l-au luat peste picior.

— Ai purici, Miron?

Era o glumă – toată lumea avea purici, invadaseră toată tabăra –, dar Miron nu avea chef de glume. S-a ridicat de la masă şi s-a îndreptat către uşă. Crezând că se supărase, unul dintre bărbaţi a strigat după el:

— Hai, Miroane, treci la masă şi bea ceva, ce naiba!

Nu cred că Miron l-a auzit. Îşi râcâia cu unghiile gâtul şi subsuorile, ba la un moment dat şi-a vârât chiar o mână sub tunică şi a început să se scarpine între picioare. Vreo doi dintre bărbaţi păreau alarmaţi; în mod evident, ceva nu era în regulă.

— Toate bune? a întrebat cineva.

Miron s-a rezemat de perete.

— Uită-te la afurisiţii ăştia, spunea întruna. *Uită-te la ei.*

Bărbaţii din capetele opuse ale meselor amuţiseră şi se-ntindeau să vadă ce se petrecea.

— Uită-te la ei, *uită-te*!

Câţiva s-au răsucit, aşteptând poate să vadă cum năvălesc pe uşă luptători troieni. Eu ştiam că se referea la şobolani, dar în sală nu era niciun şobolan.

Între timp se ridicase şi Ahile de la masă. Miron s-a desprins de perete şi a pornit cu paşi greoi să vâneze ceva ce numai el putea să vadă, dar a apucat să facă doar câţiva paşi şi s-a prăbuşit pe podea cu capul înainte – nu i s-au înmuiat picioarele, nu a alunecat graţios pe jos – a căzut ca un copac retezat.

O clipă de tăcere. Apoi Patrocle a îngenuncheat lângă el, l-a întors pe spate şi le-a strigat oamenilor să se dea la o parte.

— Lăsaţi-l să respire.

Mulţimea i-a făcut lui Ahile loc să treacă. A îngenuncheat şi el şi i-a palpat lui Miron guşa cărnoasă.

— Simţi? i-a şoptit lui Patrocle.

Patrocle a apăsat cu o mână gâtul lui Miron şi a dat din cap aprobator.

— Tare.

Ahile şi-a strecurat mâna pe sub pieptul tunicii lui Miron şi l-a pipăit la subsuori, apoi s-a uitat la Patrocle şi a clătinat abia perceptibil din cap.

— Să-l ducem mai bine dincolo în baracă.

A fost nevoie de patru bărbaţi să-l ridice pe Miron şi de încă unul să-i susţină capul. Când au trecut clătinându-se pe lângă mine, am remarcat un

miros ca de la apa dintr-o vază cu crini lăsaţi să mucegăiască. Ahile s-a dus la uşă şi a urmărit cum traversa mica procesiune curtea. Patrocle umbla acum pe la mese şi-i liniştea pe bărbaţi, spunându-le că da, Miron era bolnav, dar era pe mâini bune, va fi bine îngrijit… Să nu-şi facă nicio grijă, doar îl cunoşteau pe Miron, era puternic ca un taur, nu-l dobora pe *el* un fleac ca acesta, se va pune pe picioare cât ai zice peşte şi le va face zile fripte tuturor.

Patrocle a sfârşit chiar prin a lua un urcior din mâinile unei fete şi a le turna bărbaţilor vin în cupe, îndemnându-i să bea în sănătatea lui Miron. Toţi ochii din încăpere îl urmăreau şi, treptat, discuţiile şi râsetele au reînceput.

CAPITOLUL 12

A doua zi în zori i-am dus lui Miron o licoare de alinare a durerilor, pregătită chiar de Ahile. Cu o seară înainte îl văzusem tocând ierburi şi pisând rădăcini. Una dintre legendele create în jurul lui era că avea miraculoase puteri tămăduitoare. Dacă avea într-adevăr asemenea calităţi sau nu, nu ştiu. Licoarea, în orice caz, nu l-a vindecat pe Miron, deşi, e drept, i-a atenuat durerile.

L-am găsit pe Miron în baraca-lazaret, rezemat de perne, ciufulit şi transpirat, scărpinându-se întruna la gât, sub braţe şi între picioare. Îi ardea pielea, iar umflăturile începuseră să pută. Când, scrâşnind din dinţi, m-am silit să-i pipăi gâtul, m-a apucat de încheietura mâinii şi a-ncercat să mă tragă pe pat, moment în care mi-am dat seama că-şi pierduse minţile. Se holba în continuare la locurile mai întunecate şi bălmăjea ceva despre şobolani, deşi nu se vedea niciunul. Delirul lui era întrerupt de rare momente de luciditate. Într-un asemenea moment, l-am întrebat cum se simţea.

— Nu sunt *bolnav,* a răspuns ţâfnos. De vină sunt şobolanii ăştia afurisiţi, m-am supărat prea tare.

— Azi-dimineaţă erau mai puţini.

Intenţia mea fusese să-l alin. Abia după aceea mi-am dat seama că era adevărat. S-a înseninat puţin şi a băut toată licoarea întunecată, cu miros amar. M-am pregătit să plec, promiţându-i că am să-i mai aduc o cupă. Părea să-i priască, deşi bănuiam că efectul se datora mai ales faptului că ştia că era de la Ahile. Ajunsă la uşă, m-am mai uitat o dată la el. Părea să se simtă mult mai bine, se lăsase chiar să alunece mai jos în pat şi-şi trăsese aşternutul peste claia de păr negru de pe piept.

După câteva ore, i-am dus o doză nouă de licoare și am fost șocată să văd că situația se înrăutățise. Își aruncase așternutul cât colo și zăcea pe jumătate în pat, pe jumătate pe jos, cu tunica ridicată până la brâu. I-am văzut umflăturile dintre picioare, proeminente în încâlceala de păr negru, ca niște smochine prea coapte, oribile. Se umpluse de vomă pe piept și pe gât, un amestec lipicios de lichid vâscos și fiere. Nimic solid, am remarcat, dar nici nu mâncase nimic în ziua aceea și foarte puțin cu o zi înainte. Își ținea o mână între picioare și cealaltă la gât – când i-am atins pielea, era atât de fierbinte, încât mi-am retras involuntar mâna. A bălmăjit ceva. M-am gândit c-o fi ceva legat de șobolani, dar apoi am prins cuvântul „foc”. „Am luat foc”, părea să spună, dar avea gâtlejul atât de inflamat, încât nu putea să pronunțe cuvintele. I-am oferit cupa, dar era evident că nu putea s-o țină, așa că m-am aplecat deasupra lui și i-am picurat în gură puțin din lichidul maro-întunecat. A vomitat aproape instantaneu. Am încercat să-i dau apă, dar a vărsat-o și pe aceea, deși măcar reușise să-și clătească gura și să-și umezească buzele; ardea.

Așa slăbit cum era, tot s-a chinuit să se ridice în capul oaselor când a intrat Ahile în încăpere, rămânând ca în poziție de drepți și cu gâtul întins, de parcă ar fi vrut să se distanțeze de boțul acela de carne, transpirat și puturos, în care i se transformase corpul.

— Îmi pare rău, spunea întruna. Îmi pare atât de rău!

— Nu e nevoie, a spus Ahile. Șobolanii au dispărut.

Ahile a ieșit după câteva minute și a coborât fără îndoială la mare, să înoate înainte de cină. Ușa s-a trântit în urma lui, aducând un curent de aer proaspăt, dar care, nici nu-l simțisem bine pe piele, a și dispărut. Am rămas totuși și am reușit să-i mai dau câteva picături de licoare lui Miron, ai cărui ochi începeau să se închidă. La scurt timp a căzut într-un somn profund și atunci am putut să părăsesc baraca-lazaret și să mă întorc în sala principală, unde începeau să se adune comandanții. Am luat un urcior de pe servantă, pregătită să-mi încep rundele și să-l servesc, ca de obicei, pe Ahile primul, când Patrocle mi-a luat urciorul din mână și mi-a spus să mă duc în odaie, să mă odihnesc puțin.

În noaptea aceea m-am dus să-l văd pe Miron, chiar credeam că se face bine – părea mult mai senin și vorbea iarăși coerent – dar a doua zi dimineața era mai rău, mult mai rău, se zvârcolea în așternutul îmbibat de sudoare, bâiguind întruna, deși nimic din ce spunea nu avea vreun sens. Am mai chemat câteva femei și l-am spălat, dar una dintre fete n-a mai suportat

putoarea și s-a tras deoparte, gata să vomite.

Ahile, în armură completă, a venit să-l vadă de îndată ce s-a întors de pe câmpul de luptă. S-a oprit în prag, în mod evident șocat. Miron avea pe buze niște cruste albe, ca ciupercile pe care le vezi uneori pe copacii căzuți, iar colțurile gurii i se crăpau când încerca să vorbească. Patrocle a sosit și el câteva minute mai târziu și i-a aruncat o privire peste pat lui Ahile, care a clătinat din cap.

— Am să stau eu cu el, a spus Patrocle.

— Ba nu, a replicat Ahile. Trebuie să mănânci ceva.

— Și tu trebuie să mănânci. Hai, du-te, rămân eu.

Dar Ahile s-a așezat pe pat la picioarele lui Miron și i-a atins tălpile cu palmele. Mi s-a părut un gest ciudat de tandrețe față de un bărbat care avea atât de puține calități, dar Ahile vedea, în mod evident, o altă latură a lui. Era, la urma urmei, tovarășul lui.

— Adu-i puțină apă, a cerut Ahile.

Părea să mi se fi adresat mie, așa că m-am dus după un urcior cu apă curată, din butoiul de lângă ușă. Ahile a luat urciorul și a încercat să-i toarne lui Miron puțină apă în gură. Miron bălmăjea:

— Șobolani, șobolani, și apoi, recunoscându-l pe moment, după toate aparențele, pe Ahile: Îmi pare rău.

— Nu ești tu de vină.

Dar pentru Miron nu mai conta cine era de vină. Sfârșitul a venit atât de repede, încât cred că ne-a luat pe toți prin surprindere. Așteptam să mai respire o dată. Dar, văzând că nu mai suflă, Ahile i-a căutat pulsul la gât, atingându-l ușor cu vârfurile degetelor…

— Nu, s-a terminat.

I-a închis lui Miron ochii, a inspirat o dată adânc și s-a întors spre Patrocle.

— Cu cât îl incinerăm mai repede, cu atât mai bine – arde-i toate lucrurile.

— Cam târziu pentru asta.

— Știu. Dar ce altceva putem face?

∴

Printr-o lungă tradiție, pregătirea morților pentru incinerare este sarcina femeilor – atât în Grecia, cât și în Troia. Bărbații au cărat trupul lui Miron până-n spălătorie și l-au întins pe o lespede, dar apoi s-au retras, lăsându-le pe femei să se ocupe de tot restul.

Fiindcă Miron fusese omul lui Ahile, știam că trebuia să rămân. Am

umplut aşadar o găleată cu apă din butoiul din colţul barăcii, am presărat deasupra un amestec de ierburi – rozmarin, salvie, oregano şi cimbrişor – şi m-am apucat de treabă. Trei dintre femeile care lucrau în spălătorie au umplut şi ele găleţi cu apă şi le-au adus lângă lespede, lipăind cu picioarele desculţe pe podeaua de lemn. Spălătoresele erau femei solide, cele mai multe dintre ele, cu mişcări lente, picioare late şi fără formă precisă, feţe palide şi umede, cu porii dilataţi, şi cu pielea de la vârfurile degetelor mereu încreţită de la apa în care le ţineau atâta timp. Le văzusem stând în albiile din afara spălătoriei, cu poalele suflecate până la brâu, în urină până la genunchi, călcând în picioare veşminte, ore în şir. Sângele uscat nu se spală uşor, iar urina este una dintre puţinele substanţe care-l scoate din pânză. Drept urmare, picioarele lor puţeau mereu; eu simţeam mirosul, dar cred că ele nu-l mai simţeau de mult.

Femeile acestea nu-l îndrăgiseră pe Miron, care le copleşise întotdeauna cu muncă şi, *pe deasupra,* abuzase sexual de ele, dar era o sarcină care trebuia îndeplinită. I-am scos veşmintele pătate de transpiraţie şi, la vederea umflăturilor plesnite dintre picioarele lui, una dintre femei a exclamat dezgustată:

— Amărâtul, şi s-a dat un pas înapoi.

Dar o altă femeie a mormăit:

— Aşa-i trebuie nenorocitului.

Eu storceam o cârpă, pregătită să-ncep să spăl cadavrul, când s-a deschis uşa şi a intrat Ahile, urmat îndeaproape de Patrocle. Aghiotanţii lui Ahile, Alcimus şi Automedon, se înghesuiau în spaţiul strâmt din spatele lor. Femeile au rămas la locurile lor, astfel încât am sfârşit prin a sta faţă în faţă: Ahile şi oamenii lui de o parte a lespezii, un şir de femei tăcute, cu picioare late, de cealaltă parte.

Eu am făcut un pas înainte şi l-am privit pe Ahile în faţă, pe deasupra cadavrului.

— Nu durează mult, am spus.

Nu înţelegeam în ruptul capului ce căuta acolo.

El a dat aprobator din cap, dar nu s-a clintit din loc. Patrocle şi-a dres glasul.

— Am adus nişte veşminte cu care să-l îmbrăcaţi.

Le-a împins în direcţia mea pe lespedea umedă de marmură.

— A, da, şi monede pentru ochi.

Ahile se uita la mine. Nimeni nu scotea un cuvânt, nu schiţa un gest. Cred că în momentul acela, cât de trecător o fi fost el, Ahile ne-a văzut aşa cum

eram în realitate. Nu eram femei, nu eram sclave – eram din Troia. Eram inamicul. O parte sălbatică, neîmpăcată, din mine s-a simţit satisfăcută că ne vedea astfel. Că mă vedea astfel pe *mine*. În cele din urmă, după o ultimă privire pătrunzătoare, s-a răsucit şi a ieşit din încăpere, urmat de ceilalţi.

Știu la ce se gândea: Miron era în siguranță în mâinile noastre. Dacă nu frica de pedeapsa lumească, atunci supunerea față de zei ne determina să-i tratăm trupul cu respect. Femeile sunt, în fond, cunoscute pentru devotamentul lor față de zei.

Am așteptat să se-nchidă ușa în urma lor. Una dintre femei a apucat atunci cu două degete penisul amărât, fleșcăit, al lui

Miron și l-a scuturat în direcția noastră. Femeile au izbucnit în hohote de râs – și imediat s-au plesnit peste gură, ca să facă tăcere. Dar nimic nu a mai putut opri râsetele acelea, care erau tot mai stridente şi s-au transformat în cele din urmă în nişte chiote isterice, care sigur se auzeau şi de afară. Femeia care scutura penisul lui Miron scotea nişte ţipete ascuţite, de parcă s-ar fi sufocat. Sigur ne-au auzit în timp ce se-ndepărtau de baracă, Ahile sigur ne-a auzit, dar niciunul nu s-a întors să ne-ntrebe ce se întâmpla. Şi aşa am rămas singure cu mortul.

CAPITOLUL 13

Ca apropiat al lui Ahile, Miron a avut parte de o înmormântare demnă. Cadavrul lui putred, îmbălsămat şi înmiresmat, îmbrăcat în tunica tatălui meu, a fost purtat până la rug cu toate jertfele, imnurile, ceremoniile, ritualurile şi rugăciunile cuvenite. Înainte de a aprinde vreascurile, un preot a făcut libaţii pentru zei. Dar, când războinicii au început să se risipească, nu se mai vorbea decât despre ceilalţi bărbaţi care se îmbolnăviseră – cinci chiar în ziua în care murise Miron.

Curând, săgeţile lui Apolo loveau în succesiune rapidă. Baraca-lazaret s-a umplut de bărbaţi care se zvârcoleau în aşternuturi ude de transpiraţie. Cei câțiva curajoși care veneau să-şi viziteze prietenii purtau la ei lămâi în care înfipseseră crenguţe de rozmarin şi dafin, dar nimic nu putea împiedica aburii otrăvitori să-ți pătrundă în plămâni. Asta nu era ciuma pulmonară, aşa că unii dintre cei care se îmbolnăviseră au supravieţuit, dar mulţi nu. Până la sfârşitul primei săptămâni au murit atâţia bărbaţi, încât funeraliile nu mai puteau fi ritualuri demne, menite să-i onoreze pe morţi. În schimb, cadavrele erau duse

la adăpostul întunericului pe o porțiune părăsită din plajă, pentru a fi arse în mare secret și cât mai rapid cu putință. Focurile funerare puteau fi văzute din Troia și nimeni nu voia ca troienii să știe câți greci mureau, astfel încât deseori se aruncau câte cinci sau șase trupuri pe un singur rug. A doua zi dimineață, rezultatul era un morman de rămășițe carbonizate și încă foarte ușor de recunoscut. Bărbații care-și însoțeau tovarășul pe ultimul drum cântau uneori în gura mare și-și zăngăneau săbiile pe scuturi, pretinzând că merg la un banchet. Au existat și incidente cât se poate de urâte, când grupuri rivale de bărbați îndoliați s-au luat la bătaie, pentru a asigura prietenului lor mort un loc pe rug.

La cină, cântecele și bătăile în mese continuau, dar pe bănci erau acum goluri pe care nicio cantitate de vin tare nu le putea face uitate. Însuși Ahile colinda acum pe la mese, glumind și râzând, întotdeauna cu o cupă de vin în mână, deși nu prea făcea altceva decât să-și umezească buzele. Iar eu continuam să fac ceea ce făcusem întotdeauna: zâmbeam și turnam vin, turnam vin și zâmbeam, până-mi venea să vomit. Mi s-a părut că remarc o schimbare subtilă în atmosferă, în felul în care bărbații le priveau pe femeile care-i serveau. Ifis a fost cea care a înțeles de ce.

— Pentru că *noi* nu murim, a spus.

Nu era pe de-a-ntregul adevărat; muriseră și câteva dintre femeile de rând, se târâseră sub barăci și muriseră alături de câini, dar avea dreptate într-o privință: noi nu mueam nici pe departe în număr atât de mare ca luptătorii greci. Iar puținele decese din rândurile femeilor au trecut aproape neobservate. La urma urmei, cine să remarce câțiva șoareci morți printre atâția șobolani care chițăiau?

Ce am simțit eu în tot acest timp? Păi, eram prea ostenită să-i îngrijesc pe bolnavi, pentru a mai simți mare lucru. Dar ocolesc răspunsul. Da. Da, au fost momente când priveam cum murea un bărbat tânăr și-mi aminteam rugăciunile mele pentru răzbunare. Regretam rugăciunile acelea? Nu. Neamul meu purta război, familia mea fusese ucisă – și, să nu uităm, nu era un război pe care să-l fi început noi. Așa că nu, nu le regretam; deși uneori eram mâhnită că se pierdeau atâtea vieți tinere. Dar nu m-am simțit niciodată responsabilă pentru decesele lor. Da, mă rugasem pentru răzbunare, dar nu eram atât de vanitoasă, încât să-mi imaginez că rugăciunile mele avuseseră vreo importanță pentru zei. Apolo fusese insultat și acum se răzbuna în acel mod teribil pentru care era cunoscut.

În ziua a noua, Ahile și Patrocle s-au întors de la o incinerare care-i

mâhnise adânc, cu părul și hainele duhnind a foc de lemne și grăsime arsă. Ahile a răcnit să i se aducă vin, un vin mai tare, iar eu am dat fuga să i-l aduc. Când m-am întors, Patrocle ședea prăbușit în scaunul lui, cu mâinile atârnându-i fără vlagă între genunchi. După ce le-am umplut cupele, m-am mai liniștit puțin, dar în clipa următoare Ahile a sărit în picioare și a început să măsoare odaia în lung și-n lat.

— De ce nu convoacă o adunare? Ce *face*?

Patrocle a ridicat din umeri.

— Poate se gândește că situația nu e încă suficient de critică.

— Ce mai așteaptă? Sau *lui* nu-i mor oamenii?

— Îi mor și lui, e plin lazaretul de ei, m-am interesat.

— Am putea la fel de bine să ne strângem catrafusele și să plecăm acasă.

Ahile s-a trântit pe scaunul lui, dar imediat a sărit din nou în picioare.

— Ei bine, dacă el nu vrea să convoace o adunare, am s-o convoc eu.

Patrocle și-a învârtit vinul în cupă, și-a dus cupa la buze și a băut.

Ahile s-a uitat la el.

— Ce? *Ce*?

— *El* nu a convocat-o.

— Nu – și știm cu toții de ce. Nu vrea să i se spună că trebuie s-o înapoieze pe fată.

— Poate nu vede legătura.

— Atunci e singurul care nu o vede. Când îl insulți pe un preot al lui Apolo, îl insulți pe Apolo.

— Va fi greu de convins.

— Ei bine, sunt sigur că vom găsi un clarvăzător care să-i spună ceea ce toată lumea știe deja.

Decizia fusese luată. Pentru alții situația ar fi fost lămurită, nu și pentru Ahile; el tuna și fulgera, scuturându-și pumnii în aer, împroșcând cu salivă, agitându-se într-o stare vecină cu nebunia. Agamemnon era un căcat cu ochi, un rege căruia nu-i păsa câtuși de puțin de oamenii lui, lacom, hrăpăreț, laș, iar faza asta cu fata de care nu voia să se despartă… până și un câine în călduri ar avea mai multă minte. Vezi uneori un copil mic, vânăt de furie, care răcnește până nu mai poate respira – și știi că numai o palmă l-ar mai putea scoate din starea aceasta. Așa erau și accesele de furie ale lui Ahile. Dar cine să fi cutezat să-i tragă o palmă lui Ahile?

În sfârșit, furia părea să se apropie de final. Când a fost clar că nu va mai urma nimic, Patrocle și-a schimbat poziția în scaun. Până în acel moment nu

se mişcase, nu vorbise, şezuse doar şi privise focul. De la distanţă putea părea relaxat, dar de aproape se vedea cum îi zvâcnea un muşchi pe obraz.

După câteva clipe de tăcere, Ahile şi-a luat mantaua.

— Cred că am să fac o plimbare.

Abia atunci a părut să mă observe şi pe mine.

— La noapte n-am nevoie de tine.

Când a trecut pe lângă scaunul lui Patrocle l-a atins scurt pe umăr. Câteva clipe mai târziu, uşa s-a trântit în urma lui.

M-am ridicat să plec. Patrocle mi-a surprins gestul.

— Şezi acolo, pentru numele cerului! Bea nişte vin. Arăţi sfârşită.

— Mulţumesc.

Nu mai exista nicio stinghereală între noi. Toate orele cât tocaserăm împreună ierburi – şi-l urmăriserăm pe Ahile, atenţi la cea mai mică schimbare în dispoziţia lui – creaseră o legătură între noi. Începusem să am încredere în el, în asemenea măsură, încât trebuia să depun un efort pentru a-mi aminti că participase şi el la distrugerea oraşului Lyrnessus.

S-a ridicat în picioare, şi-a umplut cupa cu vin şi mi-a oferit şi mie una.

— Rămâi treaz, să-l aştepţi? am întrebat.

— Cred că da, aşa fac întotdeauna.

Nu vă pot explica de ce se temea Patrocle de nopţile în care Ahile se întâlnea cu mama lui. Ştiu doar că aşa era.

Focul ardea mocnit. Patrocle a mai pus un buştean, care a fumegat o vreme, înainte de a fi cuprins de flăcări. S-a lăsat tăcerea, întreruptă doar de sunetul unui câine care se scărpina la grumaz. În depărtare, abia perceptibil, se auzea murmurul valurilor care umezeau cu spuma lor plaja. Stăruia o linişte nefirească; chiar şi la flux, pământul abia dacă mai era invadat de mare. Am privit pereţii şi am intuit dincolo de ei imensitatea încordată a mării şi a cerului. Am simţit presiunea întunericului fierbinte şi m-am gândit cât de uşor ar putea fi toate acestea şterse de pe faţa pământului – baraca aceasta, atât de solid construită, un bărbat şi o femeie, aşezaţi în faţa focului.

— L-am auzit o dată, am spus. Vorbea cu ea. N-am înţeles ce spunea.

Am aşteptat. În lipsa unui comentariu, am întrebat:

— Ea îi vorbeşte?

— O, da.

— Sunt apropiaţi?

— Greu de spus. Ea a plecat când avea el şapte ani.

O pauză.

— Se pare că acum arată mai tânără decât el.

Tatonam terenul.

— Probabil nu e uşor să părăseşti un copil la o vârstă atât de fragedă.

— Nu ştiu, poate. Problema este că ea ura căsnicia aceea, nu fusese alegerea ei, nimeni n-o întrebase… Cred că totul i s-a părut cam dezgustător. Iar el a moştenit asta de la ea.

Mi-a aruncat o privire.

— Ai observat şi tu, nu? Un oarecare… *dezgust?*

Da, mai mult chiar decât un „oarecare”, dar mă feream să insist pe acest subiect. Aveam sentimentul că Patrocle spunea prea multe şi mai târziu s-ar fi putut să regrete.

Patrocle zâmbea.

— Tu îi aminteşti de ea.

— Eu îi amintesc de *mama* lui?

— Ar trebui să te simţi flatată. E o zeiţă.

— Încerc.

Continua să zâmbească. Nu ştiu cum se face, dar când zâmbea era şi mai evident că avea nasul spart. De fiecare dată când se privea într-o oglindă, se gândea probabil la cea mai urâtă zi din viaţa lui.

— Ştii că l-aş putea convinge să se însoare cu tine?

Am clătinat din cap.

— Bărbaţii nu se-nsoară cu sclavele lor.

— S-au văzut cazuri.

— Poate să se-nsoare cu fiica unui rege.

— Da, poate. Dar n-are nevoie. Mama lui e zeiţă, tatăl lui e rege – poate să facă ce vrea.

Un oftat, înăbuşit la timp.

— Ne-am putea întoarce cu toţii acasă.

Îmi venea să-i spun: *Voi aţi dat foc casei mele.*

În noaptea aceea, stând întinsă lângă Ifis pe un pat de paie într-una dintre barăcile femeilor, am revenit în gând la spusele lui. Bărbaţii nu se însoară cu sclavele lor – ba da, poate uneori se însoară, atunci când ele le dăruiesc un fiu şi nu există moştenitori legitimi – dar cât de des se întâmplă aşa ceva? Nu, era ridicol. Dar apoi mi-am amintit când l-am văzut pe Ahile pe plajă cu capul sprijinit de fruntea lui Patrocle. Ştiam că Patrocle nu-şi exagera influenţa.

Chiar te-ai fi măritat cu bărbatul care-ţi ucisese fraţii?

Păi, în primul rând, n-aş fi avut de ales. Dar da, probabil da. Da. Eram o

sclavă, iar o sclavă ar face orice, absolut orice, pentru a înceta să mai fie un obiect şi a redeveni o persoană.

Chiar nu înţeleg cum poţi face aşa ceva.

Păi, nu, bineînţeles că nu înţelegi. Pentru că tu n-ai fost niciodată sclavă.

CAPITOLUL 14

La scurt timp după ivirea zorilor, Ahile şi-a trimis emisarii în tabără. Bineînţeles că ar fi putut să rămână la pupa corabiei sale şi să-şi urle de acolo mesajul. Un strigăt al lui Ahile era suficient pentru ca întreaga armată să-l audă, dar, ca toţi ceilalţi conducători, respecta şi el cu sfinţenie regulile. Toţi erau hipersensibili faţă de orice gest de nerecunoaştere a statutului lor superior, iar întâlnirile lor se desfăşurau, în general, cu o politeţe ieşită din comun.

Eu am petrecut dimineaţa acelei zile în baraca-lazaret, picurând licori cu efect calmant în gurile bărbaţilor muribunzi. Trei pacienţi noi au sosit cât mă aflam acolo, unul dintre ei atât de grav bolnav, încât prietenii lui au trebuit să-l care cu targa. L-au trântit pe podea şi au luat-o imediat din loc, acoperindu-şi gurile cu poalele cămăşilor de luptă. După ce l-am îngrijit cât de bine am putut, m-am întors în sală, unde Alcimus şi Automedon şedeau cu câţiva dintre cei mai apropiaţi tovarăşi ai lui Ahile şi-şi pasau un urcior cu vin. Nu se vorbea decât despre adunare, despre cum Ahile avea de gând să-i ceară – nu să-l roage, ci să-i *ceară* – lui Agamemnon s-o trimită pe Chriseis acasă la tatăl ei.

— Şi de data asta n-o să capete nicio răscumpărare, a spus unul dintre ei vădit satisfăcut.

Ceilalţi şi-au mormăit consimţământul.

— Al naibii noroc, dacă n-o să fie nevoit să plătească el ca să scape de ea.

Pe la jumătatea după-amiezii cărările erau ticsite de bărbaţi care se-ndreptau către arenă. Când să plec şi eu, a venit în fugă la mine o fetiţă. Gâfâind de importanţa misiunii ei, a bălmăjit:

— Hecameda zice: puteţi veni în baraca regelui Nestor?

Fără să mai aştepte răspunsul, m-a apucat de mână şi m-a tras după ea pe cărarea îngustă care ducea la baracamentul lui Nestor.

Când am ajuns acolo, Nestor şi fiul lui, Antiloh, împreună cu suita lor, plecaseră deja spre adunare. Hecameda mi-a ieşit în întâmpinare, cu un urcior

de vin în mâini. Când am trecut pragul, am văzut-o pe Chriseis, albă la faţă şi tremurând. Uza, care încercase s-o convingă să mănânce ceva, a ridicat privirea spre mine şi a clătinat din cap. M-am dus imediat la Chriseis şi i-am atins fruntea – în zilele acelea, când cineva arăta bolnav, primul lucru la care te gândeai era: *ciuma*. Dar Chriseis era rece la atingere, deşi avea pielea umedă. Nicio nouă leziune, am constatat bucuroasă.

Baraca lui Nestor se afla în imediata apropiere a arenei. De pe verandă puteam vedea limpede statuile zeilor şi scaunele regilor. Dinspre mulţimea adunată venea o rumoare care se stingea imediat într-o şoaptă respectuoasă ori de câte ori unul dintre regi, precedat de emisarii şi flancat de consilierii săi, îşi ocupa locul. Şedeau într-un semicerc uriaş, faţă în faţă cu scaunul gol al lui Agamemnon, care fusese plasat dedesubtul statuii lui Zeus, de la care-şi revendica el, la urma urmei, autoritatea. Soarele era pe jumătate ascuns în spatele unui văl de ceaţă, aşa cum era din prima zi când izbucnise ciuma. Statuile pictate ale zeilor abia dacă aruncau umbre pe nisip.

Însoţit de sunetul trâmbiţelor şi tobelor şi-a făcut apariţia Agamemnon, ultimul aşteptat dintre regi, şi s-a instalat pe scaunul lui asemănător unui tron. Ahile şedea vizavi, aparent destins – cu mâinile împreunate în poală – deşi eu simţeam chiar şi de la distanţă toată energia lui zbuciumată, reţinută. Glumea cu Patrocle, râdea sau se prefăcea că râde, dar brusc s-a întrerupt şi s-a întors să urmărească sosirea în arenă a ultimilor întârziaţi. La vedere părea paşnic, înăuntru spumega de furie – şi, când s-a ridicat în picioare, tensiunea a devenit evidentă, fiindcă stătea sprijinit pe vârfurile picioarelor, ca un om pregătit ori să fugă, ori să lupte – deşi mă îndoiesc că lui Ahile îi dăduse vreodată prin minte să fugă. Toate privirile din arenă erau aţintite asupra lui, deşi el i se adresa în exclusivitate lui Agamemnon.

— Aşadar, a început Ahile, troienii de o parte, ciuma de cealaltă. Nu putem lupta împotriva amândurora, mai bine plecăm acasă.

Un rânjet i-a dezvelit caninii.

— Nu-i aşa?

Agamemnon nu a spus nimic.

— *Ori…*

Ahile a ridicat o mână, pentru a înăbuşi murmurul vocilor.

— Putem încerca să înţelegem de ce se întâmplă toate acestea. Trebuie să existe cineva, un clarvăzător, care să ne poată spune ce am făcut de l-am jignit pe Apolo. Fiindcă este evident că Apolo a trimis ciuma. Şi dacă am şti ce am făcut – sau nu am făcut – ne putem îndrepta greşeala.

Ahile s-a aşezat la loc. O scurtă foială în primele rânduri s-a domolit, dându-l la iveală pe clarvăzătorul Calchas, în picioare, vizibil emoţionat. Calchas nu era nici în cele mai bune momente ale lui un om atrăgător: palid, lipsit de vlagă, cu un gât neobişnuit de lung. Când a încercat să vorbească i-a zvâcnit spasmodic nodul-gâtului, care era suficient de mare pentru a-şi arunca propria umbră, şi, când a reuşit în cele din urmă, a scos mai degrabă un cârâit. Părea să spună că, dacă profeţia lui s-ar referi la un bărbat anume, un bărbat extrem de puternic, se va angaja Ahile să-l protejeze?

Ahile s-a ridicat pe jumătate din scaun.

— Haide, spune-ne. Cât am să trăiesc eu, nimeni n-o să-ţi facă niciun rău.

A şovăit o clipă, dar nu s-a putut abţine.

— Chiar dacă te referi la Agamemnon, care pretinde a fi cel mai măreţ dintre greci.

Era o provocare la adresa autorităţii lui Agamemnon, trântită în faţa zeilor şi oamenilor, sub privirile miilor de luptători ai lui Agamemnon.

Calchas a „prezis” atunci amănunţit ceea ce fiecare om din mulţime ştia deja, şi anume că Apolo trimisese ciuma pentru a-l pedepsi pe Agamemnon pentru insulta adusă preotului său – şi că acum Agamemnon nu mai avea altă cale de a-l îmbuna pe zeu, decât s-o trimită pe fată acasă la tatăl ei şi să sacrifice o sută de tauri. Toate astea, evident, fără răscumpărare…

Înainte ca prezicătorul să sfârşească, Agamemnon îl arăta deja cu degetul. Piticanie jalnică, nenorocită, văicăreaţă, când prezisese el vreodată ceva folositor? Şi acum, iată-l, răcnind – o definiţie total nepotrivită pentru bâlbele lui Calchas – că Agamemnon era vinovat pentru ciumă, pentru că refuzase s-o trimită pe Chriseis acasă la tatăl ei.

— Şi ăsta e adevărul, a mai spus Agamemnon, nu vreau să mă lipsesc de ea.

În încăperea din spatele meu am auzit-o pe Chriseis spunând deznădăjduită:

— Vedeţi?

— Ca să fiu sincer, aş prefera să fie soţia mea. E foarte pricepută la ţesut iar, în alte privinţe, e chiar superioară: statură, frumuseţe – *conformaţie.*

Un freamăt de simpatie amuzată a străbătut mulţimea.

— Dar, bineînţeles, în calitate de comandant suprem, îmi asum întreaga responsabilitate; nu vreau să-mi văd oamenii murind… Deci da, desigur, da, am s-o trimit acasă.

Hecameda a chiuit de bucurie. Eu m-am răsucit, aşteptându-mă s-o văd pe

Chriseis transformată, dar ea era chiar mai palidă decât înainte.

— N-o s-o facă.

Pumni încleştaţi, un glas subţire, îndârjit.

— E un şiretlic.

— Ei bine, *eu* cred c-o s-o facă, a spus Hecameda.

Cu braţele desfăcute, Uza ne-a privit pe rând.

— Eu sunt singura care mai are minte? *O preferă soţiei lui!* Ar trebui să-l implore s-o ţină.

— Taci odată, Uza, am spus. *Pentru numele cerului.*

— Ah, îmi cer scuze c-am deschis gura.

M-am întors iarăşi către arenă. Agamemnon continua să vorbească, dar cuvintele lui erau înăbuşite de uralele bărbaţilor. Când vacarmul s-a stins în sfârşit, a spus:

— Dar mă tem că acum avem o mică problemă. *Eu* nu am niciun trofeu. Toţi îşi păstrează trofeele lor, eu rămân cu mâinile goale. Vreau ceva în schimb.

Ahile s-a ridicat în picioare.

— Şi de unde să-ţi facem noi rost de altceva? Are careva cunoştinţă de nişte comori neîmpărţite? Că *eu* nu am. Tot ce am adus din Lyrnessus am împărţit cu săptămâni în urmă. Va trebui să aştepţi până cucerim Troia.

— Nu, Ahile, nu-ţi permit să mă tratezi aşa. Nu am de gând să rămân cu mâinile goale – şi dacă nu-mi *dai* un trofeu, am să-mi iau unul. Poate trofeul tău, Odiseu?

Uza a scuturat un pumn în aer.

— *Da*!

Şi nu se prefăcea. Mie-mi plăcea de ea, dar ei nu-i păsa nici cât negru sub unghie cine-şi băga scula în ea, atât timp cât avea o viaţă comodă. Şi să fii trofeul lui *Agamemnon.*… Situaţie mai comodă nu exista.

Dar Agamemnon trecuse deja mai departe, arătându-i cu degetul pe regii aşezaţi în semicerc în faţa lui.

— Sau al tău, a spus. Sau al tău.

Totul era prefăcătorie. Privirea lui se oprise deja asupra unui om, iar degetul s-a grăbit s-o urmeze.

— Sau al tău, Ahile.

O clipă nebunească am crezut că era o greşeală. *Eu* eram trofeul lui Ahile, nu se putea referi la mine. Nu îndrăzneam să le privesc pe celelalte femei, stăteam şi mă holbam la adunare.

— Dar toate acestea se vor întâmpla în viitor, a spus Agamemnon. Deocamdată va trebui s-o trimit pe Chriseis acasă la tatăl ei și să-l conving pe el să-și folosească influența pentru ca Apolo să ridice blestemul. Ei bine, cui îi pot încredința această misiune delicată? Lui Idomeneu, rege al Cretei, care se bucură pretutindeni de respect? Sau regelui Nestor, cunoscut pentru înțelepciunea sa? Sau poate lui Odiseu, inteligent, elocvent, un negociator priceput? Sau ție, Ahile – cel mai brutal om de pe pământ?

Insultele lor nu mă interesau, veșnicele lor încăierări pentru putere, tot ce voiam eu să știu era ce se va întâmpla cu mine.

Hecameda mi-a așezat o mână pe braț.

— Nu-ți face griji, mi-a șoptit. N-o să îndrăznească.

Am clătinat din cap.

În arenă, Ahile a făcut câțiva pași către Agamemnon; nu mulți, dar distanța dintre ei parcă fusese anulată.

— Eu am luptat pentru fata asta, a spus Ahile. E trofeul meu, armata mi l-a dăruit, în semn de recunoaștere a serviciilor *mele.* Nu ai niciun drept să mi-o iei. Dar e mereu la fel; eu suport greul luptei, tu primești partea leului din tot ce luăm. Eu mă aleg cu resturi, cu nimicuri – când mă întorc în baraca mea, istovit după lupte – în vreme ce tu stai aici și-ți tocești curul „păzind corăbiile”.

În spatele meu, Uza a pufnit în râs.

— *Resturi,* a spus. *Nimicuri.*

Până și Hecameda zâmbea, deși zâmbetul i s-a șters de pe buze când mi-a văzut fața. Chriseis a venit în fugă la mine și m-a strâns în brațe.

— Nu se va întâmpla una ca asta, mi-a spus. Așa e el, le întinde oamenilor curse, dar nu se va întâmpla una ca asta.

Agamemnon zbiera.

— Am s-o înapoiez eu însumi pe afurisita asta de fată, n-am să trimit pe nimeni, am să mă duc eu însumi – și atunci o să vedeți cu toții ce se-ntâmplă cu un bărbat care îndrăznește să se pretindă egalul meu!

— Eu n-am să lupt pentru ea, a spus Ahile. Armata mi-a dăruit-o și armata mi-o ia, pentru că niciunul dintre voi – și i-a cuprins cu privirea pe regii așezați în semicerc – niciunul dintre voi nu are curajul să se ridice în două labe și să-i spună că greșește. Foarte bine, atunci n-are decât să ia fata, dar să nu credeți c-am să mai lupt. De ce să-mi risc eu viața – sau să risc viețile oamenilor mei – pentru balega aia aburindă, care șade acolo?

După aceea orice simulacru de respect reciproc a fost abandonat. La un

moment dat au fost cât pe-aci să se ia la bătaie; Ahile începuse să-şi scoată sabia din teacă, dar a renunţat în ultimul moment. Nestor s-a ridicat atunci în picioare şi a încercat să-i convingă să facă pace, dar eu deja nu mai ascultam, nu-mi mai păsa. Îmi dusesem mâinile la faţă, degetele încercau să-mi modeleze carnea amorţită, ca de cauciuc, într-o figură mai prietenoasă, deşi nu mai aveam de ce să mă ostenesc. Fără un cuvânt, Hecameda m-a strâns în braţe. N-am să uit niciodată că a plâns pentru mine când eu n-am fost în stare să plâng.

Numai Uza a încercat să mă-nveselească.

— N-ai să păţeşti nimic, a spus. Ştiu eu ce-i place lui. Oricum, în cel mai rău caz, ai vasul cu untură de gâscă.

Nu mai era nimic de spus. Când adunarea s-a risipit, luptătorii erau abătuţi: priviri îngrijorate, glasuri înăbuşite, mai ales tăcere. Ahile renunţase să mai lupte, coaliţia se spărsese – şi, cel puţin pe moment, nimic nu se rezolvase; barăcile-lazaret erau tot pline de bărbaţi bolnavi de ciumă.

Emisarii începuseră să-i croiască lui Agamemnon un drum prin mulţime, dar el zăbovea, stătea de vorbă cu Odiseu, care fusese ales să conducă delegaţia ce avea s-o însoţească pe Chriseis acasă.

Hecameda a apucat-o pe Chriseis de braţ.

— Haide, du-te, fugi. Or să vină după tine.

Chriseis era buimacă. Nu îndrăznise să spere şi se temea chiar şi acum că i se va lua totul. A ajuns până la uşă, dar s-a întors fugind la mine.

— Briseis, îmi pare atât de rău.

— Să nu-ţi pară, n-am să păţesc nimic. Hai, *du-te*.

M-am târât înapoi în baracamentul lui Ahile. Nu avea de gând să lupte pentru mine, se exprimase foarte clar. Ar fi luptat până la moarte – până la moartea lui Agamemnon – pentru oricare dintre posesiile lui, dar nu pentru mine. Trecând prin tabără, le-am privit pe femeile de rând, remarcând o buză spartă ici, o vânătaie colo. O fată, altfel frumoasă, avea pe frunte o cicatrice în formă de stea, de la o lovitură cu capătul unei lănci. Fusese una dintre fetele lui Agamemnon, una dintre cele de care se plictisise şi pe care le alungase din barăcile lui?

Nici Patrocle, nici Ahile nu se întorseseră încă de la adunare. Cineva a spus că se plimbau pe plajă, plănuind probabil ce vor face – sau ce se vor abţine să facă – în momentul când Agamemnon va veni după mine. Am colindat o vreme prin încăperi – fără să plâng, nu puteam plânge – apucând obiecte şi punându-le la loc. Am ajuns la oglindă şi m-am apropiat de chipul

meu reflectat. Respirația a aburit o clipă bronzul strălucitor, iar imaginea mea a dispărut – existența mea în aceste încăperi, la fel de trecătoare, iluzorie. M-am retras în debara și m-am așezat pe pat. După o vreme, a intrat Ifis și m-a ținut de mână. Niciuna dintre noi nu a spus nimic. În cele din urmă, am auzit pași în sală: Ahile și Patrocle se întorseseră de la plimbare.

Ahile a dat buzna în încăperea lui privată, încă înfierbântat după conflictul din arenă.

— Deci ne-am înțeles? Dacă vine, nu-l lași să intre. Îl oprești la poartă. I-o duci pe Briseis acolo. Nu vreau să-l văd – dacă-l văd, îl omor.

— Nu va veni.

— A spus că vine.

— Am auzit ce a spus.

— Am să-l omor.

— Da, știu, și știe și el. Și tocmai de aceea nu va veni.

Patrocle părea ostenit. Bănuiam că se tot învârteau în acel cerc de ceva vreme. Îi vedeam atât de clar, cu ochiul minții, ca și cum peretele care ne despărțea ar fi devenit transparent: Ahile umbla de colo colo, Patrocle ședea cu mâinile împreunate, aparent calm, dar mușchiul obrazului îi zvâcnea.

— Ai putea să iei loc, a spus Patrocle după o pauză. Vor mai trece câteva ceasuri până să vină.

— Ha! Arde de nerăbdare.

— Trebuie s-o trimită întâi pe Chriseis acasă la tatăl ei. Și să găsească o sută de tauri; bănuiesc că nu cresc în copaci. Și, cu puțin noroc, va aștepta să se înapoieze corabia. Asta ar *trebui* să facă.

Ascultându-l, am început să sper. Corabia care o ducea pe Chriseis acasă trebuia să rămână peste noapte. Sacrificarea rituală a celor o sută de tauri se va lungi, apoi vor veni rugăciunile și imnurile adresate lui Apolo, urmate de un banchet. Toate acestea vor dura toată noaptea – și apoi mai era drumul de întoarcere. Fiind toți mahmuri, nu vor porni cu noaptea-n cap… Având la dispoziție tot acest timp de reflecție, nu era posibil ca Agamemnon să se răzgândească? Chiar voia să se pună rău cu Ahile și să riște să piardă războiul – *pentru o fată?*

Iarăși pași în încăperea alăturată. În cele din urmă am auzit cum a scârțâit scaunul lui Ahile când s-a trântit în el.

Patrocle și-a dres glasul.

— Vrei să mă duc s-o chem pe Briseis?

— La ce bun, să i-o mai trag o dată la despărțire? Nu, mulțumesc.

Tăcere. Mi l-am imaginat pe Ahile puțin jenat.

— Nu, lasă, a spus în cele din urmă. Va afla oricum cât de curând.

CAPITOLUL 15

Eliberată de grija că va trimite după mine, am profitat de ocazie și m-am strecurat afară. Voiam să-mi iau rămas-bun de la Chriseis și să-i urez toate cele bune, fiindcă aveam sentimentul că vestea îmbucurătoare pentru ea fusese, în mod nedrept, pusă în umbră de ceea ce avea să se întâmple cu mine.

Începea să se întunece când am fugit de-a lungul golfului până la corăbiile lui Agamemnon, care se pregăteau să iasă în larg. Grupuri mici de femei se adunaseră deja pe țărm și urmăreau cum urcau taurii la bord, greoi, șovăielnici. Când au simțit cum se clatină puntea sub copitele lor, au început să mugească, iar scândurile au devenit alunecoase de la balegile verzi pe care le făceau de frică. Bărbații care-i mânau la bord cântau imnuri de preamărire a lui Apolo, deși mi s-a părut că disting o notă de disperare în glasurile lor. Dacă nu era de ajuns?

În ultimul moment, când toate pregătirile fuseseră încheiate, au adus-o pe Chriseis din baraca lui Agamemnon. Purta o manta albă, simplă, fără bijuterii, și părul împletit, înfășurat strâns în jurul capului. Arăta ca o regină, palidă, stăpână pe sine și deodată mult mai în vârstă. Agamemnon nu s-a arătat. Odiseu a fost cel care a luat-o de mână și a condus-o pe pasarelă până la navă, unde a rămas la pupă, privind întâi în spate, la baracamentul lui Agamemnon, și apoi de-a lungul golfului, la șirurile de corăbii negre. Ochii ei, care scrutau țărmul, erau larg deschiși, încordați. Sub masca stăpânirii de sine, am observat spaima; spaima că Agamemnon s-ar putea răzgândi în orice moment și toate acestea nu se vor mai întâmpla.

Noi săream pe loc și strigam:

— Noroc bun! Să ajungi cu bine!

La început, m-am gândit că nu va reacționa în niciun fel – era atât de încordată, atât de hotărâtă să-și păstreze calmul – dar apoi a ridicat o mână mică și a fluturat abia perceptibil din degete în semn de adio.

Privind în jur, m-am simțit inundată de un sentiment de căldură – de iubire, de fapt – față de toate aceste femei care veniseră să-și ia rămas-bun de la ea. Nu o invidiau pentru norocul ei, deși oricare dintre noi și-ar fi dat o

mână să i se îngăduie să se întoarcă acasă – şi să mai aibă o casă la care să se întoarcă.

Lângă Chriseis, la pupă, s-a ivit brusc Odiseu. Îndată s-a iscat un tumult, velele au fost înălţate, ancora ridicată, iar corabia s-a îndepărtat încet de ţărm, lăsând în urma ei o dâră lată de spumă maro, mâloasă. La început, bărbaţii au vâslit – în ritmul bătăilor unei tobe –, dar apoi, pe măsură ce ieşeau în larg, pânzele s-au umflat şi corabia a făcut deodată un salt înainte, ca şi cum ar fi împărtăşit nerăbdarea lui Chriseis de a pleca. Noi am rămas să urmărim cum dispare corabia în zare, după care s-a lăsat o tăcere încărcată de tristeţe. Nu ştiu ce au simţit celelalte, dar ştiu că eu, în acel moment, m-am simţit mai deznădăjduită decât oricând.

Când mulţimea a început să se risipească, am remarcat că unele femei mă priveau cu coada ochiului. Între timp, vestea despre ceea ce avea să mi se întâmple se răspândise probabil în toată tabăra. Una dintre ele, o femeie care nu-mi era foarte simpatică, s-a uitat la mine şi a rânjit.

— Bănuiesc că de-acum înainte ai să ceri un ban ca să stai de vorbă cu noi…

Nu cred că toate celelalte femei mă invidiau pentru faptul că înaintasem în ierarhie – dacă despre asta era vorba.

M-am înapoiat de-a lungul ţărmului, cu capul plecat, fără să văd altceva decât propriile-mi picioare care se cufundau în nisipul umed. O dată, de două ori a fost cât pe-aci să mă lovesc de cineva, atât de absorbită eram de gândurile mele, dar instinctul m-a făcut apoi să ridic privirea – la momentul potrivit. Agamemnon stătea la distanţă de vreo sută de metri şi urmărea cum se îndepărta corabia lui, cu Chriseis la bord, devenind în cele din urmă un punct negru pe fundalul roşu orbitor al soarelui care apunea.

M-am strecurat în spaţiul dintre două corăbii şi am aşteptat. Pe toată lungimea ţărmului erau acum bărbaţi care intrau în mare, îşi râcâiau uleiul şi murdăria de pe piele, îşi afundau capetele în valuri, se purificau – şi toţi, fără excepţie, cântau un imn de preamărire a lui Apolo: *N-am să-l uit pe Apolo, cel care loveşte de departe. Când îşi încordează arcul de argint, până şi zeii tremură în faţa lui…* Şi rugăciuni, nenumărate rugăciuni, toate implorându-l pe Apolo să-i scape de ciumă. Curând, valurile care se spărgeau la ţărm erau negre de siluetele bărbaţilor, iar pământul era aproape pustiu. Ştiam că asistasem la un lucru nemaivăzut: o armată întreagă intrase în mare.

Unii dintre bărbaţi, prea bolnavi pentru a se mai ţine pe picioare, au fost purtaţi în apă pe tărgi. Ai fi putut crede că, pentru a-i ucide, era suficient să le

scufunzi brusc trupurile încinse în apa rece, sărată, devoratoare. Dar, din câte știu eu, n-a murit nimeni – mai mult, l-am văzut pe unul care părea bolnav fără leac când l-au vârât în apă, înapoindu-se la țărm pe propriile-i picioare.

Stelele au început să străpungă cerul verzui. Pe toată lungimea golfului fuseseră aprinse focuri pentru gătit, iar bărbaților care ieșeau din mare cu veșmintele șiroind li se înmânau cupe cu vin fiert, și toți făceau libații pentru Apolo înainte de a bea. Curând s-au strâns în jurul focurilor, dârdâind, trecându-și din mână în mână urcioare cu vin tare. La porunca lui Agamemnon fuseseră tăiate capre și oi, iar bărbaților li s-au așezat curând în față tăvi cu carne friptă, dar nu se auzeau nici râsetele, nici glumele care însoțeau în mod obișnuit un banchet. Până nu accepta Apolo întoarcerea nevătămată acasă a lui Chriseis și jertfirea taurilor, tabăra se afla încă sub blestemul lui, iar conștiința acestui fapt îi împovăra pe toți.

Din umbră, l-am urmărit pe Agamemnon, care rămăsese la mal, o siluetă tăcută, izolată. Cu toată agitația, va uita poate de mine? Va face și el ce erau toți chitiți să facă: să-și bea mințile și să încerce să uite? Asta mi-am spus, deși, în același timp, știam că nu va uita. Deși era absurd, pentru mine și pentru toată lumea: cei mai puternici doi bărbați din armata greacă să se certe pentru o fată.

∴

Când m-am întors la baraca lui Ahile, m-am dus imediat în debara, unde am stat singură și am așteptat să fiu chemată. Ifis nu și-a făcut apariția. Poate-i spusese Patrocle să nu vină.

A trecut o oră. Am petrecut o bună parte din timp plisând tivul tunicii mele și netezindu-l la loc. Uneori vezi gestul acesta la femei în vârstă – îmi amintesc că bunica mea făcea asta – e un semn că-ncep să îmbătrânească. Și iată că eu, o fată de abia nouăsprezece ani, făceam deja la fel. M-am silit să încetez.

Pe o masă din dreapta ușii era un urcior cu vin. Știam că nimeni n-ar avea nimic împotrivă să-mi torn și eu o cupă, așa că mi-am turnat, dar mâinile îmi tremurau atât de rău, încât am vărsat puțin și a trebuit să caut o cârpă cu care să șterg. Eram încă ocupată să șterg vinul vărsat, când am auzit glasuri în sală. Întâi m-am gândit că e Agamemnon, că venise după mine și imediat m-am simțit trădată. Contasem pe un răgaz și iată, nu mai aveam niciunul. Ahile avusese dreptate: Agamemnon ardea de nerăbdare să pună mâna pe mine.

M-am ridicat, mi-am netezit tunica și mi-am umezit buzele, ca să nu fie pătate de vin. Nu-i voi lăsa să mă ia cu forța, voi ține capul sus și nu voi privi

înapoi. Nu-i voi oferi lui Agamemnon satisfacția de a mă vedea înspăimântată.

Dar apoi, l-am auzit pe Patrocle anunțându-i pe regele Nestor și pe fiul acestuia, Antiloh. Nestor. M-am gândit imediat că trebuie să fie un fel de misiune de pace, că Agamemnon cedase, fiindcă Nestor era mijlocitorul la care ar fi apelat. Am crăpat ușa, ca să aud mai bine și să văd măcar ceva din ce se petrecea.

Nestor a păşit înăuntru: înalt, cu părul argintiu, bogat înveşmântat, iar în spatele lui, stângaci și dureros de timid, fiul lui cel mai mic, Antiloh, un băiat atât de îndrăgostit de Ahile, încât rămânea fără suflare în prezența lui. Amândoi erau înveliți în mantale, fiindcă, deși noaptea era caldă, adia un vânt umed dinspre mare. Picături de ploaie ca niște gămălii minuscule erau presărate pe umerii lor. Ahile s-a ridicat să-i întâmpine. Nestor și-a scos mantaua și i-a dat-o lui Patrocle, după care și-a netezit părul ciufulit. Când a luat loc pe scaunul pe care i-l oferise Ahile, am remarcat că începea să chelească și că printre șuvițele albe se zăreau petice de piele rozalie. Văzându-l așezat, Ahile l-a rugat pe Patrocle să aducă un vin mai bun.

— Poșirca asta e pișat de fată mare, a spus cu un zâmbet pieziș.

Între timp, Antiloh își căuta un loc unde să stea, privirea i-a căzut pe pat și s-a îndreptat cu pași împleticiți într-acolo. Fiindcă știa sau mai degrabă își imagina că Ahile îl privește, s-a împiedicat de un ștergar și a fost cât pe-aci să cadă.

Patrocle amesteca vinul lui Nestor; nuanțe diferite de roșu-închis, rotindu-se pe laturile unui vas de aur. Când a isprăvit, s-a dus la foc și a făcut o libație generoasă pentru Apolo; vătraiele au sfârâit și-au împroșcat. Nestor a ridicat cupa să-nchine, după care l-a privit insistent pe Ahile.

— Văd că încă nu-ți încarci corăbiile?

— Nu a venit după fată. Încă.

Nestor a zâmbit și a clătinat din cap.

— N-ai să pleci. Orice ai fi, nu ești un dezertor.

— Pentru mine, nu e dezertare. Asta nu e războiul meu.

— Dar te-ai grăbit să participi la el.

— Aveam șaptesprezece ani.

Ahile s-a aplecat în față.

— Auziți, ce a făcut el astăzi este strigător la cer, toată lumea a știut asta, dar nimeni nu a ridicat glasul împotriva lui.

— Eu l-am ridicat. Atunci și mai târziu.

— Așa că acum mă gândesc: să-l ia dracu'. Dacă vrea Troia, n-are decât s-o ocupe – fără mine. Numai că știm amândoi că nu poate.

Nestor a tăcut o clipă și apoi a spus:

— Mie, de obicei, mi se dă ascultare, Ahile.

— Vorbiți, vă ascult.

— Nu-i poți lăsa pe ceilalți să lupte, în vreme ce tu stai aici îmbufnat. Da, chiar așa.

Nestor a ridicat o mână.

— Îmbufnat.

Răspunsul lui Ahile a fost surprinzător de cumpătat.

— Ce-a făcut el astăzi încalcă toate regulile. Eu am luptat pentru fata asta. Armata mi-a dăruit-o, și el nu are niciun drept să mi-o ia. Mă rog – asta e, gata. Eu nu am de gând să risc viața mea sau viețile oamenilor mei pentru un rege slab, lacom, incompetent și laș.

Mă așteptam ca Nestor să sară în apărarea lui Agamemnon, dar s-a mulțumit să zâmbească.

— O fi el așa cum spui – nu contează. Nu contează că tu ești un luptător mai bun, mai viteaz, mai puternic, mai știu-eu-cum – nu despre asta e vorba. El are mai mulți oameni decât tine, mai multe corăbii decât tine, mai mult pământ decât tine și de aceea comandantul suprem este el, nu tu.

— Toate acestea nu-i dau dreptul să-i ia unui bărbat trofeul de onoare. Nu-i aparține; nu l-a *meritat.*

S-au mai spus și altele, dar eu n-am mai ascultat. Onoare, curaj, loialitate, reputație – cuvinte mari, pe care și le aruncau unul altuia –, dar niciun cuvânt despre persoana mea. Eu eram un obiect, care nu-i aparținea lui Agamemnon, pe care Agamemnon nu-l meritase.

Când am putut să-mi îndrept iarăși atenția asupra conversației lor, Nestor spunea:

— Bine, sper doar…

Dar n-am mai aflat ce spera Nestor. În sală au răsunat pași grăbiți și, o clipă mai târziu, Alcimus, cu fața durdulie lucind de sudoare, a dat buzna în încăpere.

— Emisarii lui Agamemnon.

Cupa pe care o țineam în mână mi-a alunecat dintre degete și vinul roșu mi-a împroșcat poalele tunicii.

— Agamemnon e cu ei? a întrebat Ahile.

Alcimus a clătinat din cap. L-am văzut pe Ahile aruncându-i lui Nestor o

privire piezișă, scăpărătoare, dar când a vorbit, i s-a adresat lui Patrocle.

— Du-te și vezi dacă Briseis e gata.

Nestor avea un aer stânjenit.

— N-am știut că vor veni.

Ahile l-a atins pe braț în semn de apreciere.

Emisarii lui Agamemnon, înveșmântați somptuos în stacojiu și negru, cu panglici aurii înfășurate în jurul toiegelor lor oficiale, s-au strecurat înăuntru. Ar fi trebuit să fie impunători, să stea drepți și să transmită mesajul lui Agamemnon cu glas răspicat, deslușit, răsunător. În schimb, cel mai vârstnic dintre cei doi a pășit în față și a căzut în genunchi. Ahile s-a ridicat imediat și l-a ajutat pe bătrân, cu blândețe, să se îndrepte.

— Nu vă faceți nicio grijă, a spus. N-am să mă răzbun pe voi. Nu e vina voastră.

Ușa debaralei s-a deschis larg. Patrocle a intrat și a încercat să mă cuprindă pe după umeri, dar i-am dat brațul la o parte.

— Tot mai crezi că-l poți convinge să se însoare cu mine?

N-a mai apucat să-mi răspundă, fiindcă Ahile a strigat:

— Patrocle? E gata?

Patrocle mi-a întins mâna. Am acceptat-o, fiindcă știam că așa trebuia, și m-am lăsat condusă în încăperea alăturată. Emisarii se retrăgeau deja. Am îndrăznit să-i arunc o privire lui Ahile și, spre mirarea mea, am văzut că-i dăduseră lacrimile. Niciun suspin, nici vorbă de așa ceva, doar picături care i se prelingeau în tăcere pe obraji și pe care el le-a ignorat într-atât, încât nici măcar nu și le-a șters cu mâna.

Ahile plângea când m-au luat de acolo. *El* plângea, nu *eu.* Acum, după atâția ani, când nimic din toate acestea nu mai contează, încă sunt mândră de mine.

Dar în noaptea aceea am plâns.

PARTEA A DOUA

CAPITOLUL 16

De când a venit la Troia, a știut – din când în când, cel puțin – că nu se va întoarce acasă. Nu va fi întâmpinat cu bucurie, îmbrățișat, sărbătorit. Nu va avea parte de viața lungă, anostă, de după război, nu va crește copii plicticoși de la o nevastă insipidă, nu va petrece ore și ore ascultând reclamațiile țăranilor despre vecinii lor, judecând procese meschine, până când, odată cu trecerea anilor, vor veni slăbiciunea fizică, bătrânețea, fragilitatea și sfârșitul. Moartea într-o odaie confortabilă, cu un foc arzând, cu copii și nepoți veghind la căpătâiul lui. Și apoi, câțiva ani încă, numele lui pe buzele tuturor, ale oamenilor care l-au știut de-o viață, ale bărbaților care au luptat cu el la Troia. Dar memoria umană e de scurtă durată – trei generații, în cel mai bun caz – și apoi se vor scurge lent secole nenumărate, iarba va crește pe movila lui funerară, iar cei care vor trece pe acolo, în care de luptă imposibil de imaginat, se vor opri și vor spune:

— Asta ce crezi că e? Pare făcută de mâna omului.

Nimic din toate acestea. Iar lui chiar nu-i pasă; de fapt, e mai ușor de acceptat că va veni curând momentul, în zori sau în amurg, sau în arșița amiezii, când o sabie ori o lance îl va răpune și va muri așa cum a trăit, într-o lumină orbitoare, fără umbre. Atunci povestea lui nu se va sfârși – fiindcă asta este, asta este învoiala, asta i-au promis lui zeii vicleni: glorie veșnică, în schimbul unei morți timpurii în fața zidurilor Troiei.

∴

El cunoaște toate toanele acestei mări sau, cel puțin, până acum două săptămâni ar fi spus că le cunoaște, dar mișcarea apelor mării a fost atât de ciudată în ultima vreme – n-a mai trăit așa ceva. În fiecare zi, sub cerul mohorât, valurile se umflau și se tot umflau, dar nu se spărgeau niciodată înspumate, doar creșteau îndelung, continuu, amenințător. Simțise furia zeului în încordarea pielii sale, cu mai multe zile înainte ca primele săgeți ale ciumei să lovească.

Cât a ținut ciuma, apele nu s-au ridicat, dar acum marea își cere terenul pierdut. Fiecare val care clipocește pe plajă lasă în urma sa un evantai de

spumă murdară, ce clocotește domol o clipă, înainte de a se scurge în nisip, și atunci următorul val se avântă mai sus, iar următorul și mai sus. La flux, apele ajung pe porțiuni din plajă care au fost uscate ani de zile, ridicând covoare groase de alge brune, aducând pe țărm scoici sparte și oase albe de pescărușI.

În noaptea în care au luat-o pe Briseis, una dintre corăbiile ancorate s-a smuls din parâmele cu care era priponită. Patrocle l-a scuturat să-l trezească și împreună au coborât în fugă pe plajă, strigând ordine, organizând echipe de bărbați care să scoată corabia din ape. În zori, stătea înclinată într-o parte, iar crustaceele albicioase de pe carenă îi dădeau înfățișarea unui monstru marin străvechi, plin de negi. După aceea, apele n-au mai ajuns atât de sus, dar a fost totuși un avertisment. Pe urmă, au verificat parâmele tuturor corăbiilor ancorate și le-au tras pe câteva dintre ele mai departe de mare.

E copleșit de imensitatea mării și a cerului. Dunele cresc în spatele lui, ierburile înalte se leagănă, aruncând umbre negre, țepoase, pe nisipul pal. Dar începe să se lase ceața, cum se întâmplă frecvent la ora asta. În câteva minute l-a învăluit și nu mai trebuie să vadă nimic, ascultă doar vacarmul valurilor care se sparg, simte doar unduirile apei care i se scurge printre degetele de la picioare. Copil fiind, dormise cu mama lui într-o încăpere care dădea spre mare. După plecarea ei, se trezea în întuneric și se amăgea că valurile sunt vocea ei, care-l alină să adoarmă la loc.

Memoria mai joacă și feste. Una dintre cele mai vii amintiri ale lui este cum stă la fereastra odăii și o privește pe mama lui intrând în mare, cu pletele ei lungi și negre răsfirate pe apă ca niște smocuri de iarbă-de-mare, pentru ca următorul val s-o înghită. Și totuși, știe că este imposibil să fi văzut asta: marea nu se zărea din încăperea în care dormea el în copilărie. Dar nicio imagine de mai târziu nu poate umbri amintirea odăii părăsite, durerea absenței ei. Tatăl lui încercase toate mijloacele: îl ademenise să mănânce; îi cumpărase jucării scumpe; în fiecare seară, la ora de culcare, îi oferise ca alinare propriile brațe, doar pentru ca el să-i întoarcă spatele sau, și mai rău, să-i accepte îmbrățișarea, dar, ca și mama sa înaintea lui, să rămână inert, apatic, în brațele tatălui. Preoți, prezicători, femei din familie, doici – toți fuseseră întrebați și nimeni nu știuse ce era de făcut. Fii de nobili au fost aduși să-i fie „prieteni” – dar aceștia intuiau imediat, cum intuiesc toți copiii, că el nu era „în regulă” și, după câteva încercări eșuate, se jucau numai între ei. Încetase să mai crească. Și apoi, într-o bună zi, când ajunsese ca un crevete palid, sfrijit, cu părul argintiu, cu coastele proeminente, a sosit

Patrocle. Patrocle, care omorâse un alt copil, un băiat cu doi ani mai mare decât el, într-o încăierare la un joc de zaruri.

În ziua în care a sosit Patrocle, Ahile a auzit zarvă și, sperând că venise mama lui într-una dintre rarele ei vizite, a dat buzna în sală, dar s-a oprit imediat în loc când l-a văzut pe tatăl lui stând de vorbă cu un străin. Lângă ei stătea un băiat înalt, lipsit de grație, cu vânătăi pe față și nasul spart, dar urmele nu erau recente, fiindcă erau galbene la mijloc și purpurii pe margini. Încă un „prieten”?

Cei doi băieți s-au urmărit îndelung, cu Patrocle zgâindu-se pe după tatăl lui Ahile. Ce a simțit Ahile în acel moment nu a fost stinghereala obișnuită de a face cunoștință cu un „prieten” nou, ci ceva mult mai tulburător: un lung fior de recunoaștere. Dar fusese mult prea des și mult prea dureros rănit, pentru a se mai împrieteni cu ușurință, astfel încât, când celălalt băiat, la îndemnul tatălui său, i-a întins mâna, Ahile a ridicat din umeri și i-a întors spatele.

De îndată ce s-a aflat că Patrocle omorâse pe cineva, că făcuse realmente ceva ce ei toți erau instruiți să facă, ceilalți băieți s-au înghesuit să se bată cu el. Toți voiau să-și măsoare astfel forțele. Și astfel, Patrocle se bătea tot timpul, ca un urs în lanțuri care e încontinuu întărâtat, care scâncește și-și linge rănile noaptea și a doua zi e iarăși scos afară să înfrunte câinii. Când Ahile s-a încumetat în sfârșit să-i dea atenție lui Patrocle, acesta era pe cale de a deveni golanul bătăuș pe care-l credea toată lumea.

Cum au devenit apropiați? Nu-și mai amintește – dar el oricum nu-și mai amintește aproape nimic din primii doi ani de după plecarea mamei lui. Știe că se băteau, se jucau, se certau, râdeau, puneau capcane pentru iepuri, culegeau afine, se întorceau acasă cu pete purpurii în jurul gurii, își examinau unul altuia juliturile de la genunchi, cădeau lați în pat și adormeau – goi, asexuați, ca două boabe de fasole într-o păstaie. Patrocle i-a salvat viața, și asta cu mult înainte ca ei să ajungă în apropierea vreunui câmp de luptă. Iar Ahile a făcut același lucru pentru el, apărându-l ori de câte ori îl ataca vreunul dintre băieți, până când au încetat să-l mai atace și l-au recunoscut drept conducătorul înnăscut. Când Ahile avea șaptesprezece ani, el și Patrocle erau mai mult decât pregătiți pentru război, erau pregătiți să se ia la trântă cu lumea întreagă.

Tovarăși de arme: demni de laudă pentru vigoarea lor.

Adevărul era altul: Patrocle luase locul mamei lui.

Între timp, se întorsese probabil în baracă și-l aștepta. Dintr-un motiv sau

altul, Patrocle urâse întotdeauna plimbările acestea nocturne ale lui la mare. Poate se temea că, într-o seară, Ahile va intra de-a dreptul în ape, ca mama lui, când îi va fi peste putință să mai respire aerul viciat.

Ei bine, indiferent dacă-și face griji sau nu, Patrocle va trebui să aștepte. El nu e încă pregătit să se întoarcă, nu e pregătit să-și vadă patul gol. Care nici nu trebuie să fie gol – zeii știu că Ahile are o mulțime de fete. Nu asta este problema. Problema este că el nu le *vrea* pe celelalte fete, o vrea pe fata *aceea* – și nu o poate avea. Așa că întoarce în sinea lui pe toate fețele durerea pierderii, încearcă s-o netezească, precum pietricelele acestea pe care stă acum, toate netede. Adevărul este că-i lipsește. N-ar trebui, dar așa este. Și de ce? Fiindcă într-o noapte a venit în patul lui cu părul mirosind a alge? Fiindcă are pielea sărată? Păi, dacă asta ar fi suficient, le-ar arunca pe toate în mare – și atunci fiecare dintre afurisitele astea de fete ar mirosi a sare.

Ea este trofeul lui, asta e, trofeul lui de onoare, nici mai mult, nici mai puțin. Nu are nimic de-a face cu fata în carne și oase. Iar durerea pe care o simte el este pur și simplu umilirea de a i se fi furat trofeul – da, *fur*at de către un bărbat care-i este inferior în toate privințele. Orașele asediate și prădate, războinicii uciși, toată cazna asta afurisită, neînduplecată, cu războiul… Și el vine și i-o ia. Asta-l doare – nu fata – insulta, mândria lui atinsă. Da, asta e. Lui i-a ajuns. Lasă să încerce ei să cucerească Troia fără el – își vor da curând seama că nu pot, și atunci vor cădea în genunchi în fața lui, îl vor implora să-i ajute. Încearcă să obțină satisfacție din acest gând, dar nu reușește. Poate ar fi fost mai bine să-și urmeze primul impuls și să plece acasă? Patrocle asta ar fi vrut, iar Patrocle, deși îl doare să admită acest lucru, are aproape întotdeauna dreptate.

Nu există răspunsuri, în orice caz nu pe plaja asta învăluită în ceață. Mama lui nu va veni astă-seară. Așa că se înfășoară în manta și pornește către baracă, unde știe că-l așteaptă Patrocle.

Trecând printre corăbiile fixate în rame, mintea i se umple de sarcini mărunte, de tot ce ar mai fi de făcut. Dacă primăvara viitoare fluxul va fi la fel de înalt ca primăvara trecută, ar trebui poate să se gândească să mute mai departe de mare unele dintre barăcile-magazii. Au fost ridicate în urmă cu opt, nouă ani, după acea primă iarnă cumplită, petrecută în corturi. În bătaia vântului și a ploii, lemnul a devenit gri-alburiu și, dacă te uiți dedesubt, sigur găsești o droaie de scânduri putrezite. Deci un program de reconstrucție? Să le dea bărbaților ceva de făcut și, în același timp, să facă dovada angajamentului său de a duce la bun sfârșit – ce anume, nu știe nici el. *Da*, *să*

le dea o ocupație, se gândește – pragmatic, cu picioarele pe pământ, din nou un luptător, nu un bleg, un șovăielnic – în timp ce se strecoară ca o umbră pe lângă corăbiile lui fantomatice.

CAPITOLUL 17

Dar în noaptea aceea am plâns.

Dar ce ţi-a făcut, de a fost chiar atât de îngrozitor? Nu mare lucru, cred, nimic la care să nu mă fi așteptat. Dar apoi, când am crezut că în sfârșit se terminase și eram liberă să plec, m-a apucat cu două degete de bărbie și mi-a înălţat capul către el. Preţ de o clipă de nebunie, mi-a trecut prin minte că mă va săruta, în schimb și-a vârât un deget între dinţii mei, ca să-mi depărteze fălcile, a adunat flegmă – pe îndelete, fără să se grăbească – și m-a scuipat în gura deschisă.

— Gata, a spus. Acum poți să pleci.

Bâjbâind în acel baracament necunoscut mie, am dat în cele din urmă peste locurile femeilor. Încercam întruna, cu furie, să-mi șterg gura pe dinăuntru cu marginea tunicii, iar efortul mi-a provocat atâta greaţă, încât am vomitat pe nisip. Încă mă mai ștergeam la gură, când s-a deschis o ușă și s-a ivit chipul Ritsei. M-am aruncat în braţele ei. Multă vreme n-am putut rosti un cuvânt. Ea m-a legănat, mi-a murmurat cuvinte liniștitoare – de genul celor pe care i le spui unui copil care a visat urât – și câteva femei s-au adunat în jurul nostru și m-au mângâiat pe spate. Nu le puteam povesti ce se întâmplase, dar poate nici nu era nevoie, poate știau deja sau ghiciseră. Cele mai multe trecuseră probabil, la un moment dat, prin patul lui Agamemnon, înainte ca obsesia lui pentru Chriseis să le scape de corvoadă. Ritsa a fost foarte drăguță, dar, cu toate mângâierile ei, a trecut multă vreme până să mă calmez îndeajuns pentru a putea adormi.

M-am trezit în zori și am rămas întinsă, cu privirea pierdută în semiobscuritate, împietrită. Știam că, din momentul în care Agamemnon se va plictisi de mine – și nu va dura mult, îmi spusese deja că eram o slabă înlocuitoare a lui Chriseis – mă va da pe mâinile oamenilor lui, în folosință comună. Deși a doua zi dimineaţă, când mi-am exprimat temerile faţă de Ritsa, ea a spus:

— Ba nu, nu va face asta, imposibil, ești trofeul lui Ahile.

Eu am clătinat din cap. M-am gândit că exact asta va face: insulta finală la adresa bărbatului care îndrăznise să-l sfideze. Nu, mă mai aşteptau câteva nopţi de umilire în moduri ingenioase, după care aveam să mă târăsc sub barăci în căutarea unui culcuş.

Nu s-a întâmplat nimic din toate acestea; după prima noapte nu m-a mai vrut – sau, cel puţin, multă vreme. Dar în fiecare seară eram chemată să-i servesc oaspeţii cu vin. De ce, vă întrebaţi poate, de ce să vrea aşa ceva, când era evident că nu mă suporta în faţa ochilor? Bănuiesc că-i eram folositoare; îi serveam într-un scop precis. Bărbaţii cioplesc semnificaţii în chipurile femeilor; mesaje adresate altor bărbaţi. În baracamentul lui Ahile, mesajul fusese: *Priviţi-o. Trofeul pe care mi l-a oferit armata, dovada că sunt ce am pretins dintotdeauna a fi: cel mai măreţ dintre greci.* Aici, în baracamentul lui Agamemnon, mesajul era: *Priviţi-o, trofeul lui Ahile. I-am luat-o, aşa cum vă pot lua şi vouă trofeele. Vă pot lua orice.*

Aşadar, zâmbeam şi turnam vin, turnam vin şi zâmbeam, până mă dureau obrajii. Iar după aceea, după ce plecau toţi, mă târam înapoi în baraca femeilor, îmi trăgeam o pătură peste cap şi încercam să dorm. Baraca era ticsită de corpuri adormite, îmbâcsită de mirosul transpiraţiei. Îmi găsisem un loc lângă perete, unde pătrundea printr-o crăpătură dintre două scânduri o boare dinspre mare. Uneori, noaptea, stăteam cu gura lipită de deschizătura aceea îngustă şi trăgeam în piept aerul rece, sărat.

Dormeam pe paturi de scânduri, înşirate printre războaiele de ţesut. În timpul zilei, paturile erau aşezate sub barăci, şi scoase de acolo seara devreme, când era prea întuneric ca să mai putem lucra. Deasupra noastră erau bucăţile de pânză pe care le ţeseam, în nuanţe bogate de roşu, verde şi albastru, deşi până şi culorile cele mai strălucitoare păreau întunecate la lumina opaiţelor presărate ici-colo pe podea. Feţele femeilor, adunate ciorchini în jurul opaiţelor, luceau ca aripile pale ale moliilor. Femeile erau palide până şi în lumina orbitoare a soarelui, iar multe dintre ele aveau o tuse seacă, de la firele minuscule de lână pe care le inhalau. Erau zile când aerul era atât de îmbâcsit de firicele de ţesătură, încât devenea pâclos. În palatul soţului meu, ţesătoriile dădeau către curtea interioară, astfel încât ţesătoarele aveau întotdeauna aer curat şi-i vedeau pe cei care treceau prin curte. În barăcile acestea, eram complet izolate, lucram ore în şir şi ieşeam rareori. În timp ce lucram, cântam cântece pe care le ştiam din copilărie, cântecele învăţate de la mamele noastre. Dar după-amiaza târziu eram istovite, iar cântecele amuţeau, îmbucam ceva, pâine şi brânză, beam o cupă de vin atât

de diluat, încât abia dacă mai avea o nuanţă rozalie, şi, dacă aveam noroc, mai apucam să vedem câte ceva din lumea din afară înainte de lăsarea întunericului.

Şi aşa treceau zilele. Eu mă întorceam de obicei târziu, uneori chiar foarte târziu, în baraca mea. Îi împărtăşeam Ritsei crâmpeiele de informaţii pe care le prindeam din conversaţiile de la cină, mă dezbrăcam şi mă întindeam pe patul tare. Opaiţele se stingeau pe rând, dar prezenţa războaielor de ţesut se făcea simţită chiar şi în semiîntuneric. Treptat, pe măsură ce ochii noştri se obişnuiau cu penumbra, distingeam modelele complicate la care ţesuserăm toată ziua. Ne petreceam aşadar nopţile ghemuite ca păianjenii în mijlocul pânzelor lor. Numai că noi nu eram păianjenii, noi eram muştele.

Uneori, înainte de cină, când aveam o clipă de răgaz, coboram pe plajă şi aruncam o privire la mare, deşi nici nu ajungeam bine, că şi trebuia să dau fuga înapoi, să mă gătesc pentru servitul vinului. Cu prilejul uneia dintre aceste escapade, l-am văzut pe Ahile, în armură completă, fugind de-a lungul ţărmului, cu tălpile picioarelor goale scăpărând în valurile domoale. Nu mă zărise. După o vreme, s-a oprit şi s-a îndoit de spate, cu mâinile sprijinite pe genunchi, de parcă şi-ar fi tras sufletul. Apoi a ridicat privirea şi m-a văzut. Nu mi-a vorbit, nu mi-a făcut semn cu mâna, nu mi-a arătat nicicum că mă recunoscuse, ci s-a răsucit şi a luat-o la fugă în direcţia din care venise, o siluetă măruntă, copleşită de întinderea vastă a mării şi a cerului.

∴

În primele seri după ce se certase cu Ahile, Agamemnon avea un aer triumfător. Era limpede că scăpaserăm de ciumă; de când se întorsese Chriseis la tatăl ei, nu mai apăruseră cazuri noi, dar ritualul rugăciunilor şi jertfelor aduse lui Apolo în zori şi în amurg era respectat cu strictețe. Şi mai îmbucurător era faptul că armata lui Agamemnon înaintase cu câteva sute de metri pe câmpia noroioasă, cea mai bună dovadă că trădătorul acela, omul acela de nimic se înşelase – bineînţeles că puteau să cucerească Troia şi fără el, şi exact asta aveau să facă. În serile acelea, Agamemnon nu mai contenea să se ridice de la masă şi să înalţe cupa plină, până când, la sfârşitul cinei, abia se mai ţinea pe picioare.

Mai târziu, în odaia lui privată, înconjurat de cei câţiva bărbaţi în care avea cât de cât încredere, se întrecea în bădărănii. Ce naiba făcea Ahile toată ziua? Stătea bosumflat în baraca lui, bineînţeles, înciudat că nu putea să lupte – şi *din vina cui*? Se îmbăta, băga la foale până vomita, ca să-şi facă iarăşi loc – după care se trântea în pat cu Patrocle şi rămânea acolo până la amiază. În

câteva săptămâni, o să fie amândoi graşi ca nişte eunuci. Oaspeţii lui Agamemnon râdeau prefăcut, ştiind pesemne că nimic din toate acestea nu era adevărat. Toţi îl văzuseră probabil la un moment dat pe Ahile alergând în armură completă dintr-un capăt în celălalt al ţărmului sau îl auziseră pe Patrocle orânduindu-i pe mirmidoni pentru o nouă sesiune extenuantă pe câmpul de instrucţie; dar nimeni nu-l contrazicea. Singurul prieten adevărat pe care-l mai avea Ahile era Aiax, iar Aiax se ţinea deoparte.

Dar apoi, încetul cu încetul, seară după seară, atmosfera a devenit tot mai sumbră. Terenul pe care-l câştigaseră în câteva zile de lupte crâncene, înverşunate, l-au pierdut curând, iar numărul victimelor a început să crească. Toasturile şi cântecele încă nu conteniseră, dar glumele despre Ahile se mai împuţinaseră. Într-o seară, Agamemnon a menţionat că armura lui Ahile fusese un cadou al zeilor pentru Peleu, tatăl lui, cu ocazia căsătoriei sale cu Tetis.

— O armură divină, a spus Agamemnon. Ceea ce mă face să mă întreb: ce contează mai mult, armura sau omul?

— Păi, a zis Odiseu blajin, mă gândesc că poţi să-l provoci oricând la o luptă cu pumnii. Ai afla curând…

O tăcere uşor supărătoare a urmat vorbelor lui. Simplul fapt că îndrăznise, oricât de subtil, să-l provoace pe Agamemnon era un semn că atmosfera se schimbase cu totul.

Acum aşteptam cu groază băutele lor nocturne; simţeam că prezenţa mea – colindând pe la mese, turnându-le vinul în cupe – începuse să provoace o reacţie diferită. Nu mai eram semnul exterior, vizibil, al puterii lui Agamemnon şi al umilirii lui Ahile. Nu, devenisem ceva mult mai sinistru: eram fata care pricinuise cearta lor. O, da, *eu* o pricinuisem – aşa cum un os e pricina unei lupte între câini. Şi din cauza acelei certe, *din cauza mea*, atâtea şi atâtea suflete de războinici greci tineri şi viteji coborâseră în Hades – tinereţe martirizată şi bărbăţie înfrântă. Sau era vina zeilor? Nu ştiu, sunt derutată. Ştiu doar că ei nu dădeau vina pe zei, dădeau vina pe mine.

Simţeam privirile care mă urmăreau prin încăpere şi nu mai erau, ca odinioară, discret admirative. Mi-am amintit o întâmplare la care asistasem în copilărie în Troia. Un bărbat venise s-o salute pe Elena cu tot respectul, sporovăise, zâmbise şi apoi îşi luase rămas-bun cu o plecăciune. Dar, când am plecat, m-am răsucit întâmplător şi l-am văzut scuipând pe umbra ei.

Simţeam cum se acumula în jurul meu aceeaşi ostilitate, acelaşi dispreţ. Acum eu eram Elena.

CAPITOLUL 18

Când eram fată – prea mare pentru păpuşi, prea mică pentru măritiş –, am fost trimisă să stau la sora mea, care se căsătorise în Troia. Mama murise, pe tânăra concubină care-i luase locul o uram, iar tata era exasperat de ciorovăielile care răbufneau din odăile femeilor. Părea mai convenabil pentru toată lumea ca eu să plec.

Sora mea, Iante, şi cu mine nu fuseserăm niciodată apropiate. Când m-am născut eu, ea se pregătea deja pentru cununia cu Leandru, unul dintre fiii regelui Priam. Nu a fost o căsnicie fericită. Leandru se plictisise curând de ea şi-şi luase o concubină cu care avea deja trei fii, astfel încât sora mea nu era foarte des chemată să-şi îndeplinească sarcinile conjugale. Devenise o femeie măruntă, banală, lipsită de graţie, cu o expresie ursuză care o făcea să pară mult mai bătrână decât era în realitate. Cum se putuse împrieteni o asemenea femeie cu Elena era un mister – şi totuşi erau prietene de-adevăratelea. Stăteau la taclale ore în şir, la o cupă, două de vin. Cred că se simţeau amândouă foarte singure.

Iante mă lua de obicei cu ea în aceste vizite, iar eu stăteam şi ascultam, fără să particip prea mult la conversaţie. Dar într-o zi, sora mea a fost chemată să spună capăt unei certe domestice, iar eu am rămas singură cu Elena. Ea mi-a vorbit o vreme – cu acea timiditate pe care o au uneori în prezenţa copiilor persoanele altminteri sigure pe ele – şi apoi a propus să ne plimbăm. Aveam doisprezece ani, zidurile închisorii începuseră deja să se strângă în jurul meu. Fetele care se apropiau de vârsta măritişului ieşeau din casă – învăluite şi însoţite – doar pentru a-şi vizita rude feminine. Cu toate acestea, o plimbare pe metereze nu i s-a părut Elenei ceva ieşit din comun. Brusc înveselită, şi-a prins vălul alb şi m-a apucat de mână, de parcă am fi pornit într-o mare aventură. Am traversat piaţa centrală, însoţite de o singură slujnică. Eu aveam probabil o mină surprinsă, fiindcă Elena a spus:

— Păi, de ce nu?

Nu trebuia să-şi facă griji în legătură cu ce gândea lumea despre ea. Femeile din Troia – „cucoanele”, cum le spunea ea – aveau oricum o părere cât se poate de proastă despre ea, iar bărbaţii… Elena ştia destul de bine ce gândeau bărbaţii despre ea – ce gândeau încă de când avea zece ani. O, da, am aflat şi povestea aceea. Sărmana Elena, violată pe malul unui râu pe când avea numai zece ani. Bineînţeles că eu o credeam. Am fost şocată să aflu mai

târziu că, în rest, nimeni nu o credea.

∴

De pe metereze se vedea câmpul de luptă, o câmpie odinioară fertilă, atât de răscolită acum de potcoavele cailor şi roţile carelor de luptă, încât se transformase într-un pustiu în care nu mai creştea nimic. Două, trei ciori negre zburau pe deasupra capetelor noastre. Îmi amintesc că penele aripilor lor m-au făcut să mă gândesc la nişte degete întinse. Elena s-a dus drept la parapet. Eu n-am avut încotro, a trebuit s-o urmez, deşi am avut grijă să nu mă uit în jos. Mi-am înălţat în schimb privirea către cer şi am coborât-o apoi cu precauţie către locul unde razele soarelui scânteiau pe suprafaţa calmă a mării.

Dedesubtul nostru, era violenţă şi haos. Am auzit nechezatul unui cal, am auzit ţipetele bărbaţilor răniţi, dar eram hotărâtă să nu privesc. Am observat că Elena începuse să respire mai grăbit când se aplecase peste parapet; părea disperată – nu, nu disperată, ci *avidă* – să vadă cât mai mult. Pe atunci nu ştiam – iar acum nu-mi pot imagina – ce gândea. După spusele ei, se simţea doar vinovată şi nefericită că provocase un asemenea măcel, dar chiar nu simţea şi altceva? Nu privea uneori în jos şi se gândea: toate acestea sunt pentru *mine*?

Ne aflam acolo poate de o jumătate de oră când a sosit Priam. Cineva i-a adus un scaun, iar el a invitat-o pe Elena să se aşeze lângă el. O trata întotdeauna cu cel mai mare respect, deşi sigur ştia că troienii – şi îndeosebi femeile din familia lui – o urau.

— Ea cine e? a întrebat Priam, uitându-se la mine.

Eu m-am făcut roşie ca racul, în timp ce Elena i-a explicat. Iar apoi, cu toate grijile lui, războiul care nu mergea deloc bine, Hector care-l acuza public pe fratele lui, Paris, de laşitate, numărul morţilor în creştere, vistieria care se golea, Priam a scos la iveală o monedă de argint şi şi-a aşezat-o în palmă. A acoperit-o rapid cu cealaltă mână, a murmurat o formulă magică şi moneda a dispărut. Eu am rămas cu gura căscată; deşi ştiam că era o şmecherie, nu-mi dădeam seama cum o făcuse. Priam s-a prefăcut că se scotoceşte în faldurile robei, că se pipăie peste tot.

— Unde a dispărut? Să nu-mi spui c-am pierdut-o. Ai luat-o *tu* cumva?

Am scuturat din cap. Atunci a întins mâna şi a căutat în dosul urechii mele stângi, după care mi-a arătat moneda. Eu încercam să-mi păstrez demnitatea mea de fată de doisprezece ani, prea mare pentru scamatorii, dar eram în acelaşi timp fascinată, fiindcă tot nu-mi dădeam seama cum făcuse. Mi-a

dăruit moneda şi s-a întors apoi să urmărească bătălia, iar pe chipul lui s-a aşternut imediat o expresie de tristeţe profundă.

După aceea, ne-am întors acasă la Elena. Ea şi-a scos vălul şi a cerut să ni se aducă vin şi prăjitură, o prăjitură dulce, cu aromă de lămâie, care se prepară doar în Troia. În public, Elena se bătea cu pumnii-n cap şi se acuza pentru rolul pe care-l avusese în declanşarea acestui război nimicitor. Se gândea poate că, dacă foloseşte *ea* suficient de des cuvântul „târfă", ceilalţi vor fi înclinaţi să-l folosească mai rar. Oricum, se înşela. În particular, era cu totul altfel. Îşi bătea joc de femeile din Troia – de „cucoane" – care, numai zeii ştiu, îi ofereau suficiente motive. Modul prostesc în care-i copiau coafura, machiajul, veşmintele… Era uimitor cum femei destul de inteligente îşi imaginau că e suficient să-şi traseze dunga de la ochi dincolo de colţul extern al pleoapei, cu o codiţă în sus, pentru a avea şi ele ochii Elenei. Ori să-şi lege centurile ca ea pentru a avea sânii ei. O imitau cu stupiditate pe o femeie pe care pretindeau că o disprețuiesc… Nu era de mirare că Elena râdea de ele.

Am stat aşadar amândouă la taclale şi am băut vin – cam prea mult vin – şi eu m-am simţit foarte matură, foarte măgulită. Când a venit după mine, sora mea a fost îngrozită, ceea ce nu a făcut altceva decât să sporească distracţia.

Mai apoi, am început s-o vizitez pe Elena singură, adică însoţită, bineînțeles, de una dintre slujnicele surorii mele. Aproape de fiecare dată, Elena mă lua cu ea pe metereze şi, în timp ce ea stătea aplecată peste parapet şi se lăsa absorbită de cel mai mic detaliu al luptelor, Priam descoperea dulciuri şi monede în dosul urechilor mele. Uneori venea şi Hecuba, regina, întotdeauna însoţită de fetiţa ei cea mai mică, Polixena, care se ţinea de poala mamei şi era, ca orice fetiţă, mândră foc de mama ei. Elena încerca să se împrietenească cu ea, dar Polixena nu voia cu niciun chip; îşi însuşise ura mamei ei faţă de Elena. Uneori o zăream în grădinile palatului, fugind după surorile ei mai mari şi strigând:

— Aşteptaţi-mă şi pe mine! Aşteptaţi-mă şi pe mine!

Cum strigă toţi copiii mici de pretutindeni.

Hecuba şi Elena schimbau câteva cuvinte pe un ton afectat, dar am observat că noi ne grăbeam întotdeauna să plecăm când era şi Hecuba acolo. Elena prefera să-l întâlnească pe Priam singur. O ultimă privire scrutătoare peste parapet şi ne întorceam acasă la ea, la vin şi prăjituri cu lămâie. Toate vizitele se încheiau la fel. Brusc, înceta să mai zâmbească şi spunea:

— Bun, hai să ne întoarcem la treabă.

Și acesta era semnalul să-mi iau mantaua și s-o aștept pe slujnică să mă însoțească acasă.

Uneori, Elena se retrăgea în odaia ei înainte de plecarea mea și atunci auzeam clămpănind războiului de țesut, zornăitul suveicii care zbura dintr-o parte într-alta. Circula o legendă – care spune totul, într-adevăr – cum că de fiecare dată când Elena tăia un fir din țesătură, un bărbat murea pe câmpul de luptă. Ea era responsabilă pentru toți morții.

Și într-o zi, mi-a arătat ce țesea. Am întâlnit țesătoare extraordinare în viața mea, inclusiv câteva femei din tabără. Cele șapte fete pe care le luase Ahile captive când cucerise insula Lesbos – erau uluitoare, alt cuvânt nu există, *uluitoare*. Dar nici măcar ele nu erau la fel de pricepute ca Elena. Mă plimbam prin odaie și priveam tapiseriile, în timp ce Elena ședea la războiul de țesut și sorbea din cupa ei cu vin. Șase scene de luptă enorme acopereau pereții, o secvență care alcătuia întreaga poveste a războiului de la începuturile sale și până în prezent. Lupte corp la corp, bărbați decapitați, cu mațele pe-afară, trași în țeapă, ciopârțiți, spintecați; iar deasupra măcelului, în carele lor de luptă sclipitoare, regii: Menelau, Agamemnon, Odiseu, Diomede, Idomeneu, Aiax, Nestor. Știam că Menelau fusese soțul ei, înainte ca ea să fugă cu Paris, dar glasul ei rămânea neschimbat când îi rostea numele. Mi l-a arătat oare pe Ahile în ziua aceea? Probabil, deși nu-mi amintesc.

Și troienii erau acolo, bineînțeles, Priam privind de pe metereze, iar dedesubtul lui, pe câmpul de luptă, fiul lui cel mare, Hector, apărând porțile. Doar Paris lipsea. Paris părea să participe la război din pat. Cu rarele ocazii când i-am văzut împreună, era clar chiar și pentru un copil că Elena îl prefera pe Hector lui Paris, pe care cred că ajunsese să-l disprețuiască. Refuzul lui de a se apropia de câmpul de luptă era bine-cunoscut, la fel și disprețul lui Hector față de lașitatea fratelui său.

După ce am dat ocol tuturor tapiseriilor, am mai luat-o o dată de la capăt, fiindcă voiam să verific ceva ce nu înțelegeam.

— Ea nu-i acolo, i-am spus surorii mele în seara aceea după cină. Ea nu-i în tapiserii. Priam e acolo – dar ea nu e.

— Nu, bineînțeles că nu e. Nu știe unde să se așeze, înainte să afle cine a câștigat.

Era atâta amărăciune în remarca aceea, dar nu era răutatea obișnuită a celorlalte femei din Troia, ci ceva mult mai profund. Privind în urmă, mă întreb dacă sora mea lipsită de grație, banală, nu era cumva îndrăgostită de

Elena. Probabil eram și eu puțin îndrăgostită de ea.

În noaptea aceea, stând întinsă în pat, mi-am dorit să-i fi spus mai multe Elenei, să-mi fi exprimat măcar admirația pentru opera ei. De ce nu spusesem nimic? De proastă, m-am gândit. Dar mai era ceva… Cred că încercasem să pricep ceva ce eram prea mică pentru a înțelege. Am rămas însă cu sentimentul că Elena încerca să-și controleze propria poveste. Era atât de izolată în orașul acela, atât de neputincioasă – până și eu, la vârsta mea, vedeam acest lucru –, iar tapiseriile erau modul ei de a spune: Sunt aici. *Eu.* O persoană, nu doar un obiect pe care-l privesc și pentru care se luptă alții.

Exista o poveste care data din primul an de război. Menelau și Paris, cei doi rivali, căzuseră de acord să se înfrunte într-o luptă corp la corp al cărei deznodământ avea să decidă cui îi va aparține Elena. Cele două armate se adunaseră să privească, meterezele erau ticsite de spectatori dornici să urmărească lupta, dar Elena lipsea. Nimeni nu catadicsise să-i spună ce se petrecea. Deci soarta ei a fost decisă fără știința sa. Eu cred că, din acel moment, tapiseriile acelea au fost modul ei de a riposta. Da, știu că ea nu se vedea în ele, știu că se făcuse în mod intenționat invizibilă, dar în alt mod, poate în singurul care conta, era prezentă în fiecare punct al urzelii.

Nu știu cât de bine îmi făcea să depăn amintiri despre Troia. Zău așa, la ce-i folosește unei sclave care încearcă să adoarmă pe un pat tare, într-o baracă îmbâcsită, să-și amintească scamatoriile cu care încerca odinioară regele Troiei s-o distreze? N-ar fi mai bine, mai ușor, să accepte că viața a devenit o corvoadă lipsită de bucurie?

Dar apoi mă gândesc: *Nu. Bineînțeles că nu e mai bine.* În noaptea aceea, când mi-am amintit ostilitatea pe care o simțisem în baraca lui Agamemnon și am avut din nou în gură gustul salivei lui, m-am învăluit în bunătatea regelui Priam, așa cum m-aș fi învelit cu o pătură, și am reușit să ațipesc.

CAPITOLUL 19

Într-o seară, după cină, Ahile și Patrocle s-au dus să vadă întăriturile pe care Agamemnon începuse să le ridice între tabără și câmpul de luptă. De la pupa corabiei sale, Ahile întâmpinase cu urale succesul contraatacului troian, aparent nepăsător față de numărul tot mai mare de victime din rândurile grecilor. Acum, era curios să vadă tentativele lui Agamemnon de întărire a apărării sale.

Când au ajuns ei la locul lucrărilor, începea să se întunece, dar încă mai puteau desluși ce se întâmpla acolo. Un șanț adânc fusese săpat pe fâșia de pământ acoperită de tufăriș, care despărțea dunele de câmpul de luptă. Sute de bărbați, acoperiți de un strat de noroi atât de gros, încât păreau făcuți din el, împingeau roabe cu pământ de pe șantier, în vreme ce alții săpau mai adânc în huma îmbibată de apă. Niciodată nu se arătase cu așa o asprime faptul că pământul acesta era o câmpie inundabilă, traversată de două fluvii care ieșeau periodic din albie în perioada furtunilor de toamnă. Șanțul se umplea de apă cu aceeași rapiditate cu care săpau bărbații. Puțin mai departe, un alt grup de bărbați stivuiau saci cu nisip, în încercarea de a împiedica apa să pătrundă. În șanț, de-a lungul pereților, fuseseră așezate scânduri, dar chiar și așa, în unele locuri, muncitorii stăteau în apă până deasupra genunchilor. Un parapet vast se înălța deasupra capetelor lor, iar de la posturile instalate din loc în loc pe toată lungimea lui priveau în jos, la haosul de dedesubtul lor, chipuri palide.

— Ia uite, a spus Ahile, crede că nu mai au mult și străpung frontul.

Patrocle s-a întors să privească înapoi, la plaja cu lungile șiruri de corăbii trase pe nisip. Corăbii negre, cu cioc, prădătoare, menite să producă teroare oriunde ar fi navigat – dar reduse acum, cu schimbarea aceasta de situație, la niște grămezi de lemn uscat. Câteva săgeți de foc aruncate pe punți, suficient vânt cât să împrăștie scânteile și toată flota ar arde – în câteva minute.

Pentru Patrocle, era insuportabil să stea degeaba.

— Știi, i-am putea ajuta. Ai spus că n-ai să mai lupți, nu că n-ai să mai faci *nimic.*

— Poate n-am spus asta, dar la asta m-am referit. Din vina cui a dat de belea? Din vina *lui.*

— Dar toți au de suferit.

Patrocle i-a arătat cu degetul pe bărbații care trudeau.

— Nu e vina *lor.*

— Nu, și nici *a mea.*

O tăcere încordată. Privind în jos, Patrocle s-a gândit la o colonie de furnici pe care o observase în copilărie, de genul celor care transportă bucățele triunghiulare de frunze verzi și se deplasează ca niște corăbii minuscule. A încercat să localizeze amintirea, dar nu a reușit. Încetul cu încetul, în pauza aceea fără cuvinte, el și Ahile au încercat să se apropie din nou unul de celălalt. Când a avut sentimentul că nu mai e primejdios să vorbească, Patrocle a spus:

— Crezi că-i va împiedica să înainteze?

Ahile a clătinat din cap.

— Nu, îi va încetini lui retragerea, atâta tot.

A arătat către fâșia de pământ de dincolo de șanț.

— Asta e un câmp al morții.

Patrocle a inspirat adânc.

— Deci asta e?

— Depinde ce înțelegi prin „asta”. Încă nu mă aștept să-mi trimită vorbă.

Aici nu e vorba despre tine.

Se cunoșteau atât de bine, încât cuvintele nerostite umpleau spațiul dintre ei. Atunci Patrocle a spus:

— Știi, dacă trec dincolo, va trebui oricum să lupți. N-o să-ți cruțe ție corăbiile doar pentru că nu mai lupți.

Ahile a ridicat din umeri.

— Dacă mă atacă, lupt.

S-a întors să plece.

— Haide, am văzut destul.

CAPITOLUL 20

Noi știam că războiul mergea prost pentru greci. Bătălia nu mai era un huruit îndepărtat, pe care încă reușeai să-l ignori, ci un vuiet asurzitor, care se auzea limpede, cu toate clămpănelile războaielor de țesut. Știam după zgomot că troienii se apropiau, dar, surde să fi fost, fețele încruntate ale răpitorilor noștri ar fi spus și ele același lucru. Erau arțăgoși, gata să lovească în orice și oricine li s-ar fi pus în cale. Noi aveam grijă să ne prefacem indiferente față de deznodământ, nu că le-ar fi păsat lor de ce gândeam noi. Unele dintre fete, în general cele care fuseseră sclave în viețile lor anterioare, chiar erau indiferente. Ele nu aveau nimic de pierdut, și nici mai fericite n-ar fi fost, indiferent de cum se sfârșea războiul. Dar noi, care fuseserăm odinioară libere, care avuseserăm siguranță și un statut, șovăiam între speranță și teamă. Unele reușiseră să se convingă că, dacă – *dacă* – troienii ar străpunge frontul, ne-ar primi cu brațele deschise, ca pe niște surori. Dar era adevărat? N-am fi noi oare pentru ei doar niște sclave ale inamicilor, aflate la cheremul lor? Eu știam care variantă era mai probabilă. Dar, chiar și așa, condiția era să supraviețuim bătăliei. Puteau să atace în cursul nopții și să arunce în tabără

săgeți arzând, pentru a crea haos și tumult. În câteva minute, barăcile ar lua foc, iar femeile sunt încuiate înăuntru pe timp de noapte.

Așteptam așadar, purtate de mareea speranței și fricii, în timp ce troienii înaintau zi după zi. În fiecare dimineață, tabăra se golea de bărbați – toți care se mai țineau pe picioare și mai puteau umbla trebuiau să lupte –, astfel încât scăpaserăm măcar de permanenta supraveghere, una dintre cele mai supărătoare laturi ale vieții în baracamentul lui Agamemnon. Lucram și acum toată ziua, dar făceam din când în când pauze, stăteam la soare și ne mâncam pâinea și măslinele, ascultam zgomotele bătăliei și încercam să ne dăm seama dacă acum se dădea mai aproape sau, dimpotrivă, mai departe.

Ședeam într-o dimineață pe trepte, când am văzut-o pe Ritsa venind. N-o mai întâlnisem de câteva zile, fiindcă avea atâta treabă, încât trebuia să doarmă în lazaret. Era trasă la față, m-am gândit, și mi s-a făcut frică. Nu-mi puteam permite s-o pierd pe Ritsa.

— Sunt bine, mi-a spus. Ultimele două zile au fost dure… De fapt, de aceea am și venit, l-am întrebat pe Mahaon dacă te pot chema să mă ajuți – și a spus da.

Eram în culmea fericirii, dar imediat m-am gândit: *Nu, e imposibil.*

— N-o să mă lase să vin.

— Ba da, Mahaon l-a întrebat deja.

Lazaretul principal era în apropierea arenei, la douăzeci de minute de mers de la baracamentul lui Agamemnon. N-am îndrăznit să privesc înapoi sau să mă destind înainte de a ieși pe poartă, dar după aceea am încetinit pasul și mi-am plimbat privirea împrejur, de parcă le-aș fi văzut pe toate întâia oară: căldura care tremura deasupra unui foc pentru gătit, luciul irizant de pe gâtul unui cocoș care pigulea grăunțe, duhoarea iute de urină de la spălătorie, când am trecut pe lângă ea. Toate erau noi și miraculoase, și asta din simplul motiv că lăsasem țesătoriile în urma mea.

Când am luat-o după colț și am intrat în baracamentul lui Nestor, am constatat surprinsă că în fața barăcilor-lazaret fuseseră instalate câteva corturi încăpătoare. Aveau pânza pătată și miroseau a mucegai, dat fiind că fuseseră ținute atâta vreme în calele corăbiilor. Erau probabil unele dintre corturile în care locuiseră grecii în prima iarnă de război, când erau încă suficient de înfumurați pentru a crede că se va sfârși în câteva săptămâni sau luni. Acum, după nouă ani, corturile își găsiseră o nouă întrebuințare, îi adăposteau pe răniți. Mi-am plecat capul și am intrat după Ritsa în cel mai apropiat cort. În pofida vacarmului bătăliei și a conversațiilor sumbre la care asistasem seară

de seară la cină, nu cred că-mi dădusem seama până atunci cât de gravă era situaţia. În cort duhnea a sânge.

Mergând în urma Ritsei, am parcurs spaţiul îngust dintre două şiruri de paturi şi am ajuns la locul unde Mahaon, aşezat pe un balot de paie, cosea o rană. A ridicat privirea.

— Nu te-ai prea grăbit, i-a spus Ritsei sec, iar mie: Bine ai venit la bord.

Îmi plăcea Mahaon. Îl cunoşteam din vedere, de când venise în baracamentul lui Ahile să ne dea sfaturi cum să tratăm ciuma. I-am uitat pe mulţi dintre bărbaţii pe care i-am cunoscut în tabără, dar pe Mahaon mi-l amintesc foarte bine. Era un bărbat corpolent, de vârstă mijlocie, înaintată chiar – deşi e posibil să fi fost mai tânăr decât părea. Părul alb descoperea o frunte înaltă, ochii verzi ca boabele de strugure erau înconjuraţi de un păienjeniş de riduri; avea un umor răutăcios – şi o neîncredere adâncă în puterea medicinei de a schimba cursul naturii; după experienţa mea, o neîncredere pe care o împărtăşesc cei mai buni medici. Stând acolo şi urmărind mişcările degetelor lui când trăgea aţa, m-am simţit în siguranţă pentru prima dată de când ajunsesem în tabără. Nu ştiu de ce. A isprăvit făcând un nod, l-a felicitat pentru curaj pe bărbatul asudat şi s-a dus la un alt pat, să se ocupe de următorul pacient. Ritsa i-a dat bărbatului să bea puţină apă – nu avea voie vin – şi l-a pregătit de culcare. El s-a întors cu precauţie pe partea teafără, a închis ochii şi a aţipit în câteva minute. Mă întrebam cum era posibil să dormi acolo. În întunecimea verzuie, se auzeau zumzetele necontenite ale muscoilor, ţipetele şi urletele unora dintre răniţi: bărbaţi care încercau să-şi smulgă bandajele – şi mulţi, în delirul lor, chiar reuşeau – şi trebuiau împiedicaţi cu forţa.

Ritsa m-a condus în capătul cortului şi m-a aşezat la o masă lungă. Pentru mine era o plăcere să stau lângă ea pe bancă, cu un pisălog şi un mojar în faţă şi câteva vase cu ierburi uscate la îndemână. Deasupra capetelor noastre, legănându-se domol în curentul de aer, erau nişte frânghii de rufe de care fuseseră atârnate mănunchiuri de ierburi uscate. Legături de buruieni proaspete, din cele care puteau fi culese în împrejurimi, erau întinse pe masă, răspândindu-şi aromele pătrunzătoare, dulci, şi atrăgând albinele care pătrundeau pe uşa deschisă a cortului. Multe dintre ele – cele pe care le cunoşteam eu – aveau efect calmant, iar altele erau folosite pentru curăţarea rănilor. Mai mulţi bărbaţi mureau din cauza infecţiei, mi-a spus Ritsa, decât din cauza sângelui pierdut.

— Uită-te la Mahaon când examinează un pacient, ai să vezi că nu doar se

uită la rană, ci o și ascultă.

Mai târziu în aceeași zi, l-am văzut pe Mahaon cum s-a aplecat deasupra unui bărbat care fusese adus în lazaret în cursul dimineții. A privit întâi îndelung și atent rana, dar apoi a început s-o palpeze cu vârfurile degetelor, apăsând ușor din loc în loc și, da, într-adevăr, Ritsa avea dreptate, mi-am dat seama după chipul lui că o asculta. Și apoi – slab, dar clar – am auzit și eu: un trosnet sub piele. Mahaon a zâmbit și a rostit câteva cuvinte liniștitoare, dar după nicio oră, pacientul a fost mutat într-o baracă de pe promontoriul unde se incinerau morții. Era numită „baraca puturoasă", fiindcă duhoarea îți tăia respirația ori de câte ori se deschidea sau închidea ușa. Niciunul dintre cei care intrau în baraca puturoasă nu mai ieșea vreodată de acolo.

— Pământul e de vină, a spus Ritsa. Pătrunde în rană – și când auzi trosnetul ăla…

A clătinat din cap.

Trebuie să mărturisesc că simțeam o oarecare mulțumire că pământul roditor al Troiei îi ucidea pe invadatori. Dar eram cu inima îndoită, cum fusesem și în timpul ciumei, fiindcă mulți dintre bărbații aceștia erau foarte tineri, unii dintre ei niște băieți încă – și poate că unii erau plini de zel și disperați să lupte, alții însă se aflau acolo împotriva voinței lor. Totuși, deși îmi era milă fără doar și poate de bărbații cărora li coseau rănile sau care se scărpinau la bandaje în căldura insuportabilă, continuam să-i urăsc și să-i disprețuiesc pe toți. I-am spus asta Ritsei, care s-a mulțumit să ridice din umeri.

— Da, da, a spus, continuând să întindă cataplasma pe o bucată de pânză.

Simțeam că nu avea răbdare să mă asculte, dar în același timp mă gândeam că era important să lămuresc lucrurile. Ar fi fost mai ușor, în numeroase privințe, să mă las ademenită de ideea că eram toți într-o barcă, toți prizonieri pe fâșia aceasta îngustă de pământ dintre dunele de nisip și mare; mai ușor, da, dar fals. Ei erau bărbați și erau liberi. Eu eram femeie și eram sclavă. Și între noi se căsca un hău pe care sentimentalismele despre prizonieratul nostru comun nu aveau voie să-l acopere.

În fiecare seară, înainte de cină, regii și comandanții veneau să-i viziteze pe răniți, treceau prin fața paturilor și încercau să le ridice bărbaților moralul: *Stai liniștit, te scoatem noi curând de aici.* Bărbații râdeau întotdeauna, aclamau și le făceau jocul, dar, de îndată ce superiorii lor plecau, reîncepeau să se tânguie. Din câte știu eu, niciunul dintre regi nu a vizitat vreodată „baraca puturoasă", iar în corturile centrale ale lazaretului își concentrau

întotdeauna atenţia asupra celor cu răni uşoare.

Și totuși, zilele pe care le-am petrecut în lazaretul acela, lucrând cot la cot cu Ritsa, mi le amintesc că pe nişte zile fericite. *Fericite*? Da, asta m-a surprins şi pe mine. Dar adevărul este că-mi plăcea munca aceea, îmi plăcea tot ce presupunea ea. Se spune că *dacă unui om îi sunt dragi instrumentele îndeletnicirii lui* înseamnă că *zeii i-au hărăzit-o.* Ei bine, mie mi-erau dragi pisălogul şi mojarul, mi-era dragă adâncitura netedă a cupei, mi-era drag cum mi se aşeza pisălogul în căuşul mâinii, de parcă acela i-ar fi fost locul dintotdeauna. Mi-erau dragi vasele şi ulcelele din faţa mea, mi-era dragă aroma ierburilor proaspete, mi-era dragă frânghia de rufe de deasupra capului meu, pe care se legănau în adierea brizei buchețelele zbârlite de ierburi uscate. Orele treceau pe nesimţite. Mă pierdeam în munca aceea – şi în acelaşi timp mă regăseam. Învățam atâtea de la Ritsa, dar şi de la Mahaon, care, văzând că eram interesată şi aveam deja o brumă de cunoştinţe şi puţin talent, era generos cu timpul lui. Chiar am început să mă gândesc: *Pot să fac asta.* Iar credinţa aceea mă făcea să fiu ceva mai mult decât tovarăşa de pat a lui Agamemnon – sau scuipătoarea lui Agamemnon.

∴

A venit o zi când zgomotul bătăliei s-a înteţit atât de mult, încât toată lumea din cort a ridicat privirea, tresărind, gândindu-se că troienii vor năvăli dintr-o clipă într-alta. A urmat un val de răniți şi aproape imediat – după doar o jumătate de oră – încă unul. Eu duceam de la pat la pat licori cu efect calmant şi, când presiunea a crescut, am ajutat la spălatul şi pansatul rănilor. Mahaon ne punea să spălăm rănile cu apă sărată – nu cu apă de mare, ci cu apă proaspătă, de la fântână, în care adăugam sare, iar procesul acesta era nespus de dureros, deşi bărbaţii râdeau şi glumeau întotdeauna, în timp ce noi ne ocupam de ei. Era o chestiune de onoare să nu ţipe. Dar aceştia erau, bineînţeles, cei cu răni uşoare. Celor aduşi pe jumătate inconştienţi sau muribunzi nu le păsa ce făceam noi cu ei.

După ce li se pansau rănile, cei care mai puteau merge ieşeau să stea la răcoare. Eu le duceam urcioare cu vin îndoit cu apă şi treceam de la un grup la altul, oferind platouri cu carne rece şi pâine. Nu vorbeau decât despre înfrângere. Erau furioşi pe Ahile că refuza să lupte, dar îl învinuiau pe Agamemnon că se ajunsese la asta.

— Să i-o dea înapoi pe fata aia afurisită, a spus un bărbat pe care l-am ajutat să-şi toarne vin în cupă. De acolo a început totul.

— Ei n-au nicio treabă, a spus un altul. Câți generali vezi tu aici?

Un mormăit aprobator.

— Păi, *nu*, ei sunt ai naibii de ocupaţi să ne conducă din spate.

Dar situaţia s-a schimbat. Primul pe care ni l-au adus rănit a fost Odiseu, urmat aproape imediat de Aiax şi, două ore mai târziu, de însuşi Agamemnon. S-o fi ferit el să participe la atacuri, dar acum nu mai putea să stea departe de luptă. Miza era prea mare. Miza era propria lui supravieţuire. Mahaon i-a curăţat şi i-a pansat rana cu mâinile lui, deşi nu era mai mult decât o zgârietură. Era totuşi ciudat să-l văd pe Agamemnon şezând acolo, palid şi amărât; deşi, de la distanţă, era încă o apariţie impresionantă. Brusc, mi-am dat seama de cine-mi amintea: de statuia lui Zeus din arenă (deşi am aflat ulterior că el însuşi fusese model pentru acea statuie, ceea ce făcea ca asemănarea să fie mai puţin surprinzătoare).

A fost multă veselie prefăcută cât a stat el în lazaret, dar, din clipa când a plecat, străbătând cărarea pe care i-o eliberaseră între două rânduri de paturi, mârâielile au reînceput. Aceleaşi bombăneli le auzeai dinspre cei veniţi să-şi viziteze prietenii, dar, mai ales, dinspre răniţii obligaţi să zacă acolo ore în şir, zvârcolindu-se în arşiţă, încercând să se abţină să se scarpine sub bandaje. Treptat, din câte auzeam eu, mârâielile s-au redus la un singur nume. De la toate gradele, de la pedestraşi şi ofiţeri până la cei mai apropiaţi aghiotanţi ai lui Agamemnon, auzeai acelaşi lucru: *Mituieşte-l, imploră-l, pupă-l în cur dacă e nevoie, dar fă-l naibii* să lupte!

Eu stăteam în preajmă şi ascultam, atât timp cât îndrăzneam, după aceea însă trebuia să mă întorc la masă, să pregătesc cataplasmele pentru următorul val de răniţi. Dar chiar şi din capătul acela al cortului, auzeai acelaşi nume, rostit iniţial în şoaptă şi apoi, treptat, în gura mare. Pe parcursul zilei, pe măsură ce noi răniţi erau înghesuiţi în cortul deja neîncăpător, îl auzeai mereu. Ahile, Ahile şi iarăşi: *Ahile!*

CAPITOLUL 21

— Nu, nu şi iarăşi *nu*!

Răsucindu-se să-l înfrunte pe Nestor, Agamemnon a agăţat cu mâneca un urcior cu vin, care s-a răsturnat şi a revărsat pe masă un şuvoi roşu-întunecat. Eu m-am apropiat fără zgomot şi am început să şterg tăblia, zadarnic, pentru că am fost imediat alungată cu un gest nerăbdător. Vinul picura încontinuu de pe marginea mesei, formând o baltă roşie pe podea, în vreme ce tăcerea care urmase răbufnirii lui Agamemnon se lungea şi încremenea.

Apoi, rostind cuvintele răspicat, Agamemnon a spus:

— N-am să mă târăsc în patru labe în faţa nenorocitului ăluia.

— Atunci trimite pe altcineva, a spus Nestor. Să se târască *altcineva* în faţa lui. Nu se va aştepta să te duci tu personal la el.

— Ba eu cred că-i subapreciezi aroganţa.

Pe scândurile verandei au răsunat paşi apăsaţi şi, o clipă mai târziu, a dat buzna în încăpere Odiseu, gâfâind, cu o fâşie de pânză pătată de sânge înfăşurată în jurul unui braţ.

— Sper că nu-mi aduci veşti proaste… a spus Agamemnon.

— În numele zeilor, omule…

Nestor s-a răsucit şi mi-a făcut un semn.

— Dă-i nişte vin.

Am turnat vin într-o cupă şi i-am dus-o lui Odiseu, care a golit-o dintr-o sorbitură. Era un vin tare, cel mai tare pe care-l avea Agamemnon, şi i-ar fi putut înteţi hemoragia, dar nu eram eu în măsură să le spun asta. Am remarcat că bandajul era deja îmbibat de sânge.

Nestor s-a aplecat deasupra lui.

— Nu te grăbi, e timp.

— Nu mai avem *timp,* a rostit Agamemnon printre dinţi. Odiseu s-a şters la gură cu dosul palmei.

— Ba mă tem că veştile *sunt* proaste. Şi-au instalat tabăra de cealaltă parte a tranşeei, îi poţi auzi vorbind. Adică poţi auzi ce spun – atât de aproape sunt. Nouă ani, *nouă afurisiţi de ani*, şi se termină aşa.

Nestor s-a îndreptat de spate.

— Încă nu s-a terminat.

— Dar e ca şi cum.

— Ei bine, *eu* am să lupt mâine.

— Nestor, cu tot respectul, eşti prea bătrân. Îmi pare rău, dar aşa este.

Nestor a părut jignit.

— E nevoie de toţi oamenii pe care îi avem.

— *Nuuu,* avem nevoie de un *singur* om.

— Scuteşte-mă, l-a întrerupt Agamemnon. Nestor a spus deja tot ce era de spus.

S-a aşezat greoi pe un scaun.

— *Aşadar,* să trecem la lucruri serioase. Cât credeţi că o să vrea?

Gura lui Odiseu s-a strâmbat, greu de spus dacă de durere sau de scârbă.

— Se va lăsa greu convins.

— Dacă se va lăsa, a adăugat Nestor.

Agamemnon l-a respins fluturând din mână.

— Uitați, eu asta sunt dispus să-i ofer, a zis și a început să enumere pe degete: Șapte tripoduri, zece lingouri de aur, douăzeci de cazane, o duzină de armăsari – toți învingători – ah, și cele șapte femei pe care le-am primit când am cucerit Lesbos.

A arătat cu un deget către Odiseu.

— Dreptul *meu.*…

Nestor se așezase lângă foc și-și răsucea întruna inelul de pe degetul mare de la mâna stângă. Țin minte că era un inel cu un rubin atât de mare, încât îi scălda mâna într-o lumină roșie. A ridicat capul.

— Și fata?

— Păi, da, sigur… *Fata.*

S-au întors cu toții să mă privească, iar eu m-am retras în umbră.

— *Dacă* o mai vrea, a spus Odiseu și i-a privit pe rând. Nu e cam uzată acum? Eu așa aș zice.

Agamemnon a răspuns bățos:

— Nu e mai uzată decât era când a venit aici. *Eu* n-am atins-o nici cu un deget.

Nestor și Odiseu mi-au aruncat fiecare o privire. Am simțit cum îmi urcă roșeața în obraji, dar am continuat să privesc nestrămutat podeaua.

— Și ai fi dispus să declari asta sub jurământ? a întrebat Nestor.

Fața lui era lipsită de expresie.

— Sigur că da.

S-a lăsat o tăcere întreruptă doar de căderea unui buștean în foc, care a aruncat în aer o ploaie de scântei.

— *Bine,* a spus Nestor.

— Și stai, nu, stai. Nu e tot. Dacă – nu, nu, nu *dacă,* ci când – *când* vom cuceri Troia, poate să și-o aleagă dintre fiicele mele pe cea pe care o va vrea el, am să-l fac ginerele meu – egalul fiului meu în toate privințele. Sunt ceea ce se cheamă generos, să nu-mi spuneți că nu sunt generos. Dar totul are, bineînțeles, un preț. În schimb, va trebui să recunoască autoritatea mea de comandant suprem. Până la urmă, va trebui să mi se supună *mie.*

— Ești generos, a spus Odiseu prudent. Te duci chiar tu la el?

— Bineînțeles că n-am să mă duc eu, ce dracu', n-am să mă milogesc eu în fața prăpăditului ăluia. Am să trimit pe… știu și eu… cred că am să te trimit pe *tine.*

— Cineva trebuie să-i îngrijească rana, a spus Nestor.

— Ba nu, e doar o zgârietură. Mă duc eu, sigur.

— Și mai cine? a întrebat Agamemnon. Tu, Nestor?

— Nu, nu cred. Dacă mă duc eu, se va simți obligat să se poarte politicos – și nu cred că ne dorim asta. Cred că trebuie să facă întâi pe nebunul, înainte de a ceda. *Dacă* va ceda. Ce spui de Aiax?

— *Aiax*? s-a mirat Odiseu. Dar nu poate să lege nici două vorbe.

— Nu, dar Ahile îl respectă. Ca războinic, vreau să spun. Și sunt veri.

— E adevărat.

Brusc nerăbdător, Agamemnon i-a privit pe rând.

— Deci ne-am înțeles?

— Întâi trebuie să-i îngrijească cineva rana, a insistat Nestor. Încă mai sângerează.

— *Bine*, a replicat Agamemnon. Dacă-i picură puțin sânge pe covor, poate își dă și el seama cât de urâtă e situația.

— Știe și el că e urâtă, a spus Nestor.

Îl înțelegeam pe Nestor că nu voia să facă parte din delegație. Era un bătrân prea viclean pentru a risca să fie asociat cu un eșec – și *sigur* avea să fie un eșec. Nu îndrăzneam să sper într-un alt deznodământ. Perspectiva de a mă întoarce în baracamentul lui Ahile era… nu știu. Miraculoasă. Cred că abia atunci mi-am dat seama cât de mult îmi lipsea bunătatea lui Patrocle.

— Ah, și fata, a spus Agamemnon. Ia și fata cu tine.

Și-a dus la piept mâinile făcute căuș și le-a înălțat.

— Să vadă ce i-a lipsit.

Odiseu și-a smuls un zâmbet.

— Bine. Nu se știe niciodată, s-ar putea să conteze.

— Și spune-i că nu i-am… știi și tu.

— Că nu i-ai tras-o?

— Dar până aici. Fără scuze.

A arătat cu degetul.

— *Fără scuze.*

Nestor s-a întors spre mine.

— Du-te și ia-ți mantaua.

Eliberată, am dat fuga la barăcile femeilor, unde am găsit-o pe Ritsa așezată pe jos, cu o pătură în jurul umerilor. M-am oprit în prag, atât de agitată, încât nu mai știam după ce venisem, și priveam ca proasta în jur. Luminile opaițelor tremurau în curentul de aer ce pătrundea prin ușa deschisă,

aruncând pe podea umbre cenușii, contorsionate.

Ritsa m-a privit cu pupilele mari și negre, chinuindu-se să-mi vadă fața.

— Ce-i cu tine?

— Mă trimite înapoi.

În timp ce vorbeam, îmi netezeam părul, îmi muşcam buzele, îmi ciupeam obrajii. M-am încălțat cu niște sandale mai solide, mai potrivite pentru mersul pe plajă, și apoi m-am târât în patru labe până la o ladă din colț. Am deschis capacul și, căutând pe bâjbâite, am scos cea mai bună manta a mea.

Ritsa a șoptit:

— Ce se-ntâmplă?

Cu glas scăzut, i-am răspuns:

— Încearcă să-l mituiască pe Ahile, să-l convingă să lupte din nou. Fetele din Lesbos…

Am arătat cu capul către colțul opus.

— Fac și ele parte din învoială, dar să nu le spui nimic, s-ar putea să nu iasă.

M-am învelit în manta, înfășurând-o la fel de strâns în jurul meu cum fac mamele cu bebelușii lor ca să nu mai plângă. Am auzit voci de bărbați care veneau tot mai aproape. Ritsa m-a împins spre ușă.

— Hai, *du-te.*

La zece, cincisprezece pași de mine, stăteau unul lângă altul Aiax și Odiseu; Odiseu, slab ca un țâr și brunet, Aiax, blond și osos, cu două capete mai înalt decât el. Veniseră și emisarii lui Agamemnon, iar robele lor de ceremonie aveau în penumbră culoarea sângelui de taur. Când m-am apropiat, l-am auzit pe Odiseu vorbind, râzând la gândul că Agamemnon nu se atinsese de mine nici cu un deget.

— Nu de degetul lui mi-e mie frică, se hlizea Odiseu, dar apoi i-a căzut privirea pe mine și s-a răstit: Unde ți-e vălul?

Ritsa s-a dus într-o fugă la baracă și s-a întors după un minut cu un văl alb, lung și sclipitor, pe care mi l-a așezat peste cap și umeri. M-am gândit la Elena și m-am înfiorat. Stând așa, înconjurată de bărbați cu facle arzând, semănăm probabil cu o fată care părăsește pentru ultima dată casa tatălui ei. Or, eu mă simțeam ca un cadavru, în drum spre propria-i înmormântare, încă mai refuzam să sper. Mi-am plimbat privirea în jur, deși nu vedeam mai nimic din cauza vălului, doar propriile-mi picioare când mă uitam în jos.

Odiseu a scos ceva din faldurile robei sale.

— Uite, pune-ți-l pe ăsta.

Mi-am ferit vălul de pe faţă şi am văzut că ţinea în mână un colier cu opale, cinci pietre mari, lăptoase la prima vedere, dar cu un foc în interior, pe care-l aţâţa cea mai mică mişcare a mâinii lui. Inima a început să bată să-mi spargă pieptul, pentru că acesta fusese colierul mamei mele, cadoul de mireasă primit de la tatăl meu în ziua nunţii. Agamemnon îl ceruse probabil ca partea lui din pradă, când căzuse Lyrnessus. L-am luat cu mâinile tremurânde şi mi l-am pus la gât; Ritsa a venit în fugă să mă ajute cu încuietoarea. Mi s-a făcut rău din pricina şocului – era, în orice caz, mai groaznic decât să-l văd pe Miron îmbrăcat cu tunica tatălui meu – dar apoi, când colierul s-a încălzit pe pielea mea, am început să mă simt mai bine. Aveam sentimentul că cele cinci pietre sunt degetele mamei mele, care mă atingeau.

Am pornit la drum, conduşi de emisarii cu toiege aurii. Eu veneam din urmă şi încercam să-mi aranjez faldurile vălului astfel încât să văd pe unde calc. Când am aruncat o privire peste umăr, am zărit-o pe Ritsa stând pe trepte şi fluturând o mână în semn de rămas-bun, dar curând a înghiţit-o bezna. Am întors capul şi am mers mai departe.

În baracamentul lui Agamemnon, nisipul era negru, bătătorit de la greutatea picioarelor care tropăiseră pe el, dar pe ţărm era mai curat, mai moale şi mai umed. Îi urmăream pe Odiseu şi pe Aiax, care mergeau în faţa mea, cu apa mustindu-le sub tălpi. Nimeni nu se-ntorcea să se uite la mine, astfel încât, după câteva minute, am îndrăznit să-mi ridic vălul şi să privesc în larg. Luna s-a ivit pentru scurt timp, doar cât să creeze o potecă luminoasă pe suprafaţa apei, înainte de a fi iarăşi înghiţită de norii negri care goneau pe cer.

Emisarii ne impuneau să înaintăm calm şi demn. Eu simţeam nerăbdarea lui Odiseu; voia să ajungă odată acolo, să scape de asta, indiferent ce s-ar fi dovedit a fi „asta”. Nu cred că era convins de succesul misiunii sale, dar, ce ştiu eu, poate că era. Vorbea cu Aiax, dar nu înţelegeam ce-i spunea – rafalele de vânt îi smulgeau vorbele din gură şi le duceau departe. În stânga mea, valuri enorme se spărgeau de stânci, împroşcând către cer nori de spumă albă. Din dreapta mea, printre acoperişuri, pătrundeau vocile troienilor care cântau. Uimitor de aproape; parcă s-ar fi aflat înăuntrul taberei. I-am văzut pe Odiseu şi pe Aiax răsucindu-se să privească în direcţia aceea, cu feţele tăioase şi palide în lumina lunii.

Zidurile din jurul baracamentului lui Ahile erau mai înalte decât mi le aminteam şi aveau ţăruşi ascuţiţi pe coamă. Nu mai era o simplă delimitare a porţiunii de plajă aparţinând mirmidonilor, ci o fortificaţie serioasă – şi nu era

îndreptată către Troia. Privirea lui Odiseu a scăpărat în direcţia lui Aiax, de parcă ar fi spus: *Vezi asta?* La poartă fuseseră postate santinele, dar nu a fost nicio problemă: i-au recunoscut imediat pe Odiseu şi pe Aiax şi le-au făcut semn să intre.

Pentru mine, a fost un moment emoţionant să păşesc pe poarta aceea. Muzica plutea în adierea nopţii; Ahile cânta la liră şi cu vocea. Şi, ca întotdeauna, numeroase femei captive ieşiseră pe verande să-l asculte. Am căutat-o din ochi pe Ifis, dar n-am văzut-o.

Când am ajuns la baraca lui Ahile, Odiseu mi-a spus să aştept afară. Au discutat o vreme cum să intre. Emisarii voiau să traverseze sala într-o procesiune oficială, dar Odiseu şi-a impus părerea. El voia o vizită amicală, neprotocolară, doi vechi prieteni care au trecut din întâmplare pe acolo… Emisarii au părut uşor scandalizaţi, dar Odiseu era mai mare în grad şi au fost nevoiţi să i se supună. Decizia a fost luată; aveau să meargă toţi până la intrarea privată a lui Ahile, cea care dădea direct în odaia lui, după care emisarii aveau să se îndepărteze.

— Plecaţi sau aşteptaţi la poartă, a spus Odiseu. Mie nu-mi pasă. Dar de intrat, nu intraţi.

Neştiind ce să fac, m-am aşezat pe trepte să aştept şi mi-am vârât mâinile în interiorul mânecilor ca să mi le încălzesc. Am auzit glasul lui Ahile, surprins, după cum mi s-a părut, dar politicos, primitor – poate puţin neîncrezător, dar e posibil să mi se fi părut doar. Am ciulit urechile, încercând să aud glasul lui Patrocle, deşi ştiam că va sta şi va asculta în tăcere, cum făcea de atâtea ori. Un vânt rece şuiera printre bărăci. M-am gândit să mă duc s-o caut pe Ifis, dar mă temeam să nu fiu chemată. Probabil *aveam* să fiu chemată la un moment dat.

Am privit în lungul verandei. Câteva facle mai ardeau din loc în loc, deşi pâlpâiau toate, pe cale să-şi dea duhul. Un iz de grăsime sleită de vită îngreuna aerul. Din baracă se auzea murmurul vocilor. Aş fi vrut să cobor la mare, dar firește că nu îndrăzneam. Stăteam acolo ca o capră priponită, ştiind că soarta mea era decisă în dosul acelei uşi. Am atins cu o mână colierul mamei mele, cântărind cu delicateţe opalele, unul câte unul. Erau călduţe, ca nişte ouă proaspăt ouate. M-am întors cu gândul la Lyrnessus, m-am aşezat pe patul din odaia mamei şi am urmărit-o cum se gătea pentru un banchet. Era probabil ceva deosebit, poate ziua cununiei fratelui meu celui mai mare, fiindcă şi-a pus la gât colierul cu opale. Uneori, când nu era foarte grăbită, îmi îngăduia să o pieptăn…

Inspirând căldura amintirii, uitasem unde mă aflam, când brusc, uşa s-a deschis larg şi în pragul ei s-a ivit Odiseu, care mi-a făcut semn să intru.

CAPITOLUL 22

Patru ore stătuse Ahile la pupa corabiei sale şi urmărise mersul bătăliei, şovăind între deznădejde şi izbândă. Tranşeea era un dezastru, la dracu' – ştiuse că aşa va fi; lupta se împotmolise, la propriu, bărbaţii înotau acum în nămol. La fel de bine i-ar fi putut trimite lui Priam un emisar cu mesajul: *Stai liniştit, bătrâne, ştim că nu putem învinge.*

Şi acum: vin, mâncare, petrecere…! Ce să-ţi spun! Atmosfera la cină era ca de înmormântare. S-a dovedit că Ahile nu fusese singurul care urmărise bătălia, dar nu erau toţi la fel de bucuroşi de perspectiva unei înfrângeri a grecilor. Patrocle abia dacă scotea un cuvânt. De fapt, nu spusese mai nimic toată săptămâna, ceea ce arăta că atmosfera era încărcată. Ha! Încărcată pe naiba! Tăcerile lui erau tot mai sonore.

După cină, Ahile avu câteva tentative de a face conversaţie, dar nu obţinu nicio reacţie, aşa că îşi luă lira şi începu să cânte. După primele acorduri se lăsă, ca de obicei, absorbit de muzică. Focul trosnea, câinele care-şi odihnea capul pe genunchiul lui Patrocle oftă mulţumit, ultimele acorduri se stinseră… Ahile dădu să spună ceva, dar Patrocle ridică o mână. Zgomote pe verandă: un lipăit de picioare încălţate cu sandale pe scândurile goale. Schimbară o privire. Nimeni nu venea să-i viziteze la o oră atât de târzie; de fapt, nu mai venea nimeni nicicând. În clipa când Ahile aşeză lira deoparte, uşa se dădu de perete şi un curent de aer rece pătrunse în încăpere. Faclele tremurară, aruncând pe pereţi umbre săltăreţe. Câinii îşi dezveliră colţii şi începură să le dea târcoale nou-veniţilor, până când Patrocle, recunoscându-i pe bărbaţii care şovăiau în prag, spuse:

— Prieteni!

Şi atunci, fără nicio tragere de inimă, mârâind, câinii se retraseră.

Odiseu intră în lumina focului, urmat îndeaproape de Aiax. Odiseu: scund, slab, musculos; Aiax: grozav de înalt, cu pistrui pe nas ca nişte pişcături de ţânţar, dezvelindu-şi cu un rânjet dinţii albi şi mari, inegali.

— Haideţi, poftiţi înăuntru.

Ahile sări în picioare şi începu să tragă scaune mai aproape de foc.

— Şezi, Aiax, că-ţi spargi capul.

Patrocle se opinti să închidă uşa împotriva rezistenţei vântului. Într-o clipită, flăcările se înălţară iarăşi, tapiseriile nu mai fâlfâiră, iar în pauza care urmă după cuvintele de întâmpinare ale lui Ahile, ciudăţenia prezenţei lui Odiseu şi Aiax printre ei începu să se facă simţită.

— Mâncaţi ceva? întrebă Ahile păstrându-şi zâmbetul, de data asta bănuitor, cum nu fusese cu puţin înainte.

Aiax îşi freca genunchii.

— Nu, mulţumesc, nu mi-e foame.

— Nici mie, spuse Odiseu, lăsându-se prudent în scaun.

— Eşti rănit, spuse Ahile.

— Nu-i decât o zgârietură.

Ahile îşi mută privirea de la braţul bandajat al lui Odiseu la chipul acestuia.

— Parcă-i mai mult de-atât, ia să văd…

Întinse o mână, de parcă ar fi vrut să ferească bandajul, dar Odiseu se trase înapoi.

— Nu, zău, nu-i nimic.

Îşi aranjă mantaua în jurul braţului rănit.

— Ai urmărit bătălia?

— Când şi când.

— S-au instalat de cealaltă parte a tranşeei.

— Serios? Atât de aproape…?

— Ce dracu’, omule, doar îi auzi!

— Acum, că ai adus vorba, parcă am auzit şi eu ceva – cu puţin timp în urmă.

Patrocle terminase de împărţit cupele cu vin. Ahile o ridică pe a sa, Odiseu şi Aiax le ridicară pe ale lor… Şi nimeni nu ştiu pentru ce să închine.

După o clipă de ezitare, Odiseu aşează cupa pe masa din spatele lui.

— Hai, Ahile, doar ştii pentru ce am venit.

— Mă tem că nu ştiu. Tu eşti cel cu mintea ageră, Odiseu. Aiax şi cu mine ne descurcăm şi noi cum putem.

Auzindu-şi numele, Aiax ridică privirea, dar nu găsi nimic de spus. Odiseu se rezemă de speteaza scaunului – avea dureri mult mai mari decât era dispus să recunoască – şi râse forţat.

— Te-ai îngrăşat?

Ahile ridică din umeri.

— Nu cred.

— Eşti sigur?

Odiseu îi măsură talia cu palma.

— Eu aş zice vreo şase livre, cel puţin.

— Încă mai încap în armură.

— Deci o mai încerci uneori?

Îi aruncă o privire lui Patrocle.

— Păi, să ştii că viaţa asta tihnită vă priieşte. Arătaţi amândoi *foarte* bine.

— Şi tu arăţi ca dracu', aşa că treci la subiect.

— Am venit în numele lui Agamemnon.

— Care e rănit la ambele picioare şi nu mai poate merge?

— Chiar te aştepţi să vină personal?

— *Da.*

Odiseu clătină din cap.

— Ce nu înţeleg eu este cum poţi tu să stai aici şi să nu mişti un deget, în vreme ce, la distanţă de câteva sute de metri, toată afurisita de armată a Troiei se pregăteşte de atac. Bine, poate chiar *nu* urmăreşti bătălia – poate nu te lasă conştiinţa –, dar să nu-mi spui că nu ştii ce se întâmplă.

— Cu conştiinţa n-am probleme, mulţumesc frumos.

Patrocle se aplecă puţin în faţă.

— Sper că…

Ahile flutură din mână.

— Stai liniştit, nu ne certăm. Odiseu şi cu mine ne cunoaştem de atâta vreme, ne înţelegem foarte bine.

Îi aruncă o privire lui Odiseu.

— Sau nu-i aşa?

— Eu aşa credeam.

Ahile se-ntinse după cupa cu vin.

— Hai să aud ce ai de spus.

— Am fost împuternicit să-ţi fac o ofertă. Pentru ca tu, în schimb, să-i conduci mâine-dimineaţă pe mirmidonii tăi în bătălie.

— *Mâine-dimineaţă?*

— După-amiază s-ar putea să fie prea târziu! Ascultă, vrei să afli ce-ţi oferă sau nu?

Întrerupându-se din când în când pentru a-şi mai alina durerea de spate, Odiseu se lansă într-o lungă înşiruire a lucrurilor pe care Agamemnon era dispus să le dea: tripoduri, tapiserii, aur, cai de curse, femei… Ahile ascultă atent, dar, când încheie Odiseu, păru să mai aştepte ceva. Altceva.

— Ei bine? întrebă Odiseu în cele din urmă.

— Asta-i tot?

— Eu aș zice că e destul de mult.

— Nimic din toate acestea nu merită viața mea.

Odiseu rămase uluit.

— Da, știu… Dar când ai luptat tu pentru *lucruri*? Tu lupți pentru glorie, pentru prestigiu.

— S-a terminat cu asta. Am stat să mă gândesc, Odiseu. Ăsta nu e războiul meu, nu mai vreau să particip la el. Ce mi-au făcut mie troienii? Mi-au furat vitele, au dat foc recoltei mele – mi-au luat trofeul de onoare? Nu. Nimic din toate astea. Nu mi-au făcut nimic.

— Hai, că știu că te mănâncă.

— Poftim? Nu înțeleg. Ce mă „mănâncă”?

— Te mănâncă să lupți. Știi bine că nu te saturi. Așa ești tu. Trăiești, respiri, mănânci, visezi război.

— S-a terminat cu asta.

Odiseu se lăsă pe spate în scaun. Stropi de sudoare îi sclipeau pe buza superioară; abia-și mai ținea firea.

— Ascultă, ai fost de acord să lupți, te-ai angajat să lupți…

Țâțâiai de nerăbdare.

— Aveam șapteșpe ani.

— Nu contează. Ai fost de acord să faci parte din coaliție – și acum, nu poți să te retragi doar pentru că te-ai răzgândit. Nu e onorabil, Ahile.

— Nu m-am retras pentru că m-am răzgândit. M-am retras pentru că el s-a purtat revoltător. Și nu-mi vorbi mie despre onoare, când ai venit aici ca reprezentant al unei scursuri.

În tăcerea care se lăsă, Patrocle își drese glasul.

— Dar Briseis?

— *A, da*! spuse Odiseu.

Se căzni să se ridice. Ahile se-ntinse întâi să-l ajute, dar apoi își retrase mâna. Odiseu se duse cu pași împleticiți la ușă și, opintindu-se cu toată greutatea lui, o deschise, în ciuda vântului care o împingea cu putere. Și iarăși faclele tremurară și aruncară umbre fugare pe pereți. Câteva cuvinte înăbușite, și Odiseu reveni în încăpere, trăgând după el o femeie atât de îmbrobodită în alb, încât ar fi putut fi un cadavru. O împinse în cercul de lumină din jurul focului și, cu ifose de scamator, trase vălul de pe ea.

— Iat-o!

Năucită ca un iepure de lumina orbitoare, fata își plimbă privirea de la un chip la altul. Articulațiile degetelor lui Ahile se înălbiră în jurul cupei, dar el nu scoase un cuvânt. Odiseu părea surprins, era evident că se aşteptase la o reacție mult mai dramatică, fiindcă *acesta* era, în fond, momentul decisiv: trofeul de onoare al lui Ahile, fata, afurisita de fată, cauza tuturor necazurilor, îi era adusă înapoi. Împreună cu o răscumpărare demnă de un rege. Ce naiba mai voia? Dar uite că stătea acolo și nu spunea nimic.

Odiseu se sili să continue.

— Și e dispus să jure solemn, în fața întregii armate, că nu s-a atins de ea. Fata a trăit în barăcile lui, alături de celelalte femei, fără să-i facă cineva vreun rău.

— Nu s-a atins de ea?

— Întocmai. Și e dispus să jure.

Ahile se ridică și se duse la Briseis. Stătea atât de aproape de ea, încât îi simțea respirația pe față, dar fata își ferea privirea de el. Apucă unul dintre opale – încălzite de pielea ei – și-l cântări în palmă, îl răsuci pe toate fețele, până când pâcla lăptoasă scăpără. Brusc, dădu drumul pietrei, îi puse fetei degetul arătător sub bărbie și-i înălță ușor capul, până când ea nu-i mai putu evita privirea…

O clipă mai târziu, se întoarse către Odiseu.

— Spune-i că n-are decât s-o rupă-n două cu scula lui. Ce-mi pasă mie?

Briseis își duse o mână la gură. Patrocle se ivi imediat lângă ea, își petrecu un braț pe după umerii ei, o conduse pe culoar și de acolo în sală.

— Bine, spuse Odiseu inspirând adânc. Poate n-a fost o idee bună, dar măcar ascultă-mă până la capăt.

— Adică mai e ceva?

— Când vom cuceri Troia…

— „Când”?

— Douăzeci de femei, la alegerea ta – cu excepția Elenei, desigur, dar în rest pe cine vrei tu – șapte orașe fortificate, aur și bronz cât îți încap în corăbii și, *stai* puțin, pe fata lui Agamemnon drept soție. Te va accepta ca ginere, egalul propriului său fiu, în toate privințele…

— Ia stai o clipă, să văd dacă am înțeles bine. Voi fi egalul fiului său, în toate privințele?

— Așa a spus.

— Egalul în toate privințele al unui băiat de cincisprezece ani, care n-a ridicat încă în viața lui o sabie într-un moment de furie?

Ahile se apropie de Odiseu, până când feţele le ajunseră la distanţă de un deget.

— Şi ar trebui să mă simt măgulit?

— Iar fata va avea o zestre colosală – şi asta pe lângă toate celelalte. Nu poţi să spui că nu-i generos.

— De unde provin toate acestea?

— Păi, din magaziile lui, desigur.

— Da, dar câte provin din oraşele pe care le-am cucerit eu? În timp ce el a stat pe curul lui şi n-a mişcat un deget.

Odiseu se aşează la loc şi-şi duse o mână la ochi.

— Ce *vrei*, Ahile?

— Îl vreau pe *el. Aici.* Vreau să-şi ceară scuze, vreau să-şi recunoască greşeala.

Odiseu se întoarse către Aiax.

— Hai, că ne pierdem timpul.

Îşi luă mantaua şi apoi, de parcă abia acum i-ar fi trecut prin minte, se răsuci.

— Mai e ceva ce te-ar putea face să cedezi? Fiindcă, dacă mai e ceva, spune, omule, în numele zeilor, că n-avem timp să ne jucăm de-a baba-oarba.

— Vreau să-şi ceară scuze. E simplu. Şi ieftin.

— Şi vrei ca eu să mă duc acum să-i spun asta?

— Ba nu, i-ai putea spune *altceva.* Spune-i că, dacă aş avea de ales să mă însor cu fata lui sau să fut o scroafa moartă, aş alege oricând scroafa. Aşa, cred că acum e mai bine.

Odiseu dădu să plece, dar Aiax luă pe neaşteptate cuvântul.

— Acolo mor oameni, Ahile, nu troieni, nu duşmani, ci propriii tăi oameni, oameni care te-au respectat, oameni care te-au adorat, dar ţie nu-ţi pasă, nu-i aşa? Nu-ţi pasă decât de onoarea ta şi să ţi se ceară naibii scuze. Oamenii ăia *mor,* Ahile. Tu i-ai putea salva şi nu o faci. Unde e onoarea ta?

Avea lacrimi în ochi.

— Mie mi-e ruşine că suntem rude. Mi-e ruşine că te-am considerat cândva prietenul meu.

Îşi înşfacă mantaua şi, ştergându-şi lacrimile şi mucii cu dosul palmei, dispăru în noapte.

CAPITOLUL 23

Patrocle a spus:

— Cred c-ar fi mai bine să mă-ntorc.

Am dat din cap şi am rămas aşezată la măsuţa la care mă instalase el. După câteva minute, m-am simţit în stare să privesc în jur. Farfuriile de la cină fuseseră strânse, iar pe podea fusese presărat rogoz proaspăt, dar pe servanta din capătul opus al sălii mai rămăseseră câteva platouri şi urcioare cu vin. Am trecut printre cele două mese lungi şi m-am uitat în urcioare, până când am găsit unul pe jumătate plin şi mi-am umplut o cupă. Vinul stătuse prea mult timp destupat şi se acrise, dar altul mai bun nu aveam. L-am băut cu sorbituri lungi, m-am şters la gură şi mi-am mai turnat o cupă.

Totul se petrecuse atât de repede: târâtă din întuneric la lumină, dezvelită, prezentată cu faţa descoperită, ca o târfa la piaţă… Ca în arenă, în prima zi. Şi la urmă, acel moment de intimitate răscolitoare, când Ahile mă privise în ochi şi brusc nu mai era nimeni în încăpere şi ştiusem că nu voi putea minţi.

Spune-i că n-are decât s-o rupă în două cu scula lui.

Mai mult vin. Am mai găsit un urcior şi mi-am turnat în cupă resturile. O uşă s-a trântit şi am încremenit pe loc, ţinând cupa foarte aproape de gură. Mă aşteptam să apară Odiseu, dar, când am ieşit pe verandă, l-am zărit pe Aiax, care umbla de colo colo, la distanţă de vreo douăzeci, treizeci de metri, lovindu-se întruna cu pumnul în palmă. Patrocle a ieşit şi a încercat să stea de vorbă cu el, dar Aiax a clătinat din cap şi a continuat să umble fără astâmpăr. După o vreme, Patrocle a renunţat şi s-a întors în baracă. Zărindu-mă, mi-a luat cupa şi a mirosit-o:

— *Pfui,* cred că putem găsi ceva mai bun.

M-a condus înapoi în sală şi a scos dintr-un dulap de sub servantă un vas cu vin – cel mai bun vin – vinul cu care obişnuiam să-l servesc pe Ahile la cină. A umplut cu generozitate două cupe şi mi-a oferit mie una. Ne-am aşezat la măsuţa de unde cuprindeai cu privirea toată lungimea sălii.

— Mi-ai oferit vin în prima seară când am sosit aici, i-am spus. Şedeam în cămăruţa din dos, îngrozită.

I-am aruncat o privire piezişă.

— N-am înţeles de ce făceai aşa ceva pentru o sclavă.

— Acum ştii de ce.

Nu ştiam, doar dacă nu cumva se referea la perioada când fusese singur şi speriat, în palatul tatălui lui Ahile, fără viitor, fără speranţă, fără prieteni. Nădăjduiam că la asta se referea – orice altceva ar fi fost mult prea complicat.

— Îmi pare rău, a spus.

— De ce? *Tu* n-ai făcut nimic.

— Odiseu n-ar fi trebuit să te aducă aici.

Nu, m-am gândit, *totul ar fi putut fi decis în absența mea.* Ar fi fost mai bine? Poate. Dacă nu m-aș fi dat de gol, Ahile l-ar fi crezut poate pe Agamemnon. Era un pas important: să depui un jurământ solemn în fața zeilor. S-ar fi gândit poate că e imposibil ca Agamemnon să mintă.

Voci din încăperea alăturată.

— Ce se întâmplă, ai idee?

— Păi, încă mai stau de vorbă… Crezusem că Odiseu va pleca, dar n-a făcut-o.

Vocile se apropiau. Ne-am ridicat în picioare când a intrat în sală Odiseu, care părea să fi îmbătrânit brusc.

— Vă conduc până la poartă, a spus Patrocle.

— Nu-i nevoie.

Scurt, ostil.

— Nu, asta și-ar dori Ahile.

Odiseu a venit mai aproape. Cu un dispreț fățiș, a întrebat:

— Tu chiar faci *tot* ce-și dorește Ahile?

Fără să aștepte un răspuns, s-a răsucit pe călcâie și a străbătut sala. Știam că trebuia să-l urmez.

Începuse să plouă, o ploaie din aceea fină care arată ca ceața, dar care te udă până la piele în câteva secunde. Odiseu și Aiax mergeau spre poartă, purtând faclele. Emisarii lui Agamemnon se întorseseră de mult la baracamentul lui, lăsându-ne pe Patrocle și pe mine să bâjbâim în urma lor. Patrocle a luat o faclă dintr-un suport din fața unei barăci și a ținut-o sus, deasupra capetelor noastre. În mers, mantaua lui se atingea uneori de a mea, dar alt contact fizic n-am avut. Nici n-am prea vorbit. De fapt, cred că n-am vorbit deloc. Mă gândesc că poate alții în locul lui ar fi încercat să mă consoleze într-un mod neconvingător: *N-o să mai dureze mult, stai liniștită, rezolvăm noi cumva…* Și așa mai departe. Dar el n-a făcut-o și pentru asta i-am fost recunoscătoare.

Ne-am despărțit la poarta baracamentului. M-am răsucit și i-am mai privit o dată silueta înaltă, înconjurată de lumină, dar Odiseu m-a strigat pe nume, tăios, ca atunci când mustri un câine, și am știut că trebuie să privesc iarăși înainte. Eram un grup abătut, prăpădit, care înainta pribeag pe curbura golfului. Valurile năvăleau pe plajă și se spărgeau la picioarele noastre în arcuri suprapuse de spumă; ploua fin, necontenit. Picioarele mi se afundau în

nisipul umed, aşa că mi-am scos pur şi simplu sandalele şi am mers mai departe desculţă. Acum nu mai conta cum arătam. Nici Odiseu, nici Aiax nu-mi acordau atenţie. Pur şi simplu, încetasem să exist.

Mi-era frică. Îmi fusese frică de când căzuse Lyrnessus. Ba nu, de mai de mult – de *ani* de zile. Îmi fusese frică încă de când încăpuseră pe mâna lui Ahile primele oraşe din câmpia Troiei; fiecare incendiu, fiecare jaf adusese războiul mai aproape. Dar frica mea din noaptea aceea era de altă natură, era mai distinctă decât fusese vreodată. Ştiam că prezenţa mea în baracamentul lui nu-l mai punea într-o lumină bună pe Agamemnon. Dimpotrivă: eu eram amintirea permanentă a disputei care adusese armata greacă în pragul înfrângerii. Singurul meu rol, dacă exista vreunul, singura mea valoare pentru el – de vreme ce era evident că nu mă dorea în patul lui – fusese de posibil zălog în viitoarele negocieri cu Ahile. Acum nu mai eram nici măcar atât.

Spune-i că n-are decât s-o rupă în două cu scula lui…

Acum nimic nu-l mai împiedica pe Agamemnon să mă dea pe mâna soldaţilor săi, în folosinţă comună. Eu văzusem cum trăiau femeile acelea. O dată, văzusem două femei mai în vârstă scormonind după mâncare, laolaltă cu şobolanii, în mormanul de gunoaie. Câinii lui Patrocle aveau un trai mai bun.

Când m-am întors în baracamentul lui Agamemnon, n-am ştiut ce să fac. Aş fi vrut să mă strecor în barăcile femeilor, dar nu îndrăzneam înainte ca Odiseu să-mi dea voie. Pe deasupra, mai aveam încă la gât colierul cu opale. Problema s-a rezolvat când Odiseu mi-a poruncit să-i aduc din magaziile lui Mahaon o licoare împotriva durerii. M-am dus într-o fugă în lazaret, am amestecat într-un urcior cu vin tare o licoare gata pregătită şi nişte ierburi proaspete şi am fugit înapoi.

Odiseu şedea pe un scaun lângă focul lui Agamemnon. Mi-a smuls urciorul din mână şi a băut jumătate din licoare dintr-o singură sorbitură. Aiax îngenunchease lângă el şi-i desfăcea bandajul. Agamemnon măsura tăcut încăperea în lung şi-n lat. Am bănuit că Nestor ceruse ca întâi să i se acorde lui Odiseu îngrijiri şi abia după aceea să i se pună întrebări. M-am dus să văd dacă puteam fi de vreun folos, dar Agamemnon m-a chemat să-i umplu cupa. Îi apăruseră pe faţă nişte pete roşii, iar între sprâncene avea două cute adânci, de parcă nu i-ar fi venit să creadă ce se întâmpla…

Aiax îi legase în sfârşit lui Odiseu un bandaj curat şi s-a ridicat.

Imediat, Agamemnon a spus:

— Dar înţelege cu adevărat ce-i ofer?

— Da, a spus Odiseu istovit.

— Să se însoare cu fata mea?

— Da.

O tăcere grăitoare.

— Bineînțeles că a spus că se simte onorat…

Nestor i-a aruncat o privire lui Aiax, care a ridicat din umeri.

— Și tot nu vrea? A binevoit măcar să-ți ofere un motiv?

— Că nu e războiul lui, că el nu are nimic împotriva troienilor, că lui nu i-au furat vitele, nu i-au dat foc recoltelor, nu i-au… furat nevasta.

— Păi, el nu-i însurat!

Odiseu a făcut un semn din cap în direcția mea.

— S-a referit la ea când a vorbit de nevastă-sa.

— *Chiar* așa? a spus Nestor. Aha.

— A, da, și că el nu mai crede în onoare și în glorie și în toate astea. Că nimic nu merită viața lui.

— Parcă n-ar fi el, a spus Nestor. Sigur n-ai încurcat barăcile?

— Și că pleacă acasă.

— *Iarăși*? a pufnit Nestor.

— N-o să plece, a spus Agamemnon. Nu înainte să mă vadă în genunchi în fața lui Priam.

Odiseu a mormăit.

— Cred că mai degrabă în fața *lui*.

— Și nu-i pasă câți greci mor? a întrebat Nestor.

— Nu.

— Nu e om, a răbufnit Aiax.

— Bineînțeles că nu e om, a spus Agamemnon. Mă-sa e un pește.

Nestor a schițat un zâmbet.

— O zeiță a mării, din câte știu eu.

— Ce să-ți spun!

Agamemnon mi-a smuls urciorul din mână și și-a umplut iarăși cupa.

— Ce dracu’ vrea? „*Nimic nu merită viața lui*”. Asta se întâmplă când o brută de teapa lui Ahile încearcă să gândească.

— N-are rost să le înșirăm iarăși pe toate, a spus Nestor. Ne-a dat un răspuns și nu se va răzgândi. Întrebarea este: ce facem?

— Am putea lansa corăbiile în noaptea asta? a întrebat Agamemnon.

Aiax a căscat ochii la el.

— Cum adică, să fugim?

Nestor l-a ignorat.

— Nu – o să ne atace. Noi am încerca să ne lansăm corăbiile și, în același timp, ar trebui să încercăm să-i respingem. Nu, nu avem altă opțiune decât să rămânem aici, până la capăt.

— Și *luptăm*, a spus Aiax.

— Da, a răspuns Nestor istovit. *Luptăm.*

O lungă tăcere. Agamemnon și-a plimbat privirea de la un chip la altul, așteptând să vină cineva cu o soluție.

— Mai sunt, desigur, mirmidonii, a spus Nestor.

Agamemnon s-a holbat la el, de parcă ar fi fost convins că bătrânul își pierduse în cele din urmă mințile.

— Mai e nevoie să-ți amintesc că mirmidonii vin la pachet cu Ahile?

— Nu sunt sigur, a spus Nestor. Lor nu le place ce se întâmplă. Adică, atunci când Ahile a spus: *M-au insultat, plecăm acasă,* le-a convenit, dar ce se întâmplă acum nu înțeleg. Sunt la distanță de sute de mile de familiile lor și stau *degeaba*?

— Îl venerează pe Ahile, a spus Aiax. N-o să facă nimic fără el.

— Are dreptate, a zis Odiseu. Ahile e conducătorul lor.

— Nu, l-a contrazis Nestor. Ahile e cel care-i *inspiră.*

Agamemnon căzuse pe gânduri.

— Oare s-ar lăsa conduși de Patrocle?

— Nu prea cred, a spus Odiseu.

— Ba da, a replicat Nestor. Patrocle nu e rău ca războinic și e un excelent conducător de care de luptă, oricând l-aș lăsa să mă conducă. Iar mirmidonii îl respectă.

— Da, dar mai există un impediment, nu-i așa? a spus Odiseu. Patrocle nu se șterge nici la cur fără să-i fi cerut întâi permisiunea lui Ahile.

— De unde știi? a întrebat Nestor. Noi nu știm ce se petrece în spatele ușilor închise – nimeni nu știe.

Odiseu a rânjit.

— Cred că știm cu toții ce se petrece în spatele *acelei* uși.

— Mă rog, a intervenit Agamemnon, s-ar putea să fie în avantajul nostru. Patrocle e fiu de rege. Chiar vrea să intre în istorie ca jucăria din patul lui Ahile? Fiindcă în direcția asta merge…

Aiax se înroșise până în vârful urechilor.

— Eu nu știu nimic despre asta. Dar știu un lucru: Patrocle nu i-ar face niciun rău lui Ahile.

— Da, dar nu pricepi? a întrebat Nestor. Nu i-ar face niciun rău. L-ar ajuta, pentru că eu nu cred că Ahile își dorește situația aceasta, nu cred că e împăcat cu ea, problema este că s-a băgat singur într-o situație fără scăpare.

— Da, tind să-ți dau dreptate, a spus Odiseu. De fapt, cu cât mă gândesc mai bine, cu atât mai mult cred că merită să încercăm.

— Așa aș zice și eu, a zis Agamemnon în silă. Nestor, de ce nu tatonezi tu terenul?

— Asta dacă-l prinzi între patru ochi, a spus Odiseu. Sunt de nedespărțit.

— Bine, a spus Nestor, am să mă străduiesc.

Agamemnon i-a tras o palmă peste spate.

— Bun băiat. Ei bine, a zis, plimbându-și privirea în jur, nu cred că mai putem face ceva astă-seară, iar mâine avem o zi grea.

Eu stăteam chiar în spatele scaunului său și așteptam o ocazie să-mi iau tălpășița. Îmi scosesem colierul cu opale al mamei și-l pusesem pe lada cioplită de lângă patul lui Agamemnon. Acum parcă-mi lipsea ceva pe pielea pe care se odihniseră pietrele calde. În vreme ce oaspeții lui Agamemnon zăboveau să-și ia rămas-bun, eu încercam să mă apropii de ușă; dar în ultimul moment, când ușa s-a închis în spatele lui Odiseu, Agamemnon mi-a zis:

— Nu. Tu rămâi.

Având grijă să-mi șterg de pe față orice expresie, m-am întors în cameră.

CAPITOLUL 24

Patrocle lipsea deja de mult timp, de mult mai mult timp decât ar fi avut nevoie pentru a-i însoți pe Odiseu și Aiax până la poartă.

Ahile apucă lira, o puse la loc, își turnă o cupă cu vin, dar nu-l bău. Câinii, cu urechile ciulite după vreun zgomot de pași în sală, începură să scâncească. Ahile se aplecă și-i mângâie pe cap, gândind: *Da*, și *voi, și eu.*

Când Patrocle se-ntoarse în sfârșit, cu șuvițe ude de păr lipite pe față, arăta ca un animal sălbatic, unul pe care poți să-l zărești noaptea printre dunele de nisip, cu ochii roșii străpungând întunericul. Baraca strâmbă, prin care șuiera vântul, păru să se strângă în jurul lui când se duse spre cămin frecându-și brațele, prefăcându-se că-i este mai frig decât îi era în realitate, pentru a se putea apropia de foc și a evita să-l privească pe Ahile.

— Nu te-ai grăbit.

Patrocle încerca în van să-și ascundă furia.

— Să știi, spuse în cele din urmă, că ai întrecut măsura.

— Cu scroafa moartă? Lasă că n-o să-i spună.

— Nu, Ahile. Cu Briseis. Cu *asta* ai întrecut măsura.

Ahile se foi în scaun.

— Măcar nu m-a mințit.

— Nu a scos un cuvânt!

Patrocle alungă câinii din preajma sa.

— Ahile, ce *vrei* tu, de fapt?

— Vreau să admită că a greșit.

— Dar nu o va face. Odiseu știa că aștepți scuze, pur și simplu nu ți le-a putut aduce.

— Atunci e păcat că a bătut atâta cale.

Patrocle se așeză, iar câinii se întinseră la picioarele lui.

— Dar într-un fel a fost și comic.

— Chiar așa? Înseamnă că eu am ratat partea aceea.

— *Da.*… Odiseu, atât de inteligent, atât de elocvent, atât de…

— Viclean.

— Dar cel care a făcut până la urmă impresie asupra ta a fost Aiax.

— Nu a făcut nicio impresie. Asupra mea.

Patrocle îl privi.

— Ba da.

Ahile luă un buștean, un gest cu totul de prisos, și-l puse pe foc.

— Dar ea? Cum se simte?

— Tu ce crezi?

— N-am avut de ales.

Patrocle tăcea cu încăpățânare.

— Bine, hai să vorbim.

— Ar fi trebuit să plecăm acasă. Nu, ascultă. *Ascultă.* Nu demult îl criticai pe Agamemnon când le spunea oamenilor lui că războiul s-a sfârșit și că vor pleca acasă…

— Păi, cum să nu-l critic, când n-am auzit în viața mea o tâmpenie mai mare.

— Dar nu pricepi c-ai făcut același lucru? *M-au insultat, gata, nu mai avem ce face aici – plecăm acasă.* Toată lumea te-a înțeles. Numai că, brusc, n-am mai plecat acasă. Oamenii se bucuraseră deja că-și vor revedea nevestele și copiii. Nu a fost ușor. Nu-i ușor să-i scot din barăci în fiecare dimineață, să-i instruiesc pentru ceva ce nu le este permis să facă.

— Știu că nu-i ușor și apreciez ce faci. Crezi că eu nu știu? Ahile își duse o mână la ceafă și-și eliberă părul din banda cu care-l ținea legat.

— Hai, spune, ce zic despre mine?

— Ah, nimic deosebit – că ești imposibil. Că maică-ta te-a alăptat cu fiere.

— Păi, asta-i adevărat.

— Nu, *ascultă.* Oamenii nu-nțeleg ce mai caută aici. Stau cu mâinile în sân ca niște babe, în vreme ce *bărbații* se duc să lupte.

— O să cadă el în genunchi în fața mea.

— Ba nu, Ahile. N-o să cadă.

— Ba da, când o să vadă că pierde războiul.

Patrocle își umflă obrajii.

— Mă dau bătut.

— Mai vrei vin?

— Nu, mulțumesc.

Patrocle se ridică și se întinse după manta.

— Și acum?

— Cum adică: „Și acum?" Ies puțin…

— Tocmai te-ai întors.

Îl urmări pe Patrocle cum se înfășoară în mantaua udă.

— Vrei companie?

O clipă de șovăială…

— Nu, dar poți să vii dacă vrei.

Nu știu cine e mai încântat, gândi Ahile. *Eu sau câinii.*

∴

Trecând prin tabără, Ahile văzu bărbați zăbovind în preajma focurilor, amânând momentul când vor trebui să se întoarcă în barăci și să încerce să doarmă. Agamemnon ar fi trebuit să dea o raită pe la focuri, să încerce să le insufle bărbaților puțin curaj, dar nici urmă de el. Nu, stătea pitit în baracă și-și bea mințile, sau era în pat cu Briseis – un nemernic mincinos, căcăcios, trădător.

Patrocle nu scosese un cuvânt de când ieșiseră din baracă. Ahile îi aruncă o privire piezișă și-l cuprinse cu un braț pe după umeri, într-o tentativă stângace de împăcare. Patrocle avu o tresărire involuntară, dar nu-i feri brațul.

Lăsară tabăra în urma lor și o apucară pe cărarea dintre dune; umbrele lor alungite se întindeau înaintea lor pe nisipul pal. Îi auziră pe războinicii troieni cântând în jurul focurilor, dar abia când ieșiră dintre dune și priviră dincolo de tufăriș, către câmpul de luptă, văzură întreaga desfășurare a taberei

troienilor. Rezemat de trunchiul noduros al unui măslin, Ahile privi vasta câmpie a Troiei şi îşi spuse: *Pentru numele cerului!* Erau atât de aproape; mai aproape decât îi păruseră de la pupa corabiei sale. Auzea până şi caii, cum îşi mestecau nutreţul. Şi atâtea focuri! Ca stelele într-o noapte fără lună, când stai întins în iarba înaltă şi priveşti cerul, până te apucă ameţeala. Scrutând întunericul punctat de flăcări, Ahile văzu roşeaţa focului pe feţele asudate, scăpărările albului ochilor, ici-colo câte un luciu de bronz şi apoi – atât de aproape, încât simţi mirosul fumului – o ploaie de scântei înălţându-se la cer, când unul dintre troieni îşi aţâţă focul.

— Ai văzut destul? întrebă Patrocle cu asprime.

Ahile dădu din cap, dar nu găsi un răspuns potrivit.

Intrară pe poartă şi traversară curtea până la baraca lor,

Patrocle tot tăcut şi distant. Când Ahile îi propuse să mai bea o cupă împreună, Patrocle scutură din cap.

— Nu, cred c-am să mă duc să mă culc. Nu se ştie niciodată, mâine s-ar putea să luptăm.

— *Nuu,* mâine *nu* luptăm.

— Ba da, dacă-ţi ard corăbiile, luptăm.

Iritat de această dovadă făţişă de nesupunere, Ahile deschise gura să-i tragă lui Patrocle un perdaf, dar uşa se închisese deja în urma lui.

CAPITOLUL 25

A doua zi dimineaţă, ştiind că nu avea nicio şansă să-i convingă pe mirmidoni să se concentreze asupra instrucţiei, Patrocle le dădu voie să urmărească bătălia. Se adunară cu toţii la pupele corăbiilor, o îmbulzeală de capete şi umeri ce se contura neagră la orizont, aşteptând să înceapă lupta. Când se auzi în sfârşit zăngănitul săbiilor izbite de scuturi, se apucară să sară pe loc, aclamându-i pe războinicii greci, de parcă ar fi asistat la o cursă de care de luptă. Scârbit, Patrocle le întoarse spatele. De când devenise războiul un joc la care să asiste nişte bărbaţi în putere?

Când nu mai putu suporta, coborî de la pupa corabiei şi intră în baracă, unde-şi cufundă capul într-un butoi cu apă rece. Cu apa şiroindu-i pe faţă, stătu apoi să-şi privească imaginea în oglinda de bronz, încercând să se agaţe de realitate – fie ea şi numai imaginea chipului său. Măcar aici, ferit de privirile bărbaţilor, nu mai trebuia să-şi ascundă simţămintele.

Se întinse pe patul lui Ahile – abia dacă dormise vreo două ore cu o noapte înainte – dar, de îndată ce puse capul pe pernă, simți mirosul pielii și părului lui Ahile – nu neplăcut, dar extrem de puternic, aproape animalic. Afară continuau să răsune răcnetele și uralele. Cu ochii închiși, se lăsă învăluit de somn și curând simți cum alunecă sub suprafața apei; lumini pâlpâiau deasupra capului său, umbre alunecau pe fundul alb al mării.

— *Patrocle*!

Se trezi brusc, toropit de somn, și-și săltă picioarele peste marginea patului. Ahile îl strigă iarăși. O clipă se gândi să nu răspundă chemării lui, dar îi era cu neputință, bineînțeles, așa că se căzni să se ridice și ieși din baracă. Deși nu dormise mult, umbrele enorme ale corăbiilor se lungiseră deja pe nisip. Ducându-și mâna streașină la ochi, îl văzu pe Ahile, o siluetă aurie și totodată întunecată pe fondul luminii orbitoare.

— Ce vrei?

Prea răstit, dar nu se putuse abține.

— Cred că Mahaon e rănit. L-am văzut adineauri în carul lui Nestor – cel puțin așa cred. N-ai vrea tu să te duci să întrebi?

N-ai vrea tu…? În prezența altora, ordinele lui Ahile erau întotdeauna disimulate ca rugăminți și, în general, însoțite de un titlu. *Prințe* Patrocle… *Rege* Patrocle… *N-ai vrea tu…*? Nimic din toate acestea nu ascundea faptul că Ahile se folosea de fiul unui rege ca de un mesager, dar făcea asta de-atât de mult timp, încât Patrocle nu mai știa cum s-o ia în nume de rău.

Așa că prinse să alerge, strecurându-se printre grupuri de bărbați răniți, care se întorceau șchiopătând în corturile-lazaret. Alții, mai grav vătămați, erau transportați cu căruța, fiecare zgâlțâitură, fiecare hurducătură a roților smulgându-le gemete și urlete de durere. Mai văzuse el asta, desigur, de nenumărate ori. Dar ce era șocant astăzi era atmosfera de înfrângere. Umerii încovoiați și mersul împleticit exprimau înfrângerea; dar ea se citea, înainte de toate, în privirile lor stinse, nepăsătoare, cu care-l urmăreau când trecea în fugă pe lângă ei.

De îndată ce putu, se abătu de la cărare și se strecură prin pasaje înguste, până ajunse la baraca lui Nestor. Acolo, pe trepte, se opri să-și tragă sufletul, înainte de a intra în sală. În capătul opus, întins pe un divan, se afla Mahaon, căruia Hecameda îi apăsa pe umăr o bucată de pânză albă. Un bărbat solid, cărunt, cu o expresie sarcastică pe chipul cărnos, voluptuos, Mahaon nu avea ce să caute pe un câmp de luptă, și totuși se dusese să lupte. Patrocle căzu în genunchi lângă el.

— Cum te simți?

Mahaon tresări.

— Am să supraviețuiesc. Arată mai urât decât e în realitate.

Își înălță privirea spre Hecameda.

— Mai *tare*, fată, lasă-te cu toată greutatea ta.

— Să încerc eu?

— Ba mai bine nu, că mă lași fără umăr. Dar ai putea să-mi dai cupa aia…

Patrocle mirosi cupa.

— E tare. Ești sigur că e o idee bună?

— Nu, bineînțeles că nu e o *idee bună*. Îmi trebuie ceva care să mă amorțească.

Ochii îi scăpărară când își duse cupa la buze.

— *Noroc*.

După ce aruncă o privire spre rana lui Mahaon – o rană ușoară, destul de adâncă, dar care părea curată –, Patrocle se îndreptă către odaia lui Nestor, pe care-l găsi așezat lângă foc, înconjurat de piese de armură, pe care și le scosese și le trântise unde se nimerise. Pentru numele cerului, câți ani avea? Șaptezeci? Poate chiar mai mult. Patrocle, tânăr, puternic și sănătos, zăbovi în prag, rugându-se să-l înghită pământul.

— Patrocle! Intră!

Nestor se ridică anevoie din scaun, îl prinse pe Patrocle de mână și-l trase spre un alt scaun, aflat lângă al lui.

— Nu, nu pot să stau. Ahile m-a trimis să mă interesez de Mahaon, dar văd că e bine îngrijit.

Și continuă cu glas scăzut:

— Va fi bine?

— Ah, cred că da, îl are pe cel mai bun doctor din lume. Pe *sine*. Noi facem ce zice el. Hai, șezi.

— Nu, se va întreba pe unde umblu.

Nestor zâmbi.

— Nu poate fi atât de tiran…

— Nu poate?

— Abia ai ajuns.

Patrocle ezită.

— Bine, fie.

Destinzându-se puțin, Patrocle acceptă cupa pe care i-o oferi Nestor. Acesta își duse propria cupă la gură și luă o sorbitură lungă. Avea nasul mai

ascuțit și vinișoarele roșii de pe obraji mai pronunțate decât își amintea Patrocle. Începea să arate cam… tocit.

— Așadar, spuse Nestor. Lui Ahile îi pasă de soarta lui Mahaon?

— Păi, da, desigur…

— *Un* om? Și lui Ahile îi pasă brusc de soarta lui? Știi câți oameni au murit astăzi? În timp ce el a stat să privească de pe corabia lui?

Patrocle deschise gura.

— Și să *nu*-mi spui că ești de acord, știu că nu ești.

— Cred c-ar fi mai bine să plec.

— Nu, te rog.

Nestor lovi cu palma scaunul de alături.

— Sunt un om bătrân, fii-mi hatârul ăsta.

Patrocle se așeză fără tragere de inimă.

— Dar *tu* ai putea.

— Ce aș putea?

— Să-i conduci pe mirmidoni.

— Adică fără Ahile?

— Da, de ce nu?

Patrocle clătină din cap.

— Imposibil.

— Imposibil, dacă nu-i propui.

— Nu are rost, nu s-ar învoi în ruptul capului.

— De unde știi? Nu l-ai întrebat. Eu îl cunosc de mult pe Ahile, nu la fel de mult ca tine, dar de mult. Nu cred că e împăcat cu situația asta, nu cred că poate dormi noaptea…

— Ba doarme.

— Cred că s-a băgat singur într-o situație fără ieșire.

— Vreți să spuneți că el e vinovat și…

— Vreau să spun că nu contează cine e vinovat. Am depășit faza asta. Cred că-și dorește și el să iasă din această situație. Nu se știe niciodată, s-ar putea să-i faci o favoare.

— S-ar putea să-mi implânte un pumnal în burtă.

Nestor zâmbi.

— Ție, nu.

— Sunteți sigur? Eu nu sunt. Dar eu știu ce înseamnă să-ți ucizi un prieten și să-ți petreci tot restul vieții regretându-ți fapta.

— Da, îmi amintesc. Și totuși, ai devenit un om destoinic. Din încăperea

alăturată, îl auziră pe Mahaon ţipând. Amândoi priviră către uşă, iar Nestor se ridică pe jumătate din scaun.

O clipă mai târziu, Mahaon strigă:

— Scuze. Tocmai mi-a pus cataplasma.

— Acum ştii şi tu prin ce trec pacienţii tăi. Schimonosindu-se, Nestor se aşează la loc.

— Oase bătrâne, spuse şi se lovi peste genunchi.

— Nu ştiu ce să zic.

— Ar fi poate suficient pentru a-i face să se retragă. Nu-mi trece prin cap ce am mai putea face. Ştii că au dat foc uneia dintre corăbiile lui Agamemnon?

— Nu, n-am ştiut.

— Uite…

Nestor aproape că îşi lipi degetul mare de degetul arătător.

— Atâta mai au.

Rămase tăcut câteva clipe, dar brusc îşi pierdu răbdarea.

— *Ce aşteaptă să mai facă, înainte de a porni la luptă?*

— Să dea foc uneia dintre corăbiile lui.

— Ei bine, cred că atunci ar fi cam târziu. Sigur, asta e problema când îţi trădezi camarazii: sfârşeşti prin a lupta de unul singur.

— N-ar avea nimic împotrivă.

Nestor zâmbi.

— Da, ştiu că n-ar avea.

Patrocle îşi acoperi ochii cu mâna. Când înălţă iarăşi privirea, văzu că Nestor îl studia, cu o expresie care nu trăda nici vreo intenţie de uneltire, nici vreun plan ascuns – doar curiozitate.

— Nu vrei să ieşi odată din umbra lui?

— Am crescut în umbra lui, sunt obişnuit cu ea.

— Dar ăsta nu e un răspuns, nu?

Patrocle ridică din umeri.

— Asta ar putea fi şansa ta de a…

— Nu. *Nu*, vă rog. Dacă fac asta, o fac *pentru el.*

O lungă tăcere. Doar încleştările degetelor artritice ale lui Nestor trădau încordarea. În cele din urmă, Patrocle spuse:

— Bine, aţi câştigat, am să-i propun. Nu pot promite mai mult. Şi acum chiar trebuie să plec.

Ascunzându-şi cu greu mulţumirea, Nestor îl însoţi până la uşă.

— Ah, mai e ceva, spuse. Roagă-l să-ţi împrumute armura lui.

— Ce? Acum chiar v-aţi pierdut minţile.

— Dacă-l văd pe *el* pe câmpul de luptă – sau doar *cred* că e el – valorează cât o mie de oameni.

Nestor se dădu înapoi, urmărind cum îi umblă tânărului prin minte posibilităţile, aşa cum umblă viermii pe sub piele. Nu mai era nimic de spus.

— Bine, fă tot ce poţi.

Îi aşează o clipă mâna pe umăr.

— Nimeni nu poate face mai mult.

CAPITOLUL 26

În drum spre baracamentul lui Ahile, Patrocle se auzi chemat pe nume. Ridică privirea şi văzu un vechi prieten, Euripil, care venea spre el pe cărare, şchiopătând, cu un vârf de săgeată înfipt în coapsă. Patrocle alergă la el şi se îmbrăţişară, prudent, dat fiind că Euripil abia se ţinea pe picioare.

— Arată urât, spuse Patrocle şi se dădu un pas înapoi.

— La alţii e şi mai urât.

— Hai, să-ţi îngrijească rana…

Încordându-se pentru a-i susţine greutatea, Patrocle îşi petrecu un braţ al lui Euripil pe după umeri şi porni către lazaret.

— Cu cât îţi curăţă rana mai repede, cu atât mai bine.

Înaintară anevoie, şontâcăind. Când ajunseră în sfârşit la corturile-lazaret, Patrocle îi găsi lui Euripil un loc chiar lângă pânza cortului şi-l întinse cu grijă pe o pătură. Căutând din priviri ceva ce i-ar putea servi drept garou, Patrocle găsi o fâşie de pânză murdară de sânge şi, lăsându-se în genunchi, apucă săgeata şi începu să tragă. Euripil urlă. Patrocle nu-l băgă în seamă – nu i-ar fi făcut niciun bine dacă ar fi amânat ce trebuia făcut. Trăgând mai energic, extrase treptat săgeata din carne, verifică dacă nu mai rămăsese nimic înăuntru şi înfăşură apoi strâns pânza în jurul piciorului lui Euripil, la vreo două degete deasupra rănii. Euripil îşi răsuci capul într-o parte şi vomită. Între timp, un bărbat cu o rană mai uşoară veni şchiopătând la ei, să vadă ce se întâmpla. Era scund şi avea o claie de păr roşu şi creţ, ridicată în sus, poate pentru a părea mai înalt. Lui Patrocle îi era cunoscut, dar nu-şi putea aminti nicicum numele lui.

— Poţi să te ocupi tu de el? îl întrebă.

Bărbatul luă din mâinile lui Patrocle capetele fâşiei de pânză.

— Eşti bine, camarade? îl întrebă pe rănit.

Euripil încercă să răspundă, dar dinţii îi clănţăneau atât de rău, încât nu putea vorbi.

— Îţi aduc nişte apă, spuse Patrocle.

Acoperindu-şi nasul şi gura cu o mână, pentru a nu inspira duhoarea, Patrocle se ridică şi privi în jur. Mulţi dintre răniţi strigau după apă, alţii erau adormiţi sau inconştienţi. Unul, la câteva paturi în stânga, era cu siguranţă mort. Văzu o femeie de vârstă mijlocie dându-i apă unui bărbat care-şi pierduse un ochi.

— Apă? întrebă Patrocle şi mimă că bea.

Nu toate sclavele înţelegeau greaca. Femeia arătă în spatele ei, la o masă din celălalt capăt.

Cortul era atât de ticsit, încât trebui să treacă peste câteva trupuri inerte, pentru a ajunge în spate. Acolo, văzu un butoi cu apă şi şase urcioare aliniate alături, câţiva saci cu rădăcini – emanând un miros puternic, de pământ – şi mănunchiuri de ierburi uscate agăţate pe o frânghie, legănându-se în curentul de aer care pătrundea pe o uşă deschisă a cortului. Vreo douăsprezece femei şedeau la o masă lungă, unele pisau ierburi, altele întindeau o pastă groasă, maro-verzuie, pe nişte bucăţi dreptunghiulare de pânză de in Aceasta era o insulă a calmului şi eficienţei, deşi valuri înalte de sânge şi durere se izbeau de stâncile ei. Mergând de-a lungul frânghiei, alese câteva mănunchiuri de ierburi uscate, rupse câteva crenguţe proaspete de coriandru şi cimbrişor şi se aşeză la masă să le piseze. Vase cu apă, miere, lapte şi vin erau aşezate din loc în loc pe masă, toate la îndemână. Trebuia să-i cureţe şi să-i bandajeze rana lui Euripil, să-i dea să bea o licoare cu efect calmant – şi apoi să se întoarcă la Ahile, înainte ca acesta să facă spume la gură. Nu mai avea timp să se gândească la propunerea lui Nestor, dar poate era mai bine aşa. Dacă ar fi avut timp de gândit, s-ar fi descurajat încă de pe-acum.

Dornic să termine cât mai repede, nu o recunoscu imediat pe fata care şedea vizavi de el, până când, întinzându-se după un urcior cu apă, privi de cealaltă parte a mesei şi o văzu: Briseis.

— Ce faci *tu* aici, pentru numele cerului?

— Lucrez aici.

Când fata înălţă capul, Patrocle observă că avea buza spartă. Faţa şi gâtul îi erau pline de vânătăi. Toate acestea nu existaseră cu o seară înainte, când Odiseu îi scosese vălul.

— Cum te simți?

— Bine. Supraviețuiesc.

— L-am văzut pe Mahaon adineauri.

— Da, am aflat și noi că e rănit. Cum e?

— Nu e rău. O rană ușoară – curată, din câte mi-am dat eu seama.

Încerca să nu-i privească prea insistent vânătăile.

— E un pacient de groază…

Fata zâmbi.

— Îmi imaginez.

Ridică o mână și-și atinse buza. După aceea lucrară în tăcere. Când Patrocle termină de pisat ierburile, o întrebă:

— Poți să-mi faci rost de niște oțet?

Mută cu grijă ierburile pisate într-un vas, împreună cu miere și lapte, zdrobi câteva rădăcini în palme și le adăugă amestecului, apoi mai puse niște vin și sare. Își dădea seama că fata îl urmărea. Aproape fără s-o privească, îi vedea în albul ochilor vinișoarele roșii, iar pe gât urmele degetelor, tot mai pronunțate.

— Pentru cine e?

— Pentru un prieten – l-am întâlnit întâmplător. De fapt, suntem veri, cred. Nu mai știu, am pierdut firul.

— Dacă vrei, îi aduc o cataplasmă.

Când se întoarse, îi fu mai ușor să înainteze pe lângă marginea cortului cu pânza groasă, pătată. Îl găsi pe Euripil palid și sleit de puteri, dar măcar garoul părea să-și facă efectul: hemoragia se redusese acum la niște picături. Îi mulțumi bărbatului roșcat, care era probabil bucuros să-și poată lua tălpășița și să-și îngrijească propria rană, și începu să-i toarne lui Euripil în gură câte puțin din licoarea împotriva durerii. Rana nu mai sângera aproape deloc. Patrocle nu voia să rupă cheagurile care începuseră deja să se formeze, dar, pe de altă parte, rana trebuia curățată… Și-ar fi dorit ca Mahaon să fie de față și să-l sfătuiască. Până la urmă, decise că era mai important să-i curețe rana. Văzuse prea mulți bărbați murind de cangrenă; nimic nu era la fel de cumplit, nici măcar ciuma.

Briseis apăru în spatele lui.

— Pot să te ajut cu ceva?

— Ai putea să-ncepi să-l speli.

Patrocle ridică iarăși cupa și-i mai picură lui Euripil puțină licoare în gură. O sarcină anevoioasă: Euripil se tot îneca și trebuia să se odihnească între

două sorbituri. Briseis începu să-i spele piciorul cu mișcări circulare, delicate, meticuloase, aplecându-se din când în când deasupra lui, pentru a-i examina rana. O apăsa cu degetele pe margini, palpând-o cu delicatețe, ascultând pielea. Patrocle o privi cu o mină întrebătoare. Ea spuse:

— E bine, cred. E curată.

Auzindu-i spusele, Euripil păru să-și recapete o parte din puteri și înghiți ultima sorbitură de licoare. Patrocle îl șterse la gură pe prietenul lui și-i așeză grijuliu capul pe o pătură.

— Așa – acum ai să te simți mai bine.

Lui Euripil i se închideau deja pleoapele. Câteva secunde mai târziu dormea.

Patrocle i se adresă imediat lui Briseis.

— Ești sigură că era curată?

— Din câte îmi dau eu seama, da.

Îl conduse până la intrare. La un moment dat, trebuiră să se ferească din calea a patru bărbați care duceau o targă – și se găsiră față-n față, fără să aibă ce să-și spună. Sau ce să-și poată spune. El întinse o mână și-i atinse fața cu blândețe.

— Ce înseamnă asta?

— Se pare că nu m-am străduit îndeajuns să-l fac pe Ahile să mă vrea înapoi. Și e adevărat, nu m-am străduit. Ar fi trebuit să mint.

El clătină din cap.

— Nu va fi întotdeauna așa.

— Ba da, cred că așa va fi.

— Nu – sincer, nu va fi. Situația se schimbă. Și, dacă nu, o *faci* să se schimbe.

— Vorbești ca un bărbat.

— Vei avea și tu șansa ta. Într-o bună zi. Și, când o vei avea, o s-o apuci cu amândouă mâinile.

— Odiseu spune că Ahile s-a referit la mine ca fiind „nevasta” lui.

— Așa este. Am fost de față.

Ea ridică din umeri.

— Probabil un alt motiv pentru care m-am ales cu asta.

Și așa se despărțiră. Când ajunse la vreo sută de metri depărtare, Patrocle se răsuci și o văzu stând la intrarea cortului, cu o mână ridicată, privind în urma lui.

CAPITOLUL 27

Aşteptându-l pe treptele barăcii sale, Ahile se răsti la el:

— *Unde* ai fost?

De data asta nu mai avea timp pentru aşa ceva, nu mai avea răbdare. Patrocle trecu pe lângă el şi-i aruncă peste umăr:

— Mahaon *este* rănit.

— Grav?

— Nu, nu grav. Nestor are grijă de el.

Ahile intră în urma lui.

— Şi ţi-a trebuit atâta timp ca să afli asta?

Patrocle îşi trase un scaun şi se aşeză, îngropându-şi faţa în palme.

— Ce-i cu tine?

— Nimic. Ce să fie?

— Ceva trebuie să fie. De obicei, nu vii acasă şi te smiorcăi ca o fetiţă.

Patrocle se şterse pe obraz cu palma.

— Nu mă smiorcăi.

— Cât pe-aci să mă păcăleşti. Vai, mami, dă-mi un pupic, mami, mami…

De-ajuns. Patrocle sări din scaun, îl apucă pe Ahile de gât, îi apăsă buricele degetelor mari în laringe şi strânse. Ahile se învineţi la faţă, ochii îi ieşiră din orbite… Ridică mâinile şi-l prinse pe Patrocle de încheieturi – dar apoi, brusc şi intenţionat, le dădu drumul – şi rămase aşa, neimpresionat şi netemător, urmărind cum se căznea Patrocle să-şi recapete stăpânirea de sine. Acesta îl împinse în cele din urmă pe Ahile la o parte, înfiorat. Tăcere. Ahile îşi duse mâna la gât, tuşi, înghiţi în sec de câteva ori şi în cele din urmă îngăimă:

— Uitasem ce temperament ai.

Rostise cuvintele cu un aer degajat, deşi avea glasul răguşit şi-i apăruseră nişte punctuleţe roşii în albul ochilor.

Patrocle se aşeză.

— Mahaon e bine.

— *Bine.*

Din nou se lăsă tăcerea.

— Ceea ce ne face să revenim la întrebarea: de ce plângi?

— Pentru că eu nu sunt de piatră, spre deosebire de tine.

Ahile trase aer în piept.

— Ce…

— Nu, Ahile, *nu*. Ascultă-mă, o dată pentru totdeauna. *Ascultă*-mă. Am fost în lazaret, e atât de ticsit, încât nu mai poţi trece printre paturi. Şi mai ridică un cort, pentru că le vin noi şi noi răniţi. Când m-am întors, i-am auzit pe troieni aclamând. Iar diseară, Ahile, în vreme ce ei îşi vor frige carnea la focuri, noi ne vom arde morţii. Şi ştii bine că tu ai putea schimba situaţia.

— Ce vrei să fac?

— Să *lupţi*!

— Ştii bine că nu pot.

— Cum te mai suporţi? Cum mai *dormi*?

— Nu eu am început, Aga…

— Vai, nu începe iarăşi!

— Da, ştiu, ai mai auzit asta. Ceea ce nu înseamnă că nu-i adevărat.

— Deci aşa vrei să te ţină minte lumea, nu? Bărbatul care a stat bosumflat în baraca lui, în vreme ce camarazii lui au luptat şi au murit. Eşti sigur de asta?

— Nu pot.

— Atunci dă-mi voie mie.

— Ţie?

— De ce nu? E atât de greu de imaginat?

Ahile clătină din cap.

— Nu, bineînţeles că nu.

— Sau poate crezi că oamenii tăi n-or să mă urmeze pe mine?

— Ba da, ştiu că te-ar urma.

— Atunci?

Ahile tăcea, căzut pe gânduri.

— Dacă aş purta armura ta, ar crede că eşti tu. Troienii, vreau să spun.

Patrocle aşteptă.

— Mi s-ar potrivi… cât de cât.

Se simţi cântărit dintr-o privire. Acest fel de a fi măsurat, când fusese obişnuit să vadă doar afecţiune, îi dădu fiori lui Patrocle. Trebui să se forţeze să continue.

— Ar putea fi suficient pentru ca ei să se retragă.

— Da, cu preţul ca tu să devii ţinta!

— Ştiu, dar…

— Şi nu ţinta oricui – a celui mai bun. *Hector*.

— Vrei să zici că nu sunt bun de nimic.

— Nu, nu vreau să zic asta. Dar nu eşti nici ca mine.

O tăcere deziluzionantă.

— Nu-mi pasă ce se-ntâmplă cu mine.

— Nu, dar mie-mi pasă!

Ahile bătea încăperea în lung şi-n lat, fără astâmpăr, pentru a se opri într-un final în faţa lui Patrocle.

— Bănuiesc că ar funcţiona.

— Ba nu, *va* funcţiona. Sunt convins. De îndată ce văd armura, nu vor mai vedea nimic dincolo de ea…

— Bine.

Ahile se prăbuşi într-un scaun. Părea fără suflare, de parcă ar fi încasat un pumn în stomac.

— Dar cu câteva condiţii. *Unu*, în secunda în care se retrag din dreptul corăbiilor, te opreşti. Nu-mi pasă cât de bine merge, te OPREŞTI. Şi *doi*, nu te lupţi cu Hector.

— Dar nici n-am să fug de el…

— *Nu* te lupţi cu Hector. Ne-am înţeles?

Tăcere.

— Ascultă, asta este, asta este învoiala.

— Bine, ne-am înţeles.

Patrocle se ridică în picioare şi inspiră adânc. Avea senzaţia că se strâng pereţii în jurul lui. Trebuia să iasă, să se mişte, să facă ceva – dar ştia că trebuia să stea locului.

— Când le spunem oamenilor?

— Înainte de cină. Înainte de a-i lovi paralizia. Ai nevoie de planificare?

— Nu – planul e să ieşim din tranşee şi să luptăm ca dracii.

Patrocle izbucni într-un râs zgomotos.

— De-abia aştept să le spun, o să dea năvală. Joacă pe loc de săptămâni de zile.

Ahile îl privea cu un aer mai degrabă trist.

— Ştii că unul dintre visurile mele a fost ca tu şi cu mine să cucerim Troia?

— Cum, numai noi doi?

— De ce nu?

— Aş zice că e la mintea cocoşului.

— Nu şi pentru mine.

Ahile glumea, dar numai pe jumătate.

— Și în visul ăsta al tău toți ceilalți erau morți?
— Da, cred că da.
— Oamenii tăi? *Toți*?
Ahile ridică din umeri.
— Ești un monstru, știai asta?
— În mod ciudat, da.
Îl cuprinse pe Patrocle cu un braț pe după umeri.
— Hai să mâncăm.

CAPITOLUL 28

Regulile se schimbaseră. Cândva, nu demult, femeile lui Agamemnon erau obligate să rămână în bараci; acum ni se cerea să ieșim și să întâmpinăm cu urale armata grecilor, când pornea către câmpul de luptă.

Cu o oră înainte de ivirea zorilor, țesătoriile se goleau; până și femeile din corturile-lazaret erau obligate să meargă. Eu tărăgănam momentul atât cât îndrăzneam și mă târam apoi către locul de adunare. Nu înțelegeam de ce insista Agamemnon să fim prezente, când nu scoteam, în cel mai bun caz, decât niște urale anemice. Dar observasem că prin fața șirurilor de femei defilau cu asemenea ocazii bărbați cu lănci, care încurajau o susținere mai zgomotoasă.

În ziua aceea însă, totul era altfel. În tabără să răspândise zvonul că Ahile cedase, că în sfârșit avea de gând să lupte. Îl auzisem cu urechile mele cum refuzase fără echivoc mita oferită de Agamemnon. Ce să se fi întâmplat între timp de se răzgândise? Numai dacă, bineînțeles, nu i se făcuse o altă ofertă secretă… O învoială. Care mă includea oare și pe mine? Nimeni n-ar fi catadicsit să-mi spună.

Am privit în jur, încercând să-mi dau seama care era atmosfera. În lazaret, zvonul că Ahile se lăsase înduplecat să revină pe câmpul de luptă nu reușise să ridice moralul. Prea puțin, prea târziu, era sentința unanimă, dar bărbații aceia erau bolnavi. De îndată ce m-am îndepărtat de lazaret, n-am mai văzut decât bucurie și ușurare.

Nicăieri mai multă decât în baracamentul lui Ahile. Nefiind în stare să mă abțin, am intrat pe poartă, cu un văl strâns înfășurat în jurul capului și umerilor. Știam că Ritsa mă va acoperi pe cât posibil. Deja înarmați până-n dinți, mirmidonii înconjurau locul de adunare, fără astâmpăr, ca o haită de

lupi care a mirosit sânge. În spatele lor, în grajduri, am văzut cum erau țesălați caii lui Ahile, până le lucea părul. Iar când Ahile însuși a ieșit din baracă și a urcat la pupa corabiei sale pentru a le vorbi oamenilor, au izbucnit cu toții într-un strigăt de aprobare – deși li s-o fi părut și lor ciudat, cum mi se părea și mie, să-l vadă stând acolo, singur și neînarmat. De ce nu era înarmat? Toți ceilalți erau înarmați. Iar pe Patrocle nu-l vedeam nicăieri, deși ar fi trebuit să se afle deja în carul de luptă, cu hățurile înfășurate în jurul mijlocului.

Apoi, când Ahile a amuțit, ușa barăcii s-a deschis – și dinăuntru s-a ivit Ahile. O tăcere de mormânt; în locul uralelor cuvenite, tăcere. Nu cred că bărbații au fost surprinși, știau ce se petrecea – dar clipa aceea, când cele două versiuni ale lui Ahile s-au întâlnit față-n față, i-a înghețat, de parcă o umbră ar fi acoperit soarele. Bine, au răzbunat tăcerea mai târziu, cu urale, tropăieli, lovituri de săbii în scuturi, tobe, fluiere, trompete… dar prima reacție a fost spaima, groaza aceea aparte pe care o simt oamenii în prezența straniului. Stând acolo, identic cu Ahile în toate privințele, Patrocle devenise stafia lui, dublura care vine să-i vestească unui om moartea. Ahile simțea asta, știu că simțea, am văzut cum s-a schimbat la față, dar și-a revenit rapid. De fapt, a fost chiar primul care a izbucnit în urale, urcând în fugă treptele să-l strângă pe Patrocle în brațe.

Au traversat împreună curtea, iar mulțimea s-a despărțit să le facă loc. Patrocle avea până și umbletul lui Ahile. Poate că transformarea îi era impusă de armură, care fusese, în fond, croită să i se potrivească lui Ahile, sau poate încerca voit să-i imite mișcările, dar cred că nu era niciuna, nici alta. Patrocle devenise Ahile. Nu este acesta țelul suprem al iubirii? Nu atât schimbul între două spirite libere, cât o singură identitate sudată? Mi-am amintit când îi văzusem pe plajă în seara în care coborâsem la mare după Patrocle. Asta zărisem atunci.

Automedon, care preluase rolul lui Patrocle de conducător al carului de luptă, s-a încordat să mențină carul stabil când a sărit Patrocle înăuntru. După un scurt schimb de vorbe – Patrocle aplecat să-l asculte, Ahile ridicând capul să-i vorbească –, Automedon a șfichiuit cefele cailor cu hățurile și carul s-a pus în mișcare. Bătăi de tobe, sunete de trompetă – bărbații țineau ritmul lovind cu săbiile în scuturi – și coloana s-a urnit încet din loc. Mirmidonii urmau să conducă atacul, pentru că aveau forțe proaspete și pentru că toată lumea știa că vederea lui Ahile avea să semene teroare în rândurile troienilor. O, îmi imaginam foarte bine nedumerirea, spaima, când Priam de pe metereze

şi Hector de pe câmpul de luptă vor recunoaşte coiful strălucitor, cu panaşul din păr de cal săltând în aer. Hector nu era un laş, nu va ezita, îşi va croi calea către acel coif. Şi fiecare războinic cu o faimă de apărat sau de dobândit va încerca să ajungă acolo înaintea lui. Bărbatului care-l ucidea pe Ahile îi era garantată gloria veşnică.

Dar în armură nu era Ahile, era Patrocle. În dimineaţa aceea, am aflat ce înseamnă să ai inima împărţită. Nu îndrăzneam să mă rog, fiindcă nu ştiam pentru ce să mă rog.

Când bătăile de tobe şi loviturile în scuturi s-au stins în depărtare, peste tabără s-a lăsat o tăcere stranie. Ifis, care-l privise şi ea pe Patrocle plecând, m-a invitat să împărţim un vas cu vin, dar am refuzat-o, trebuia să mă întorc. Şi am plecat imediat, luând-o cu un aer hotărât pe cărarea dintre două şiruri de barăci, dar, în secunda când am fost sigură că nu mă observa nimeni, am încetinit pasul.

Voiam doar să mă bucur de câteva minute de tăcere. Nimeni nu gemea, nimeni nu striga după apă; nu se auzea nimic, doar izbiturile unei uşi care atârna în balamale şi ţipetele pescăruşilor care-mi zburau deasupra capului. Toate cărările erau pustii. Bărbaţii plecaţi, femeile în barăci, unde reîncepuse deja ţăcănitul zgomotos al războaielor de ţesut. Am închis ochii o clipă şi am ascultat cum clămpăneau neîntrerupt în vânt velele corăbiilor – un zgomot care mă scotea din minţi şi pe care ajunsesem să-l urăsc – şi, când i-am redeschis, l-am văzut.

Nu mă zărise. Stătea la coltul dintre două rânduri de barăci, cu spatele la mare, privind către câmpul de luptă. Pentru prima dată de când îi auzisem strigătul de luptă răsunând în jurul zidurilor din Lyrnessus, mi s-a părut vulnerabil. M-am retras în umbră. M-am întrebat cum era să fii singurul bărbat teafăr rămas în tabără, pentru că el *era* singurul, toţi ceilalţi plecaseră, până şi cei mai vârstnici, care rămâneau în mod normal să vegheze asupra corăbiilor. Am stat nemişcată, abia dacă-ndrăzneam să respir şi, după o vreme, a plecat către baraca lui.

Eliberată de prezenţa lui apăsătoare, am coborât pe plajă, unde mi-am scos imediat sandalele şi am început să mă preumblu pe ţărm, târşâindu-mi picioarele prin covoarele de alge uscate şi ridicând cu tălpile nori de musculiţe de nisip minuscule, care înţepau. Uneori, mă aplecam să ridic o moluscă-lamă, o trăistuţă a sirenelor, aripa frântă a unui pescăruş: resturi pe care le depune marea pe ţărm. Din când în când, ridicam o pietricică, dar niciuna nu era la fel de frumoasă ca piatra verde cu marginile tăioase, pe care

o găsisem în prima mea seară în tabără. Eram atât de absorbită, încât nu știam încotro mă îndreptam, până când m-am înfiorat brusc și am ridicat privirea, pentru a vedea înălțându-se în fața mea prima dintre corăbiile negre, a cărei carenă întunecată era încrustată cu ciripede gri. Am trecut pe lângă corabie și am încercat să desprind cu unghiile un ciriped, dar era de neclintit. Beznă în jurul ei, un iz jilav de plante submarine, care după o vreme a devenit neplăcut. Dorindu-mi să plec de acolo, am iuțit pasul, dar, în clipa când am ajuns la pupă, am dat nas în nas cu el.

A fost cât pe-aci să ne ciocnim. Oprindu-se la timp, a făcut un pas înapoi. Am băgat de seamă că pălise și la început nu mi-am dat seama de ce, dar apoi am înțeles că în lumina aceea submarină, tulbure, mă confundase cu Tetis. Deși nu pricep de ce să fi avut o întâlnire cu mama lui un asemenea efect asupra sa. Dar știu că șocul l-a înfuriat, ceea ce nu era o surpriză. Toate emoțiile lui Ahile păreau variații ale furiei.

— Tu, a spus. Ce faci *tu* aici, pentru numele cerului?

Dându-mă înapoi din fața lui, i-am răspuns:

— Am venit să-i conduc.

Deși știam că era furios, nu m-am putut abține să întreb:

— N-are să pățească nimic?

— Dacă face ce i-am spus, nu pățește nimic.

— A fost uimitor, toți vor crede că ești tu.

— Ar fi trebuit să fiu eu.

Mi-am dat seama că era încă furios. Am încercat să trec pe lângă el, dar m-a apucat de braț, implântându-mi unghiile în carne.

— Mai bine nu te-aș fi întâlnit, a spus cu glasul foarte coborât. Mai bine ai fi murit în ziua aceea în Lyrnessus.

M-a izbit de peretele corabiei. Am ridicat mâinile să-mi feresc fața, dar el s-a mulțumit să apuce capătul unei scări de sfoară și, din câțiva pași viguroși, a urcat pe punte. Am așteptat să fiu sigură că plecase, apoi am luat-o la fugă către barăci. Când m-am întors să privesc în urmă, stătea la pupa corabiei sale: o siluetă înaltă, întunecată, pe fundalul unor nori cenușii, mișcători. Nu se uita la mine, se uita pe deasupra capului meu, la câmpul de luptă.

Cu sentimentul că evadasem, mi-am plecat privirea și am fugit tot drumul până la lazaret, la Ritsa – și la adăpost.

CAPITOLUL 29

Dând uitării întâlnirea cu fata, Ahile își îndreaptă toată atenția către câmpul de luptă. Soarele e acum chiar deasupra capului său, alb și dur, vârful unei lănci înfipt în scăfârlia sa. Trebuie să-și șteargă întruna transpirația din ochii care-l ustură. Încearcă să urmărească înaintarea propriului coif cu panaș printre ciorchinele de bărbați încăierări, iar concentrarea aceasta nestrămutată asupra unei siluete îndepărtate, imposibil de distins de el însuși, începe să-l tulbure.

Dedesubtul pupei corabiei sale, baracamentul e pustiu: femeile trăncănesc în spatele ușilor închise ale țesătoriilor, câinii – toți ca vai de capul lor, cu limbile roz atârnându-le de un cot – s-au întins la umbra barăcilor. Are lângă el un urcior cu apă, dar e caldă și clocită, deși fata care i-a adus-o s-a jurat că e proaspăt scoasă din fântână. Ia un gât, își clătește gura și scuipă pe punte. Până și pauza aceasta scurtă e suficientă pentru a-l deruta. Când își îndreaptă iarăși privirea către câmpul de luptă, nu mai vede imediat coiful și se încordează, așteptându-se la ce e mai rău. Dar nu, uite-l – *slavă cerului.* Patrocle își croiește drum printre rândurile de soldați troieni, către Troia și inevitabila întâlnire cu Hector. *Ce face*? Corăbiile sunt în siguranță de cel puțin o oră.

— Întoarce-te.

Își dă seama că a spus-o cu voce tare. Nu e nimic împrejur, doar puntea pustie și tabăra pustie, nimeni care să-l audă, și totuși tăcerea încinsă, întreruptă, îl face să se simtă stânjenit. *Ah, la naiba*… Răcnește din adâncul bojocilor:

— Întoarce-te, tâmpitul naibii. În numele zeilor!

Acum lupta s-a îndârjit și s-a iuțit în jurul coifului. Nu mai poate îndura să privească, dar nu poate îndura nici să stea pitit în baracă, fără să știe ce se-ntâmplă. Patru ore, cu capul descoperit în bătaia soarelui, patru, apoi cinci, și încă nu s-a terminat…

La început, nu-i e greu să ignore senzația ciudată, anapoda, până când se află brusc în interiorul coifului, cu capul izbindu-i-se de pereții de bronz, doborât de loviturile unei săbii. O clipă, cerul se întunecă, dar el se ridică și o ia la fugă, răcnindu-și cumplitul strigăt de luptă când vede porțile Troiei. În jurul lui, pământul colcăie de bărbați răniți. Și în clipa următoare, zărit printr-un zid de spinări încleștate în luptă, Hector. Dar scutul e atât de greu, mai să-i desprindă brațul din umăr, corpul e tot lipicios de sudoare și, când încearcă să apuce lancea, îi alunecă degetele și…

Ahile se șterge la ochi, se îndreaptă de spate, își mișcă prevăzător capul

dintr-o parte într-alta, se căznește să fie atent la detalii: urciorul cu apă de la picioarele sale, fibra scândurii de lemn pe care stă. Trebuie să se reconecteze la tot ce-l înconjoară, să revină la lumea reală, să-și adapteze ochii la o imagine neîngrădită de clapetele unui coif.

Treptat, respirația i se calmează, dar încă nu și-a revenit pe deplin în simțiri. Își cântărește din priviri mâinile, de parcă ar aparține altcuiva. Doar nu pot fi așa uriașe? Se ține strâns de drug, strânge și mai tare, încearcă să-și alunge senzația înșelătoare din minte și, încetul cu încetul, mâinile își recapătă dimensiunea normală. Dar e zdruncinat, nu încape îndoială. Trebuie să bea o duşcă de apă rece, cu adevărat rece, nu zeama asta călâie, sau, și mai bine, o cupă de vin rece. Simțindu-se mai slăbit decât s-a simțit vreodată, coboară până la jumătate scara de sfoară și-și dă drumul de acolo pe pământ. Să iasă câteva minute din dogoarea soarelui și va redeveni el însuși.

Va redeveni el însuși. Își dă seama de ciudățenia acestei expresii, de parcă ar auzi-o întâia oară. Dar e corectă. Nu a fost *el însuși* toată ziua, încă de dimineața devreme, când s-a trezit și l-a văzut pe Patrocle stând gol în fața oglinzii de bronz. Își împletise deja părul, iar coada lungă și groasă care-i atârna pe spate arăta ca o a doua coloană vertebrală.

Zărind o mișcare în oglindă, s-a întors către Ahile și a zâmbit.

— Ai apucat să dormi? a întrebat Ahile.

— Într-un final, da.

— Am sforăit?

— Cum adică: „Am sforăit?” După cât ai băut?

— N-am băut mult.

E adevărat. Nu bea niciodată prea mult, nici nu mănâncă prea mult – și niciodată nu pierde ocazia să alerge în armură completă în jurul golfului. Are toate virtuțile minore și un singur viciu – *colosal*.

— Cum te simți?

Patrocle s-a răsucit către oglindă.

— Bine.

O bătaie în ușă și a intrat Alcimus, aducând niște jambiere atât de bine lustruite, încât te dureau ochii să te uiți la ele. Ahile și-a lăsat picioarele să atârne peste marginea patului și i-a spus lui Alcimus că nu au nevoie de el, că-l va ajuta el pe Patrocle să îmbrace armura. Avea un ton încrezător, de parcă numai el ar fi știut cum să-și potrivească armura astfel încât s-o poată folosi și un alt bărbat, deși, în realitate, posibilitatea ca altcineva să-i poarte armura nu-i trecuse niciodată prin cap. Adevărul era că avea nevoie de câteva

minute singur cu Patrocle.

Lucrând rapid şi în tăcere, l-a ajutat să-şi încheie platoşa. Cu şarniera nu avea ce face, dar măcar curelele puteau fi strânse, deşi zona cea mai importantă, cea de sub braţul drept, abia după vreo zece încercări au nimerit-o.

— Ei, cum stă acum?

Patrocle şi-a rotit din nou braţul.

— Bine.

— Hai, probează coiful.

Fără să-şi dezlipească privirea de propria imagine din oglindă, Patrocle şi-a aşezat cu grijă coiful pe cap, a aranjat clapetele şi abia apoi s-a întors către Ahile. Aşa, cu creasta de bronz şi cu panaşul din păr de cal săltându-i în jurul capului, părea cu un picior mai înalt. Cu fruntea şi nasul acoperite, cu clapetele de fier ieşind în relief pe conturul fălcilor, faţa aproape că nu i se vedea.

— Ei bine? O să creadă că eşti tu?

— Pentru numele cerului, da, până şi *eu* cred asta.

Ahile a rostit cuvintele râzând, dar ştia că-i tremurase glasul. Răsucindu-se într-o parte, a privit în jos la ce mai rămăsese din armură: protecţiile pentru umeri şi ceafa, brasardele, jambierele… S-a prefăcut că a descoperit o pată pe una dintre jambiere şi s-a apucat s-o şteargă cu o cârpă moale, dându-se înapoi pentru a o examina, suflând apoi pe ea şi apucându-se iarăşi de frecat. Fiecare mişcare a cârpei făcea să-i reapară faţa, cu trăsăturile înăsprite de curbura metalului.

— Vrei să iei lancea mea?

— Nu, o iau pe a mea, n-o să se uite la lance. În orice caz, nu când o s-o aibă în măruntaie.

S-a răsucit iarăşi către oglindă. Părea vrăjit de propria imagine – sau privea, de fapt, imaginea lui Ahile?

— Dar am să iau sabia ta.

Ahile s-a dus după sabie, însă, în loc să i-o dea, a început să spintece aerul cu ea, venind tot mai aproape de Patrocle, cu lama străfulgerând atât de iute, de parcă ar fi mânuit şase săbii, nu una. Patrocle nu s-a clintit din loc, deşi avea o expresie uimită şi Ahile a zărit în ochii lui prima sclipire slabă de frică. Râzând, Ahile a lăsat în cele din urmă sabia jos şi i-a întins-o lui Patrocle, dar parcă tot nu se-ndura să-i dea drumul. I-a îndreptat în schimb vârful către gâtul descoperit al lui Patrocle, o lamă atât de tăioasă, încât

numai atingând uşor pielea putea să o cresteze. Vârful sabiei tremura în mâna lui în ritm cu pulsul său.

— Mai ştii ce ţi-am spus? Nu contează cât de bine merge lupta, în clipa când corăbiile sunt în siguranţă, te întorci. Şi nu te lupţi cu Hector. Hector e al meu.

— Bine, a zâmbit Patrocle, deşi era evident că voia să-i ia odată vârful sabiei de la gât. Am spus: *Bine.*

S-au privit îndelung. Apoi Ahile a schiţat o plecăciune autoironică şi i-a dat sabia.

— Şi, ţine minte, vreau să fii acasă la prânz!

Patrocle a râs, dar nu-i mai prea acorda atenţie, era nerăbdător să plece. Faptul că purta armura lui Ahile îl transformase şi transformase şi relaţia dintre ei. Acum era egalul lui Ahile; cel puţin, aşa se simţea el. Încrederea sporită se vedea în mersul lui, în gesturile lui, până şi în felul în care-şi ţinea capul – şi-l făcea să fie foarte convingător.

— Ştii, a spus Ahile, încep să cred c-ar putea să meargă.

Patrocle îşi rotea iarăşi braţul drept, dar de data aceasta cu sabia în mână.

— Va merge.

— Eşti sigur că e-n regulă?

— E bine.

— Mi-aş dori să încetezi să mai spui că totul e bine.

Patrocle l-a tras mai aproape şi l-a îmbrăţişat.

— Dar *este* bine.

— Am să le vorbesc întâi bărbaţilor.

Patrocle a ieşit primul în sala întunecoasă, dar s-a oprit în faţa uşii. S-au îmbrăţişat din nou – o îmbrăţişare privată, mai intimă decât cea care avea să urmeze, cea publică, deşi Ahile a simţit chiar şi atunci încordarea din umerii lui Patrocle, nerăbdarea lui de a pleca.

Ahile l-a scuturat.

— Să te întorci, atâta tot.

Şi apoi, întipărindu-şi un zâmbet pe faţă, a ieşit în lumina orbitoare.

∴

Câteva ceasuri mai târziu, intrând de la lumină în semiobscuritatea sălii, stă puţin să se orienteze. După ce ochii i s-au obişnuit cu întunericul, se duce la butoiul din colţul sălii şi-şi scufundă capul în apă, îşi piaptănă cu degetele părul transpirat, rămâne sub apă până încep să-l doară plămânii. Când revine la suprafaţă, ud leoarcă, cu stropi de apă pe piele ca nişte perle gri, îşi dă

seama că nu se poate opri din tremurat. E clar că a stat prea mult în soare – dar se simte mai bine. Măcar are mintea limpede.

Mai bine, dar furios. *Te opreşti în clipa când corăbiile sunt în siguranţă. Nu te îndrepţi către porţi. Nu te lupţi cu Hector. Hector e al meu.* Putea să-i spună mai clar de-atât? Deşi, e drept, Patrocle nu s-a luptat cu Hector – încă nu –, dar toate celelalte le-a ignorat. Ahile umblă de colo-colo, loveşte cu piciorul în tot ce-i stă în cale, şi parcă toate-i stau în cale, bineînţeles – cu excepţia câinilor, care sunt mai deştepţi şi se strecoară afară în curte. Nu că n-ar înţelege *de ce* nu i-a respectat Patrocle ordinele. Uneori, în toiul luptei, există un moment de acalmie, când timpul trece mai lent şi ţipetele şi zarva amuţesc şi vezi vinişoarele roşii din albul ochilor unui inamic şi ştii – nu crezi, nu speri – ştii că n-ai cum să ratezi. Momentele acestea sunt rare. În nouăzeci şi cinci la sută din timp, războiul e doar o corvoadă istovitoare, sângeroasă, alcătuită din plictiseală şi groază, în părţi egale, dar la un moment dat revine clipa aceea strălucitoare, când hărmălaia bătăliei se domoleşte şi corpul tău e un stâlp care face legătura între pământ şi cer.

Aflat în starea aceea, nimeni nu poate să se oprească şi să se întoarcă. Iar pe Patrocle îl bănuieşte că s-a aflat în starea aceea – sau una asemănătoare – toată dimineaţa.

Şi totuşi. Ordinele sunt ordine şi trebuie respectate. Da, îl va felicita, îl va bate pe spate în faţa bărbaţilor, îi va oferi o cupă cu cel mai bun vin, îi va servi la cină cele mai bune bucăţi de carne, îl va elogia, va mulţumi zeilor – toate acestea; dar mai târziu, când vor fi singuri, îl va învăţa el minte. Va fi nevoit, aşa ceva nu poate fi trecut cu vederea. Dar va aştepta, desigur, să fie între patru ochi şi atunci îi va spune… Ce-i va spune?

Brusc, Ahile se opreşte şi se priveşte în oglinda de bronz, în care faţa lui, întorcându-i privirea, nu trădează urmă de mânie, doar spaimă – spaima că n-are să-i mai spună niciodată nimic lui Patrocle. Spaima asta îl frânge. Se strânge covrig pe pat, unde aşternuturile mai poartă încă mirosul pielii lui Patrocle şi-i rosteşte numele de nenumărate ori, de parcă simpla lui rostire ar fi un talisman împotriva catastrofei.

— Patrocle.

Şi iarăşi, mai tare:

— *Patrocle.*

∴

Pe câmpul de luptă, Patrocle îl aude pe Ahile strigându-l pe nume şi, preţ de o secundă, îşi pierde concentrarea. Doar o secundă, dar e de ajuns, pentru

că brusc îl are pe Hector în faţa lui. Încearcă să ridice sabia lui Ahile, dar e deja prea târziu. Hector îi implântă lancea într-o parte – pătrunde atât de uşor – şi brusc zace pe jos şi se zvârcoleşte ca un peşte într-o baltă secată. Forme întunecate de războinici troieni se îngrămădesc în jurul lui, luându-i lumina.

— Ahile! strigă.

Şi iarăşi, când sângele roşu îi ţâşneşte din trup, iar spiritul începe să se afunde în întuneric:

— *Ahile…*

∴

La sute de metri distanţă, Ahile înalţă capul. O clipă doar i s-a părut că-l aude pe Patrocle strigându-l pe nume. Patrocle? Nu, nu se poate. Dar era totuşi vocea unui bărbat, ceea ce e ciudat, pentru că toţi bărbaţii au plecat să lupte. N-au mai rămas decât femeile în tabără. Amărăciunea acestui fapt îl izbeşte.

Ştie a cui e vocea, dar se teme să se gândească ce ar putea însemna. Aşa că-şi spune: *Nu, a fost un pescăruş.* Ţipetele lor seamănă uneori uimitor de bine cu cele ale oamenilor…

Înalţă privirea către grinzi şi încearcă să se roage, dar lui nu i-a fost niciodată lesne să se roage – e fiul mamei sale, ştie prea multe despre zei – şi, după ce a bălmăjit câteva cuvinte, renunţă. N-are rost să stea aici. E timpul să se întoarcă pe corabie, deşi, dacă înaintează în ritmul acesta, curând n-are să-i mai vadă.

Nici n-a ajuns bine la uşă, că se aude iarăşi chemat pe nume, iar de data aceasta nu mai încape îndoială. Deci s-au întors! Într-un fel sau altul – numai zeii ştiu cum – *s-au întors.*

Dă uşa de perete şi iese pe verandă, aşteptându-se să vadă curtea roind de bărbaţi şi cai, dar nu e nimeni. Doar tăcere şi, undeva în depărtare, izbiturile unei uşi care atârnă în balamale.

Înapoi pe corabie, să vadă ce se-ntâmplă. Pe la jumătatea scării de sfoară se opreşte, fiindcă a zărit ceva. O mişcare. Şi în clipa următoare vede: un car de luptă, condus cu viteză şi îndârjire, cu caii ivindu-se dintr-un nor de praf. Cumva – şi ştie asta din primul moment – trebuie să împiedice carul să ajungă la el, fiindcă, dacă va ajunge, va auzi cele mai cumplite cuvinte pe care le-a auzit vreodată. Aşa că-şi încordează voinţa pentru a-l împinge înapoi, dar nici măcar puterea lui nu poate opri timpul în loc şi nici nu poate să îngheţe aerul.

Inspiră adânc, sare de pe scară pe pământ şi se duce în mijlocul curţii, să

aştepte ce ştie că va urma. În barăcile din jurul lui, nicio mişcare. Aerul e neclintit.

∴

Soare alb. Umbre negre, tăioase. Tăcere.

CAPITOLUL 30

Toată ziua aceea o petrecusem aşezată pe bancă, pisând ierburi, în vreme ce zgomotul bătăliei, puternic la început, se îndepărtase treptat, până când, pe la mijlocul după-amiezii, devenise o ciocnire înăbuşită la orizont. Câţiva bărbaţi răniţi au apărut la un moment dat, niciunul dintre ei grav, iar veştile pe care le aduceau erau bune – bune pentru greci. Troienii fuseseră respinşi, Patrocle şi mirmidonii ajunseseră la porţile Troiei. Părea chiar posibil ca oraşul să cadă în noaptea aceea.

Vestea s-a răspândit rapid de la un cort la altul şi curând toţi bărbaţii, cu excepţia celor cel mai grav răniţi, râdeau şi cântau. Cântece de război, cântece sentimentale despre mame şi meleagurile natale, cântece romantice despre neveste şi iubite şi – pe măsură ce ziua trecea – cântece despre Elena.

Ochii, părul, sânii, buzele sângerii
Care-au pus în mişcare corăbii mii…

Toţi credeau că Menelau, soţul ei, fratele lui Agamemnon, o va ucide de îndată ce va pune mâna pe ea – asta spusese, şi nu o dată. Unii dintre bărbaţi credeau că era păcat. Întâi să i-o tragă şi *după aceea* să o ucidă.

Trage-i-o în picioare,
Trage-i-o întinsă,
Taie-i gâtul şi trage-i-o când de moarte e cuprinsă.
Moartă, înainte să fie uitată,
Dezgroap-o şi putrezită, trage-i-o ca prima dată.

*

Au cântat până au răguşit, cerând urcioare cu un vin mai tare, pe care noi, la indicaţiile lui Mahaon, eram nevoite să li-l refuzăm. Apoi s-au potolit. Eu le duceam urcioare cu apă; căldura din cort era înăbuşitoare, duhoarea sângelui închegat de pe bandaje şi cearşafuri, ca o barieră fizică pe care

trebuia să o străpungi. După-amiaza târziu, zgomotul bătăliei s-a înteţit. Bărbaţii îşi aruncau priviri. De ce? Grecii erau respinşi? La scurt timp, un val de răniţi ne-a adus veşti noi şi teribile. Patrocle era mort, ucis de Hector. Acum se luptau pentru trupul lui; troienii încercau să-l tragă dincolo de zidurile Troiei, grecii stăteau călare pe trupul lui, pentru a-i împiedica. Un bărbat a spus că-l văzuse pe Hector apucându-l pe Patrocle de picioare, în vreme ce Automedon şi Alcimus îl ţineau de braţe.

— Am crezut c-o să-l rupă în două.

Mort. Nu-mi venea să cred, deşi ştiusem din clipa când ieşise din baracă îmbrăcat în armura lui Ahile că ziua aceea se va sfârşi cu moartea lui. Aveam sentimentul că trebuia să mă duc la Ifis – mi-era mai uşor să mă gândesc la mâhnirea ei decât la a mea –, dar nu aveam cum să scap din lazaret, acum când ne veneau atâţia bărbaţi răniţi.

Deci nu am fost de faţă când Ahile a primit vestea, dar Ifis, stând în pragul uneia dintre barăcile femeilor, a văzut şi-a auzit totul. Antiloh, fiul lui Nestor, băiatul care-l venera pe Ahile, a fost cel care i-a spus că Patrocle era mort. De îndată ce cuvintele au fost rostite, Ahile a scos un răcnet şi s-a prăbuşit, scurmând cu mâinile nisipul murdar, luându-l în pumni şi aruncându-şi-l pe faţă şi pe păr. De teamă că-şi va scoate pumnalul şi-şi va tăia beregata, Antiloh l-a apucat şi l-a ţinut de încheieturile mâinilor. Auzindu-i răcnetul, femeile au ieşit buluc din barăci şi au înconjurat locul în care zăcea pe pământ, acum lipsit de putere, cu toată puterea lui.

*⁘

Deodată, s-a iscat un vânt puternic. A venit de nicăieri, mi-a spus Ifis, şuierând pe sub uşi, ridicând vâlvoi coamele şi cozile cailor, creând mici vârtejuri de nisip, care s-au domolit la fel de repede cum se iviseră. Cerul s-a întunecat; nori negri, grei au stins soarele.

Antiloh se holba de la un chip la altul.

— Ce se-ntâmplă?

Şi în clipa următoare au văzut-o, venea cu paşi mari dinspre plajă, fulgere gri-argintii dând un luciu metalic chipului şi părului ei. O şoaptă a traversat mulţimea.

— Tetis.

Numele ei a trecut din gură-n gură şi imediat oamenii au început să se ferească din calea sa. Unii au îngenuncheat, atingând cu frunţile nisipul umed, alţii s-au pitit în dosul uşilor sau au fugit în barăci, trântind uşile în urma lor. Toţi erau grăbiţi să scape de acolo, să nu fie nevoiţi să asiste la acea

întâlnire. Până şi Antiloh a dat drumul mâinilor lui Ahile şi s-a refugiat în umbra unei barăci.

La venirea ei, s-a aşternut tăcerea. Cei care nu apucaseră să intre pe undeva şi-au acoperit ochii ori s-au întors cu spatele, lăsând-o pe zeiță singură cu fiul ei.

CAPITOLUL 31

Care-i necazul?
Ce se-ntâmplă?
Ce te doare?

∴

Aceleaşi întrebări dintotdeauna. Cele pe care i le punea ori de câte ori Ahile venea acasă plângând, cu un genunchi julit sau o vânătaie la cap. Orice zgârietură, cât de mică, părea să-i reamintească faptul că fiul ei era muritor. Nu că nu l-ar fi bucurat, cum să nu, cum forfotea în jurul lui, cum murmura: *să-ți dea mama un pupic,* dar îl şi enerva, fiindcă pe ce mamă o mâhneşte soarta fiului ei încă din momentul naşterii lui? Crescuse îmbrăţişat de mâhnirea ei. Era puternic, era sănătos – sau, cel puţin, fusese înainte să plece ea –, dar toate acestea nu contau. Nimic nu o putea consola pentru faptul că era muritor.

Care-i necazul?

Vaietul acela, mirosul de peşte de pe vârfurile degetelor ei în timp ce-i leagănă capul în mâini. Şi atunci, se revarsă totul din el: moartea lui Patrocle, vina lui – pentru că n-ar fi trebuit să se-ntâmple. În armura aceea ar fi trebuit să fie el – şi chiar şi acum, bărbaţi mult mai puţin pricepuţi decât el la arta războiului luptă pentru a-l împiedica pe Hector să tragă trupul lui Patrocle dincolo de porţile Troiei. Alţi bărbaţi îşi dau viaţa pentru a-l salva pe prietenul lui de la schilodire şi ocară, în vreme ce el şade aici, făcând degeaba umbră bunului pământ.

Dar asta e. Ce a fost a fost, nu mai poate fi schimbat. Acum tot ce contează este să-l găsească şi să-l ucidă pe Hector.

Dar, dacă-l ucizi pe Hector, moartea ta va urma negreşit.

— Crezi că-mi pasă? Numai asta mă mai ţine în viaţă – gândul că am să-l ucid. Cu el mort, moartea mea n-are decât să vină cât mai repede.

Nu poţi lupta fără armură.

— De ce nu? Dacă oricum am să mor?

Dar are dreptate, desigur. Fără armură nu poate supravieţui suficient cât să ajungă la Hector.

Nu te duce deocamdată pe câmpul de luptă. Mâine în zori am să-ţi aduc o armură demnă de un zeu.

Şi aşa se întoarce în mare, dispare sub coama unui val, cu părul negru răsfirat ca un evantai pe apă, într-o clipă e aici, în următoarea s-a dus.

El aşteaptă bine cunoscuta durere a pierderii, dar de data aceasta nu se-ntâmplă nimic; poate că suferinţa pierderii lui Patrocle a înghiţit orice durere mai mică.

∴

Pe parcursul următoarelor ore, se simte în primul rând amorţit. E o senzaţie fizică. Îşi priveşte mâna aşezată pe tăblia mesei şi n-ar şti să spună unde se termină carnea şi unde începe lemnul. Iarăşi şi iarăşi, pe jumătate îşi imaginează, pe jumătate are halucinaţii despre clipa în care-şi va implânta sabia în gâtul lui Hector. Se chinuie să revină în prezent, îşi scutură capul ca o vită uluită. A avut întotdeauna o memorie bună, încă din copilărie, dar aceste prime ore de după moartea lui Patrocle vor rămâne pentru tot restul scurtei lui vieţi ca un gol.

Fără armură e ca un melc fără cochilie. *Inutil.* Dar apoi se gândeşte că poate *are* totuşi ceva de făcut. Se caţără aşadar pe parapetul de deasupra şanţului şi, umbrind cerul cu trupul său, face ca teribilul lui strigăt de luptă să răsune peste câmp, până la porţile Troiei. Femeile din faţa războaielor de ţesut se întrerup să-l asculte, bărbaţii răniţi, care zac în corturile lazaretului, se privesc cu speranţă înnoită, iar Briseis, care şade la masa lungă şi pisează ierburi, se înfioară amintindu-şi când a auzit prima dată acel strigăt, în ziua când a căzut oraşul Lyrnessus.

Pe câmpul de luptă, grecii care se căznesc să salveze cadavrul lui Patrocle recunosc strigătul şi se răsucesc într-acolo. Ce văd ei? Un bărbat înalt stând pe un parapet, cu lumina aurie a amurgului timpuriu sclipindu-i în păr? Nu, bineînţeles că nu. O văd pe zeiţa Atena aşezându-i pe umeri egida ei sclipitoare; văd flăcări înalte de treizeci de picioare înălţându-se din creştetul capului său. Ce au văzut troienii nu se mai ştie. Cei învinşi sunt înghiţiţi de istorie şi dispar, iar poveştile lor mor odată cu ei. De trei ori strigă Ahile şi de trei ori se retrag troienii, a treia oară îndeajuns pentru ca grecii să elibereze trupul lui Patrocle şi să-l aducă înapoi în tabăra lor.

Acum, în sfârşit, are ceva de făcut. Poate să-i spele trupul – sărmanul trup nimicit, atât de sfârtecat de săbii, încât e de mirare că nu s-a desfăcut în bucăţi; poate să-i ungă rănile cu mir. Cineva îi leagă bărbia cu o fâşie de pânză, dar lui nu-i place, fiindcă prea îl face pe Patrocle să pară mort; dar nu protestează. Ştie că aşa se procedează. Îl ia pe Patrocle în braţe şi-l leagănă, simte restul de căldură care s-a mai păstrat în adâncul pieptului şi burţii lui, deşi braţele şi picioarele îi sunt deja reci. Un preot vine şi intonează rugăciuni; femeile se tânguie şi se bat cu pumnii în piept; prietenii lui dau să-l cuprindă în braţe, dar el îi alungă. Nimic nu ajută.

Când nu mai suportă, coboară la mare, dar poate pentru prima dată în viaţa lui nu intră imediat în apă. Vrea să păstreze praful care-l acoperă. N-o să se mai spele şi n-o să-şi mai pieptene părul – nici măcar n-o să-l îngroape pe Patrocle – până nu-l vede pe Hector zăcând mort la picioarele lui.

∴

Noaptea aceea o petrece alături de Patrocle, ghemuit lângă trupul lui întins pe pat, rece şi ţeapăn.

S-a trezit cu mult înainte de ivirea zorilor şi aşteaptă pe plajă. Nu recunoaşte arsura din ochi drept oboseală, nici înţepăturile de sub coaste drept foame. Acum, lucrurile sunt aşa cum sunt. Umblă de colo colo. Ea vine uneori mai târziu, deseori chiar mult mai târziu; niciodată n-a putut conta pe momentul sosirii ei. Uneori, când era mic, îi promitea că vine şi nu mai venea. Poate aşa va fi şi de data aceasta.

Dar iat-o, ieşind cu paşi apăsaţi din mare, aducând armura lui nouă, sclipitoare. De un braţ subţire atârnă un scut pe care, în cursul acelei zile, se vor căzni să-l ridice Alcimus şi Automedon, doi tineri puternici. Ca să-i facă pe plac, se preface că admiră scutul şi toate celelalte piese, deşi în realitate abia dacă le vede. Are nevoie de armura aceasta ca să poată ajunge pe câmpul de luptă, atâta tot. Nimic nu contează mai mult pentru el. Ea îl îmbrăţişează plângând, iar el se sileşte să răspundă la strânsoarea braţelor ei, dar adevărul este că de-abia aşteaptă să scape de ea. Acum nu are nevoie de lacrimi de femeie – nici măcar de lacrimi de zeiţă.

Război. Hector. Numai asta mai are rost pentru el. Nu se va lăsa până nu-l va omorî pe Hector.

CAPITOLUL 32

L-am auzit înainte de a-l vedea: strigătul lui de luptă a răsunat în tabără, în vreme ce el umbla de-a lungul plajei, chemându-i pe bărbaţi la război.

Răniţii s-au privit unii pe alţii în paturile lor îmbibate de sudoare, iar cei care puteau merge cât de cât au insistat să se ridice şi să se ducă şontâcăind în arenă. Eu m-am strecurat pe uşa din spate a cortului, care era deschisă, şi am coborât în fugă la mare, unde sute de bărbaţi se adunaseră deja şi-l priveau pe Ahile venind spre ei. Soarele strălucea, vântul i-a înfoiat coama părului şi da, într-adevăr, o clipă a arătat de parcă i-ar fi luat foc capul.

Curând toată tabăra se îndrepta către arenă. Toţi s-au dus, până şi cei care, în mod normal, rămâneau să păzească vasele. Odiseu, rănit a doua oară, de data aceasta la picior, a venit şchiopătând, sprijinindu-se în lance. Ultimul a sosit Agamemnon, ţinându-şi braţul rănit ţeapăn pe lângă corp. Când a intrat el, s-a făcut linişte.

Unul dintre emisarii lui m-a zărit stând în spate printre celelalte femei şi – executând probabil un ordin – m-a apucat de braţ şi m-a tras în faţă. Am stat acolo tremurând, fiindcă vântul era răcoros în zori, şi mi-am privit sandalele, încercând să nu bag în seamă privirile aţintite asupra mea. Un cal a nechezat undeva în apropiere. Brusc am priceput ce se petrecea: Agamemnon încerca să adune, pe cât era posibil într-un termen atât de scurt, bunurile pe care i le promisese lui Ahile. Promisiunea trebuia ţinută, deşi era limpede pentru toată lumea că Ahile nu mai avea nevoie de nimic pentru a lupta.

M-am străduit să nu le ascult glasurile, dar, neputând să-mi vâr degetele în urechi, mi-a fost imposibil. Bărbaţii aceştia fuseseră instruiţi în arta oratoriei încă din copilărie; vocile lor se făceau auzite – fără niciun efort aparent – până în toate ungherele arenei. Am riscat o privire în spate şi am văzut-o pe Hecameda privind de pe treptele barăcii lui Nestor. Am văzut-o ridicând o mână, dar n-am îndrăznit să-i răspund la salut. Abia dacă îndrăzneam să respir. Eram în mâinile lui Agamemnon.

Ahile s-a ridicat şi s-a dus în mijlocul ringului. Tot ce simţea era ruşine, a spus, ruşine că el şi bunul lui camarad Agamemnon se certaseră din cauza unei fete, cât pe-aci să se ia la bătaie din cauza ei, ca doi marinari beţi într-o cârciumă. Mai bine să fi murit fata când i-a cucerit el oraşul, mai bine s-o fi nimerit o săgeată şi să-i fi pus capăt zilelor. De câtă mâhnire şi suferinţă ar fi fost scutiţi grecii. Câţi bărbaţi viteji, acum morţi, ar mai fi în viaţă…

Dădea vina pe mine pentru moartea lui Patrocle.

Atunci am ştiut că nu mai exista speranţă.

Dar să trecem peste asta, a continuat Ahile. *Asta e trecutul.* Acum el era

pregătit, mai mult decât pregătit, să lupte – şi de data aceasta nu se va lăsa până nu se va întoarce în tabără cu capul lui Hector în vârful lăncii.

Tumult. Toţi bărbaţii în picioare, vociferând. A trecut mult timp până când Agamemnon s-a putut face auzit – şi ce a spus nu prea merita să fie auzit. O lungă şi dezlânată tiradă de autojustificare, urmată de o înşiruire a bunurilor pe care era dispus să i le dăruiască lui Ahile – deşi acum, bineînţeles, nu mai era necesar, la drept vorbind. Am aruncat o privire în direcţia lui Ahile şi l-am văzut căznindu-se să-şi ascundă nerăbdarea, în vreme ce Agamemnon îşi recita lista. Când a tăcut în sfârşit, replica lui Ahile a fost concisă. Bunurile pe care i le promisese Agamemnon îi puteau fi aduse acum sau mai târziu ori niciodată: era alegerea lui Agamemnon. Mai explicit de-atât n-ar fi putut fi: *Acum nu-i vorba despre* lucruri; lucrurile *nu contează acum.*

M-am gândit că asta e, se terminase, puteam pleca, dar atunci s-a ridicat în picioare Odiseu şi i-a amintit lui Agamemnon că promisese să jure solemn că nu se atinsese de mine. Aşa era corect, a spus Odiseu, ca Ahile să ştie că nu i se făcuse nicio nedreptate. Odiseu avea un ton pios, ba chiar preţios întrucâtva; trebuia să priveşti atent ca să surprinzi licărul răutăcios din ochii lui.

A urmat o lungă tăcere, în timpul căreia am simţit cum se îndreaptă toate privirile din arenă asupra mea. Agamemnon s-a ridicat greoi. Da, sigur că va jura, sigur, de ce nu? Au târât în arenă un porc mistreţ care guiţa. Pentru că de frică se uşurase, am simţit putoarea şi am închis ochii. Adresând o rugăciune lui Zeus şi tuturor celorlalţi zei, Agamemnon i-a tăiat gâtul şi s-a jurat că nu făcuse niciodată cu mine „ce obișnuiesc să facă bărbaţii cu femeile”. Am simţit dorinţa absurdă de a râde; era atât de adevărat. Mai departe, Agamemnon a spus că trăisem netulburată de nimeni printre celelalte femei din barăcile lui şi a cerut zeilor să-l pedepsească dacă mințea.

Chipul murdar al lui Ahile nu trăda nimic. Oare îl credea pe Agamemnon? Habar nu am. Poate – e un lucru cumplit să juri fals, poate se gândea că nici măcar Agamemnon nu era în stare de aşa ceva, dar adevărul este că nu cred să-i fi păsat. Patrocle era mort; nimic nu mai conta.

Și, odată cu jurământul, s-a făcut târgul. Agamemnon i-a invitat pe toţi regii la un banchet fastuos, la care el şi Ahile aveau să şadă iarăşi alături şi să mănânce ca fraţii. Între timp, mirmidonii aveau să strângă lucrurile şi să le ducă la baracamentul lui Ahile. S-au pus imediat pe treabă. Tripodurile, cazanele, baloturile de pânză preţioasă, brodată, vasele şi platourile de aur au fost aduse din magaziile lui Agamemnon şi încărcate în care trase de catâri.

Rugăciuni şi libaţii au fost făcute dinaintea statuilor zeilor, după care cărăuşii au pocnit din bici şi procesiunea s-a pus încet în mişcare. În fruntea coloanei erau patru armăsari impunători, care se ridicau în două picioare, urmaţi de un lung şir de care supraîncărcate, care se hurducau şi se legănau pe cărările desfundate.

Iar eu veneam la coadă, împreună cu cele şapte fete din Lesbos şi toate celelalte lucruri.

CAPITOLUL 33

Primul lucru pe care l-am văzut când m-am întors în baracamentul lui Ahile a fost trupul lui Patrocle întins pe un catafalc. Când plecasem de aici, fusese în viaţă. Am căzut în genunchi şi i-am cuprins în mâini picioarele reci. Cred că în acel moment m-am simţit mai singură şi mai abandonată decât mă simţisem vreodată. Am plâns fără nicio reţinere, iar celelalte femei, auzindu-mi bocetele, au venit în fugă din barăci să-l jelească împreună cu mine.

Cred că noi toate profitam în oarecare măsură de moartea lui Patrocle pentru a ne jeli propriile pierderi. M-am gândit la fraţii mei în timp ce plângeam. M-am gândit până şi la sărmanul, prostănacul de Mines, care cred că ar fi fost cât se poate de fericit cu o altă soţie. Dar n-aş vrea să se creadă că jalea noastră după Patrocle era în vreun fel înscenată sau prefăcută. Îi ţineam în mâini picioarele reci şi mi-am amintit cum îmi spusese odată să nu plâng, cum îmi promisese că-l va convinge pe Ahile să se însoare cu mine.

Ah, nu am nicio îndoială că pe câmpul de luptă, în toiul bătăliei, fusese la fel de feroce ca toţi ceilalţi, dar aici în tabără, faţă de femeile prizoniere şi copiii lor, fusese întotdeauna bun.

⁘

A, da, te aud spunând. *Dar ăsta nu e tot adevărul, nu-i aşa? Nu ţi-ai „amintit” doar promisiunea lui de a-l convinge pe Ahile să se însoare cu tine, ci ai avut grijă să şi-o amintească şi toţi ceilalţi, îndeosebi Ahile. Dorinţele unui mort sunt nespus de importante pentru cei vii, mai ales atunci când mortul a fost atât de îndrăgit ca Patrocle. Hai, recunoaşte! Ai încercat să-l faci să se însoare cu tine.*

Da’ de unde! Ahile tocmai spusese faţă de toată lumea că ar fi preferat să fiu moartă.

Da, dar tot ai încercat, nu-i așa? Cum ai putut face una ca asta? El îți ucisese frații, îți ucisese soțul, dăduse foc orașului tău, distrusese tot ce-ți fusese ție drag – și tu erai dispusă să te măriți cu el? Chiar nu înțeleg cum ai putut face una ca asta.

Poate fiindcă tu n-ai fost niciodată sclavă. Nu, dacă tot vrei să te legi de ceva, de ce nu mă întrebi de ce-ți povestesc toate acestea ca pe un eveniment comun? Jalea „noastră", pierderile „noastre". Nu exista nimic al „nostru". Eu am îngenuncheat la picioarele lui Patrocle și am știut că-l pierdusem pe unul dintre cei mai dragi prieteni pe care-i avusesem vreodată.

∴

Uneori stau trează noaptea și mă cert cu vocile din mintea mea.

CAPITOLUL 34

Banchetul din sala lui Agamemnon a continuat până noaptea târziu, dar Ahile s-a întors înainte de miezul nopții. Noaptea aceea a petrecut-o iarăși alături de Patrocle, ghemuit pe scândurile goale de lângă catafalcul lui.

Deja remarcasem o oarecare neliniște printre oamenii lui. Patrocle ar fi trebuit să fie deja incinerat, oasele lui deja alese din cenușa rugului funerar și îngropate cu rugăciuni, incantații și libații pentru zei. Obiceiul la greci – la fel ca la troieni – era ca un trup să fie incinerat a doua zi după deces, înainte de apus, dar Ahile decisese dintr-un motiv sau altul să mai amâne ceremonia funerară a lui Patrocle. Poate spera ca, după ce l-ar fi ucis pe Hector – și nu cred că se-ndoia că-l va ucide – propria-i moarte să survină atât de repede, încât să poată fi incinerat împreună cu Patrocle pe același rug. Asta i-ar fi plăcut.

A doua zi, Ahile era treaz și înarmat încă înainte de ivirea zorilor. Noua armură era atât de minunat lucrată și i se potrivea atât de bine, încât se mișca de parcă n-ar fi purtat nimic care să-i îngrădească libertatea de mișcare, doar o tunică. L-am întâlnit în coridorul îngust dintre odaia lui și sală și avea ochii injectați, dar era perfect calm, încordat ca un șoim înainte de a se năpusti asupra prăzii.

Într-un singur moment l-am văzut șovăind. Când să se urce în carul de luptă, a ridicat privirea și l-a văzut pe Automedon stând acolo unde stătuse ani de zile Patrocle; atunci a făcut un pas înapoi, involuntar. Dar și-a revenit

imediat. Automedon i-a întins mâna, dar Ahile nu l-a băgat în seamă şi a sărit în car neajutat de nimeni, după care s-a întors să-şi ia scutul de la Alcimus, care se clătina sub greutatea lui.

Apoi, scoţând teribilul lui strigăt de luptă, Ahile şi-a ridicat lancea şi a dat semnalul de pornire la atac.

∴

Şi aşa a început cel mai mare măcel din acel război.

Din întâmplare, cunosc toate numele bărbaţilor pe care i-a ucis în acea zi. Vi le-aş putea înşira, dacă ar avea vreun sens.

Mă rog… nu ştiu. Poate are un sens.

Ifition. Mort la optsprezece ani. Ahile l-a ucis cu o lovitură de sabie exact în mijlocul capului, despicându-l în două, aşa cum spargi o nucă, dezvelindu-i încreţiturile creierului. Doborât, a nimerit sub copitele cailor tropotind ai lui Ahile, iar roţile carului de luptă l-au făcut una cu pământul noroios.

Mai departe…

Demoleon. O lance înfiptă în tâmplă, care a străpuns clapeta coifului – armura lui nu era nici de departe la fel de bună ca a lui Ahile –, i-a găurit osul şi i-a făcut creierul terci.

Mai departe…

Hipodam. O lance între omoplaţi, pe când încerca să fugă. S-a dat peste cap şi din ochi i s-a stins lumina.

Mai departe…

Polidor. Fiul cel mic al lui Priam, cincisprezece ani, de fapt prea tânăr pentru a lupta, dar în ultimele luni şi săptămâni de război au fost trimişi pe câmpul de luptă şi băieţii minori. Tot o lovitură de lance şi tot în spate, deşi Polidor nu încercase să fugă. Dimpotrivă. Se dădea mare, atacând rândurile grecilor fără să se uite cine venea din spate. Lancea lui Ahile i-a ieşit undeva sub buric. Polidor a urlat şi a căzut în genunchi, ţinându-şi în mâinile făcute căuş maţele aburinde.

Mai departe…

Driops. O lovitură de sabie la gât, care a fost cât pe-aci să-l decapiteze.

Mai departe…

Demuhos. O lance în genunchiul drept. A stat aşa, neajutorat, şi a aşteptat, până când Ahile l-a lichidat cu o lovitură de sabie în gât.

Mai departe…

Laogon şi *Dardanos,* fraţi. Se ţineau agăţaţi de marginile carului lor de luptă, dar Ahile i-a desprins cu uşurinţa cu care scoţi un melc din cochilie cu

un ac. Şi apoi i-a ucis, rapid şi eficient, pe unul cu lancea, pe celălalt cu sabia.

Mai departe…

Tros. A murit agăţat de genunchii lui Ahile, implorându-l să-l cruţe. Ahile i-a înfipt sabia în abdomen, provocându-i o rană atât de adâncă, încât i-a ieşit ficatul pe acolo, iar sângele a ţâşnit şi a făcut baltă la picioarele lui.

Mai departe…

Mulios. O lovitură de lance în ureche, atât de puternică, încât vârful lăncii a ieşit prin cealaltă ureche.

Mai departe…

Eheclos. O lovitură de sabie în cap.

Mai departe…

Deucalion. O lovitură de lance, care i-a retezat tendoanele de la cot. Nemaiputând să facă nimic cu mâna care ţinea sabia, îşi aştepta moartea. Ahile a ridicat o dată sabia, iar capul şi coiful lui Deucalion au zburat cât colo şi un lichid s-a scurs din coloana vertebrală retezată, în vreme ce trupul lui zăcea pe pământ cu braţele şi picioarele desfăcute.

Mai departe…

∴

Dar vedeţi care e problema, nu? Cum să te afecteze şi să te înduioşeze lista aceasta de nume insuportabil de anonime?

Mai târziu în viaţă, pe oriunde am umblat, le-am căutat întotdeauna pe femeile din Troia care fuseseră împrăştiate prin toate zonele locuite de greci. Bătrâna aceea slăbănoagă, cu pete maronii pe mâini, care-şi târşâia picioarele să deschidă uşa stăpânului ei, chiar era regina Hecuba, care, mireasă fiind, tânără şi frumoasă, deschisese dansul în sala regelui Priam? Sau fata aceea, într-o rochie murdară şi ruptă, care se grăbea să aducă apă din fântână, chiar era una dintre fiicele lui Priam? Sau concubina trecută de prima tinereţe, cu fardul crăpat în ridurile de pe faţă, chiar era Andromaca, soţia lui Hector, care stătuse odinioară mândră pe meterezele Troiei, cu băieţelul ei în braţe?

Am întâlnit multe femei, multe dintre ele femei de rând, ale căror nume nu le-aţi auzit niciodată. Aşa că vă pot spune că Laogon şi Dardanos nu fuseseră doar fraţi, ci şi gemeni. În copilărie, Dardanos vorbea atât de prost, încât propria mamă nu-l putea înţelege.

— Ce zice? îl întreba pe fratele lui.

— Zice că vrea o felie de pâine, răspundea Laogon.

— Fă-l să vorbească aşa cum se cuvine, spunea bunica băieţilor. Fă-l să ceară singur ce vrea.

— Dar eu eram ocupată, mi-a spus mama lor. Dacă aș fi ascultat de ea, aș fi stat ore în șir cu el.

Și apoi Driops, a cărui mamă suferise două zile durerile facerii.

— La urmă, mama a trimis-o pe moașă jos. „Tu du-te și bea o cupă cu vin”, i-a spus. „Stau eu cu ea”. Și în clipa când a ieșit moașa pe ușă, mi-a dat cearșaful la o parte și nu știu ce a făcut, dar, cerule, cât de ușurată m-am simțit. După zece minute, a venit băiatul pe lume. „Ah”, a spus moașa, „n-am știut că mai avea atât de puțin”. Mama s-a mulțumit să zâmbească.

Și apoi Mulios, cel căruia i-a ieșit din cealaltă ureche vârful lăncii lui Ahile.

— La șase luni a început să umble – nicio clipă nu a mers de-a bușilea, nicio clipă nu s-a târât în funduleț, s-a ridicat direct în picioare. Îl ajutam să meargă, îl țineam de mânuțe, îndoită de spate – ore în șir, ore în șir – și în clipa când se așeza, iar voia să se ridice. Mi-a rupt spatele.

Sau mama lui Ifition, amintindu-și cum l-a dus tatăl lui prima dată la pescuit, cum se încrunta, concentrat, și încerca să prindă râma în cârlig…

— Ah, și în clipa când se ridica, râma iar cădea. Eu nu îndrăzneam să râd. Bietul băiat. Dar, ce-i al lui e al lui, o lua de fiecare dată de la capăt. Așa era el – nu se dădea bătut.

Unele dintre femeile mai tinere au avut apoi copii de la stăpânii lor greci și sunt sigură că i-au iubit și pe aceștii copii – așa cum își iubesc femeile copiii – dar, când stăteam de vorbă cu ele, își aminteau de copiii lor troieni, de băieții lor care muriseră luptând pentru a salva Troia.

∴

Mai departe…

Rigmos. Vârful lăncii lui Ahile l-a nimerit în piept și din plămânul găurit a ieșit gâlgâind sângele.

Mai departe…

Areithos. Ahile l-a ucis cu o lovitură de lance în spate, pe când se căznea să-și întoarcă carul de luptă. A căzut, iar caii scoși din minți au pornit în galop, hurducăind carul gol pe pământul răscolit.

Mai departe…

Dar chiar nu contează cine a fost următorul – el îi uită pe cei pe care i-a ucis. Nici nu scoate bine lancea dintr-un bărbat, că-l și caută din priviri pe următorul, apoi pe următorul. Și atunci, din toată pâcla asta roșie a măcelului, de ce iese în evidență moartea unui bărbat anume? El spune „bărbat”, dar „băiat” ar fi mai potrivit: un puf pe bărbie în loc de barbă – prezența lui pe

câmpul de luptă, o dovadă a disperării troienilor sau a propriei lui dorințe de a lupta și a se dovedi bărbat. Oricum o fi, iată-l, iese în patru labe din râu…

Licaon, fiul lui Priam. Cel pe care nu-l va putea uita.

Pentru bărbații aceștia nu vor exista ceremonii funerare, nu va exista focul purificator. El nu va înceta să lupte pentru a le da troienilor timp să-și îngroape morții, atâta vreme cât Patrocle zace neîngropat în tabăra lui. Nici nu ia prizonieri, nu mai ia, acum nu. Ucide pe oricine-i iese-n cale. Trupurile lor se prăvălesc sub roțile carului său de luptă; sânge, excremente și creieri îl împroașcă, până-i îmbracă armura într-un strat de murdărie. Nu-și ia răgazul să privească în jos sau înapoi, are privirea ațintită înainte, își mână caii înainte, tot înainte, cu fiecare moarte mai aproape de porțile Troiei, mai aproape de momentul când se va lupta cu Hector și-l va ucide.

Sânge, excremente și creieri – și el, fiul lui Peleu, pe jumătate bestie, pe jumătate zeu, îndreptându-se către glorie.

CAPITOLUL 35

Cinci zile a durat și în tot acest timp abia dacă a dormit. Nici nu-ți venea să-l privești, cu ochii atât de înroșiți de plâns și fața palidă și suptă sub dârele de murdărie.

Fiecare zi începea înainte de ivirea zorilor cu o vizită la catafalcul lui Patrocle. Eu desfăceam fâșia de pânză pe care o legasem strâns în jurul capului ca să-l ferim de muște și apoi mă trăgeam deoparte, îngrețoșată de mirosul de carne râncezită. *Incinerează-l, pentru numele cerului,* îmi venea să-i spun și nu eram singura. Dar Ahile nu părea să observe vreo schimbare la Patrocle. Înainte de a pleca, se apleca întotdeauna și-l săruta pe gură, deși buzele se înnegriseră și începuseră să se strângă. Chiar și cu fâșiile de pânză înfășurate în jurul capului, era dificil să-i ținem gura închisă. După plecarea lui Ahile se adunau spălătoresele în jurul catafalcului, bombănind, dar eu nu zăboveam să ascult ce aveau de spus.

După cină, se ducea iarăși să-l vadă pe Patrocle, dar noaptea nimeni nu avea voie să-l însoțească în odaie. O dată mi s-a părut că-l aud spunând „încă nu”, referindu-se probabil la faptul că Hector era încă în viață. Alcimus se ascundea în spatele ușii întredeschise și strecura uneori câte o privire înăuntru, pentru a-l vedea pe Ahile stând lângă postament, odihnindu-și capul plecat pe pieptul lui Patrocle. Într-o noapte târziu a scos un geamăt sonor, iar

Alcimus a pus mâna pe uşă.

L-am apucat de braţ.

— *Nu.*

— N-ar trebui lăsat singur.

— Dar *este* singur.

După un timp, a dat din cap şi s-a îndepărtat.

∴

Troienii luptau acum chiar sub zidurile Troiei. De îndată ce mirmidonii porneau către câmpul de luptă, eu urcam la pupa corabiei lui Ahile şi priveam. Eram acolo în dimineaţa celei de-a cincea zile, când în sfârşit a cedat linia de apărare a troienilor. Chiar şi atunci m-am aşteptat să se regrupeze, dar uriaşele porţi s-au deschis şi războinicii troieni au fugit înăuntru. Priam stătea aplecat deasupra parapetului şi-i făcea semn lui Hector să se refugieze în spatele zidurilor. Hecuba şi-a dezvelit sânul scofâlcit de femeie bătrână, implorându-şi fiul să se salveze, dar Hector nu voia. În schimb, a întors spatele casei sale şi siguranţei şi a ieşit să-l înfrunte singur pe Ahile.

N-am suportat să privesc. M-am întors în baracă şi le-am spus femeilor ce văzusem. Noi toate ştiam că asistam la ultimele zile ale Troiei şi că, odată cu nimicirea oraşului, se ducea şi ultima noastră speranţă de a fi eliberate. Şi totuşi, rutina infinită a ţesutului a continuat, suveicile zburau dintr-o parte într-alta, pânza creştea deget cu deget, poate fiindcă femeile se temeau că, dacă s-ar fi oprit, dacă ar fi tăiat firul, lumea s-ar fi năruit şi, odată cu ea, s-ar fi năruit şi ele.

Dar apoi, pe fondul zornăitului necruţător al suveicilor, am auzit un alt sunet. A trebuit să ne încordăm auzul pentru a-l distinge dincolo de ţăcănitul războaielor de ţesut, iar unele dintre noi au reuşit fără îndoială să se convingă că ce auzeau erau ţipetele pescăruşilor – strigătele acelea isterice, ascuţite, pe care le scot uneori – dar nu, erau voci de femei, iar zgomotul nu mai contenea. Unul câte unul, războaiele de ţesut au amuţit, iar în tăcerea care s-a aşternut deasupra noastră, am auzit mai limpede bocetul; şi atunci am ştiut că Hector, ultimul şi cel mai mare apărător al Troiei, era mort.

PARTEA A TREIA

CAPITOLUL 36

La început, nu mi-am dat seama ce era. Când Ahile a intrat în sfârşit cu carul de luptă în curtea grajdurilor, am văzut ceva legat în spate, săltând pe pământul răscolit, dar mi-au trebuit probabil cinci minute să înţeleg că boţul acela ferfeniţit şi însângerat era Hector. Mirmidonii erau nespus de agitaţi. Ahile nu numai că-l ucisese pe Hector, ci îi şi târâse de trei ori cadavrul în jurul zidurilor Troiei, în vreme ce Priam, tatăl lui Hector, stătuse pe metereze şi privise cum fiul lui puternic şi arătos era transformat într-o grămadă de maţe crăpate.

Acesta a fost momentul când grecii au câştigat războiul. Şi toată lumea ştia acest lucru. Mă aşteptam la cântece şi dansuri, în schimb, Ahile a pus să fie adus pe câmpul de instrucţie catafalcul lui Patrocle şi a poruncit ca mirmidonii să-şi mâne carele de luptă în jurul lui. Goneau tot mai repede, caii forăiau, bicele pocneau, nori de praf se ridicau de sub roţile care se rostogoleau… Abia când caii şi bărbaţii erau asudaţi şi istoviţi, a coborât Ahile din carul lui de luptă, s-a îndreptat către catafalc şi şi-a aşezat mâinile, roşii de la sângele lui Hector, de o parte şi de cealaltă a pieptului lui Patrocle.

— Hector e mort, i-a spus. Am făcut tot ce ţi-am promis. Acum poţi să dormi.

A fost un moment solemn după tumultul bătăliei. Mirmidonii au amuţit şi pe mulţi dintre ei i-a podidit plânsul.

Dar, dacă Ahile era mulţumit că marcase momentul celui mai mare triumf al său cu un nou val de durere, Agamemnon nu era. N-a fost de-ajuns să anunţe un mare banchet în onoarea lui Ahile, ci a venit în persoană, însoţit de mulţi dintre regi, să-l conducă pe Ahile la baracamentul său. Au băut mult, au râs şi s-au bătut pe spate, în timp ce măsurau curtea în lung şi-n lat. Ahile se forţa să râdă cu ei, dar părea buimac, de parcă n-ar fi ştiut cine erau aceşti oameni sau de ce se aştepta de la el să stea de vorbă cu ei.

Era gol pe dinăuntru, aşa mi s-a părut. Tot măcelul acela, toată răzbunarea aceea… Poate reuşise să se convingă că, dacă făcea toate acestea – îl ucidea pe Hector, învingea armata troiană, frângea inima lui Priam –, Patrocle îşi va

ține și el promisiunea și va înceta să fie mort. Noi toți încercăm să încheiem cele mai nebunești acorduri cu zeii, deseori fără să ne dăm seama. Așa și el – făcuse toate acestea, își împlinise toate promisiunile –, însă cadavrul lui Patrocle continua să fie un cadavru. O absență.

Dar trebuia să meargă la banchet. Orice „invitație” din partea lui Agamemnon avea forța unui ordin. Și, în afară de asta, acum erau oficial prieteni.

După ce Ahile a plecat împreună cu ceilalți regi, mirmidonii au început să sărbătorească în felul lor. Ifis și cu mine eram ocupate să le ducem urcioare cu vin, până când Automedon ne-a poruncit brusc să ne adăpostim în barăcile femeilor și să baricadăm ușile. Știa că avea să urmeze o noapte de dezmăț.

Eu n-am putut dormi. În parte, m-au împiedicat gălăgia, uralele, cântecele… dar și gândul la Hector, care zăcea singur și mutilat pe solul noroios.

După o vreme, m-am ridicat, am luat un cearșaf alb de in, mi-am acoperit fața cu mantaua și m-am strecurat la grajduri. Deși nu făcusem zgomot, caii mi-au simțit imediat prezența. Unul a lovit cu copita în ușa grajdului, alții au început să se foiască și răsucească; ici-colo, de-a lungul șirurilor de capete zvâcnind, am zărit sclipind albul câte unui ochi. Cadavrul era întins în mijlocul curții – atât de zdrobit, încât aproape că nu mai avea formă umană. M-am silit să mă apropii. Abia dacă vedeam ceva în lumina slabă, dar, după o scurtă privire, am fost bucuroasă să-mi pot feri ochii. Am întins cu delicatețe cearșaful de in peste sărmanul lui chip desfigurat și m-am îndepărtat în vârfurile picioarelor, lăsându-l singur sub stelele indiferente.

CAPITOLUL 37

Și mai mult vin; cu tropăieli și urale, cupele sunt iarăși ridicate.

De ce s-a născut atât de arătos?
De ce s-a născut, până la urmă?
Nu-i e nimănui de niciun folos!
De niciun folos, pământul îl scurmă!

Bărbații de la mesele din jur lovesc în tăblii cu cupele și pumnii, dar cei din preajma lui bat ritmul în *el*, îl plesnesc peste brațe, umeri, cap, coapse –

orice bucăţică din el la care pot ajunge. Nu se mai satură de el, nu se pot abţine să-l atingă, or pe el îl doare tot corpul după luptă. Nu există parte din corp care să nu-l doară.

Iar banchetul pare să dureze la nesfârşit. Vrea să plece acasă – sau ce-o mai fi casa lui acum, când Patrocle nu mai e acolo. Are nevoie măcar de întuneric şi de linişte. Dar încă se mai aduc la mese urcioare enorme cu un vin tare şi tot la câteva minute mai sare câte unul în picioare şi propune un toast. Ahile bea şi tot bea, fiindcă e obligat, fiindcă nu are încotro. Feţe care râd, asudate, se dizolvă în negură… O glumă umblă pe la mese, bărbaţii îşi dau coate, şuşotesc… Oare-l pot convinge să se îmbăieze? Asta pare a fi poanta. *Uită-te la el! Uite în ce hal e, uită-te la* părul *lui…!* Îşi smulge un rânjet, să le arate că nu-i pasă, că nu le-o ia în nume de rău. Dar deodată se ridică în picioare.

— Mă duc să mă piş, răspunde când cineva îl întreabă unde se duce, dar tot drumul până la uşă e înconjurat de bărbaţi care vor să-l bată pe spate şi să-l felicite.

Roiesc în jurul lui ca bărzăunii, îi trag în glumă pumni în braţe şi în piept. Toate acestea dor, şi undeva în adâncul lui, unde ar trebui să fie bucurie şi râsete, e un hău întunecat.

Afară, se sprijină de peretele unui grajd şi se uită cum se scurge urina pe lespezile de sub tălpi. Sala luminată e puţin în dreapta lui, dar ştie că nu vrea să se-ntoarcă acolo. Se crapă de ziuă, pentru numele cerului, cât să mai stea? Oricum sunt toţi atât de beţi, încât probabil nici nu-i vor simţi lipsa. Porneşte aşadar de-a lungul plajei, către propriul baracament. Valurile spumegă şi se încreţesc la picioarele lui, freamătul mării repetă respiraţia lui agitată. Mai departe de mare, ard focuri de tabără pe toată curbura golfului. Ştie că ar fi bine-venit la oricare dintre acele focuri, şi totuşi niciodată nu s-a simţit atât de exclus, atât de singur ca acum.

Agamemnon, chiar în acest moment, se preface că-i împărtăşeşte durerea provocată de pierderea lui Patrocle… Ticălosul a fost în culmea fericirii când a murit Patrocle, fiindcă a ştiut că astfel Ahile va porni iarăşi la război… Nimic altceva nu l-ar fi convins. Nu, dacă e să fie cu careva în noaptea asta, atunci cu mirmidonii lui, care măcar împart cu el aceeaşi pierdere, dar, când ajunge mai aproape de corăbiile sale, îşi dă seama că nu vrea să fie nici cu ei. Nu, mai bine rămâne aici, singur… Ar putea să şi doarmă pe plajă. De ce nu? N-ar fi prima dată.

Să înoate întâi? Toţi par să fie de acord că nu i-ar strica o baie. Poate au

dreptate? Își duce degetele la nas și simte putoarea de solzi de pește a sângelui uscat, apoi ridică brațele și-și adulmecă subsuorile. Vai, da, au dreptate. Fără să se mai obosească să se dezbrace, intră în mare. Valurile i se lovesc de coapse, de vintre, de burtă, de piept, fiecare undă îl înalță și-l lasă să cadă, până când, în sfârșit, un val mai înalt decât toate celelalte îi trece peste cap. Se lasă tras în jos; jos, jos, într-o lume verde, mută, lumea *lui* – sau ar putea fi a lui, dacă n-ar fi durerea asta arzătoare din plămâni. Iese la suprafață trăgând aer în piept cu un șuierat, se întoarce pe spate și plutește, se lasă purtat de val.

Cerul e presărat cu stele, care se sting cu repeziciune pe măsură ce soarele începe să-și adune puterile la marginea lumii. Plânge, apă sărată picură în apă sărată, și urinează iarăși – câteva clipe simte șuvoiul cald pe coapsă – toate se scurg din el, mâhnirea, durerea, pierderea, până când, în sfârșit, își găsește un soi de pace găunoasă.

Înapoi pe uscat, scrâșnetul picioarelor care urcă pe pietriș înghite orice alt sunet. Parcă se clatină. Beat? E beat? Habar nu are, nu mai știe cât a băut – în orice caz, nu a mâncat nimic – dar ceva nu e-n regulă, se simte… ciudat, de parcă ceva ar trage de el din toate părțile. Nu contează, trece. Hector e mort, ăsta-i cel mai important lucru. S-a *terminat.* Repetă cuvântul de fiecare dată când piciorul lui drept atinge pietrele. *Terminat, terminat, terminat.* Hector e mort, Troia nu poate supraviețui fără Hector – iar lovitura decisivă din acest război îi aparține *lui.*

Caută în ungherele minții sale un ecou slab al laudelor cu care l-au copleșit ceilalți regi, dar nu găsește nimic. Nu e îndeajuns că l-a ucis pe Hector. A știut asta din prima clipă. Ce ar fi vrut, de fapt, să-i facă e să-l mănânce – n-ar mărturisi asta prea multor oameni, dar e adevărat. Ar fi vrut să-i sfâșie gâtul cu dinții. De aceea i-a târât cadavrul de trei ori în jurul zidurilor Troiei, știind că Priam îl privește, și tot e doar un slab înlocuitor pentru gustul cărnii lui Hector pe limba lui.

Să *doarmă.* Se așază, simte nisipul întâi mătăsos sub vârfurile degetelor și apoi – scurmând mai adânc – dur, umed și rece. Are ochii iritați, pleoapele îi zgârie irisul de fiecare dată când clipește. Deși e departe de tabără, încă mai aude lălăielile celor beți, ale propriilor lui oameni, lipsiți de griji în jurul focurilor de tabără, îmbuibându-se cu mâncare și băutură. Li s-ar putea alătura – să bea până nu se mai poate ține pe picioare, printre oamenii pe care-i iubește și în care are încredere. Sau, dacă nu, îl așteaptă un pat moale, focuri aprinse, pâine și măsline pe masă, un urcior plin cu vin… Dar nu și

Patrocle. Nu, mai bine rămâne aici, cu usturimea apei sărate pe buzele crăpate, cu pieptul care se înalță și coboară în ritmul mării.

Se întinde pe spate, își sapă cu omoplații gropi în nisip. Țepi negri de păruşcă crestează cerul ca strunele unei lire stricate și imediat se gândește la lira *lui,* la care nu mai poate cânta – la care n-a mai cântat de când a murit Patrocle. Nu te mai gândi, *nu te mai gândi.* Clipește de câteva ori, ca un bebeluș uriaș care se căznește să nu aţipească, și se lasă toropit de un somn la fel de zgârcit și străveziu ca lumina.

Câteva minute mai târziu, însetat, cu gura căscată și limba uscată, încercând în zadar să vorbească, e iarăși treaz. Sau nu e? Vede pantele pietroase și smocurile de păruşcă legănându-se deasupra capului său, dar continuă să viseze. Patrocle se apleacă deasupra lui – și nu e o stafie lipsită de vlagă, ci bărbatul însuși, la fel de puternic și viguros cum fusese în viaţă. Dar arţăgos, aproape ostil, cum nu fusese niciodată în viaţă.

Mă neglijezi, Ahile.

Nu, încearcă să spună, dar nu poate. Nu poate vorbi. Nici nu se poate mișca. Încearcă să se întindă după Patrocle, dar mâinile nu-l ascultă.

Nu m-ai neglijat niciodată când eram în viaţă, acum, în schimb, da.

Vrea să spună: *L-am învins pe Hector pentru tine!*

Nici nu m-ai îngropat! Știi cum e să-ți depună muștele ouă în piele?

Cine vorbește? Oare… chestia asta care a îngenuncheat lângă el, imaginea aceasta care seamănă dureros de mult cu Patrocle sau sunt propriile-i gânduri? Dar Patrocle pare atât de *real* –, poartă până și una dintre robele pe care le purta. Înalt, puternic… Pe faţă îi joacă lumina soarelui care răsare.

Incinerează-mă, Ahile. Morţii nu mă lasă să intru, nu mă lasă să traversez fluviul, îmi spun că locul meu nu e acolo, dar nici aici nu e. Pune-mi trupul pe foc, îngroapă-mi oasele în urna de aur de la mama ta. Încap doi în ea. Hai să fim alături în moarte cum am fost și-n viaţă.

„Alături în moarte”, pe dracu’, el îl vrea pe Patrocle acum în braţele lui. Încearcă iarăși să se întindă după el, dar mâinile tot nu vor să-l asculte.

Mai știi cum stăteam împreună după cină și făceam planuri? Când mă gândesc acum la asta, îmi vine să plâng…

Atunci hai să plângem împreună, îi vine să spună. *Hai să urlăm ca lupii după tot ce am pierdut.*

Și deodată, legăturile care l-au ținut până acum buimac și paralizat se desfac. Cu un țipăt, se întinde după bărbatul viu pe care-l vede în faţa lui, dar

spiritul lui Patrocle îi scapă dintre degete și dispare în pământ cu un țipăt scurt, ascuțit.

Nu a mai rămas nimic. Absolut nimic. Dar a *fost* aici. Până la sfârșitul vieții lui va fi convins că Patrocle a venit să-i vorbească. Se pune în genunchi și sapă iute o gaură în nisipul argintiu, scurmând până la stratul întunecat și umed de dedesubt. Apoi, lucrând febril cu ambele mâini, clădește un tumul în miniatură, pentru a marca locul unde s-a aflat Patrocle. Știe că, odată trupul ars, spiritul nu se mai poate întoarce.

Dar Hector e mort. Se agață de asta – e o realizare reală, consistentă. Și totuși, în acest spațiu ciudat, de hotar, prins între mare și uscat, între viață și moarte, începe să se îndoiască. Dacă Patrocle e viu – și doar l-a văzut, doar l-a auzit vorbind –, Hector e cu adevărat mort?

Asta trebuie să facă acum: să-l vadă pe Hector, să se pișe pe ce-a mai rămas din el și apoi să-i organizeze lui Patrocle niște jocuri funerare demne de un rege.

Încet, pornește înapoi către tabără. Întunericul se subțiază cu repeziciune, dar banchetul continuă, bărbați cu ochi sticloși umblă împleticit, prea beți pentru a-și mai recunoaște propriile mame. Înfășurat în mantaua umedă, se strecoară tăcut printre barăci, înspre curtea grajdurilor. Odată ajuns acolo, se oprește. Cadavrul lui Hector zace în murdăria în care l-a lăsat, numai că acum e acoperit. Cineva a întins un cearșaf peste el. Nu crede că vreunul dintre oamenii lui ar face așa ceva, dar atunci cine? O sclavă n-ar îndrăzni.

Pe măsură ce se apropie, se revarsă peste el un șuvoi de impresii. Ce a lăsat el aici era o grămadă de oase rupte, or, corpul de sub cearșaful alb are lungimea și forma unui om. Ochii lui văd transformarea, dar mintea lui nu o acceptă. Cineva i-a jucat o festă; ăsta nu e cadavrul lui Hector. Nu poate fi. Încet, foarte încet – îi e rușine de cât curaj are nevoie – se apleacă și ferește cearșaful.

Fața lui Hector, fără niciun cusur, de parcă ar fi în viață, îl privește. Ochii sunt deschiși, dar, lăsând deoparte acest detaliu, ar putea la fel de bine să doarmă acasă, într-un pat regal, cu soția lui, Andromaca, alături. Ahile nu-și poate desprinde privirea de ochii lui. Îl mănâncă degetele să-i închidă pleoapele, să nu mai fie obligat să privească în golul acela absolut, dar să-i închidă pleoapele ar fi un semn de respect – nici vorbă de așa ceva, mai bine-i scoate ochii din orbite. Până la urmă, nu face niciuna, nici alta, ci se îndreaptă pur și simplu de spate și-și plimbă privirea prin curte, de parcă s-ar aștepta să-l vadă pe vinovat pitit pe undeva.

Nimeni. Grajdurile sunt pustii, toţi sărbătoresc în jurul focurilor. Dar, oricum, e el prost, fiindcă nicio fiinţă umană n-ar fi putut face aşa ceva. E mâna zeilor. Păi, atunci – FUTU-LE SĂ LE FUT DE ZEI. Îşi dă capul pe spate şi-şi urlă sfidarea. De jur-împrejurul curţii, cai care-şi scutură capetele, copite care tropotesc, umbre care se fugăresc pe pereţi… Ahile urlă şi urlă, strigătul lui de luptă răsună în curte. Nimeni n-o să-l înfrângă pe el, nici măcar zeii. De îndată ce urcă soarele pe cer, va lega şi mai strâns cadavrul lui Hector de carul său de luptă şi va înconjura în galop tabăra, iar de data aceasta nu se va opri până nu-i rupe toate oasele, până nu-i zdrobeşte faţa… Nimeni n-o să-l împiedice să se răzbune, nici măcar zeii.

CAPITOLUL 38

Femeile nu asistă la incinerări, aşa că nu am fost de faţă când l-au ars pe Patrocle, dar mi-a povestit ulterior Alcimus. Alcimus începuse să vorbească fără oprire, împiedicându-se în cuvinte, de parcă n-ar li îndrăznit să facă o pauză pentru a gândi. Îl iubea pe Ahile, dar îi era şi teamă de el şi – tot mai mult, cred – se temea *pentru* el.

Ahile s-a ţinut de cuvânt, a făcut tot ce-i promisese lui Patrocle. A tăiat gâtul a doisprezece tineri troieni, trăgându-i de păr pentru a le da capetele pe spate, spintecându-le beregata cu cuţitul la fel de rapid şi eficient de parcă ar fi fost nişte capre. A omorât şi caii lui Patrocle şi i-a pus pe foc, împreună cu câinii lui preferaţi, cei doi care stătuseră cu ei în baracă. Atâta sânge, a spus Alcimus, încât se întrebase dacă vor reuşi să aprindă rugul, dar până la urmă l-au aprins.

Noi am stat în pragurile barăcilor pentru femei şi am urmărit flăcările şi scânteile care ţâşneau în sus pe cerul nopţii. Am cuprins-o în braţe pe Ifis, care stătea lângă mine, şi am condus-o înăuntru.

— Ce-o să se întâmple acum cu mine? mă tot întreba.

Iar eu nu ştiam ce să-i răspund. Ifis îmi arătase bunătatea ei încă din prima zi când sosisem în tabără. Măcar acum aveam ocazia să mă revanşez cât de cât.

În timpul jocurilor funerare, femeile au fost ocupate în culise, pregătind vinul şi mâncarea, dar la cină nu i-am servit noi cu băutură. La greci, la asemenea ocazii, se obişnuieşte ca tinerii bărbaţi să-i servească pe cei mai în vârstă. Noi nici n-am asistat în mod oficial la jocuri, dar ne mai furişam

uneori din barăci pentru a urmări unele dintre probe. Ahile era pretutindeni, evaluând cursele, acordând premii, atât de plin de tact, atât de priceput să rezolve disputele minore înainte ca acestea să se transforme în certuri serioase, încât abia dacă-l recunoşteam. Parcă se transforma în Patrocle. Numai privirea lui era tot privirea lui Ahile, arzătoare şi dificil de înfruntat.

Eu am stat mai tot timpul în barăcile pentru femei din baracamentul lui Ahile. Uneori le invitam pe celelalte „trofee” să împărţim o masă şi un urcior cu vin. Îmi amintesc că la una dintre aceste ocazii am privit în capătul opus al odăii şi am văzut-o pe Tecmesa adâncită în conversaţie cu Ifis. Greu de imaginat un contrast mai mare: Ifis, atât de palidă şi delicată; Tecmesa, roşie la faţă, transpirând din abundenţă, în vreme ce ataca o porţie de miel cu ierburi. Nu existau două femei mai diferite şi totuşi, într-un punct decisiv, erau la fel: amândouă sfârşiseră prin a se îndrăgosti de cei care le luaseră în captivitate. Lucru care mă punea pe gânduri. Ca să fiu sinceră, pe Tecmesa o disprețuiam, dar pe Ifis nu mi-ar fi dat prin cap s-o disprețuiesc. Mă întrebam dacă dezgustul meu faţă de Tecmesa nu era doar o prejudecată oarbă faţă de o femeie care mă tratase de atâtea ori cu superioritate. Nu credeam asta, dar nici nu puteam fi sigură. Ştiam doar că pe Ifis o simpatizam, ba chiar o iubeam, şi poate mi-era mai uşor să înţeleg de ce-l iubise pe Patrocle, fiindcă şi eu ajunsesem să-l iubesc.

Am spus că Ahile acorda premii – ah, şi ce mai premii! Nimic nu era prea valoros pentru el ca să nu poată fi dăruit în memoria lui Patrocle: armuri, tripoduri, cai, câini, femei… Ifis. Pe ea o declarase premiul întâi la cursa carelor de luptă. Nu ne aşteptaserăm la asta. Când a venit Automedon s-o ia, eram împreună într-una dintre barăcile femeilor şi cârpeam veşminte. A încercat să se agaţe de mine, dar Automedon i-a desfăcut necruţător degetele şi a târât-o afară în curte. Toate femeile au ieşit după ea şi au stat să vadă cum tremura în bătaia unei brize reci şi aştepta să afle cine va fi noul ei stăpân.

A fost un final palpitant. Toţi bărbaţii strigau şi aclamau când Diomede a trecut linia de sosire şi, râzând triumfător, şi-a strunit caii. Cu faţa mânjită de praful de pe pistă, a sărit din car şi a traversat curtea pentru a-l saluta pe Ahile, care i-a indicat cu degetul premiul: Ifis. Diomede i-a întors capul ba pe-o parte, ba pe cealaltă, aşa cum făcuse Ahile cu mine, după care a dat din cap satisfăcut şi s-a întors să-l îmbrăţişeze pe Ahile. Au stat aşa multă vreme, unul cu mâinile pe umerii celuilalt, râzând şi vorbind, în vreme ce undeva în spate unul dintre aghiotanţii lui Diomede a apucat-o pe Ifis de braţ şi a dus-o de acolo.

Când mulțimea s-a dat la o parte din calea lor, Ifis s-a întors și m-a privit în ochi: o ultimă privire chinuită, după care a dispărut.

∴

Jocurile funerare se încheiaseră cu cursa carelor de luptă, comandanții și regii au plecat, iar Ahile a rămas iarăși singur, ocupând locul de frunte la cină. Odinioară îi urmărisem fiecare gest, înregistrasem fiecare schimbare a expresiei lui, iar acum mi-era frică să-l privesc. Bărbatul acesta spusese de două ori, o dată în fața mea și o dată în fața întregii armate, că ar fi vrut să mă vadă moartă. Nu mă gândeam că m-ar putea ucide, dar mă gândeam că m-ar putea vinde unui negustor de sclavi. Nu mai aveam de mult importanța pe care o avusesem ca trofeu de onoare. Așa că-mi țineam capul plecat, umblam pe la mese și umpleam cupele cu vin, până când, în sfârșit, puteam să plec la culcare.

Bărbații erau supuși; mâhnirea lui Ahile acoperea ca un lințoliu întreaga adunare. Nu-mi părea rău pentru el. Și, deși eram îndurerată de pierderea lui Patrocle, până și-n durerea aceasta se amesteca amărăciunea. Da, fusese un om bun, da, se purtase frumos cu mine, dar fusese incinerat cu toate onorurile cuvenite unui fiu de rege. Frații mei fuseseră lăsați să putrezească.

Deși, cum spuneam, mă feream să-l privesc pe Ahile, eram tot timpul conștientă de prezența lui la masa pe care odinioară o împărțise cu Patrocle, în sala ticsită, înconjurat de bărbații care-l adorau, singur cuc.

Cum eram și eu. Cu Patrocle mort și Ifis dispărută, eram mai singură decât fusesem vreodată. Până-n clipa când o luaseră pe Ifis, aș fi spus că sunt călită împotriva pierderii, dar era limpede că nu eram, fiindcă lipsa ei mă umplea de deznădejde. Eram prietenoasă cu majoritatea femeilor din baracamentul lui Ahile, dar nu eram – și nici nu voiam să fiu – apropiată de vreuna dintre ele. Ședeam nepăsătoare în fața războiului de țesut, serveam vinul la cină, mă preumblam de-a lungul plajei; nu așteptam nimic. După fiecare masă, mă întorceam în baraca femeilor, mă întindeam pe patul pe care-l împărțisem odinioară cu Ifis și-mi trăgeam așternutul peste cap.

∴

Apoi – cred că după patru sau cinci nopți de la încheierea jocurilor funerare – perioada aceasta de sumbră acalmie s-a sfârșit. La cină, după ce am terminat de servit prima rundă de vin, Automedon mi-a făcut semn să mă duc la el și mi-a spus:

— Ahile te vrea la noapte.

Mi s-au tăiat picioarele. Nu știam dacă să continui să servesc sau să pun

urciorul jos şi să mă duc de îndată. Automedon nu mi-a dat nicio indicaţie; deja se întorsese şi plecase. Neştiind ce să fac, am continuat să umplu cupele cu vin până s-a încheiat cina, după care m-am strecurat afară din sală. M-am pieptănat, mi-am muşcat buzele, mi-am ciupit obrajii şi m-am aşezat în debaraua în care mă aduseseră în prima mea seară în tabără. Mi-am amintit cum mângâiasem cuvertura de lână de pe pat, cum îi urmărisem lucrătura cu vârfurile degetelor, de parcă, dispărând în ochiurile şi buclele ei, n-ar mai fi trebuit să gândesc sau să simt vreodată ceva. Apoi venise Patrocle şi-mi oferise o cupă cu vin. Iar a doua seară, şi în majoritatea serilor care urmaseră, fusese Ifis aici.

Acum nu aveam nicio alinare. Am stat tremurând pe pat, până am auzit voci pe culoar: Automedon şi Alcimus se duceau să bea cu Ahile o ultimă cupă cu vin. M-am zgâit printr-o crăpătură din uşă şi am văzut scaunul gol al lui Patrocle. Niciun câine, fapt care m-a surprins, fiindcă eram atât de obişnuită să-i văd întinşi lângă foc, dar apoi mi-am amintit că Ahile îi sacrificase pe rugul funerar al lui Patrocle. Îmi şi imaginam scena: îi chemase la el, lovindu-se peste coapsă şi spunând: *Hai, băiete! Hai aici!* Iar ei se târâseră pe burtă la el, dând din coadă, lingându-se neliniştiţi pe bot, ştiind că se va întâmpla ceva urât, dar constrânşi oricum să se ducă. Poate că Ifis, până la urmă, avusese noroc să fie acordată ca premiu întâi la cursa carelor de luptă. Câinilor le tăiase gâtul.

Conversaţia din odaia vecină s-a încheiat; Automedon şi Alcimus se pregăteau să plece. După ce au ieşit, a urmat o lungă tăcere sau cel puţin aşa mi s-a părut mie. Paşi grei au venit apoi spre uşă. Ahile a deschis uşa încet, iar dâra de lumină s-a lăţit tot mai mult pe podea. S-a uitat la mine şi a dat din cap către odaia vecină.

L-am urmat înăuntru şi m-am aşezat cât mai departe cu putinţă de el. Scaunul gol al lui Patrocle domina încăperea. În comparaţie cu absenţa aceea copleşitoare, până şi Ahile părea lipsit de substanţă. Pe masa de lângă scaunul lui zăcea lira în coconul ei de pânză îmbibată cu ulei, dar nu a pus mâna pe ea, Nu-l mai auzisem cântând de când mă întorsesem în baracamentul lui.

Mă simţeam parcă sufocată de tăcere. Când n-am mai suportat, am spus:

— De ce nu cânţi?

— Nu pot. Nu merge.

În pat, pe întuneric, eu am fost lira lui. M-a pipăit în toate felurile, mi-a supt sânii cu atâta înverşunare, de parc-ar fi încercat să-şi amintească ce-l excitase odinioară. Asta a durat câteva minute, după care s-a căţărat pe mine

și a încercat să-și vâre penisul moale în mine. Mi-am dus mâna jos, am strâns și am mângâiat, din dorința de a-l ajuta și fără să reușesc să-l ajut, înrăutățind și mai mult situația. Mă temeam de ce putea însemna eșecul – nu pentru *el,* ci pentru *mine.* Când a devenit clar că nu se va-ntâmpla nimic, a gemut și s-a rostogolit pe spate. Eu m-am tras în jos pe pat și i-am luat penisul în gură, morfolindu-l de parcă tocmai dădusem peste o pară deosebit de zemoasă; dar, oricât m-am străduit, a rămas la fel de moale ca al unui bebeluș.

După un timp, am renunțat și m-am întins pe spate lângă el. Știam că orice aș fi spus putea fi primejdios, așa că n-am spus nimic. Era atât de tăcut, de parcă ar fi dormit, dar îmi dădeam seama după respirația lui că nu era așa.

— Vrei să plec? l-am întrebat.

Drept răspuns, s-a răsucit și mi-a întors spatele. M-am dat jos din pat și am bâjbâit după veșmintele mele. Focul era aproape stins, lămpile abia dacă mai pâlpâiau. Mi-am găsit tunica și mi-am tras-o grăbită peste cap – cu spatele în față, după cum am observat mai târziu – și am orbecăit până la ușă. Nu-mi mai aminteam unde-mi lăsasem sandalele și eram prea speriată să mai rămân să le caut. Am zăbovit o clipă pe verandă și am inspirat de câteva ori adânc. Dacă mă-ntorceam acum, atât de devreme, în baraca femeilor, toate ar fi știut că pierdusem favoarea lui Ahile – *dacă* nu știau deja. Nimeni nu s-ar fi purtat urât cu mine, dar toate ar fi observat. Mi-au venit în minte cel puțin două fete care ar fi încercat să-mi ia locul.

Nu-mi păsa dacă vreo altă fată devenea favorita lui. Dar mă gândeam că târgul de sclave tocmai devenise o certitudine mai mare – și de asta chiar îmi păsa foarte mult. Mi-am spus că situația nu era chiar atât de rea. Nu mă lovise, nu mă pălmuise de frustrare – de fapt, nu făcuse nimic din ce-ar fi putut face. Așa că mi-am înfășurat drept alinare brațele în jurul trupului și m-am legănat ușor. Apoi, după ce m-am calmat puțin, am pornit pe nisipul tare către barăcile femeilor, desculță, în întuneric.

CAPITOLUL 39

Nu poate să doarmă. Nu poate să mănânce, nu poate să doarmă, nu poate să cânte la liră – și acum, după toate aparențele, nu poate să se culce cu o femeie… *Fără niciun folos.* Se întoarce întâi pe-o parte, apoi pe cealaltă, se învelește până la bărbie, se dezvelește iarăși, își întinde brațele și picioarele

de-a latul patului, se strânge ghem – și în tot acest timp se gândește la Patrocle. Ba nu, nu se gândește la el, *tânjește* după el. Forma capului său, mica scobitură chiar dedesubtul osului nazal, rânjetul strâmb, umerii lați, talia îngustă, mirosul de biscuit copt al pielii lui. Cum erau împreună.

Nu a mai cunoscut durere ca aceasta, atât de asemănătoare durerii fizice. Nu are astâmpăr. Ar fi trebuit să-și revină până acum, nu-i așa? A făcut tot ce a promis, l-a ucis pe Hector, a tăiat gâtul celor doisprezece tineri troieni și s-a folosit de cadavrele lor pentru a aprinde rugul funerar al lui Patrocle. A scormonit în cenușa fierbinte și a adunat oasele carbonizate ale prietenului său, toate, inclusiv falangele mâinilor și oscioarele picioarelor, și le-a îngropat într-o urnă de aur – suficient de mare cât să încapă și oasele lui, când o sosi momentul – și se roagă la zei ca momentul acesta să nu mai întârzie mult.

Acum își dă seama ce a încercat să facă: să se tocmească cu mâhnirea. Toată această forfotă s-a hrănit cu speranța că, dacă el își ține promisiunile, durerea va înceta. Or, acum începe să înțeleagă că nu te poți tocmi cu mâhnirea. Chinul nu poate fi evitat – nici îndurat mai repede. L-a prins în ghearele lui și nu-i va da drumul până nu-i va înțelege lecția.

Când adoarme în sfârșit, alunecă imediat în același vis pe care-l visează în fiecare noapte. Se află într-un tunel întunecos. Bâjbâind, se împiedică în repetate rânduri de niște forme voluminoase, abia vizibile. Când calcă pe una dintre ele, îi strivește sub tălpi burta umflată. Din moment ce nu le vede, nu are cum să-și dea seama dacă fețele pe care calcă aparțin unor troieni sau unor greci, iar în locul acesta sinistru, lipsit de lumină și culoare, aproape că nici nu contează. Îi place să creadă că se află în beciurile unui palat – poate palatul lui Priam. Ceea ce ar însemna că au cucerit Troia și că, în pofida avertismentelor lugubre ale mamei sale, a mai apucat să vadă asta, să participe la asta – și că acum a coborât în beciuri să le caute pe femeile înspăimântate care s-au refugiat aici. Știe că sunt aici, uneori i se pare chiar că aude un foșnet de poale femeiești; și simte mirosul spaimei lor.

Își dorește din răsputeri să creadă asta, deși, în același timp, fiecare fir de păr care i s-a ridicat în cap îi spune că acesta este Hadesul și că formele care-l înconjoară sunt morții.

Se concentrează așadar asupra vieții din propriul corp, își îndoaie brațele, încordează mușchii, inspiră adânc, dureros de adânc. Treptat, cu fiecare deget cu care înaintează, bezna se risipește. Curând e suficientă lumină pentru ca dezolarea să devină vizibilă. Morții zac ca niște grămezi de boarfe, puhavi în

cămășile lor de luptă. Troieni sau greci? Tot nu-și dă seama. Îi privește îndeaproape, dă la o parte cute de mantale și pături – începe chiar să-i scuture de umeri și de brațe, încearcă să-i trezească, fiindcă se simte singur aici, el, ultimul om rămas în viață. Nicio reacție. Fețele înnegrite îl privesc, ochii, în orbitele lor fără pleoape, sunt ca niște pești morți. Ah, au nevoie de foc bărbații aceștia, de focul purificator, pe care el li l-ar da dacă ar putea. Troieni sau greci – nimeni n-ar trebui lăsat să putrezească așa, neîngropat și nejelit. Apoi, când îi cercetează cu degetele, unul dintre ei sare în picioare și ochii lui încremeniți se holbează la el cu o jalnică recunoaștere…

Prieten, spune.

Și imediat știe cine e. Licaon, fiul lui Priam. Cel pe care nu l-a putut uita.

Nu te cunosc, încearcă să spună, iar efortul de a-și mișca buzele îl trezește.

Se ridică în capul oaselor și privește în jur ca scos din minți, îngrozit că poate a adus cu sine lucrul acela nemort, necurat. Abia când e sigur că nu-l pândește nimic din întuneric, se trântește iarăși pe perne. Simte mirosul propriei spaime; pântecele lui e o baltă. Dintr-odată, are gândul oribil că a făcut pe el, cum făcea în iarna aceea îngrozitoare de după plecarea mamei lui, dar nu – pipăie cearșaful de sub el – nu, e-n regulă, e doar transpirație. Dă așternutul la o parte, să-și aerisească pielea.

De ce Licaon? A ucis zeci de bărbați de când a murit Patrocle, sute de când a început războiul – de ce să se ivească un bărbat anume din învălmășeala aceea de sânge și trupuri sfârtecate? E vorba de cuvântul acela: „prieten”. L-a înfuriat atunci și nu îi dă pace nici acum. Sigur, n-a fost nimic însemnat în legătură cu Licaon, arăta ca un șobolan înecat când l-a văzut Ahile întâia oară, când a ieșit în patru labe din râu, cu armura scoasă, în efortul de a rămâne la suprafață. Râul era învolburat, înșfăca lacom toate cadavrele pe care i le arunca Ahile și le lua cu el râzând batjocoritor.

Pentru Ahile, acele câteva minute au fost un scurt răgaz în toiul bătăliei, abia cât să-și tragă sufletul. Dar, lungă sau scurtă, pauza s-a încheiat acum, fiindcă iată-l, acest vierme, această larvă, acest șobolan înecat, fără coif, fără scut, fără lance, pentru că le-a aruncat pe toate din dorința nemărginită de a trăi. Iată-l cum se târâie în patru labe pe malul noroios. Ahile nu a spus nimic, s-a mulțumit să aștepte cu calmul neîndurător al unui animal prădător, ca amărâtul să-l recunoască și să se sperie.

E drept că Licaon n-a încercat să fugă, dar nici nu avea unde să fugă, cu râul în spatele lui și cu Ahile în fața lui. A fugit în schimb înainte, l-a apucat de genunchi și l-a implorat să-i cruțe viața. Ahile l-a privit și l-a ascultat, n-a

simţit nimic, de parcă el şi viermele ăsta n-ar fi respirat acelaşi aer. Şi, cerule, cum mai vorbea, călcând peste orice din dorinţa nebună de a fi cruţat. El nu e *fratele* lui Hector, i-a spus, nu cu adevărat, adică, mă rog, au acelaşi tată, asta da, dar nu aceeaşi mamă, şi în ceea ce-l priveşte pe Hector, el nici nu-l cunoaşte foarte bine! Şi nu are nimic de-a face cu moartea lui Patrocle. „Îndură-te, Ahile. Gândeşte-te ce ar face prietenul tău – prietenul tău bun, milos, curajos, *blând”*.

Acel cuvânt.

Atunci mori, *prietene,* i-a spus. De ce atâta tevatură? Patrocle e mort şi a fost un om mult mai bun decât tine.

Ridicând sabia, l-a înjunghiat în gâtul lui ferm de om tânăr, chiar lângă claviculă, împlântând lama cât mai adânc cu putinţă. Licaon s-a prăbuşit cu faţa-n jos, sângele roşu a ţâşnit şi a format o baltă pe solul noroios. Încă mai zvâcnea, când Ahile l-a apucat de gleznă şi l-a zvârlit în râu, unde a plutit câteva minute, cu cămaşa de luptă înfoiată în jurul lui, înainte să-l ia curentul şi să-l ducă. Ahile a stat la mal să privească, până când corpul a dispărut. Peştii se vor fi ghiftuit cu grăsimea lucioasă de la rinichii lui, cu mult înainte să ajungă în mare. De o ceremonie funerară, de un foc purificator nu va avea parte. De-acum înainte nu-i va mai cruţa pe troieni.

Şi acum îl visează pe nenorocitul ăsta noapte de noapte! De ce, *de ce*, pentru numele cerului, dacă tot e blestemat să-şi petreacă nopţile în compania morţilor, de ce nu-l visează niciodată pe Patrocle? Aruncă aşternutul de pe el, se ridică şi se duce la oglindă, unde-şi priveşte lung şi insistent imaginea reflectată, în vreme ce în odaia din spatele lui începe să se adune spiritul lui Patrocle. Îi simte prezenţa, dar nu catadicseşte să se-ntoarcă, fiindcă ştie, după atâtea dezamăgiri, că nu e nimic acolo. Cel puţin, nu se vede nimic – în orice caz, niciun trup viu pe care să-l strângă în braţe.

Se duce mai aproape de imaginea lui, atât de aproape, încât suflul lui abureşte oglinda.

Atunci mori, prietene. *De ce atâta tevatură? Patrocle e mort şi a fost un om mult mai bun decât tine.*

Nimeni şi nimic nu-i răspunde. Învins, se întoarce cu paşi împleticiţi în pat. Vai, da! Ahile cel iute de picior, care odinioară părea făcut din foc şi aer, merge acum cu paşi împleticiţi. Târşâiţi. Greoi. Obosiţi. Corpul lui, greu ca plumbul de la moartea care s-a adunat în el, apasă greu pământul.

Mijesc zorile. Renunţă la ideea de a mai dormi, îşi trage tunica peste cap şi părăseşte baraca, se îndreaptă către grajduri, unde Hector zace cu faţa-n jos,

în mizerie. Nimeni nu cutează să-l acopere sau să-i arate cel mai mic semn de respect. Acel unic şi neînsemnat gest de revoltă – cearşaful aruncat peste cadavrul lui – nu s-a mai repetat. Ahile traversează curtea cu paşi apăsaţi, degetele de la picioare îi alunecă în sandale. Deşi e rece înainte de ivirea zorilor, corpul lui e încă umed de la sudoare. Parcă nu mai e om, până şi lui i se pare, aşa că nu e de mirare că în grajduri caii încep să se foiască.

Trage adânc aer în piept, îndelung, de probă. De ce-l dor plămânii când respiră? Au decis poate să-şi încheie socotelile cu viaţa cu o săptămână sau două înainte de restul corpului? Sau încep să-i crească branhii? Asta-i una dintre bârfele care circulă pe seama lui. Branhii, membrane între degetele de la picioare… Păi, la ce să te aştepţi când mama ta e o zeiţă a mării? De fapt, chiar *are* membrane între degetele de la picioare, exact ca mama lui; numai că ale ei sunt transparente. Ale lui sunt groase şi galbene; îi e ruşine de ele. Un alt lucru pe care-l ştia numai Patrocle despre el, nimeni altcineva: că-i e ruşine de picioarele lui. O mare parte din el a fost înghiţită de foc împreună cu Patrocle, fiindcă ce nu împărtăşeşti încetează să mai pară real, poate chiar încetează să mai *fie* real.

Grăjdarii înalţă privirile când se apropie, îşi dreg glasurile, îşi înclină respectuos capetele, dar fără urmă de servilism. Aşa sunt mirmidonii. Faimoşi în lumea întreagă pentru curajul lor, pentru simţul datoriei şi supunerea lor necondiţionată. În ceea ce priveşte curajul şi simţul datoriei, e adevărat… Dar supunerea necondiţionată? Poţi să uiţi. Pe ei nu-i impresionează sângele albastru – nici măcar sângele divin – lor trebuie să le câştigi respectul. El ştie că l-a câştigat de o mie de ori pe parcursul ultimilor nouă ani, dar în ultima vreme a remarcat… Nu că s-ar îndepărta de el, dar parcă sunt mai prudenţi. Ce-i deranjează pe mirmidoni nu e mânia lui – sub înfăţişarea lor în general taciturnă, bărbaţii aceştia sunt deseori mânioşi – nu, ci faptul că nu iartă niciodată. *Bine*, ar fi vrut probabil să-i spună, ţi-a luat fata, trofeul de onoare, te-a *insultat – atunci să plecăm naibii acasă!* Ei n-au înţeles niciodată de ce i-a ţinut aici, pe rahatul ăsta de plajă, să stea ca babele cu mâinile-n sân, în vreme ce la nicio milă depărtare luptau şi mureau bărbaţi care fuseseră odinioară camarazii lor.

Dar ăsta e trecutul, între timp or fi uitat. Probabil au uitat. Ce le stă acum în gât e probabil ceea ce face el în fiecare dimineaţă.

Pune mâna pe drugul carului de luptă, acolo unde ani la rând a stat Patrocle cu hăţurile legate în jurul taliei. În fiecare dimineaţă, aceeaşi amintire; în fiecare dimineaţă, aceeaşi durere ascuţită, care-i taie respiraţia.

Dar pentru el e a doua natură să ascundă orice semn de slăbiciune. Înconjoară aşadar carul, îi inspectează fiecare părticică, se apleacă din când în când pentru a-l verifica dedesubt. La capătul unei zile de lupte grele, s-au adunat atâta sânge şi mizerie, încât blochează roţile. Iar grăjdarii sunt leneşi – când cred că se pot fofila, se fofilează. Caii nu-i neglijează, asta nu – întâi hrănesc caii şi abia apoi mănâncă şi ei dar sunt perfect capabili să coboare pe plajă să-şi umple găleţile cu apă de mare, deşi ştiu că în timp sarea roade şi cel mai preţios metal. El le tot spune: apă din fântână. *Nu* din mare. Îngenunchează, îşi linge degetul, şterge cu el o spiţă şi gustă cu limba. Nu, e bine.

Iarăşi în picioare, se simte epuizat. Parcă s-ar fi scurs toată energia din el. Poate în dimineaţa asta nu? Poate măcar de data asta renunţă, se vâră la loc în pat şi doarme? Dar nu, e hăituit de mânie, de o furie imposibil de ostoit, pe care tot încearcă să şi-o domolească, precum un cerşetor acoperit de plăgi, care se scarpină până la sânge şi tot nu-şi poate ostoi mâncărimea.

Bărbaţii îşi feresc privirile de el. Cât e el de faţă trebăluiesc, cară găleţi cu apă, lustruiesc, freacă, suflă pe metal, verifică luciul, freacă iarăşi. Sunt neliniştiţi, fiindcă el îi observă; fac greşeli, fiindcă el îi observă. Atunci se sileşte să le întoarcă spatele. Nimeni nu-l mai priveşte acum în faţă, de parcă durerea lui i-ar înspăimânta. De ce se tem? Că într-o bună zi vor îndura şi ei o asemenea durere? Sau că nu o vor îndura niciodată, că sunt incapabili s-o îndure, fiindcă durerea e întotdeauna la fel de profundă cum a fost iubirea pe care a înlocuit-o.

După ce le-a întors spatele, muncesc mult mai repede. Aşa că iese până la urmă din curte, îi lasă să-şi vadă de treabă şi, când revine după zece minute, totul e gata. Bronzul barelor de protecţie sclipeşte, caii sunt ţesălaţi. Bărbaţii sunt încordaţi cât timp le inspectează munca. Se aşteaptă, în cel mai bun caz, ca el să dea scurt din cap şi să mormăie aprobator, dar astăzi îi surprinde schiţând un zâmbet, căutându-le privirea, mulţumind fiecăruia în parte, înainte de a apuca hăţurile. Ei dau din cap, bâiguie ceva şi se feresc din calea lui. Oamenii s-au ferit întotdeauna din calea lui, aşa a fost de când avea şaptesprezece ani. Poate e răsplata lor faţă de vitejia lui pe câmpul de luptă, poate e frica de mânia lui, poate e vreun alt motiv sumbru, la care nu vrea să fie obligat să se gândească. În schimb, îşi sprijină fruntea de botul unui cal, îi simte pe piele suflul cald, iar contactul acesta cu o fiinţă neomenească aproape că-l face să se simtă iarăşi om.

Şi acum, Hector. Gleznele lui sunt legate cu o frânghie de osia carului. Verifică nodurile, le strânge mai bine şi abia după aceea răstoarnă cadavrul

pe spate cu o lovitură de picior. Azi-noapte a aruncat în mizeria din curtea grajdurilor o grămadă însângerată de oase rupte; azi-dimineaţă, din nou, Hector pare să doarmă un somn adânc, liniştit, paşnic – acelaşi somn care-l ocoleşte pe Ahile noapte de noapte. Îi vine să-şi dea capul pe spate şi să urle. În schimb, urcă în car şi întoarce caii. În spatele lui, cadavrul lui Hector saltă pe pământul răscolit, întâi încet, apoi mai repede, pe măsură ce carul părăseşte curtea, baracamentul, se îndepărtează de plajă, de câmpul de luptă, urcă pe cărarea pietroasă care duce la promontoriul unde se incinerează morţii.

Flăcările s-au înălţat la cer în noaptea în care l-a incinerat pe Patrocle, sângele prizonierilor troieni a stropit şi a sfârâit pe buştenii arzând. Doisprezece tineri îi promisese lui Patrocle şi doisprezece i-a oferit: bărbaţi tineri, înalţi, puternici, mândria familiilor lor, dar pasivi la final, resemnaţi, cum sunt uneori taurii înainte de a fi sacrificaţi.

Chiar în ultimul moment, înainte de a aprinde focul, şi-a tăiat el însuşi părul, şi-a retezat cozile groase şi le-a înfăşurat în jurul degetelor lui Patrocle. Până să pornească pe mare către Troia, a jurat să nu-şi mai taie părul înainte de a se întoarce acasă. Stând în bătaia vântului pe promontoriu, a privit cum se chircesc frânghiile groase de păr, cum se topesc parcă, apoi dispar în izbucnirea unei flăcări albastre. Încălcând acel jurământ, a renunţat la orice speranţă de a-şi mai revedea tatăl. Cum a spus mama lui, propria-i moarte va urma imediat morţii lui Hector. Simte asta. Ştie că nu se va mai întoarce acasă. Câteva zile, cel mult câteva săptămâni şi apoi – nimic.

Urna nu se vede sub movila înaltă pe care i-au înălţat-o mirmidonii lui Patrocle, dar în mintea lui e la fel de vizibilă şi prezentă ca în ziua în care a aşezat în ea, unul câte unul, oasele lui Patrocle. Falangele mâinilor – amintindu-şi jocul de zaruri pe care-l jucau când erau mici; femururile – retrezind alte amintiri, despre nopţi de vară pe plaja aceasta, acum nouă ani, după ce sosiseră la Troia; şi, în cele din urmă, craniul. Mângâiase cu vârfurile pârlite ale degetelor craniul şi orbitele goale, amintindu-şi carnea, amintindu-şi părul.

Acum, cu un răcnet teribil, şfichiuie cu hăţurile grumajii cailor şi galopează în jurul mormântului.

Dedesubtul lui, în tabără, bărbaţii care lustruiesc armurile îşi întrerup munca şi ridică privirile, grăjdarii se uită unii la alţii, gândindu-se în ce hal vor fi caii la înapoiere, concentrându-se asupra acestui lucru, fiindcă sunt prea înfricoşaţi să se gândească la altceva. Iarăşi şi iarăşi răsună deasupra

taberei strigătul de luptă al lui Ahile, care-şi mână caii asudaţi tot mai repede în jurul tumulului.

Când se întoarce în tabără, cadavrul lui Hector s-a transformat într-o masă de ţesut roşu şi oase crăpate. Faţa e jupuită – imposibil de recunoscut. Ahile sare din car, aruncă hăţurile în mâinile unui grăjdar taciturn şi străbate pasajul îngust care duce de la grajduri la baraca lui. Briseis îi iese în cale – zărind-o, tresare, în penumbră seamănă cu Tetis. Când fata se lipeşte de zid, simte mirosul fricii ei.

Odată ajuns în odăile lui, se duce iarăşi la oglindă. Face asta în fiecare dimineaţă, a devenit un ritual. Ştie ce va vedea, dar trebuie să se forţeze să vadă, să-şi demonstreze că nu se teme. Reflectate de metalul lucios, rănile pe care i le-a provocat adineauri lui Hector se întind ca nişte umbre pe propria-i piele. De aceea îşi feresc privirile de el grăjdarii care vin în fugă să-i ia hăţurile?

Dar apoi se mişcă puţin la dreapta, umbrele dispar şi ce vede în oglindă e iarăşi faţa lui. Urmele acestea de pe piele sunt nişte iluzii, dar le vede în fiecare dimineaţă şi în fiecare seară şi e greu de crezut că nu sunt reale.

Tremurând, iese în căutarea soarelui. De pe treptele verandei, îşi plimbă privirea împrejur, la tabăra care se trezeşte. Focurile ard, pregătirile pentru cina lui sunt deja în toi. Ierburile care vor aromatiza friptura lui sunt pisate. Războaiele de ţesut clămpăne, făcând pânză pentru veşmintele şi aşternuturile lui. După colţ, în curtea grajdurilor, bărbaţii ţesală caii lui şi lustruiesc carul lui de luptă, iar curând va veni Alcimus să aducă ultimele retuşuri la armura lui. El, Ahile, controlează tot ce vede.

Dar în fiecare dimineaţă se simte constrâns să-şi mâne carul în jurul mormântului lui Patrocle, să profaneze cadavrul lui Hector şi astfel – după cum înţelege foarte bine – să se dezonoreze pe sine. Şi habar nu are cum ar putea face să înceteze toate acestea.

CAPITOLUL 40

După noaptea aceea dezastruoasă, nu m-am mai aşteptat ca Ahile să mă cheme la el, dar m-a chemat. Doar două nopţi mai târziu.

A intrat în odaia lui, după ce nu mâncase mai nimic la cină, şi mi-a cerut să-i mai aduc vin, pentru ca după aceea să stea cu privirea aţintită asupra focului, fără să bea din cupa pe care i-o umplusem. Automedon şi Alcimus şi-

au dres glasurile şi s-au foit în scaune. Scaunul gol al lui Patrocle continua să domine încăperea.

Ahile i-a lăsat să plece mai devreme, dar pe mine nu m-a alungat. Aşteptând cu groază noaptea, m-am aşezat pe pat. Dar Ahile, când s-a ridicat în cele din urmă, nu s-a dezbrăcat, ci s-a dus să ia o foarfecă dintr-o ladă sculptată, aflată în colţul încăperii. Şi-a răsucit scaunul şi l-a tras în faţa oglinzii, mi-a dat foarfecă şi mi-a arătat vârfurile retezate ale părului său.

— Uite, mi-a spus. Vezi ce poţi face.

Nu mă aşteptasem la asta. Am luat foarfecă şi am căutat din priviri ceva cu care să-i acopăr umerii. Îşi aruncase cămaşa de luptă pe jos, lângă pat, aşa că am folosit-o pe aceasta. Apoi, întinzând cu degetele câte o şuviţă de păr, m-am apucat să-l tund. O senzaţie ciudată, să-l ating în acest fel; cumva mai intimă decât sexul. Nu mi-a plăcut, dar, după primele gesturi neîndemânatice, m-am descurcat destul de bine. Din fericire, foarfecă era tăioasă. *Foarte* tăioasă. Mi-am trecut degetele prin părul lui, să verific dacă vârfurile erau tăiate uniform, şi brusc – fără niciun semn – l-am văzut zăcând pe jos într-o baltă de sânge, cu vârfurile foarfecii înfipte în gât. Viziunea aceasta – sau ce-o fi fost – m-a făcut să şovăi. M-am întrerupt, cu o uşoară senzaţie de greaţă. Când am ridicat capul, am văzut că mă studia.

— Haide, a spus. De ce nu continui?

Ne-am privit fix sau, mai degrabă, ne-am privit imaginile reflectate în oglindă. Îmi venea să-i spun: *Fiindcă scumpii tăi mirmidoni m-ar schingiui până la moarte dacă aş continua.* Dar ştiam că era primejdios să spun orice, aşa că mi-am plecat capul şi am continuat să-l tund, iar de data aceasta am avut grijă să nu mă mai întrerup înainte de a termina.

Începând din ziua aceea, mi-a spus în fiecare seară după cină să rămân, deşi nu m-a mai rugat niciodată să stau peste noapte. Am spus *„rugat”*. Din obişnuinţă, fiindcă niciodată nu m-a rugat ceva.

De obicei, Automedon şi Alcimus erau şi ei de faţă, dar nu-i reţinea niciodată mult. La un moment dat, după plecarea lor şi înainte de culcare, lua o faclă, îmi spunea şi mie să iau una, şi se ducea la locul în care zăcea în mizerie cadavrul lui Hector. De obicei îl răsturna pe spate cu o lovitură de picior, cobora facla şi îi studia faţa. În cele douăsprezece ore de când îi târâse cadavrul în jurul mormântului lui Patrocle, trăsăturile feţei se refăcuseră în întregime. Până şi ochii se aflau iarăşi în orbite – ca să se asigure, trăgea întotdeauna de o pleoapă. Când se îndrepta de spate – şi acesta era momentul de care mă temeam cel mai mult – rănile lui Hector erau întipărite pe propriu-

i chip.

Uneori, se mulţumea cu atât. Alteori, verifica frânghia care lega gleznele lui Hector de carul de luptă şi o lua de la capăt, înconjurând de nenumărate ori tumulul lui Patrocle în întuneric. În nopţile acelea stăteam pitită în odaia lui, cu urechile ciulite după vreun sunet care să-i anunţe întoarcerea, de-a dreptul îngrozită – nu pentru soarta mea în mod deosebit, ci fiindcă nu mai părea să existe strop de omenie în el. Devenise un obiect al… era cât pe-aci să spun al milei şi groazei. Dar el nu a inspirat niciodată milă – şi nici nu a simţit-o vreodată. Groază, da. Nu eram singura care avea acest sentiment. Până şi Automedon şi Alcimus, care ţineau la el şi l-ar fi ajutat dacă ar fi putut, până şi ei se temeau.

Dar şi ei – ca el – erau prinşi într-un cerc vicios al urii şi răzbunării. Şi dacă ei, cu toate privilegiile lor, nu se puteau elibera din acest cerc, ce şanse aveam eu să mă eliberez?

CAPITOLUL 41

În fiecare seară, la cină, şade singur la masa pe care a împărţit-o odinioară cu Patrocle. E greu în timpul meselor, fiindcă nimeni nu mănâncă înaintea lui, iar lui îi lipseşte pofta. Dar face şi el ce poate, se sileşte să mestece cu un entuziasm aparent, deşi nu reuşeşte întotdeauna să şi înghită ce a mestecat. Scuipă, în schimb, discret în palmă cocoloaşe de carne mestecată, pe care le ascunde apoi sub marginea farfuriei. Alcimus şi Automedon îl servesc şi rămân apoi să bea o cupă cu el, dar pe parcursul serii îi simte puţin nerăbdători. Sigur abia aşteaptă să scape de corvoadă, ca să poată bea o cupă cu prietenii lor sau să se culce cu o fată preferată. Oare au câte o fată preferată? Habar nu are. Patrocle ar fi ştiut.

După ce s-a servit ultimul fel de mâncare, le face semn să plece. Începe să-l calce pe nervi cum îi dau târcoale tot timpul, deşi e drept că nu au niciun cusur, cu excepţia unuia singur, mare şi incorigibil, acela de a nu fi Patrocle. Alcimus, în special, e un băiat bun, inimos, loial – curajos, de asemenea, un bun luptător. Poate un pic prostănac, dar timpul ar putea îndrepta acest lucru. Automedon e altfel: înalt, slab, un conducător de care de luptă de mâna întâi, dar taciturn, lipsit de umor, conştient de calităţile lui. A fost de faţă când a murit Patrocle. El, nu Ahile, l-a ţinut pe muribund în braţe; el, nu Ahile, a fost prezent când Patrocle şi-a dat suflarea de pe urmă. El, nu Ahile, a luptat

împotriva troienilor care încercau să-i târască trupul dincolo de porţile Troiei – şi pentru asta, Ahile trebuie să-i fie veşnic recunoscător şi să nu-l lase să bănuiască nici măcar o clipă câtă pică îi poartă. *De ce el? De ce nu eu?* Îşi pune tot aceleaşi întrebări, de parcă într-o bună zi ar primi alte răspunsuri şi s-ar putea elibera în sfârşit de povara vinii.

Alcimus şi Automedon: acum ei sunt cei mai apropiaţi tovarăşi ai lui. Datorită lor, nu e niciodată singur, dar, fiindcă ei nu sunt Patrocle, nu e niciodată mai singur decât atunci când e cu ei.

Îşi încleştează mâinile pe braţele fin sculptate ale scaunului – două capete de lei care-şi arată colţii – şi încearcă să iasă din starea de toropeală, să se forţeze să se ridice de la masă şi astfel să le îngăduie şi celorlalţi să plece. Dar, exact în clipa când dă să se ridice, remarcă – nu tocmai un tumult – ci un soi de agitaţie în capătul opus al sălii. Cineva a deschis uşa şi s-a făcut curent. Faclele pâlpâie, fumul se învârteşeşte, un aer mai răcoros îi atinge pleoapele – şi brusc un bătrân cu părul alb, dar care încă se mai ţine drept în baston, se îndreaptă spre el. *Tată,* îi trece prin minte. Deşi nu ar avea niciun sens ca tatăl lui să se fi încumetat la o călătorie primejdioasă peste mare, doar ca să-l viziteze pe el aici; n-a făcut asta niciodată. Şi oricum, pe măsură ce bătrânul se apropie, e evident că nu seamănă câtuşi de puţin cu Peleu.

Se pare că ceilalţi nu l-ar fi remarcat, ceea ce face ca acest moment să fie şi mai ciudat, chiar puţin straniu – ieşit din ordinea normală a lucrurilor.

Bătrânului îi trebuie mult timp pentru a ajunge la el. E clar pe cine a venit să vadă: ochii lui sunt aţintiţi asupra lui Ahile. Un ţăran, după pânza aspră a tunicii sale şi bastonul cioplit grosolan în care se sprijină, deşi nu are nicidecum ţinuta unui ţăran. În mintea lui Ahile se naşte o bănuială, încă slabă, fiindcă e un lucru chiar mai îndoielnic decât sosirea neanunţată a tatălui său. Ba nu, nu îndoielnic. Imposibil.

Bărbatul ajunge la el – îi mai despart doar două, trei picioare – şi, cu un trosnet aparte de oase atinse de bătrâneţe, se lasă jos şi-l prinde pe Ahile de genunchi – poziţia unui petiţionar. O clipă totul pare încremenit, deşi câţiva dintre bărbaţi au început deja să schimbe priviri nedumerite. Şi apoi bătrânul vorbeşte, faţă în faţă cu Ahile, fără să ridice glasul, de parcă ar fi singuri în încăpere, poate chiar singuri pe lume. Ahile simte cum i se ridică părul scurt de pe ceafă. E ca şi cum ar privi înapoi dintr-un viitor imposibil de îndepărtat şi s-ar vedea pe sine aşezat într-un scaun asemănător unui tron, cu un bărbat înalt, cu părul alb, îngenuncheat la picioarele sale. Iată-i, împietriţi, nu doar pentru o clipă, ci pentru veşnicie.

Un glas îl readuce în momentul prezent.

— Ahile.

Bărbatul gâfâie, de parcă simpla rostire a numelui său l-ar istovi:

— Ahile.

Doar numele, remarcă Ahile; niciun titlu. Deşi a îngenuncheat cu supuşenie la picioarele lui, bătrânul porneşte de la premisa că sunt egali. Ahile simte cum i se încleştează pumnii, dar e doar un reflex – nu se simte ameninţat. L-ar putea sfâşia pe acest bătrân cu mâinile goale, aşa cum sfâşii carnea unui pui fript. Şi totuşi, *este* cuprins de teamă…

— Priam.

Rosteşte numele în şoaptă, pentru ca bărbaţii din jurul lui să nu-l audă, şi simpla rostire a cuvântului transformă bănuiala în certitudine. O furie instantanee:

— Cum naiba ai intrat aici?

Cei mai apropiaţi aghiotanţi ai lui s-au ridicat între timp de la masă, pe feţele lor se citeşte mirarea şi un sentiment de vinovăţie. Încă nu ştiu cine e bătrânul, dar ştiu că n-ar trebui să fie aici. N-ar fi trebuit să poată pătrunde în baracament, cu atât mai puţin să vină direct în sală şi să ajungă până la Ahile neoprit de nimeni, suficient de aproape pentru a-l atinge, suficient de aproape pentru a-l ucide, de altfel…

Ahile ridică o mână, iar ei se retrag, fără tragere de inimă, mârâind ca o haită de câini.

Priam plânge acum, lacrimi tăcute i se rostogolesc pe obraji şi dispar în barba albă.

— Ahile.

— Nu repeta asta. Ştiu cine sunt.

Chiar ştie? E atât de bulversat, încât nu mai e sigur.

— Te-am întrebat ceva. Cum ai intrat?

— Nu ştiu. Condus, cred.

— De un zeu?

— Cred că da.

— *Aha!* Chiar aşa? N-ai mituit gărzile?

— Nu, nici vorbă.

Priam pare surprins de simplul fapt că Ahile a putut gândi aşa ceva.

— Am auzit ce ai spus când am intrat.

— N-am spus nimic.

— Ba da, ai spus: *tată.*

Ahile încearcă să gândească, dar are mintea goală. E sigur că a gândit *tată,* dar e aproape sigur că n-a spus-o cu voce tare; iar faptul că Priam i-a ghicit gândul nu face altceva decât să sublinieze ciudăţenia acestei întâlniri.

— Tatăl tău va fi fiind un om bătrân acum – nu poate fi cu mult mai tânăr decât mine.

— Nu e ca tine, el e… puternic.

— Eşti plecat de *nouă ani,* Ahile… Ai să vezi diferenţa când te vei întoarce.

N-am să mă mai întorc.

Trebuie să se abţină să pronunţe cuvintele cu voce tare, dar ce-l reţine, în mod ciudat, nu e prezenţa acestui bătrân, a duşmanului său, ci feţele care se-nghesuie în jurul lor, roşii şi transpirate în lumina faclelor: feţele prietenilor săi. Nu-şi poate călca pe inimă să le spună *lor* adevărul.

— I-o fi dor de tine. Dar măcar are consolarea să te ştie în viaţă… Fiul meu e mort.

Ahile se foieşte în scaun.

— Ce *vrei*?

— Pe Hector. Vreau să duc acasă trupul lui Hector.

Cuvintele cad ca pietrele într-o fântână atât de adâncă, încât ţi-ai putea petrece tot restul vieţii aşteptând plescăitul cu care ating suprafaţa apei. N-o face înadins; dacă ar putea, Ahile ar vorbi.

— Am adus o recompensă.

Priam se căzneşte vizibil să forţeze zidul tăcerii lui Ahile.

— Poţi s-o vezi cu ochii tăi, e afară, în căruţă… sau trimite-ţi un om…

Priam îşi plimbă privirea peste chipurile ostile şi pe moment i se frânge glasul, dar apoi înalţă capul.

— Dă-mi-l pe fiul meu, Ahile. Gândeşte-te la tatăl tău, un bărbat în vârstă, ca mine. Cinsteşte-i pe zei.

Tăcere.

— Tu ai un fiu, Ahile. Câţi ani are?

— Cincisprezece.

— Deci e destul de mare pentru a lupta?

— Încă nu – e acasă la bunicul lui din partea mamei.

— Pun pariu că arde de nerăbdare să ajungă la Troia. Să lupte alături de tatăl său, să se arate vrednic… Va ajunge curând aici. Tu cum te-ai simţi, Ahile, dacă trupul fiului *tău* ar zăcea neîngropat dincolo de porţile *mele*?

Ahile clatină din cap. Priam îl strânge mai tare de genunchi, îşi îngroapă

degetele în ei:

— Fac ce n-a făcut niciun om înaintea mea, sărut mâinile bărbatului care mi-a ucis fiul.

Ahile simte pe dosul palmei buzele subțiri, uscate, ale lui Priam, iar senzația îi provoacă pe loc un atac de furie. Îi vine să-i tragă una, să facă grămada asta de oase bătrâne să alunece cât colo pe podea. Tot corpul îi zvâcnește, toți mușchii i s-au încordat, însă reușește să-și țină mâinile nemișcate. Dar, când le privește, observă că ceva nu e-n regulă cu ele. Sunt mari, e adevărat, sunt mâinile unui războinic antrenat de mic să țină o sabie și o lance, dar chiar așa de mari n-au fost niciodată. Își amintește că a pățit același lucru în ziua când a murit Patrocle. Încearcă să-și îndoaie degetele, dar parcă e și mai rău. Pielea din jurul fiecărei unghii e roșie. De ce nu iese sângele la spălat?

Apoi mâinile redevin dintr-odată mâinile lui. Îl împinge pe Priam, dar cu blândețe, îi simte sub tunica subțire claviculele ascuțite. Apoi își acoperă fața și plânge pentru tatăl lui și pentru Patrocle, pentru vii și pentru morți. Iar Priam, care se ține în continuare de brațul scaunului lui Ahile, plânge pentru Hector și pentru toți ceilalți fii ai lui care au murit în acest război fără sfârșit.

Sunt apropiați bărbații aceștia, sunt atât de apropiați, încât mai că se ating, dar durerile lor sunt paralele, nu au nimic în comun.

În jurul lor, bărbații își freacă tălpile pe podea și tușesc. De pe acum e limpede cine e bătrânul; limpede, dar nu mai puțin incredibil. Automedon se duce la ușă, convins că afară va da peste un contingent de soldați troieni, fiindcă e imposibil ca Priam să fi venit aici singur și neînarmat. Regele Troiei pătrunde până-n inima taberei grecilor, la adăpostul întunericului? Fără steag de pace, fără permis de trecere? Nu, e imposibil, trebuie să-l fi însoțit măcar câțiva soldați…

Dar Automedon se întoarce o clipă mai târziu, clătinând din cap. Afară nu e nimeni, doar o căruță cu coviltir, trasă de doi catâri.

Cercul de bărbați din jurul lui Ahile se strânge, dar Ahile se uită la Automedon și-i face semn din cap: *Ține-i la distanță.* Automedon desface imediat brațele, împingându-i pe toți mai departe, iar Alcimus, care a stat până acum ca pironit, cu gura căscată de uimire, face același lucru, astfel încât se creează un spațiu liber în jurul lui Ahile și Priam. Toți ceilalți stau în cerc, mormăind, cu umbrele proiectate de lumina faclelor pe pereți și tavan, dar tot nu e de ajuns. Ahile le face semn cu ambele mâini să se îndepărteze. Atunci, Automedon sparge cercul și le cere tuturor să iasă.

— E în ordine, repetă întruna, în timp ce-i mână către uşă. Doar vedeţi că e în ordine…

Câţiva zăbovesc şi privesc înapoi, încă neîncrezători, dar Automedon pe jumătate îi convinge, pe jumătate îi împinge dincolo de prag. Afară, când încep să se risipească, se aude o voce întrebând:

— *Chiar era el?*

Şi alte voci:

— *Mda, dar tot e bine, nu-i aşa? Putea să aibă un cuţit.*

— *Poate să aibă – nimeni nu l-a percheziţionat pe ticălos.*

— *Ce DRACU'* făceau santinelele?

— *Le-o fi mituit.*

Treptat, glasurile se sting.

∴

În sală e tăcere. Ahile întinde mâna şi-l ajută cu blândeţe pe Priam să se ridice. Lui Priam îi tremură genunchii de efort, dar zâmbeşte, aşa cum zâmbesc bătrânii, acceptând cu părere de rău această mică umilire.

Ahile îi trage un scaun.

— Hai, ia loc. E-n regulă, îţi poţi lua fiul. Dar mâine, nu acum.

Însă Priam nu *vrea* să şadă. Îşi pierde brusc răbdarea, e nestăpânit şi ţâfnos ca un copil mic căruia i-a trecut ora de culcare. Vrea să vadă trupul lui Hector, nu mâine – ci ACUM. Vrea să-l atingă, să-l învelească afectuos în ce s-o găsi pe post de învelitoare şi să-l ducă acasă. Vrea să-i ofere mamei lui Hector singura consolare pe care o mai poate avea: să pregătească trupul fiului ei pentru incinerare. Se îmbujorează de nerăbdare, a căpătat curaj, ba chiar îndrăzneală – pentru că a supravieţuit, a venit în tabăra duşmanului, până-n sala lui Ahile, şi a supravieţuit. Nu se aşteptase – e drept că legile ospitalităţii sunt sfinte, dar nu i se aplică şi lui, fiindcă el e un intrus, nu e un oaspete. Şi, chiar să fi fost un oaspete, ce pot să însemne legile ospitalităţii pentru un bărbat ca Ahile, care a încălcat toate legile posibile?

Într-un ungher al minţii lui Priam există teama că trupul lui Hector a fost de mult aruncat câinilor drept hrană şi că Ahile îşi bate joc cu cruzime de el, Priam. Aşadar: Nu, *nu*, nu va lua loc. De ce să ia loc şi să stea la taclale cu ucigaşul fiului său, când trupul lui Hector zace pe undeva prin acest baracament, în cel mai bun caz profanat, în cel mai rău caz transformat într-o grămadă de oase înconjurată de câini care-şi ling boturile? *Nu, nu, NU!*

— Nu-mi cere să iau loc, Ahile, când fiul meu zace pe undeva pe afară neîngropat. Când pe fiul meu l-au mâncat poate câinii tăi.

Țâfna asta îl face pentru prima dată să arate întocmai ceea ce este: un bătrân slab.

Un atac de furie.

— Ți-am spus să IEI LOC.

O venă de la tâmpla lui Ahile e ieșită în afară, ca un vierme sub piele.

— Dacă l-ar fi mâncat câinii mei, n-ai mai avea ce duce acasă. Și aș fi avut *tot* dreptul să-l dau la câini, fiindcă exact asta avea el de gând cu Patrocle. Și *tu* l-ai fi lăsat. Să nu-mi spui că nu, fiindcă *eu* știu că da.

Până și cei doi tineri care par a fi cei mai apropiați camarazi ai lui Ahile se dau acum înapoi din fața lui. Tremurând, Priam se prăbușește în scaun. Ahile măsoară încăperea în lung și-n lat, lovindu-se cu pumnul în palmă, recâștigându-și treptat, puțin câte puțin, stăpânirea de sine. Într-un final, se oprește și coboară privirea spre Priam.

— Haide, vino dincolo să bem ceva. Suntem mai feriți acolo, aici poate să intre oricine.

Pe neașteptate, zâmbește.

— Nu trebuie să-ți spun ție asta, nu?

Se mută în odaia lui privată, Ahile o ia înainte. Ca întotdeauna, arde un foc, îi așteaptă un urcior cu vin, pe masă sunt platouri cu smochine feliate, brânză, pâine și miere.

— Ia loc, spune Ahile.

Încă tremurând, Priam se așază fără să știe în scaunul lui Ahile.

— Briseis! strigă Ahile.

Și apoi, către Automedon:

— Spune-i să aducă ceva mai tare, ăsta-i pișat de fată mare.

Se întoarce către Priam:

— Bei o cupă cu vin?

Priam își ține o mână lipită de gură, ca să nu-i mai tremure buzele. Arată ca un bătrân înspăimântat. Dar asta-i numai la suprafață. Dedesubt, acolo unde contează, e neîmblânzit. Ahile vede atât spaima, cât și curajul – iar Priam se bucură de respectul lui absolut.

Alcimus și Automedon stau în preajmă.

— Puteți să plecați, le spune Ahile. N-am să pățesc nimic.

Automedon clatină involuntar din cap.

— A, da, și să-și țină toți gura. Nu-mi pasă ce le faci, dar *închide-le gura.* Nu trebuie să afle toată lumea ce se petrece aici.

Fără tragere de inimă, Automedon se înclină și iese. Continuând să caște

ochii la Priam, Alcimus îl urmează.

Priam fixează focul cu privirea, nemişcat ca un şoarece sub laba unei pisici. Se gândeşte: *Care-i cel mai rău lucru care se poate întâmpla?* Va muri oricum curând. Chiar şi fără război, el e… Cine ştie? Pe undeva pe la sfârşitul vieţii. Şi n-ar fi mai bine să moară acum – o scurtă lovitură de pumnal din partea lui Ahile – decât să mai îndure alte săptămâni de chinuri? Şi totuşi, vrea să trăiască, vrea s-o mai sărute o dată pe Hecuba şi să-i spună că i-a adus fiul acasă.

O fată vine cu un urcior de vin şi ezită în pragul uşii, e limpede că nu ştie pe cine să servească întâi. Ahile îi face un semn către Priam. După ce a umplut ambele cupe, fata se retrage tăcută în umbră, dar nu înainte ca Priam să remarce ce frumoasă este. Chiar şi aici, la sfârşitul vieţii, în prezenţa duşmanului său, nu se poate împiedica să se întrebe cum ar fi să fie iarăşi tânăr şi s-o ţină pe fata *asta* în braţe…

Ahile se aşază şi ia o sorbitură de vin, dar parcă n-are stare şi sare iarăşi în picioare.

— Trebuie să mă ocup de câteva lucruri. Dacă vrei ceva, cere-i lui Briseis. Nu lipsesc mult.

Numele mi-e cunoscut, gândeşte Priam. E convins că a mai văzut-o undeva pe fată – nu e genul de fată pe care s-o uiţi – dar nu-şi aminteşte în ruptul capului unde anume.

— Mai doriţi vin, sire? întreabă fata.

Şi el se gândeşte: *Da, de ce nu?*

Ahile se întoarce după câteva minute. Probabil s-a dus să verifice dacă recompensa e suficient de mare, ceva de felul ăsta. Se îndreaptă către foc, frecându-şi mâinile.

— Am cerut să ni se aducă de mâncare.

— Nu mi-e foame.

— Nu, dar ai să guşti ceva… De când n-ai mai mâncat?

Ahile se întoarce către Briseis, dar fata i-a luat-o înainte.

Masa e deja pusă.

CAPITOLUL 42

De îndată ce platourile cu carne friptă au fost aduse şi aşezate pe masă, lui

Automedon şi lui Alcimus li s-a spus iarăşi să se retragă. Automedon, din câte am văzut, era furios; în calitate de aghiotant principal al lui Ahile, el ar fi fost în mod normal cel menit să-l servească pe un oaspete regal şi era limpede că nu putea suporta gândul ca eu să-l înlocuiesc. N-ar fi trebuit să-şi facă griji. Ahile însuşi l-a servit pe Priam, i-a ales cele mai zemoase bucăţi de carne şi i le-a aşezat cu îndemânare pe farfurie.

Eu pusesem o lampă pe masă, a cărei lumină sclipea pe cupele şi farfuriile de aur. De obicei, când primea un rege, Ahile îmbrăca cea mai somptuoasă robă a lui, dar în seara aceea se schimbase în cea mai aspră şi simplă tunică pe care o avea, în mod evident pentru a nu-l eclipsa pe oaspetele său. Nimic nu mi-ar fi făcut mai multă plăcere decât să-l consider pe Ahile un bătăuş fără nicio trăsătură care să-l izbăvească, fără maniere; dar el nu era aşa.

Am mai aşezat pe masă un urcior cu vin, chiar lângă cotul lui, şi m-am retras în întuneric.

Prima problemă: Priam nu avea cuţit la el. Rezolvată rapid: Ahile şi-a şters pur şi simplu propriul pumnal cu o bucată de pânză şi i l-a oferit peste masă, în vreme ce eu umblam să-i găsesc altul. Da, ştiu, sună banal – dar acel mic incident neînsemnat a schimbat totul. Faţa lui Ahile s-a netezit din pricina surprinderii. Ştiuse că Priam era neînarmat – n-avea sabie, n-avea lance, în faţa uşii nu-l aştepta niciun grup de luptători troieni – dar să vii în sala celui mai aprig duşman al tău fără să-ţi iei măcar un pumnal… Nimeni nu pleca de acasă fără cuţit, nici măcar un sclav. Ahile era un bun cunoscător al curajului pe câmpul de luptă, dar cu genul acesta de curaj nu se întâlnise niciodată. Şi, fiindcă avea un simţ al concurenţei exacerbat, am ştiut că se întreba: *Eu aş putea să fac asta? Aş putea să fac ce a făcut Priam?*

Ahile a mâncat surprinzător de bine, având în vedere că pentru el era a doua cină pe seara aceea, dar, pe de altă parte, nu mâncase aproape nimic la prima. Zeama şi sângele i se scurgeau lucioase pe încheieturile mâinilor, în timp ce tăia şi rupea carnea. Priam doar ciugulea, deşi era atent să guste şi să laude fiecare fel de mâncare. Dar l-am simţit uşurat când, odată împlinită datoria lui de oaspete, a putut să împingă farfuria deoparte.

N-am auzit mare lucru din ce vorbeau şi, de fapt, vorbeau foarte puţin, aparent mulţumiţi să se privească – precum doi iubiţi sau o mamă cu nou-născutul ei. O privire nestrămutată, mai ales una pe care i-o adresează un bărbat altuia, este în general considerată ameninţătoare, dar niciunul din cei doi nu părea stânjenit de acest fapt. Se întâlneau pentru prima dată. Cu nouă ani în urmă, când venise Ahile la Troia, Priam era deja prea bătrân să mai

lupte. De atunci, îl observase pe Ahile aproape zi de zi pe câmpul de luptă, iar Ahile, fără îndoială, înălțase la rândul său uneori privirea și-l văzuse pe bătrânul cu păr alb care privea în jos, și știuse sau ghicise că era Priam. Dar crucial era că nu-și măsuraseră niciodată puterile în luptă, deci scrutarea aceasta prelungită era probabil un substitut. Deși cred că situația era mai complexă. Cei doi păreau să se afle la capetele opuse ale unui tunel al timpului: Priam îl vedea pe tânărul războinic care fusese el însuși odinioară; Ahile îl vedea pe regele bătrân și respectat care n-avea să mai devină el însuși niciodată.

Sunt convinsă că pentru Ahile era o întâlnire între egali. Pentru mine, nu. Priam domnise mai bine de patruzeci de ani peste un oraș mare și prosper; Ahile era conducătorul unei haite de lupi. Dar mi se părea cu atât mai ciudat să-i văd pe cei doi înmuind pâine în același vas. De fapt, totul părea ireal, ca un vis – și infinit de fragil, ca bulele care se formează pe creasta unui val; în clipa asta le vezi și în clipa următoare nu mai sunt.

Către finalul cinei le-am dus un platou cu felii de smochine stropite cu miere și m-am bucurat să-l văd pe Priam mâncând puțin. Poate ajunsese la acel grad de oboseală în care tânjești după ceva dulce. Când am socotit că terminase, i-am oferit un bol cu apă caldă amestecată cu zeamă de lămâie și ierburi, iar el și-a clătit degetele și le-a șters pe o bucată de pânză fină.

După masă, s-a așezat iarăși în scaunul lui Ahile și a rămas cu privirea ațintită asupra vinului. Nimic nu se schimbase și totuși atmosfera era iarăși încordată.

— Te rog, a spus Priam. Vreau să-l văd pe Hector acum.

Parcă întrezăream gândurile care-l străfulgerau pe Ahile: cadavrul lui Hector zăcea pe pavajul din curtea grajdurilor, despuiat și acoperit cu un strat de rahat. Dacă Priam l-ar vedea așa, durerea lui s-ar transforma instantaneu în furie, ceea ce ar reaprinde durerea lui Ahile provocată de moartea lui Patrocle și astfel propria-i furie. Ahile încerca vizibil să se stăpânească, să se înfrâneze, ca un călăreț pe un cal pe jumătate mort. Dincolo de politețe – și de scăpărarea ocazională a ceva ce aducea cu compasiunea – cred că Ahile nu a fost în niciun moment departe de a-l ucide pe Priam.

— Bineînțeles că ai să-l vezi, a spus Ahile ridicându-se în picioare. Dar nu în seara aceasta. Mâine la prima oră. Îți *promit.*

A umplut din nou cupa lui Priam și mi-a făcut semn să-l urmez. Alcimus și Automedon așteptau pe verandă. Eu am ținut facla cât timp au descărcat ei recompensa din căruța lui Priam și au transportat-o în magazii. O mare parte

din recompensă erau textile, veşminte şi aşternuturi făcute din splendida pânză brodată pentru care era faimoasă Troia. Ahile a pus deoparte o tunică deosebit de fină, pentru a înveşmânta cu ea trupul lui Hector. Apoi mi-a spus să-i pregătesc lui Priam un aşternut pe verandă, dar pe o latură a barăcii, de unde n-ar fi putut fi văzut de la intrarea principală, şi să-l fac cât mai călduros şi comod cu putinţă.

— Ia tot ce-ţi trebuie, a spus. Ia blănurile de pe patul meu dacă vrei, nu vreau să-i fie frig.

M-am dus într-una dintre magazii şi am adunat câteva piei de bou, pe care intenţionam să le întind sub culcuş. Mirosul pieilor, oricât de atent ar fi ele prelucrate, nu e plăcut şi, în mod normal, n-aş fi rămas acolo mai mult decât era necesar. Dar aveam nevoie să fiu câteva clipe singură. Apariţia neaşteptată a lui Priam în sala lui Ahile mă zguduise şi pe mine ca pe toţi ceilalţi. Mă simţisem goală pe dinăuntru şi, în acelaşi timp, peste măsură de atentă. Încă mai auzeam cum îl implorase pe Ahile, cum îl rugase să se gândească la propriu-i tată – şi apoi tăcerea, când se aplecase şi sărutase mâinile lui Ahile.

Fac ce n-a făcut niciun om înaintea mea, sărut mâinile bărbatului care mi-a ucis fiul.

Cuvintele acestea răsunau în jurul meu în timp ce stăteam în magazie, înconjurată de bogăţiile pe care le furase Ahile din oraşele incendiate. Mă gândeam: *Iar eu fac ceea ce nenumărate femei înaintea mea au fost obligate să facă. Desfac picioarele în faţa bărbatului care i-a ucis pe soţul meu şi pe fraţii mei.*

Acesta era pentru mine cel mai înjositor lucru, mai înjositor decât să stau în arenă pe jumătate goală în faţa unei gloate gălăgioase, mai înjositor chiar decât orele pe care le petrecusem în patul lui Agamemnon, şi totuşi chiar clipa aceea de deznădejde mi-a întărit hotărârea. Am ştiut că trebuia să profit de această ocazie, oricât de infimă ar fi fost ea. Trebuia să scap de aici. Am mai ales aşadar, aproape la întâmplare, vreo două piei şi l-am rugat pe Alcimus să le ducă la baraca lui Ahile. Erau piei bune, tari, groase, mult prea grele pentru mine.

Nu mi-a luat mult să-i pregătesc lui Priam culcuşul. Am folosit numai cearşafuri din cea mai fină pânză de in, perne dintre cele mai moi, pături dintre cele mai călduroase, şi am întins peste toate o cuvertură de lână purpurie, bogat brodată cu fir de aur şi de argint. Apoi am aşezat pe o masă lângă pat o cupă cu vin îndoit cu apă şi, la distanţă de câţiva metri, acoperită

discret, o găleată. Copilă fiind, o ajutasem pe mama să-l îngrijească pe bunicul; cunoșteam obiceiurile nocturne ale bărbaților în vârstă. Când am terminat, era într-adevăr culcușul unui rege și am sperat ca pe Priam să-l consoleze măcar faptul că aici, în mijlocul dușmanilor săi, i se acordau onoruri demne de un rege.

Când m-am întors în odaia lui Ahile, l-am găsit pe Priam istovit după primejdioasa lui călătorie, moțăind în fața cupei cu vin, dar, când a intrat Ahile un minut mai târziu, s-a trezit cu o tresărire.

— Vreau să-l văd pe Hector, a repetat Priam, de parcă ar fi uitat că-i mai ceruse asta.

— Mâine, a spus Ahile. Acum du-te să te culci.

Priam și-a trecut o mână peste ochi.

— Da, am să mă duc bucuros la culcare.

I-a urat politicos lui Ahile noapte bună și a reușit să meargă până la ușă fără să se împleticească, dar, odată ajuns pe verandă, a început să se clatine. L-am condus după colțul barăcii, unde aproape că s-a prăbușit pe pat. A șezut o clipă pe margine, mângâind cu ambele mâini cuvertura, apreciind frumusețea țesăturii. Apoi a oftat mulțumit.

— Cred că n-am fost niciodată atât de bucuros să văd un pat.

L-am întrebat dacă mai avea nevoie de ceva. A ridicat privirea la mine și m-a întrebat:

— Te știu de undeva?

— Ne-am cunoscut, rege, cu mult timp în urmă.

— Unde?

— În Troia. Am locuit acolo doi ani. Veneam uneori cu Elena pe metereze.

— *Da!* Știam eu că te cunosc de undeva, erai mica prietenă a Elenei.

Fața lui s-a îmbujorat de plăcerea cu care un bătrân recunoaște o persoană din trecut.

— Cine ar fi crezut că ai să devii o asemenea frumusețe?

— Acum nu mai sunt prietena Elenei. Acum sunt sclava lui Ahile.

S-a schimbat la față.

— Da, știu, am auzit. E dificil pentru femei când cade un oraș.

Știam că se gândea la fiicele lui, pe care aveau să și le împartă între ei cei care vor cuceri Troia. Și o vor cuceri. L-am privit pe bătrânul șubred care ședea acolo – nu mai avea niciun fiu puternic care să-l apere – și am știut că nu mai era nicio speranță.

Când m-am întors în baracă, l-am găsit pe Ahile stând în picioare lângă masă şi privind în jos – cam absent, mi s-a părut – la platourile goale. A întors privirea când am intrat.

— E în pat?

— Da.

— Doarme?

— Încă nu, dar nu cred că mai are mult.

Bătea darabana în masă, vizibil preocupat.

— Să facă el una ca asta. Ai văzut că nu avea nici măcar cuţit la el?

A clătinat din cap.

— Haide, trebuie să spălăm cadavrul şi nu avem prea mult timp. Trebuie să plece de aici înainte de ivirea zorilor. Dacă-l găsesc ceilalţi, o să-l ucidă.

CAPITOLUL 43

Ahile a luat o faclă dintr-un suport de lângă uşă şi a pornit către grajduri, urmat îndeaproape de Alcimus şi Automedon. Am văzut trupul lui Hector zăcând pe pământul murdar, cu braţele şi picioarele desfăcute. Era jegos, da – acoperit tot de noroi şi rahat – dar avea încă lungimea şi forma unui om. M-am înfiorat de uşurare. Fiindcă-mi trecuse prin minte că zeii îi vor juca poate o ultimă festă lui Ahile şi-l vor face să găsească ceea ce ar fi trebuit să găsească de cel puţin o săptămână: un morman de oase unsuroase, parţial dezarticulate.

Privind în jos, Ahile a dat din cap mânios, apoi a îngenuncheat şi şi-a strecurat mâinile sub cadavru. Fără să i se ceară, Alcimus a îngenuncheat de cealaltă parte şi a făcut acelaşi lucru. L-au ridicat pe Hector încet până la înălţimea umerilor, cu Automedon susţinându-i picioarele. În jurul nostru, caii tropoteau şi nechezau. Eu ţineam facla sus, pe când cei trei bărbaţi au ieşit din curte cu paşi târşâiţi şi au străbătut pasajul îngust care ducea la spălătorie, unde se pregăteau morţii pentru incinerare.

Când au ajuns la uşă, Automedon şi-a schimbat locul şi a apucat cu ambele mâini capul lui Hector, pentru a-l trece nevătămat peste prag. Pe neaşteptate, m-a apucat râsul: grija de care dădeau acum dovadă era de-a dreptul caraghioasă după batjocura la care supusese Ahile zi de zi acel trup. I-am urmat înăuntru şi am găsit un suport pentru faclă. Gemând de efort, l-au întins pe Hector pe lespede şi s-au dat înapoi.

Eu stăteam în faţa lui Ahile, de cealaltă parte a lespezii, aşa cum stătusem cu trei luni în urmă, când murise Miron. Atunci Ahile nu voise să plece şi încercase să-şi impună autoritatea în faţa spălătoreselor, a sclavelor lui, care nu se lăsaseră însă impresionate şi-şi afirmaseră mutește propria autoritate, propriul drept de a pregăti morţii. Şi până la urmă, în mod uimitor – fără să scoată un cuvânt – îl obligaseră să se retragă. Simţeam în spatele meu prezenţa umbrelor lor, dar autoritatea lor anonimă nu-mi era acum de niciun folos.

Ahile se străduia să îndepărteze un cocoloș de paie de pe pielea lui Hector. A trebuit să frece insistent ca să-l dezlipească, iar eu m-am încordat, aşteptându-mă să văd cum se jupoaie pielea odată cu paiele. Încă mai aveam dificultăţi să cred în conservarea miraculoasă a trupului lui Hector. M-am aplecat deasupra lespezii şi am adulmecat, aşteptându-mă la duhoarea înspăimântătoare, râncedă, a cărnii care se descompune, şi pe care, dacă ai simţit-o o dată, n-o mai uiţi niciodată, dar n-am simţit decât mirosul pătrunzător de lână udă, de la cazanele uriaşe în care se lăsau la înmuiat peste noapte veşmintele pătate de sânge. Hector părea să doarmă. Până şi albul ochilor – care se întrezărea dedesubtul pleoapelor întredeschise – era limpede. Şi treptat, nasul meu a convins creierul să creadă ce-mi vedeau ochii.

Tăcerea dura de prea mult timp. Ahile a măsurat cadavrul din priviri şi a plescăit dezgustat din limbă:

— Vezi cum mă sfidează zeii?

Zeii te sfidează pe tine?

O clipă am fost îngrozită, crezând că pronunţasem cuvintele cu voce tare, dar bineînţeles că nu o făcusem. Brusc am devenit conştientă de liniştea din tabără. Războinicii beţi aţipiseră probabil; santinelele de pe parapet se căzneau pesemne să nu adoarmă, holbându-se în bezna mişcătoare, în care cioturi de copac iau forme umane şi încep să se târască mai aproape… Niciun sunet nici în încăperea în care ne aflam, cu excepţia aerului pe care-l inspiram şi-l dădeam afară. M-am uitat la Hector – atât de viu, atât de *prezent* – şi aproape că m-am aşteptat să-i văd pieptul înălţându-se şi coborând în ritm cu al meu.

Brusc, Ahile le-a cerut lui Alcimus şi Automedon să iasă. Au părut surprinşi, de fapt mai mult decât surprinşi – şocaţi. Automedon chiar s-a întors în prag, de parcă ar fi vrut să se asigure că Ahile vorbise serios. Bănuisem că vor pleca toţi trei şi mă vor lăsa să mă ocup singură de Hector,

deşi habar nu aveam cum aş fi întors singură cadavrul de pe o parte pe alta. Dar Ahile a rămas de cealaltă parte a lespezii.

— Le-aş putea chema pe femei… am spus.

— Să se afle în toată tabăra? Nici vorbă.

Cumva era clar că n-avea de gând să stea să se uite la mine, aşa că am umplut două găleţi cu apă şi i-am dat o cârpă. Eu am lucrat pe partea stângă, Ahile pe partea dreaptă. Cu fiecare mişcare de ştergere pe care o făceau mâinile noastre, se arătau în lumină fâşii de carne albă, de parcă l-am fi adus pe Hector la viaţă – de parcă l-am fi creat. După un timp, am reumplut găleţile, am mai adus nişte cârpe curate şi am lucrat în continuare, în sus şi-n jos, cot la cot, făcând un soi de dans mut în jurul lespezii. La un moment dat, eu spălam picioarele lui Hector, frecând cu cârpa între degetele lui lungi şi drepte, în vreme ce Ahile se ocupa de mâinile lui, de fiecare deget în parte, folosindu-se de vârful pumnalului pentru a scoate mizeria de sub unghii. Ştiam că nu va fi în stare să-i cureţe faţa, aşa că am adus apă într-un urcior şi i-am turnat-o lui Hector peste cap, trecându-mi degetele prin părul lui, pentru a descurca firele încurcate şi a îndepărta cocoloaşele de pământ. Îmi amintesc că, abia după opt urcioare, apa care se scurgea din păr a fost în sfârşit limpede. Abia atunci m-am apucat de faţă. După ce i-am curăţat de mizerie ochii, nările şi urechile, m-am dat înapoi şi l-am privit. Bărbatul care ar fi domnit peste Troia după moartea lui Priam zăcea aici, cu carnea albă şi îndesată ca a unui peşte mort.

Îmi reţineam cu greu lacrimile. Când am simţit că mă podideşte plânsul, m-am aplecat şi m-am prefăcut că storc cârpa. Când m-am îndreptat de spate, am văzut că Ahile mă privea.

— Să ştii că nu sunt obligat să-l las să se întoarcă acasă.

Mi-a stat inima-n loc.

— Dar ai acceptat recompensa…

— Nu pe Hector, pe *Priam.*

Mă temeam să spun ceva, mi-era frică pentru Priam şi pentru mine. Dacă nu-i lăsa pe Priam să plece, eu…

— Cât crezi c-ar plăti troienii ca să-şi recapete regele?

Am clătinat din cap.

— Oricât. Absolut *oricât.*

— Dar deja ai…

A aşteptat să continui.

— Hai, spune.

— Dar deja ai primit o recompensă demnă de un rege. Pentru Hector.

— Nu, nu înțelegi. Aș putea să le-o cer pe Elena.

— Pe *Elena*?

— Păi, de ce nu? Abia așteaptă să scape de nemernică. Avea dreptate, desigur. Troienii ar fi dat-o oricând pe Elena în schimbul lui Priam, nici n-ar fi stat pe gânduri, și atunci… Mintea îmi lucra febril. Dacă Elena se întorcea la soțul ei, nu mai trebuiau să lupte, nu mai trebuiau să prade Troia… Războiul s-ar sfârși. *Războiul s-ar sfârși.* Toată lumea s-ar putea întoarce acasă. Mă rog, eu nu, bineînțeles – și nici celelalte sclave. Dar toți ceilalți. Armatele s-ar putea întoarce și ele acasă. Posibilitățile erau uriașe, amețitoare.

Dar apoi l-am privit.

— Nu vei face asta. E oaspetele tău.

— Nu eu l-am invitat.

— Nu, dar l-ai primit.

O discuție ciudată, veți gândi poate, între un stăpân și sclava sa, dar nu uitați că eram înconjurați de bezna nopții și nu aveam niciun martor cu excepția mortului.

După aceea am lucrat în tăcere, dar era un alt soi de tăcere.

Când a sosit momentul să astupăm orificiile, Ahile s-a dat înapoi și m-a lăsat pe mine să mă ocup. Am înfășurat o bucată de pânză fină în jurul capului, pentru a fixa fălcile, și am căutat niște monede pe care să i le așez lui Hector pe pleoape. N-am găsit niciuna, dar am dat peste un bol plin cu pietricele plate, păstrate special pentru acest scop. Am ales două – îmi amintesc că erau de culoare pală, gri-albăstruie, brăzdate de niște liniuțe albe – și le-am simțit ușoare și netede în palmă. Frații mei obișnuiau să arunce astfel de pietricele pe suprafața râului, cum sigur făcuse și Hector în copilărie. I-am așezat pietricelele pe pleoape și i-am ridicat apoi cu grijă capul – indiferent de câte ori ai ridicat capul unui om, de fiecare dată ești surprins, nu te gândești niciodată cât de greu e – și i-am legat o fâșie de pânză peste ochi, pentru ca pietricelele să rămână la locul lor. Pe urmă, am făcut un pas înapoi. Acum, Hector plecase. Nu știu de ce, dar până atunci avusesem senzația că nu era mort.

L-am îmbrăcat cu tunica pe care o pusese Ahile deoparte, apoi l-am învelit într-o pânză fină de in. Între straturile de pânză am așezat crenguțe de cimbrișor și rozmarin: voiam ca femeile care aveau să-l dezvelească, mama și soția lui, să știe că fusese tratat cu grijă și respect, că nu fusese spălat și

împachetat de nişte mâini indiferente. În cele din urmă, i-am întins peste faţă o bucată de pânză atât de subţire, încât era aproape transparentă.

Apoi Ahile l-a ridicat de pe lespede, în vreme ce eu am dat fuga să deschid uşa. Imediat au apărut Alcimus şi Automedon, pregătiţi să-l ajute, dar Ahile a insistat să-l ducă singur pe Hector până la căruţă – un efort considerabil, chiar şi pentru unul ca el. Alcimus a sărit în căruţă, să-i apuce capul şi umerii. Ahile s-a urcat după el şi s-a apucat să lege corpul de marginile căruţei cu nişte frânghii groase de lână, ca să nu alunece într-un mod indecent când aveau să se hurducăie roţile pe pământul desfundat. Când au isprăvit, gâfâiau toţi trei.

Ahile a sărit din căruţă şi a rămas puţin aşa, cu o mână sprijinită de gratiile din spate ale căruţei. M-am gândit că era trist, deşi i-am apreciat starea mai degrabă după ţinută, decât după expresia feţei, pe care nu i-o puteam vedea. În cele din urmă, i-a spus lui Automedon:

— Sper doar ca Patrocle să înţeleagă.

Eu mi-am zis – şi, cine ştie, poate şi Automedon şi-a zis la fel – că Patrocle nu şi-ar fi dorit în ruptul capului ca trupul lui Hector să fie profanat. Numai din mila zeilor nu va găsi Priam dimineaţă în căruţa lui un boţ de carne colcăind de viermi. Altfel, durerea şi groaza lui ar fi reaţâţat furia lui Ahile şi… Şi unde s-ar fi ajuns? N-ar fi fost exclus ca Priam să fi ajuns să zacă şi el mort în căruţă, lângă fiul lui.

— Cred că trebuie să bem ceva, a spus Ahile.

Aşa că l-am urmat toţi trei în odaia lui privată, trecând prin sală, iar eu m-am apucat să amestec un vin tare. Ahile, lucru ieşit din comun pentru el, şi-a golit cupa în câteva clipe. Alcimus, care era tânăr şi mâncăcios, arunca ocheade la bucăţile de friptură rece de miel care rămăseseră pe un platou.

— Hai, serveşte-te, a spus Ahile, luând o nouă cupă cu vin din mâinile mele.

Apoi m-a întrebat:

— A ta unde e? Atunci mi-am turnat şi eu o cupă şi m-am aşezat pe pat. Din când în când se auzeau sforăielile lui Priam, aproape imposibil de distins de zgomotul mareei. Am avut un sentiment de pace cât am stat aşa să privesc focul, deşi îmi simţeam faţa amorţită. După ce şi-au terminat vinul – iar Alcimus a înfulecat în scurt timp o cantitate uriaşă de carne – Ahile s-a ridicat şi le-a urat noapte bună.

Mi-am dat seama că niciunul dintre ei nu voia să plece. Socoteau că-l lăsau pe Ahile singur cu un troian – da, un bătrân aparent neînarmat, dar

totuşi un troian.

— N-avea nici măcar cuţit la el, a spus Ahile obosit. A trebuit să i-l împrumut pe al meu.

— Dar fata? a întrebat Automedon.

— Rămâne.

Ahile părea mai degrabă amuzat decât enervat, dar Automedon ştia că era mai bine să nu insiste. Alcimus, cu buzele lucind de grăsime, mi-a aruncat o privire piezişă în clipa în care s-au retras. Când am privit în jur, Ahile zâmbea.

— Ei cred că eşti aliată cu Priam, a spus. Cred c-ai să mă ucizi în somn.

Părea într-o dispoziţie mai bună. Uitase, după toate aparenţele, acel scurt moment de tristeţe când se întrebase ce ar fi gândit Patrocle. Şi se mişca nestingherit. Observasem asta mai devreme, când sărise din căruţă şi aterizase silenţios ca o pisică, dar mă gândisem că poate mi se părea mie. Dar aici, în lumina focului, schimbarea era evidentă. M-am uitat la el cum şi-a aruncat pe rând sandalele în aer şi le-a prins din zbor.

Şi-a scos tunica peste cap. Am început să mă dezbrac şi eu, din moment ce era clar că voi rămâne. Serios, era ultimul lucru de care aveam nevoie. Trebuia să ies şi să stau de vorbă cu Priam, dar n-aveam cum să mă eschivez. M-am întins pe spate cu ochii închişi, aşteptând să se lase patul sub greutatea lui. Mă rugam în sinea mea să adoarmă curând, dar a fost plin de energie ca întotdeauna. Şi mai era ceva. A avut momente când a părut şovăielnic, nu nesigur pe sine, asta niciodată, dar ca şi cum şi-ar fi dorit o reacţie. Când a închis în sfârşit ochii, avea respiraţia accelerată, uşoară. Dar mai rău era că-mi trântise peste piept un braţ a cărui greutate mă imobiliza. Simţeam cum mi se usca pe piele transpiraţia lui, dar ştiam că încă nu puteam îndrăzni să mă mişc.

CAPITOLUL 44

Cred că aţipisem, deoarece, când mi-am dat seama din nou unde mă aflam, stăteam cu privirea pierdută în beznă, dezorientată şi buimacă. Treptat, pe măsură ce negura somnului se risipea, mi-am amintit că Priam era afară pe verandă – *Priam, aici!* – ne despărţea doar o uşă. Trebuia să mă duc la el. Am stat cu urechile ciulite. Când am fost sigură că Ahile dormea, am eliminat aerul din plămâni, m-am lipit de pat şi am încercat să mă strecor de sub braţul

lui, dar era prea greu. Eram imobilizată.

Opaițele aproape se stinseseră. Umbrele aruncate de ultimele lor pâlpâiri păreau să se adune în jurul patului, creând parcă și mai multe umbre pe măsură ce lumina se stingea. M-am uitat la crăpătura de sub ușă și am încercat să-mi dau seama cât mai era până la ivirea zorilor.

Corpul lui Ahile era fierbinte și greu. Mi-am mișcat cu grijă coapsa, iar pielea mi s-a dezlipit de a lui. Mă simțeam lipicioasă, plină de el. În orice altă noapte aș fi tânjit să intru în mare și să simt plescăitul rece al valurilor, dar astăzi nu. Aveam gura uscată și un gust neplăcut – consecința urâtă a celor două cupe de vin tare pe care le băusem. Transpirația lui Ahile mirosea a vin, dar el băuse mai mult decât mine.

Undeva afară a lătrat un câine sau poate era o vulpe – vulpile cutreierau mereu plaja în căutarea unor pescărușI morți –, iar zgomotul trebuie să fi ajuns și la Ahile, fiindcă a mormăit în somn și s-a întors pe partea cealaltă. Deși acum nu mai simțeam greutatea brațului său, tot nu îndrăzneam să mă trag către piciorul patului. Încă nu, trebuia să aștept să nu se mai miște.

Am dat așternutul la o parte și mi-am privit corpul. Mi-am pus mâinile pe burtă și m-am gândit că această carne, acest ansamblu complicat de oase, nervi și mușchi îmi aparține numai *mie*. În pofida lui Ahile, în pofida durerii din șolduri și coapse. Mi s-a încrețit pielea de la curentul care venea dinspre ușă, dar nu m-am acoperit. Aveam nevoie să simt frigul, șocul lumii din afara mea.

Încetul cu încetul, deget cu deget, am început să mă deplasez în lungul patului. Nu puteam risca să mă cațăr peste Ahile. La fiecare scârțâit al patului, înțepeneam și ciuleam urechile. O dată, când Ahile s-a foit și a părut să se trezească, am stat câteva minute încremenită, nu îndrăzneam nici măcar să gândesc, de teamă că gândurile mele l-ar putea trezi. Abia din a treia încercare am ajuns la piciorul patului, unde am stat un minut și mi-am îndoit degetele de la picioare pe blana de oaie întinsă pe jos. Cât timp dormisem? Zece minute? O jumătate de oră? Nu mult. Mi-am încordat auzul, sperând să deslușesc voci, sunete, orice mi-ar fi putut spune cât era ceasul, dar în tabără domnea o liniște absolută. Până și marea era atât de calmă, încât abia dacă-i auzeam suflarea. Focul se potolise, iar din butuci nu mai rămăsese decât o grămadă de lemn înnegrit și cenușă albă. Am întins mâna după manta și mi-am strâns-o în jurul corpului. Ahile dormea buștean, buzele i se încrețeau la fiecare expirație. Foarte încet, atentă la orice mișcare din pat, m-am ridicat – iar mișcarea aceea parcă a dezlegat nodul de frică dinăuntrul meu. Zău așa,

mi-a trecut prin minte, de ce să-mi fie frică? Dacă se trezeşte şi observă că am plecat, pot să-i spun că l-am auzit pe Priam strigând după mine. Nu poate să mă acuze că mă ocup de oaspetele lui regal.

Am ridicat ivărul şi am crăpat uşa. Aerul rece al nopţii m-a plesnit peste faţă, iar ochiul cel mai apropiat de crăpătură a început să lăcrimeze. Am inspirat adânc şi m-am strecurat afară, asigurându-mă că ivărul căzuse fără zgomot la loc în urma mea. Era în toiul nopţii, nimic nu se mişca. M-am strecurat de-a lungul verandei. Cunoşteam fiecare scândură care scârţâia, fiindcă trecusem de atâtea ori pe aici în preţioasele mele momente de evadare la mare.

Priam dormea nemişcat şi drept – nici măcar gleznele nu şi le încrucişase ca un trup pe un rug funerar, numai că pufnea uşor pe nas când respira, aidoma unui cal care şi-a afundat botul în sacul cu nutreţ. Am văzut cum i se înălţau picioarele sub pătură ca două vârfuri gemene, cu ţesătura purpurie căzând în cute de o parte şi de cealaltă. Semăna atât de bine cu bunicul meu când dormea, ştiam că nu puteam să-l trezesc printr-o simplă scuturare, aşa că am luat un ceaun şi m-am dus după nişte apă caldă cu care să se spele.

În curte se ţinea întotdeauna peste noapte un foc aprins, pentru ca Ahile să se poată îmbăia în fiecare dimineaţă; indiferent de câte ori prefera să înoate în mare, baia aceea fierbinte trebuia să fie întotdeauna pregătită. Am turnat apă proaspătă în ceaun, l-am pus pe tăciuni şi m-am lăsat pe vine, aşteptând să se încălzească. Sub baraca cea mai apropiată, am văzut formele ghemuite ale femeilor prea bătrâne sau prea urâte pentru a merita un pat înăuntru. Toate uşile erau închise. Până şi câinii dormeau, dar din când în când vedeam câte un şobolan fugind de la o baracă la alta, târându-şi coada cheală pe pământ. A, da, se întorseseră şobolanii, dar în număr mult mai mic decât înainte. Apa se încălzea încet, dar nu-mi păsa, aveam nevoie de timp să mă gândesc, să plănuiesc ce să-i spun. Am auzit însă zgomot de paşi în spatele meu şi m-am răsucit rapid, aşteptând – cu groază – să-l văd pe Ahile, dar era Alcimus, urmat îndeaproape de Automedon. Niciunul n-ar fi închis un ochi, ştiind că Ahile dormea în baraca lui, cu un troian la distanţă de numai câţiva metri, chiar dacă era un bătrân – chipurile – neînarmat.

Alcimus s-a aplecat şi a spus ceva, dar eu eram prea speriată pentru a-l înţelege.

— Îi duc lui Priam apă să se spele, am spus.

— S-a trezit? a întrebat Automedon.

— Da. Nu, adică mi s-a părut că-l aud…

— Dar Ahile?

— Doarme.

Aplecându-se deasupra mea, Alcimus şi-a înmuiat un deget în ceaun.

— E destul de caldă.

Am apucat toartele cu marginea mantalei, de teamă că ar putea fi fierbinţi, am luat ceaunul de pe foc şi m-am pregătit să mă ridic.

— Îl duc eu, a spus Alcimus.

M-am holbat la el. Unul dintre aghiotanţii principali ai lui Ahile să-i care unei sclave apa? Nu, nu mie – bineînţeles că nu mie! – ci lui Priam care, deşi duşman – cel mai *mare* duşman – era totuşi un rege şi trebuia tratat cu onorurile cuvenite unui oaspete regal. Dar apoi am văzut expresia lui Alcimus şi m-am gândit: *Ba totuşi mie.*

Oferta lui mă deranja. Aveam nevoie să fiu singură cu Priam, nu să-mi dea târcoale unul dintre aghiotanţii lui Ahile. Pe Alcimus l-aş fi putut convinge să plece, să mă lase să mă ocup singură de Priam, dar cu Automedon alta era situaţia. El ne conducea, de fapt, păşind cu încredere în sine, cu înfăţişarea îngrijită, şi vioi după o noapte de veghe, cum ar fi fost şi după un somn odihnitor.

Când am ajuns la treptele verandei, am spus pe tonul cel mai convingător:

— Îi duc eu apa, şi l-am privit pe Automedon în ochi. Mă cunoaşte. Sora mea s-a măritat cu unul dintre fiii lui.

Automedon a clipit, obligat pentru o clipă – şi, sincer, cred că era întâia oară – să mă perceapă ca pe o fiinţă umană, o fiinţă care avea o soră – care, pe deasupra, era nora regelui Priam. A ezitat, apoi a dat aprobator din cap şi au rămas amândoi să privească în urma mea cum am străbătut veranda. Nu am văzut, ci mai degrabă am simţit cum se aşază pe trepte, aşteptând să se trezească Ahile. La un moment dat, mi s-a părut că-l aud umblând prin baracă şi m-am oprit să ascult, dar trosnise doar o scândură, tot timpul trosneau podelele şi pereţii. Însă m-am speriat. Aveam o ocazie atât de mică şi până şi ocazia asta parcă se tot micşora cu trecerea timpului.

Priam zăcea aşa cum îl lăsasem, întins pe spate, nu-şi schimbase poziţia, dar când m-am apropiat, am remarcat o încordare în muşchii mici din jurul ochilor, pe care înainte nu o observasem. Deci nu am fost surprinsă când, ajunsă în dreptul patului, a deschis brusc pleoapele. Culoarea ochilor lui, odinioară probabil un albastru-strălucitor, pălise odată cu vârsta, iar irisul avea acum o margine gri-argintie, pe care mi-am amintit că o văzusem şi în ochii bunicului meu. O clipă, a părut speriat. Apoi mi-am dat seama că nu mă

vedea, așa că am intrat în cercul de lumină al lămpii. Imediat s-a destins. Crezuse că era Ahile.

— Rege Priam, am spus cu blândețe, accentuând cuvântul „rege”. V-am adus niște apă să vă spălați.

— Ești tare drăguță, scumpa mea.

S-a întors pe o parte și s-a sprijinit în cot. Am înmuiat un ștergar în apa caldă și i l-am oferit. S-a șters cu el pe față și în urechi, apoi și-a ridicat cu o mână părul și barba și s-a frecat pe ceafa și pe piept, până unde a putut ajunge. Cuprinsă de iubire și de milă, am remarcat că era total prins de ce făcea, ca un băiețel căruia i se îngăduie întâia oară să se spele singur. Preț de câteva minute a uitat de război, de cei nouă ani cumpliți – a uitat până și de moartea lui Hector. Toate au căzut de pe el, o viață de domnie asupra Troiei, cincizeci de ani de căsnicie fericită, toate au dispărut, la atingerea unui ștergar cald, umed. Mi s-a părut firesc ca eu, asistând la acea transformare, să-mi trec degetele umezite prin părul lui, să i-l feresc de pe frunte și să-i dau după urechi niște șuvițe rebele, care-l gâdilau. M-a privit o vreme și apoi a spus:

— A, da, Briseis, nu-i așa? Mica prietenă a Elenei?

Vedeam cum încerca să se adune, să încerce să-și amintească. Băiețelul fără griji dispăruse, în locul lui revenise un bătrân, un bătrân care văzuse și suferise prea mult; dar totuși un rege. A dat la o parte așternutul, și-a lăsat picioarele să atârne peste marginea patului și a stat o clipă așa. Era clar că îi era greu să se ridice. A încercat de câteva ori să-și îndrepte genunchii dureroși, după care mi-am trecut un braț pe sub al lui și l-am apucat de mână. Când stătea drept, și durerea părea să se mai fi domolit, nu m-am mai putut abține.

— Luați-mă cu dumneavoastră, am spus.

A părut uimit.

— Sora mea e în Troia. Vă amintiți? E măritată cu Leandru și e singura rudă pe care o mai am.

— Da, îmi amintesc. Soțul tău a fost ucis, nu-i așa?

— Și frații mei, toți patru. N-o mai am decât pe ea.

— Îmi pare rău.

— Ahile mi-a ucis frații și acum dorm în patul lui.

— Păi, da, știi ce se întâmplă cu femeile când cade un oraș. Nu trece zi în care să nu mă gândesc la asta. Mă uit la fiicele mele…

A clătinat din cap, de parcă ar fi vrut să se elibereze de imaginile care se adunaseră acolo.

— Măcar eu n-am să mai apuc să văd. Cu puţin noroc, am să mor înainte.

— *Vă rog.*

Mi-a pus o mână pe umăr.

— Draga mea, te înşeli. Da, sora ta te va primi acasă la ea, sunt convins că o va face cu drag – Leandru la fel. Dar după aceea? Câteva săptămâni de libertate, după care Troia va cădea şi vei fi iarăşi sclavă – şi poate vei fi sclava unui bărbat mai rău decât Ahile.

— Mai rău?

— De ce, nu se poartă frumos cu tine?

— Mi-a omorât familia.

— Păi, ăsta e *războiul.*

Acum stătea drept, Priam, regele Troiei, slăbiciunea pentru care-mi ceruse ajutorul era uitată.

— Nu, nu pot face asta. Cum crezi că se va simţi Ahile dacă-i răpesc femeia? Fiul meu, Paris, a sedus-o pe Elena pe când era oaspetele soţului ei şi uite unde am ajuns din cauza asta.

— Dacă ajută în vreun fel, să ştiţi că nu cred că-i pasă.

— Eşti sigură? S-a certat cu Agamemnon din cauza ta.

— Da, dar numai pentru că i-a rănit orgoliul, atâta tot.

— Şi crezi că asta nu i-ar răni orgoliul? După ce m-a primit la el, m-a acceptat ca oaspete? M-ar fi putut ucide. Nu, îmi pare rău.

A clătinat din cap.

— Nu pot face asta.

Am auzit o mişcare în spatele meu, m-am întors şi l-am văzut pe Ahile stând în umbră. Mi-a stat inima-n loc. De când stătea acolo?

— Văd că Briseis are grijă de tine.

Cam de mult timp.

— Da, a fost foarte amabilă cu mine.

Priam m-a atins pe faţă, şi-a aşezat cu blândeţe palma pe obrazul meu, dar eu nu suportam să-l privesc.

— Trebuie să pleci, a spus Ahile. Curând se crapă de ziuă şi nu vrem să riscăm să te găsească Agamemnon aici.

— Ce crezi c-ar face?

Ahile a ridicat un umeri.

— Cred că prefer să nu aflu.

— Dar ai lupta pentru mine?

— Da, aş lupta. N-am nevoie să-mi spună un troian ce datorie am faţă de

un oaspete.

Priam a lăsat să cadă în ceaun ştergarul pe care-l ţinea în mână.

— Bine, sunt gata.

Ahile nu era doar îmbrăcat, ci şi înarmat, mâinile lui erau încleştate pe mânerul sabiei. Firește că nu glumise când spusese că era pregătit să lupte. Prea speriată să mă uit în ochii lui, i-am privit în schimb mâinile şi am observat că şi Priam le fixa cu privirea. Ahile a făcut un pas înapoi, strângându-şi mai bine mantaua în jurul corpului, astfel încât mâinile lui, acele mâini cumplite care măcelăriseră oameni, au dispărut în falduri. Nu cred că-i era ruşine de ce făcuseră mâinile acelea – de fapt, era chiar mândru – dar era totuşi o problemă, fiindcă ele schimbau părerea altora despre el într-un fel pe care nu-l putea controla.

Am luat mantaua lui Priam şi am străbătut în urma lor veranda. Acum eram invizibilă; legăturile dintre gazdă şi oaspete, legăturile care unesc doi bărbaţi se refăcuseră. Dar apoi mi-am dat seama cât de şovăitor era Priam în faţa treptelor. Ahile i-a oferit braţul lui, dar Priam l-a dat la o parte – unul dintre acele accese bruşte de furie care marcaseră întâlnirea lor. Am observat că Priam regreta deja acel moment de retragere involuntară, încercând să se *oblige* să accepte braţul lui Ahile… Dar Ahile s-a dat la o parte şi mi-a făcut semn să-l ajut pe Priam. Priam şi-a aşezat o mână pe umărul meu şi a coborât treptele destul de sigur, tresărind slab abia când a ajuns jos. Ahile o luase înainte şi-i spunea ceva lui Automedon, poate din dorinţa de a nu atrage atenţia asupra contrastului dintre slăbiciunea lui Priam şi propria-i vigoare. M-am gândit că Priam fusese înţelept să apeleze la Ahile invocându-l pe tatăl lui. Ahile se purta întotdeauna cu tact şi delicateţe faţă de bărbaţii în vârstă, iar sursa acelei sensibilităţi nu putea fi decât iubirea faţă de tatăl lui.

Priam se lăsa acum cu toată greutatea pe mine. În noaptea aceea, parcă îmbătrânise cu zece ani, în câteva ceasuri trecuse de la o bătrâneţe viguroasă la fragilitate. Îi simţeam venele pulsând sub mâna mea, ca bătăile inimii unui pui de pasăre despre care ştii că nu poate supravieţui. Ahile a aşteptat să-l ajungem din urmă.

— Totul e pregătit, a spus. Am să te conduc până la poartă.

Când am ajuns în curtea grajdurilor, Automedon şi Alcimus înhămau deja catârii la căruţă. Când ne-am apropiat, am simţit că Priam tremura. Până acum se stăpânise, dar acum – când catârii molfăiau hamurile, când clopoţeii de la harnaşament zornăiau – s-a întors către căruţă.

La un semn al lui Ahile, Alcimus a ţinut facla mai sus, astfel încât un cerc

de lumină a căzut pe trupul lui Hector. Eu am ridicat giulgiul, pentru ca Priam să vadă chipul fiului său. Priam a scos un sunet gutural, apoi a întins mâna aproape cu timiditate și a atins părul fiului său.

— Vai, băiatul meu, sărmanul meu băiat.

Plângea acum; și-a dus o mână la gură și a încercat să-și țină buzele unite, dar nu-și putea reține hohotele.

Noi am așteptat. În cele din urmă, s-a întors către Ahile.

— De cât timp ai nevoie ca să-l îngropi? a întrebat Ahile.

Brutalitatea întrebării m-a cutremurat. Dar apoi am înțeles că, mutând atenția asupra lucrurilor practice, Ahile evita o situație care s-ar fi putut ușor transforma într-un conflict. Mâhnirea îi unea, dar îi și despărțea.

— *Ah.*…

Respirând întretăiat, Priam se ținea de marginea căruței și încerca să-și adune gândurile.

— E mult de mers până la pădure, să aducem lemne. Toți copacii noștri au fost tăiați pentru a clădi barăcile voastre, iar oamenii se tem să meargă… Avem nevoie de un armistițiu.

— Am să mă îngrijesc să vi se acorde.

— Atunci aș zice… unsprezece zile? Unsprezece zile pentru jocurile funerare. Iar în a douăsprezecea zi vom lupta iarăși. Dacă trebuie să luptăm…

Era aproape o întrebare. Și de ce nu? mi-a trecut prin mine. *De ce nu?* Dacă el și Ahile puteau conveni cu atâta ușurință asupra unui armistițiu, de ce să nu meargă mai departe și să facă pace pentru totdeauna…?

— Te conduc până la poartă, a spus Ahile.

Pe neașteptate, Priam a părut amuzat.

— Ești sigur? Ce-o să creadă santinelele? Mărețul Ahile, divinul Ahile, escortează căruța unui țăran?

Ahile a ridicat din umeri.

— Nu contează ce cred, atât timp cât fac ce li se spune. Dar înțeleg ce vrei să zici, nu vrem chiar o gardă de onoare.

S-a întors către Automedon și Alcimus.

— Voi rămâneți aici, mă așteptați în baracă.

— Cred c-ar fi mai bine să ne luăm rămas-bun aici, a spus Priam.

— Nu – până nu ieși pe poarta aceea, ești oaspetele meu. N-ar fi bine să fii recunoscut.

Priam a dat din cap aprobator. Îl vedeam nerăbdător să se încheie odată toate acestea, ca să-l poată privi din nou pe Hector.

— Dar înainte de toate, a spus Ahile, hai să bem cupa de rămas-bun.

Sub spoiala de politețe clocotea atâta furie, încât m-am gândit că Priam îl va refuza, dar nu, s-a grăbit să încuviințeze, ba chiar l-a apucat pe Ahile de braț și s-au întors la baracă. Automedon și Alcimus au schimbat o privire, cu siguranță iritați de această tărăgănare, dar i-au urmat. Nici eu nu înțelegeam, după ce insistaseră atâta că Priam trebuia scos din tabără cât mai iute cu putință, dar îmi convenea. Nimeni nu-mi acorda atenție. Pentru început, am zăbovit în dreptul căruței, mutându-mă doar puțin către stânga, pentru ca laturile înalte ale acesteia să mă acopere, în caz că vreunul dintre ei arunca o privire împrejur.

Vântul din zori era rece. Faclele din jurul curții tremurau și ardeau slab în suporturile lor. Am așezat o mână pe gratiile din spate ale căruței și am așteptat să se stingă zgomotul pașilor lor. Acum ori niciodată; știam că nu voi mai avea niciodată o asemenea șansă. Nu aveam timp să stau pe gânduri, nu aveam timp să mă-ntreb dacă era bine ce făceam. De îndată ce am fost sigură că nu mă vedea nimeni, m-am urcat în căruță și m-am întins lângă Hector, cu corpul meu fierbinte lipit de cadavrul lui rece. Am tras de giulgiu, pentru ca faldurile lui să mă acopere și pe mine. Îi simțeam trupul umed și rece, iar aromele de cimbrișor și rozmarin nu erau suficient de puternice pentru a acoperi izul de putrefacție. Înfățișarea lui era neschimbată, dar nasul îmi spunea că inevitabilul proces de descompunere începuse. Nu am scos capul să văd dacă se întorc, ci mi-am ținut fața lipită de brațul lui Hector, pentru ca suflarea mea să nu miște pânza. Ar fi fost suficient ca Priam să se oprească să mai arunce o privire la trupul fiului său – nimic mai firesc decât asta – și ar fi fost iadul pentru mine, poate chiar și pentru Priam, fiindcă nu era sigur că-l vor crede că nu știuse de prezența mea acolo.

M-am încordat când le-am auzit pașii. Ahile și Priam vorbeau cu glas scăzut, nu le înțelegeam cuvintele. După un timp au amuțit – iar tăcerea aceea a fost și mai înfricoșătoare decât vorbele lor. Mi s-a părut că-l aud pe Priam venind să mai vadă o dată trupul lui Hector, dar apoi am simțit cum se înclină căruța când s-a urcat pe capră. Clopoțeii au zornăit, biciul de piele a plesnit grumazul unui catâr și căruța a pornit la drum zdruncinându-se, făcându-mi obrazul să se frece de carnea rece a lui Hector.

Gropi în curtea grajdurilor; gropi până și pe cărare, care făceau ca roțile să se hurducăie. Mă țineam de trupul lui Hector, care era cât de cât fixat de frânghiile cu care-l legase Ahile de marginile căruței. Acum eram și eu rece, aproape la fel de rece precum cadavrul, cu fiecare mușchi înțepenit de

spaimă. Dar gândurile veneau unul după altul, îi vedeam pe sora şi pe cumnatul meu, vedeam căldura şi siguranţa căminului lor – şi, mai presus şi dincolo de toate acestea, marele premiu al libertăţii. Eu – redevenită eu însămi, o persoană cu familie, cu prieteni, cu un rol în viaţă. O femeie, nu un obiect. Nu merita să risc totul pentru a-mi recâştiga libertatea, oricât de scurt ar fi fost timpul cât m-aş fi putut bucura de ea?

Dar, cu cât mă gândeam mai bine, cu atât mai nebunească îmi părea această străduanie de a obține libertatea. Dacă Priam îmi descoperea prezența înainte de a ajunge în Troia, m-ar fi dat poate jos din căruță, poate chiar în timp ce traversam câmpul de luptă. Amintirile sentimentale ale unei fetițe pentru care făcuse odinioară niște scamatorii nu contau câtuși de puțin în fața datoriei pe care o avea față de Ahile ca gazdă. Nu va pune în primejdie de dragul meu acel armistițiu de unsprezece zile.

Și, chiar dacă ajungeam în Troia și reușeam să dau de sora mea, ce-mi pregătea viitorul? Câteva săptămâni de fericire, umbrite de frică, și apoi m-aș ascunde din nou într-o altă cetate, înconjurată de alte femei îngrozite, așteptând căderea unui alt oraș. Așteptând ca Agamemnon să asmuță pe străzi mii de războinici beți. Auzisem ce aveau de gând cu Troia, el și Nestor. Să-i ucidă pe toți bărbații și băieții – printre care și pe cumnatul meu –, să le sfârtece femeilor însărcinate burțile cu lăncile, pentru eventualitatea că pruncii lor ar fi băieți, iar pe celelalte femei să le violeze în grup, să le bată, să le mutileze, să le înrobească. Doar pe câteva femei – sau, mai bine spus, pe câteva fete foarte tinere, majoritatea de origine regală sau nobilă – și le-ar împărți între ei regii, dar, ca fostă sclavă, eu nu aș avea un asemenea statut. Aș sfârși aproape sigur prin a trăi ca femeile de rând, ferindu-mă de lovituri ziua și dormind pe sub barăci noaptea. Sau, mai rău chiar, aș da nas în nas cu Ahile și aș îndura pedeapsa inevitabilă pentru sclavele fugite de la stăpânii lor. Nicio speranță să mă cruțe, doar văzusem cât de răzbunător putea fi Ahile…

Priam are dreptate, mi-a trecut prin minte. *E o nebunie.*

Am strâns pleoapele și am încercat să reflectez. Eram în capcană. Nu mai puteam face nimic, decât să rămân întinsă lângă cadavrul lui Hector și să aștept să oprească undeva căruța. *Dacă* avea să oprească… Exista posibilitatea ca santinelele, recunoscându-l pe Ahile, să-i facă semn să treacă. Oricum, căruțele care ieșeau din tabără nu erau, de regulă, oprite și percheziționate.

În sfârșit au contenit zdruncinăturile. Tot timpul îl simțisem pe Ahile

mergând pe lângă căruță, dar acum nu-i mai simțeam prezența și, câteva clipe mai târziu, l-am auzit stând de vorbă cu santinelele. Harnașamentul catârilor a zăngănit. Priam a oftat și a tușit, bănuiesc că de încordare. Și mie-mi venea să tușesc. Disperată, mi-am imaginat gustul acru al lămâilor, am adunat salivă în gură și am înghițit-o, pentru a-mi potoli mâncărimile din gât. L-am auzit pe Ahile râzând împreună cu santinelele.

Căruța putea porni din nou la drum în orice clipă. Acum era momentul. M-am strecurat de sub giulgiu, m-am tras către capătul căruței și am alunecat pe pământ. Am luat-o imediat din loc: înfrigurată, speriată, umedă, disperată, cu pielea mirosindu-mi a Hector… Am simțit în spate privirea lui Ahile, dar n-am îndrăznit să mă-ntorc să văd dacă într-adevăr mă privea. Instinctul îmi spunea să fug, dar știam c-aveam să atrag atenția asupra mea, așa că m-am mulțumit să mă-nfășor mai bine în manta și să merg cu pas grăbit, dar constant. Nu mă uitam pe unde călcam, mă tot împiedicam de marginea tunicii. Mă așteptam în orice clipă să fiu strigată pe nume.

În jurul meu, tabăra se trezea: bărbații, care fuseseră beți în timpul nopții, căscau și cereau de mâncare; femeile aduceau tăciuni cu care să ațâțe din nou focurile care arseseră în timpul nopții. Vântul din zori îmi înfoia poalele tunicii și părul. M-am dus ață la un grup de femei și am încercat să mă amestec printre ele, ba chiar am înșfăcat o găleată goală și, puțin înclinată într-o parte, am cărat-o de parcă ar fi fost plină. Într-un final, mi-am făcut curaj și am constatat că nu fusese nevoie să joc teatru. Căruța lui Priam ieșea deja pe poartă clătinându-se. Ahile a rămas să privească în urma ei, cu o mână ridicată în semn de salut, apoi s-a întors și s-a îndreptat grăbit către baraca lui.

Abia atunci am tras aer în piept. Am mai stat câteva minute și l-am urmat, cu mintea deja asaltată de grijile zilnice. Va vrea apă caldă pentru baie. Am vorbit cu femeile care se ocupau de baia lui și am intrat apoi în baracă. Ahile ședea la masă cu ochii pierduți, dar a ridicat privirea când am intrat. Mi s-a părut surprins.

— Vrei să mănânci ceva? am întrebat.

A dat din cap și a continuat să șadă tăcut, în vreme ce eu i-am pregătit pâine, măsline și niște brânză sfărâmicioasă de capră, pe care obișnuiau s-o prepare în Lyrnessus. Mirosul ei mă făcea întotdeauna să mă gândesc la copilărie. Fusese preferata mamei mele; o mânca de obicei cu niște caise mici și tari, care creșteau într-un pom din spatele casei noastre. Am luat câteva firimituri și mi le-am pus pe limbă, iar gustul lor pișcăcios și acrișor mi-a

readus-o în gând pe mama. Aveam lacrimi în ochi, dar mi le-am reținut. Am pus platoul pe masă în fața lui Ahile și m-am dat înapoi.

Părea înfometat, rupea bucăți de pâine și le înmuia în ulei, lua bucăți de brânză cu vârful pumnalului și le vâra în gură. I-am turnat în cupă niște vin îndoit cu apă și i-am așezat-o lângă platou.

Apoi a spus cu o indiferență aparentă – doar aparentă:

— De ce te-ai întors?

Deci știuse. Mi-am simțit gura uscată. Dar apoi mi-am spus: *Ba nu. Crede că m-am dus în baraca femeilor și se-ntreabă de ce m-am întors fără să aștept să mă cheme.* Așa că m-am răsucit să-l privesc în față – și mi-am dat seama că avusesem dreptate prima oară. Știuse. Șocul mi-a golit pe moment mintea, dar apoi m-am gândit: *Dacă ai știut că sunt în căruță, de ce nu m-ai oprit?*

Am spus încet:

— Nu știu.

A împins spre mine platoul cu pâine și brânză. Crezând că terminase, am vrut să-l iau de pe masă, dar m-am oprit. Îmi oferea să mănânc. Nu era o invitație foarte elegantă: s-a mulțumit să arate cu degetul către pieptul meu și apoi către un scaun. M-am așezat așadar vizavi de el și am mâncat și am băut împreună.

Spusesem *nu știu* fiindcă nu știusem ce să spun. Toate lucrurile acelea despre căderea Troiei, despre faptul că aș redeveni sclavă, că aș fi iarăși târâtă în fața lui Ahile – toate erau adevărate. Dar le știusem deja înainte de a mă urca în căruță. Altceva, ceva ce-mi scăpa, mă făcuse să revin. Poate sentimentul că locul meu era acum aici, că trebuia să-mi aranjez viața *aici.*

Am mâncat și am băut în tăcere, dar cu sentimentul că atmosfera se schimbase. Eu încercasem să fug, dar – *din nu știu ce motiv* – mă întorsesem. El știuse că eram în căruță, dar tot *din nu știu ce motiv* – fusese dispus să mă lase să plec. Deci nu mai era vorba doar despre relația dintre stăpân și sclavă. Mai era vorba și despre alegere. Sau nu? Nu știu, probabil era o iluzie și nu cred că el s-a gândit vreo clipă la toate acestea.

Brusc și-a împins farfuria din față și s-a ridicat de la masă.

— Trebuie să stau de vorbă cu Agamemnon.

— Nu cred că s-a trezit.

Avea un aer amuzat.

— Da, ai dreptate.

Atunci s-a așezat la loc și ne-am terminat vinul.

CAPITOLUL 45

După nouă ani lungi de măcel și război, aceste unsprezece zile luminoase de pace.

Mi le amintesc că pe o perioadă ciudată; timpul parcă stătea în loc. Aveam impresia că trăiam sub creasta unui val care era pe punctul de a se sparge. Fiecare zi era punctată de țipetele și uralele din spatele zidurilor Troiei, când un nou războinic câștiga o cursă și-și primea premiul din magaziile secătuite ale lui Priam, deși niciunul n-avea să se bucure prea mult timp de premiul său.

A doua zi a venit la cină Aiax, însoțit de Tecmesa și băiețelul lor. Noi, femeile, am șezut pe verandă și am mâncat de pe o tavă acele dulciuri care-i plăceau Tecmesei – de fapt, ea le-a mâncat, iar eu o priveam. Copilul se juca cu un căluț de lemn pe care i-l cioplise tatăl lui, plescăind din limbă când îl făcea să galopeze pe verandă. Eu ședeam cu mâna streașină la ochi și priveam cum jucau zaruri Ahile și Aiax. Stăteau la o masă în mijlocul curții, râdeau, se tachinau cu nonșalanța pe care ți-o dă o lungă familiaritate, gemeau zgomotos și se loveau cu palma peste frunte când zarurile nu cădeau cum ar fi vrut ei. Toate gesturile lor păreau puțin exagerate, de parcă ar fi mimat doar că joacă zaruri.

Deodată, Aiax a sărit în picioare. Crezând că văzuse pe cineva în baracă, m-am răsucit să-i urmăresc privirea, dar nu era nimeni acolo și, când m-am întors iarăși, Aiax era întins pe jos. Zăcea cu genunchii trași la bărbie și scâncea ca un nou-născut. Ahile ședea nemișcat, așteptând să-i treacă lui Aiax criza, până când acesta și-a redobândit în sfârșit stăpânirea de sine și s-a așezat din nou la masă. Niciunul nu a scos un cuvânt, au continuat să joace de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Totul de la început până la sfârșit nu durase mai mult de zece minute.

Tecmesa, care dăduse să se ridice, s-a așezat la loc pe scaun și s-a întins după o nouă bucată de nuci cu miere.

— Nu doarme, a spus. Are niște coșmaruri cumplite; acum câteva nopți a visat că-l mânca un păianjen, îi auzea maxilarele măcinând și s-a trezit urlând. Și dacă-l întreb ce are…

— Nu-ți spune?

— Bineînțeles că nu! Eu trebuie să îndur totul și să nu spun nimic și, dacă încerc totuși să stau de vorbă cu el, îmi zice: *Unei femei îi șade bine să tacă.*

Toate femeile pe care le cunosc au fost crescute după acest principiu. Am stat o clipă pe veranda umbroasă și ne-am gândit la aceste cuvinte, după care am izbucnit amândouă în hohote de râs – nu râdeam doar, ci zbieram, chiuiam, gâfâiam, până când, în cele din urmă, bărbații au căscat ochii la noi, iar Tecmesa și-a vârât în gură tivul tunicii, ca să se potolească. Hohotele de râs au contenit la fel de brusc cum începuseră. Ne-am șters lacrimile și nasul cu dosul palmei. Eu am luat tava și i-am mai oferit Tecmesei o bucată… La prima vedere, redeveniserăm cum eram înainte – cu excepţia unui sughiţ ocazional, plin de înțelesuri –, dar ceva se schimbase. Tecmesa nu-mi plăcuse niciodată foarte mult, dar după hohotele acelea de râs am devenit prietene.

Am întrebat-o:

— Cât de curând îți dai seama dacă ești însărcinată?

M-a privit lung.

— Depinde – *eu* am știut imediat, mi-a fost rău din prima zi, știi… Fiecare femeie e altfel, unele zic că n-au știut până-n ziua când le-au apucat durerile facerii, deși eu nu prea înțeleg *cum* e posibil să nu știi; chiar dacă, să zicem, ai menstruație în continuare, faptul că-ți tot trage una în vezică din cinci în cinci minute ar trebui să-ți dea de gândit.

În tot acest timp, deși își alesese cuvintele cu grijă, m-a privit cu un aer viclean.

— E al lui?

— Da, am spus.

— Ești sigură?

— Da.

— Nu-i al lui Agamemnon?

— Imposibil. Ușa din dos, sau ai uitat?

Tecmesa era în culmea fericirii pentru mine, mult mai fericită decât eram eu însămi.

Umbrele se lungeau. Dintr-o clipă într-alta, bărbații aveau să se ridice și să se ducă la cină, dar în aceste ultime minute – cu soarele atârnând de buza orizontului – nimeni nu s-a clintit. Aiax se răsucise în scaun și privea în direcția noastră. La început, am crezut că-și privea băiețelul, care țopăia acum pe treptele verandei și striga:

— Uită-te la mine, mamă! Uită-te la mine!

Dar apoi mi-am dat înfiorată seama că avea privirea goală. Ahile se foia în scaun; părea că ține cu dinadinsul să-i atragă lui Aiax atenția cu o nouă cupă de vin, un nou joc, orice, dar privirea aceea goală era nestrămutată, trecea

prin baracă, prin curtea grajdurilor şi dincolo de câmpul de luptă, până la porţile Troiei şi încă mult mai departe. Nu privea un lucru anume, nu privea nimic. Probabil privea chiar nimicul.

∴

După cină, muzica şi băutul au continuat în odaia lui Ahile. Alcimus a cântat la liră, Automedon s-a dovedit neaşteptat de talentat la flautul dublu, dar, când a încercat să cânte cu vocea, semăna atât de bine cu un viţel care tocmai a fost despărţit de mama lui, încât toată lumea l-a implorat să tacă. Toate cântecele erau despre bătălii, despre faptele eroice ale unor bărbaţi măreţi. Acestea erau cântecele care-i plăceau lui Ahile, cântecele care-l formaseră. Niciodată de la moartea lui Patrocle nu-l mai văzusem atât de fericit ca în seara aceea.

Mai târziu, băieţelul a început să se smiorcăie. Tecmesa l-a luat şi a ieşit cu el afară, a măsurat în lung şi-n lat curtea cu acel copil greu în braţe, cântându-i să adoarmă. Mi-am amintit din copilărie cântecul acela de leagăn. Mama i-l cânta fratelui meu celui mai mic, în timp ce eu mă cuibăream lângă ea, îngăduindu-mi câteva clipe preţioase să redevin un bebeluş. În vreme ce Tecmesa continua să cânte, bărbaţii au amuţit pe rând, cu urechile ciulite. Glasul ei era dulce. Le-am privit chipurile. Iată-i: nişte războinici căliţi în lupte ascultau cum îi cânta o sclavă copilului ei grec un cântec de leagăn troian. Şi deodată, am înţeles ceva – sau, mai degrabă, am intuit ceva; cred că am înţeles abia mult mai târziu. M-am gândit: *Noi vom supravieţui* – cântecele noastre, *poveştile* noastre. *Nu ne vor putea uita. După zeci de ani, când ultimul om care a luptat pentru Troia va fi mort, fiii lor îşi vor aminti cântecele pe care li le-au cântat mamele lor troiene. Vom dăinui în visele lor – şi în cele mai cumplite coşmaruri ale lor.*

Cântecul s-a sfârşit cu un uguit al Tecmesei şi cu un oftat profund de mulţumire pe care l-a scos copilul adormit.

— Păi, bine, a spus Aiax şi s-a lovit peste coapse. Să plecăm.

El şi Ahile s-au îmbrăţişat lung şi strâns, dar fără cuvinte, apoi am rămas amândoi pe verandă şi am privit cum dispare în noapte mica familie.

M-am întors în baracă împreună cu Ahile şi ne-am instalat lângă foc. Scurta perioadă de timp care se scursese de la vizita lui Priam mi-a confirmat prima impresie despre schimbarea care se produsese între noi. Ahile nu mai trimitea după mine. Pentru el, era firesc ca eu să fiu acolo. În noaptea aceea, m-am gândit îndelung la acest lucru. Privind în urmă, am avut senzaţia că nu încercasem doar să fug din tabără, ci să fug de povestea lui Ahile; şi nu

reuşisem. Fiindcă, nu vă faceţi iluzii, asta era povestea lui – furia *lui*, durerea *lui*, povestea *lui*. *Eu* eram furioasă, *eu* eram îndurerată, dar asta nu conta. Eram din nou acolo, aşteptând ca Ahile să decidă când să mergem la culcare, eram captivă, eram legată de povestea lui, şi totuşi nu jucam niciun rol real în ea.

Deşi situaţia s-ar fi putut schimba. Mă uitam la foc şi ştiam că trebuia să-i spun. Nu ştiu ce mă făcea să-mi ţin gura. Toate celelalte femei spuneau: *Haide, spune-i, pentru numele cerului, ce mai aştepţi?* Asta era şansa mea să trăiesc în siguranţă, cu o şansă mai mare nu aveam să mă mai întâlnesc niciodată. Mi-am amintit ce spusese Ritsa despre Chriseis: că s-ar fi aranjat pe viaţă dacă i-ar fi dăruit lui Agamemnon un fiu. Şi totuşi, am tăcut, fiindcă ştiam că, din momentul în care aveam să rostesc cuvintele, viaţa mea s-ar schimba din nou. Aş deveni mama – mama în perspectivă – a unui copil troian şi grec deopotrivă. Vechile loialităţi, vechile certitudini – puţinele care-mi mai rămăseseră – s-ar risipi. Aşa că am stat lângă foc, am sorbit din vin şi n-am spus nimic.

CAPITOLUL 46

S-a luptat din greu şi îndelung să obţină armistiţiul pe care-l voia Priam. A fost o negociere dificilă, de durată, fiindcă nu a trebuit să-l convingă doar pe Agamemnon, ci şi pe ceilalţi regi. Şi nici nu avea un răspuns la întrebarea de ce să nu întreţească atacul acum, când Troia era în mod fatal slăbită de moartea lui Hector. Dar cumva a reuşit să-i facă pe toţi să accepte în cele din urmă armistiţiul. Patrocle ar fi fost mândru de el. Până şi Odiseu, care i se împotrivise tot timpul, a spus:

— *Măi, ce* surpriză. Poate te facem diplomat într-o bună zi.

Ahile s-a mulţumit să râdă şi să clatine din cap.

Pentru el, nu mai exista „într-o bună zi”.

∴

În fiecare dimineaţă, se duce pe plajă, pe fâşia de nisip bătătorit, şi scrutează orizontul, căutând-o pe mama lui.

La început, e doar o pată întunecată pe vălul alb al ceţii, dar apoi, când înaintează spre el prin apa puţin adâncă, îi zăreşte luciul argintiu al pielii. Aşteaptă momentul atât cu dor, cât şi cu groază, fiindcă acum fiecare întâlnire

e o despărţire prelungită. S-a săturat de asta, vrea să se termine odată. Toată viaţa lui a fost plină de lacrimile ei. Deci, când dispare în sfârşit într-un val învolburat, se simte uşurat. Imediat, ceaţa pe care o aduce cu ea începe să se risipească, iar marea se întinde înaintea lui ca o pojghiţă transparentă, subţire şi sclipitoare, ca primul strat de piele de pe o rană care se vindecă.

Până să ajungă el la baracă, soarele a ars şi ultimele zdrenţe de ceaţă, iar tabăra începe să palpiteze de viaţă. O femeie îngenuncheată lângă un foc suflă dedesubtul unui buştean şi aruncă în flacără un smoc de iarbă uscată. Caii fornăie în sacii lor cu nutreţ, bărbaţii se apleacă asupra lor, ating fiecare picior cu mâinile lor blânde, bătătorite, ridică fiecare copită şi o caută de pietre. Nimic nou, nimic deosebit, de nouă ani vede toate acestea în fiecare dimineaţă, dar niciodată nu le-a văzut atât de limpede, nu le-a îndrăgit aşa cum se cuvine, până acum.

În fiecare dimineaţă, Alcimus şade pe treptele verandei şi-i lustruieşte armura. Ahile ia şi el uneori o cârpă şi-i dă o mână de ajutor lui Alcimus – prefăcându-se că nu vede nemulţumirea lui Automedon. Măreţul Ahile, divinul Ahile, n-ar trebui să-şi lustruiască armura cu mâinile lui. Dar lui îi place ce face: ritmul atingerilor, provocarea de a îndepărta o pată încăpăţânată, răsplata simplă, uşor de obţinut, a bronzului strălucitor. Când i-a dat mama lui armura aceasta, abia dacă a catadicsit s-o privească, atât de preocupat era să-l găsească şi să-l ucidă pe Hector. Acum are tot timpul din lume să aprecieze frumuseţea scutului: ciurde de boi pasc lângă un râu, tineri şi tinere dansează în cerc, soarele, luna şi stelele, pământul şi cerul, o ceartă, un proces, un banchet nupţial… Dar nu se poate împiedica să se-ntrebe ce-o fi fost în capul mamei lui când i-a făcut acest cadou. E cel mai puternic, cel mai bine lucrat, cel mai frumos scut din lume, dar tot nu-l poate salva. Moartea lui a fost hotărâtă de zei. Acum, în fiecare dimineaţă, scutul îi reaminteşte abundenta vieţii de care el va fi curând lipsit.

Se gândeşte mult la mama lui în timp ce lustruieşte scutul. Aici, la capătul vieţii, i se pare cumva firesc să revină la începutul ei, să închidă cercul, dacă se poate. Când era mic şi-l lăsau să rămână în sală după cină până seara târziu, se uita la ea cu pleoapele îngreunate de somn şi observa cât de iritaţi erau ochii ei.

— E de la foc, spunea ea. Fumul.

Dar el ştia că nu era aşa. În unele seri, abia dacă mai putea să respire. Pielea începea să i se crape – întotdeauna dinspre colţurile gurii –, iar crăpăturile se adânceau şi se întindeau, până începeau să supureze. La scurt

timp ea dispărea, iar el rămânea să se preumble pe plajă, apatic și abandonat, până când ea reapărea, îl lua în brațe și-l săruta, cu ochii limpezi, pielea strălucitoare, părul negru, lucios, mirosind a sare.

Dar perioadele rele erau tot mai multe. Deseori, tatăl lui întindea mâna și o mângâia pe braț – iar ea îl lăsa, niciodată nu s-a tras înapoi, deși, ghemuit lângă ea, Ahile simțea furia cu care ea se forța să nu se ferească. Era o femeie mânioasă mama lui, mânioasă pe zeii care o condamnaseră la patul conjugal al unui muritor. Și cât mai ura obârșia vâscoasă a împerecherii umane și a nașterii. Până și să-și alăpteze copilul… Și-o imaginează – e imaginație sau amintire? – cu toți mușchii de la ceafa încordați, încercând să nu se ferească de gurița ca o anemonă-de-mare, care-i strânge sfârcul, care suge lapte, suge sânge, speranță, viață, legând-o și mai mult de uscat. Da, repulsia asta a ei, imaginată sau amintită, l-a marcat și pe el. Sexul – cu un bărbat, cu o femeie, nu contează – nu i-a adus niciodată multă bucurie. Ușurare fizică, asta da… Dar nimic mai mult. Până și Patrocle a plătit cu vârf și îndesat plăcerea dăruită sau primită.

Toată iubirea lui, toată tandrețea lui se îndreaptă către tatăl său. El este înainte de toate „fiul lui Peleu” – numele după care-l cunosc în toată armata; primul și întotdeauna cel mai important titlu al lui. Dar acesta este sinele lui public. Când e singur și mai ales cu ocazia acelor plimbări matinale la mare, știe că este fără putință de tăgadă fiul mamei lui. Ea a plecat înainte să împlinească el șapte ani, vârsta la care un băiat părăsește odăile femeilor și pătrunde în lumea bărbaților. Poate de aceea nu a reușit el niciodată să facă pe deplin tranziția, deși bărbații care au luptat alături de el ar fi uimiți să-l audă spunând așa ceva. Bineînțeles că nu spune așa ceva. E un cusur, o slăbiciune; știe s-o ferească bine de ochii lumii. Doar noaptea, între somn și veghe, se trezește din nou în bezna sărată a pântecului ei, cu lunga greșeală a vieții de muritor în sfârșit anulată.

*

Până și durerea pierderii lui Patrocle se mai domolește pe măsură ce se apropie propria-i moarte. Nu mai e chinul sfâșietor al amputării, ci aproape un sentiment de pace, de parcă Patrocle s-ar fi dus înaintea lui în încăperea de alături. Vorbește adesea despre el, le povestește lui Alcimus și Automedon, care sunt prea tineri să-și mai amintească primii ani de război, despre bătăliile și călătoriile pe mare din acea perioadă acum îndepărtată. Dar, când e singur cu Briseis, se întoarce mai departe în timp, dincolo de bătălii, dincolo de Troia, la copilăria pe care au avut-o el și Patrocle, la prima lor întâlnire.

— Nu-l văzusem în viaţa mea şi totuşi, când l-am privit, primul meu gând a fost: *Te cunosc.*

— Mare noroc, nu-i aşa? Că l-ai întâlnit.

— Pentru mine, da. Nu ştiu cât noroc a avut el. Fiindcă, să fim sinceri, dacă nu m-ar fi cunoscut pe mine, acum ar mai fi probabil în viaţă.

— Nu cred c-ar fi ales o altă viaţă.

— Nu – dar aş fi ales eu *pentru* el.

Ahile ridică din umeri.

— Avea atâta răbdare, ar fi fost un ţăran priceput. Un rege priceput. S-ar fi priceput la toate lucrurile cu adevărat plictisitoare, la procese şi altele de genul acesta.

Ori de câte ori e singur cu Briseis parcă simte prezenţa lui Patrocle, uneori atât de vie, încât cu greu să abţine să nu-i vorbească. Nu a întrebat-o niciodată pe Briseis dacă o simte şi ea, pentru că ştie că o simte. Aşa a fost de la bun început relaţia lor – dacă poţi s-o numeşti relaţie – a fost filtrată de iubirea amândurora pentru Patrocle.

Ahile trăieşte în prezent. Îşi aminteşte trecutul, nu fără regrete, dar cu tot mai puţine resentimente. Rareori, sau aproape niciodată, se gândeşte la viitor, pentru că nu există viitor. Uşurinţa cu care a ajuns să accepte acest lucru e uimitoare.

Viaţa lui e ca o păpădie în palma deschisă, atât de uşoară, încât cea mai lină adiere de vânt o poate lua cu ea. De undeva – poate de la Priam – se pare că a dobândit o resemnare de om bătrân în faţa morţii. Ştie că nu există viitor şi chiar nu-i pasă.

Dar într-o dimineaţă se trezeşte şi găseşte patul gol. S-a obişnuit ca Briseis să fie mereu acolo, aşa că se scoală şi se duce s-o caute. O găseşte afară, îndoită de spate, vomitând în nisip.

— Ce-i cu tine?

— Nimic.

— Păi, *ceva* tot e…

— Sunt gravidă.

Îi trebuie o clipă să înţeleagă. Apoi întreabă:

— Eşti sigură?

Îşi aminteşte vag că a auzit pe cineva spunând că o femeie ştie că e însărcinată abia când o loveşte copilul. Să fie adevărat? Habar n-are el de asemenea lucruri.

Briseis îl priveşte fără şovăială.

— Da.

O crede. Nu e genul de femeie care să mintă. N-a minţit nici când a fost întrebată dacă s-a culcat Agamemnon cu ea, deşi ar fi fost în interesul ei să mintă. Deci imediat, în numai câteva secunde, *există* un viitor, deşi nu e unul la care să poată participa şi el, dar totuşi unul pe care trebuie să-l ia în calcul.

Gândul la această viaţă nouă îl macină. Şi, odată cu el, revine frica de a muri. Se trezeşte noaptea scăldat în sudoare, întrebându-se cum anume i se va sfârşi viaţa. Despre moartea în bătălie ştie aproape tot: a văzut tot ce poate fi mai rău, fiindcă a provocat el însuşi tot ce poate fi mai rău. Şi să se găsească apoi în mâinile femeilor, gol şi neputincios… Deşi numai zeii ştiu de ce-şi face griji în privinţa aceasta. Doar n-o să mai fie *acolo*, nu în adevăratul sens.

Dar îşi face griji – în lungile ore de întuneric. Şi apoi, dimineaţa, uită momentul de slăbiciune din timpul nopţii.

*

În tot acest timp, lira lui zace într-o ladă din lemn de stejar cioplit, învelită într-o bucată de pânză îmbibată cu ulei. Uneori o scoate şi-i atinge coardele, însă întotdeauna sfârşeşte prin a o pune la loc.

Dar într-o seară, către finalul armistiţiului de unsprezece zile, se surprinde gândind: *De unde ştiu că nu pot*? Adevărul este că nu ştie; nu poate şti înainte de a încerca. Se aşază, leagănă instrumentul în braţe şi alege cea mai simplă melodie pe care o ştie: un cântec de leagăn. După ce-l cântă de câteva ori, sare-n picioare şi măsoară încăperea în lung şi-n lat, prea agitat să mai stea jos.

Din acel moment, nu se mai desparte de liră. A doua zi după cină, în sală, cântă în duet cu Alcimus. Un cântec şi încă unul, timpul trece şi versurile devin tot mai obscene, până când, în cele din urmă, toţi se prăpădesc de râs. Mai târziu, în odaia lui, cântă ce-i plăcea când era mic, cântece despre bătălii, călătorii pe mare, aventuri, moartea glorioasă a eroilor… E atât de bucuros că poate să cânte iarăşi, nu să stea cu mâinile goale şi să-i asculte pe alţii cum cântă.

Briseis îl urmăreşte din pat. E târziu, foarte târziu.

— Mi-am amintit că mai am ceva de făcut, spune, apoi se ridică şi se duce în sală.

De pe treptele verandei îl strigă pe Alcimus, care vine în fugă, alb la faţă, gâfâind, vizibil speriat că a greşit cu ceva, că s-a întâmplat o nenorocire, că Ahile a descoperit, de exemplu, o pată pe scutul lui miraculos. Îi dă băiatului de băut, îl pune să ia loc – în sală, fiindcă n-ar fi frumos să facă asta de faţă

cu Briseis – şi încearcă să-i explice. Atât de mare e uşurarea lui Alcimus că n-a dat de bucluc, încât se mulţumeşte să caste ochii la Ahile. E evident că n-a priceput un cuvânt.

— Dacă mor… repetă Ahile.

Măcar asta pare să pătrundă până la Alcimus, deşi iniţial nu spune nimic, face doar gesturi de respingere cu ambele mâini, de parcă ar fi cele mai urâte cuvinte pe care le-a auzit vreodată. *Dacă eu pot să accept asta, tu nu poţi?* gândeşte Ahile şi începe să-şi piardă răbdarea.

— *Dacă* mor… nu zic că mor, *dacă*…

Alcimus pare îngrozit.

— Ascultă, n-am nicio premoniţie sau ceva de genul acesta…

Nu e o premoniţie, e o certitudine.

— Vreau doar să fac nişte planuri chibzuite pentru viitor.

Alcimus se holbează la el.

— Briseis e însărcinată.

Aha, *asta* a priceput.

— Dacă mor, vreau să te însori cu ea şi…

Ridică o mână.

— Dacă. *Dacă.* Vreau s-o duci la tatăl meu. Copilul vreau să crească în casa tatălui meu.

Tăcere.

— E în ordine?

Amărât, Alcimus spune:

— E o onoare pe care nu o merit.

— Dar ai să faci asta?

— Da.

— Juri?

— Da, sigur că da. Jur.

Şi apoi:

— Ea ştie?

Ahile scutură din cap.

— Nu, încă nu-i nevoie să ştie. Atât timp cât tu şi eu ştim ce se-ntâmplă.

Îi spune noapte bună şi se întoarce în odaia lui, unde o găseşte pe Briseis aşezată în pat, aşteptându-l. O clipă e tentat să cedeze şi să i se alăture, dar dispoziţia i s-a schimbat, s-a întunecat odată cu căderea umbrelor.

Se aşază aşadar lângă foc şi-şi ia lira, amintindu-şi cântecul la care lucrase înainte de moartea lui Patrocle. Face parte în chip necesar din ultimele lor seri

împreună, încât nu e sigur că poate îndura să-l cânte, nici măcar acum. Şi, într-adevăr, primele acorduri îl fac să plângă. Dar după câteva minute, mai încearcă o dată şi de data aceasta îl cântă până la capăt. Numai că nu *există* un capăt. *Da,* îşi aminteşte acum, *asta a fost mereu problema, nu-i aşa?* N-a fost în stare să încheie afurisitul ăsta de cântec. Iar Patrocle nu i-a fost de niciun folos. „Nu-nţeleg ce nu-ţi convine – mie-mi place".

Îl mai cântă o dată, conştient că Briseis îl urmăreşte şi conştient – dureros şi de netăgăduit – că Patrocle şade în scaunul lui, lângă foc. Fiindcă Patrocle s-a îndurat de el în ultimele zile, de fapt, de când a reînceput Ahile să cânte la liră şi vine din nou în fiecare seară. Cu greu se poate abţine să nu-l întrebe ce crede – dar el ştie ce crede Patrocle. A ştiut întotdeauna. „Pentru numele cerului, nu poţi cânta ceva mai vesel? E un cântec *de jale"*.

Amintindu-şi cu un zâmbet, Ahile mai interpretează o dată cântecul, pentru a ajunge fără doar şi poate la secvenţa aceea sâcâitoare de note. După o mare furtună: stropi de ploaie picură, *pic-pic*, dintr-o cracă atârnând deasupra râului învolburat… *Da, bun, dar ce urmează?*

Şi deodată ştie: nimic, nu mai urmează nimic, pentru că acesta este sfârşitul – acesta a fost dintotdeauna sfârşitul, numai că el nu a fost pregătit să-l vadă. Vrând să se asigure – fiindcă pare prea simplu, prea uşor –, îl mai cântă o dată de la cap la coadă. Se uită la Briseis.

— Asta este, spune şi atinge coardele încă vibrând. S-a sfârşit.

CAPITOLUL 47

Ultimele note s-au stins. Ahile şi-a învelit lira în pânza îmbibată de ulei şi a pus-o deoparte cu un gest blând. În clipele acelea, aveam impresia că timpul stătea în loc, că valul care trecea peste capetele noastre nu se va sparge niciodată.

Simplă iluzie, desigur. Viitorul gonea către noi, viaţa lui Ahile se măsura acum în zile, nu în săptămâni.

În dimineaţa în care s-a întors pe câmpul de luptă, Ahile s-a oprit pe treptele verandei şi l-a strigat pe Alcimus, care a venit în fugă, ca de obicei, cu chipul lui palid lucind de sudoare. Avea o mină îngrozită. Eu eram încă în pat şi rodeam o bucată de pâine uscată. Ritsa îmi spusese că, dacă reuşeşti să mănânci ceva înainte să-ţi mişti măcar capul, nu te mai apucă greţurile. Ei, nu

era chiar așa, dar părea totuși să ajute cât de cât, astfel încât țineam acum mereu sub pernă un colț de pâine. Nu mi-a trecut prin minte că treaba pentru care-l chemase Ahile pe Alcimus ar putea avea de-a face cu mine, așa că m-am silit să înghit ultima bucățică și m-am întors cu grijă pe o parte, cu spatele la ei.

În clipa aceea, s-a deschis ușa și a intrat un preot. Fără să mă prevină cineva. Pentru cea mai importantă ceremonie din câte există. Nu cred să fi existat vreodată mireasă mai șleampătă sau mai prost îmbrăcată decât mine, tocmai ce mă dădusem jos din patul lui Ahile, răvășită, înfășurată într-un cearșaf pătat cu spermă, cu firimituri de pâine în păr. Alcimus, cu fața și gâtul acoperite de pete roșii, îmi arunca priviri chinuite. Oare-l întrebase dacă vrea asta? Când scurta ceremonie s-a sfârșit, a ieșit din încăpere, lăsându-mă singură cu Ahile, care a spus pe un ton aspru:

— E cel mai bine așa. E un băiat bun.

Și apoi, remarcând poate cât de șocată eram, s-a mai înmuiat puțin, m-a apucat cu două degete de bărbie și mi-a înclinat capul.

— Se va purta frumos cu tine. Și va avea grijă de copil.

∴

După câteva ceasuri: vestea despre moartea lui Ahile și vuietul asurzitor al absenței lui în încăperile goale.

∴

Ahile nu ar fi fost de acord cu maniera în care fusese ucis: o săgeată între omoplați, trasă de Paris, soțul Elenei, drept răzbunare pentru moartea lui Hector. Circulă o versiune și mai urâtă: că săgeata era otrăvită. Alții zic că Paris l-a nimerit în călcâi, singurul lui punct vulnerabil. Țintuit la pământ și neputincios, ar fi fost sfârtecat. Oricum, a fost arma unui laș în mâinile unui laș: asta ar fi fost părerea lui Ahile, deși bănuiesc că l-ar fi consolat totuși în oarecare măsură faptul că a murit neînvins în lupta corp la corp.

Călcâiul lui Ahile. Dintre toate legendele născocite despre el, asta era cea mai caraghioasă. Se spune că mama lui, în încercarea disperată de a-l face nemuritor, l-ar fi cufundat în fluviul Lethe, numai că-i ținea de călcâi, astfel încât partea aceea ar fi rămas singura parte vulnerabilă din corpul lui. Invulnerabil? Tot corpul lui era acoperit de cicatrici. Credeți-mă, știu ce spun.

O altă legendă: că armăsarii lui ar fi fost nemuritori, un dar din partea zeilor pentru mama lui în ziua nunții ei cu Peleu – un dar făcut dintr-un sentiment de vinovăție, veți zice. Caii, se spune, au dispărut după moartea lui. Eu stau și mă gândesc uneori la ei, cum pasc agale pe o pajiște verde, departe

de vuietul bătăliei, îngrijiți de un grăjdar prea încet la minte pentru a se minuna de ce nu îmbătrânesc caii. Îmi place povestea aceasta.

*

În primele zile după moartea lui, am stat în odaia sa și am ascultat strigătele spectatorilor de la jocurile lui funerare. Încăperea era tăcută, două scaune goale de o parte și de cealaltă a căminului pustiu. Nu era nevoie să mă-ntorc ca să fiu conștientă de oglinda de bronz din spatele meu; conștientă, cum se-ntâmplă uneori, că mă urmărea cineva nevăzut. Potrivit credinței, oglinzile sunt pragul dintre lumea noastră și tărâmul morților. De aceea sunt, de regulă, ținute acoperite în perioada dintre moarte și incinerare. Mai mult decât o dată am fost tentată să mă ridic și să arunc un cearșaf peste oglinda aceea, deoarece, dacă exista un spirit suficient de puternic pentru a se întoarce din Hades, atunci spiritul acela era al lui Ahile. Dar până la urmă m-am hotărât să o las neacoperită. Chiar dacă se-ntorcea, știam că n-avea să-mi facă niciun rău.

⁘

În seara zilei în care au dat în sfârșit foc Troiei – le trebuiseră trei zile de jaf pentru a pustii orașul –, Agamemnon a organizat un banchet. Unul dintre oaspeții de onoare a fost fiul lui Ahile, Pirus, care-l ucisese pe Priam – sau, mai bine spus, îl măcelărise. Sosise în tabără nerăbdător să lupte alături de tatăl lui: momentul pentru care se pregătea de atâta timp, acum fiind suficient de mare pentru a ridica o sabie, dar, când a ajuns el la Troia, Ahile era deja mort. O movilă funerară, o baracă pustie, dar niciun tată în viață, care să-l întâmpine. La cină, l-am urmărit cum umbla împleticit prin sală, cu fața lui tânără și proaspătă moleșită de băutură și șoc, holbându-se pe rând la bărbați, lacom să-i audă pe toți cei care-l cunoscuseră pe tatăl lui, care luptaseră cot la cot cu tatăl lui, să spună cât de bine semăna cu Ahile. *Vai, dar nu-i leit Ahile? Serios, ai zice că s-a-ntors Ahile…* Dar nimeni nu a spus asta.

La banchet, Agamemnon s-a îmbătat în asemenea hal, încât a căzut de două ori de pe scaun. A doua căzătură părea să fi frânt ceva în mintea lui aburită. Alcimus, care fusese invitat să șadă în capul mesei – fiindcă se descurcase destul de bine în luptă, indiferent ce putea să însemne „destul de bine” într-un oraș devastat – l-a auzit vorbindu-i lui Odiseu despre Ahile.

— Ahile, spunea întruna. Ahile.

— Ce-i cu el?

Odiseu era și el beat, dar ager la minte ca-ntotdeauna.

— Mai știi când te-am trimis la el?

— Da-a?

— I-am promis cele mai frumoase douăzeci de femei din Troia…

Odiseu aştepta lămuriri.

— Da-a?

— Păi, vezi, trebuie să le capete, nu-i aşa?

— Păi, nu, nu prea, din moment ce e *mort.* Cu siguranţă n-are nevoie de douăzeci de femei – până şi una ar fi prea mult.

Dar Agamemnon insista: Ahile trebuia să-şi primească partea. Bineînţeles, lui Agamemnon îi era frică – şi chiar nu puteam să-i reproşez asta. Stătusem cu spatele la oglinda de bronz şi simţisem cât de vie mai era şi acum puterea lui Ahile. Dar frica lui Agamemnon depăşea orice limită a raţiunii. Stătea aplecat către Odiseu şi-l scutura de umăr. Uite în ce bucluc ne-a băgat Ahile din cauza feteiăleia. O fată – şi nu s-a mai dus să lupte, fiindcă nu putea s-o aibă.

— Cât pe-aci să ne facă să pierdem războiul ăsta afurisit.

Odiseu a fluturat din mână a lehamite.

— Hai, că *acum* nu te mai poate face să pierzi războiul. Doar l-ai câştigat, nu?

— Da, dar ne-ar putea împiedica să ajungem acasă.

— Chiar nu văd cum.

Odiseu aştepta deja cu nerăbdare să-şi revadă soţia.

— Să se schimbe vântul, atâta tot. Şi după aceea, mai avem trei zile, nu mai mult.

Dar treptat, pe măsură ce trecea seara, frica lui Agamemnon se transforma în certitudine. Trebuia să-i dea lui Ahile o fată, şi nu o fată oarecare. Pe cea mai bună – pe cea mai „răsărită”.

Aşa se face că Polixena, fiica virgină a lui Priam, de cincisprezece ani, a fost aleasă să fie sacrificată. Mi-o aminteam de când trăisem în Troia, o fetiţă îndesată, cu conformaţia unui căluţ de munte, picioare scurte şi o coamă de păr şaten-închis. Era cea mai tânără dintre numeroşii copii ai Hecubei şi fugea mereu în urma surorilor ei, văicărindu-se precum copiii mici de pretutindeni:

— Aşteptaţi-mă! Aşteptaţi-mă!

M-am tot trezit în timpul nopţii şi m-am gândit la ea. Dimineaţa m-am ridicat anevoie din pat, simţind în oarecare măsură groaza ei faţă de ziua care o aştepta. Dar cu siguranţă nu m-am aşteptat să fiu implicată în soarta ei.

Înainte de micul dejun, fetiţa de care se folosea Hecameda pentru a-mi

trimite mesaje a intrat în fugă în curte.

— Te cheamă Hecameda, a spus cu respirația întretăiată. Zice să vii imediat.

M-am gândit că poate i se făcuse rău Hecamedei, ce altceva să fi fost, așa că am fugit până la baraca lui Nestor, sau, mă rog, am încercat să fug. Începea să se vadă că eram însărcinată. Niciunul dintre bărbații pe lângă care am trecut nu era cu adevărat treaz, încă mai dormeau după beția din timpul nopții, iar gărzile lui Nestor nu făceau nici ele excepție. Dar Nestor se trezise deja și se îmbrăcase. Hecameda mi-a făcut semn s-o urmez în sală.

— Ai aflat despre Polixena?

Am dat din cap. N-am spus nimic: nu avea sens, așa că am stat amândouă în penumbră și ne-am privit. Apoi Hecameda a spus:

— Nestor vrea s-o însoțesc, zice că mama și surorile ei nu vor avea voie să meargă și… Mă rog, nu poate să meargă singură.

Își frământa între degete capătul vălului.

— Vii cu mine?

Am căscat ochii la ea. Am văzut cât de palidă, scârbită și îngrozită era – o femeie care fusese bună cu mine ori de câte ori avusesem nevoie.

— Da, sigur că vin, i-am spus.

A dat din cap. Apoi s-a întors către masa de lângă ea și s-a apucat să aranjeze pe o tavă niște turtite cu miere.

— N-au avut nimic de mâncare.

Îi tremura vocea și-și făcea de lucru pentru a nu avea răgazul să gândească. Am ajutat-o să aranjeze turtițele și apoi i-a pus pe doi dintre servitorii lui Nestor să ducă tăvile până-n arenă. Mă îndoiam că se va găsi cine să le mănânce, dar îmi dădeam seama că simțea nevoia să facă ceva. Am terminat de aranjat a doua serie de turtite și ne-am pregătit sufletește pentru ceea ce știam că va trebui să înfruntăm.

Femeile din familia regală – văduva lui Priam, fiicele și nurorile lui – erau ținute în aceeași baracă strâmtă în care mă duseseră și pe mine în seara când sosisem în tabără. Era o înghesuială de nedescris, mai rea decât atunci, iar unele femei ieșiseră afară și ședeau sau stăteau întinse pe nisip. Părul unsuros, fețele învinețite, ochii injectați, tunicile rupte: propriile lor familii cu greu le-ar fi recunoscut. Pe Elena o vârâseră într-o baracă separată. Mai bine așa, probabil – dacă ar fi rămas cu femeile din Troia, mă îndoiesc că ar fi supraviețuit primei nopți. Menelau insista că o va ucide, dar își îmbunătățise planul. Le va îngădui supușilor săi să o ucidă – probabil prin lapidare –, dar

abia după ce se va întoarce acasă cu ea. Nimeni nu-l credea. Toţi erau convinşi că Elena va reuşi să se strecoare din nou în patul lui, cu mult înainte de a ajunge acasă.

Ne-am croit calea prin mulţimea de femei. Ici-colo vedeai câte un sugar care era alăptat sau câte o fetiţă care se juca apatică în nisip. Din obişnuinţă, am scrutat toate feţele, deşi nu mai speram s-o regăsesc pe sora mea. O căutasem printre femeile pe care le văzusem mânate pe cărarea noroioasă care ducea de la câmpul de luptă până-n tabără, alunecând şi împiedicându-se ca nişte vite duse la tăiat. Când cădea vreuna, era îndemnată să se ridice – prin lovituri cu capetele lăncilor. Remarcasem că niciuna nu era însărcinată. Şi niciuna nu ducea un băieţel de mână. Agamemnon se ţinuse de cuvânt. Le-am privit pe rând chipurile îngrozite, dar spaima le făcea pe toate să arate la fel. Mi-a trebuit mult timp să mă conving că nu era printre ele. Mai târziu, mi-a spus cineva că un grup mai mic de femei se aruncaseră de pe metereze când îi văzuseră pe războinicii greci năvălind pe porţi. Nu aveam de unde şti, dar m-am gândit imediat că sora mea făcuse parte din acel grup. Lui Iante i-ar fi stat în fire să facă aşa ceva, mie nu.

În baracă am găsit-o pe Hecuba cu Polixena îngenuncheată la picioarele ei. Lângă ele stătea Andromaca, soţia lui Hector, şi privea în gol. Femeia de lângă mine mi-a spus că Andromaca tocmai fusese anunţată că-i fusese menită lui Pirus, fiul lui Ahile, băiatul care-l ucisese pe Priam. Privindu-i faţa, îţi dădeai seama că nu-i păsa câtuşi de puţin. Cu nicio oră în urmă, Odiseu îl apucase pe băieţelul ei de unul dintre picioruşele lui dolofane şi-l zvârlise de pe zidurile Troiei. Singurul ei copil era mort şi diseară se aştepta de la ea să-şi desfacă picioarele în faţa noului ei stăpân, un adolescent cu coşuri pe faţă, fiul bărbatului care-i ucisese soţul.

Privind-o, am auzit iarăşi în gând, cum auzeam de luni de zile, ultimele acorduri ale cântecului de jale al lui Ahile. Versurile mi se întipăriseră în minte, mă infectaseră şi le uram. Da, moartea în bătălie a unor bărbaţi tineri e o tragedie – eu însămi pierdusem patru fraţi, mie nu trebuia să-mi spună nimeni asta. O tragedie demnă de nenumărate cântece de jale, dar soarta lor nu e cea mai rea din câte există. Am privit-o pe Andromaca – avea să fie sclavă tot restul vieţii ei amputate, şi m-am gândit: *Avem nevoie de un cântec nou.*

Nimic mai rău n-o mai aştepta acum pe Andromaca, dar la picioarele Hecubei era Polixena – o fată de cincisprezece ani, a cărei viaţă abia începuse – care încerca să-şi consoleze mama, implorând-o să nu fie mâhnită.

— Mai bine mor pe movila funerară a lui Ahile, am auzit-o spunând, decât să trăiesc şi să fiu sclavă.

Ah, fetele astea tinere şi aprige.

Hecameda s-a înghesuit până-n faţă şi a schimbat câteva cuvinte cu Hecuba, după care ne-am aşezat într-un colţ, în umbră. Încă nu era nevoie de noi.

Pe la marginea mulţimii se vântura Casandra, o altă fiică a lui Priam, care se schimonosea, bombănea şi din când în când ţipa. M-am gândit că poate încearcă vreuna dintre surorile ei s-o potolească, dar până şi rudele sale păreau să se ferească de ea. Casandra era o preoteasă virgină a lui Apolo, care o sărutase odinioară, pentru a-i dărui harul profeţiei adevărate, dar, pentru că refuzase să se culce cu el, îi scuipase apoi în gură, astfel încât nimeni să nu dea crezare profeţiilor ei. Cel care şi-o alesese ca trofeu era, incredibil, chiar Agamemnon. Numai zeii ştiu de ce, poate avusese sentimentul că încă nu-l jignise suficient pe Apolo. Casandra era o prezenţă explozivă, discordantă; purta încă panglicile stacojii ale lui Apolo, dar ghirlandele de la gâtul ei se ofiliseră, şi umbla fără rost prin baracă, împingând la o parte pe oricine se ivea în calea ei. A fost o uşurare când au venit s-o ia ajutoarele lui Agamemnon. La urmă s-a agăţat de mama ei, a bălmăjit ceva despre plase şi topoare, prezicând că va muri împreună cu Agamemnon, că Agamemnon, alegând-o pe ea, alesese moartea. Nimeni n-a crezut-o. Şi astfel, continuând să bată câmpii, i-a lăsat s-o ducă de acolo, urmărită până la capăt de blestemul zeului.

Când au trecut pe lângă mine, l-am auzit pe unul dintre soldaţi spunând:

— La dracu’, pe asta n-aş vrea s-o am în pat.

— Nu, a spus celălalt, n-ai mai îndrăzni să adormi.

Apoi au venit s-o ia pe Andromaca. Era atât de amorţită de durere, încât nu a conştientizat despărţirea, dar pentru mine a fost un moment greu, fiindcă cel care a venit după ea a fost Alcimus. Ar fi trebuit să mă aştept la asta – îl servise pe Ahile, acum îl servea pe fiul lui Ahile – bineînţeles că avea să-l trimită pe el după ea. Nu-l prea văzusem pe Alcimus în ultima vreme. Adevărul este că în ultimele zile îl evitasem pe cât posibil. Trebuia să-mi petrec restul vieţii cu acest bărbat şi să fi ştiut ce făcuse în ultimele zile şi ore ale Troiei nu mi-ar fi înlesnit acest lucru. Acum ştiam cel puţin ceva: el era cel care venise s-o ia pe Andromaca.

Ţinând-o de un braţ, s-a oprit lângă mine şi atunci i-am şoptit:

— Cât mai avem până plecăm?

— Mult, încă nu s-a trezit nimeni.

A făcut un semn din cap către Polixena.

— Și mai e și…

Vai, da, am gândit. *Mai e și asta.*

Timpul s-a scurs foarte încet, până când, treptat, tabăra grecilor s-a trezit la viață în jurul nostru. Nu mai era nimic de spus, toată lumea era epuizată de mâhnire și spaimă. Își doreau să se termine odată, dar, în același timp, le era rușine că-și doreau asta, fiindcă acestea erau ultimele minute prețioase de viață ale Polixenei.

— Poate se răzgândește, a spus Hecameda.

Eu știam că nu se va răzgândi. Doar dacă nu cumva uitase ce spusese, ceea ce era posibil, dat fiind că fusese atât de beat în acel moment. Dar, și să fi uitat el, ar fi avut alții grijă să-i amintească: Odiseu, care pledase cu atâta elocvență pentru uciderea băiețelului lui Hector. În afară de asta, Agamemnon era cu adevărat speriat de Ahile, mai speriat de el mort, probabil, decât de el viu. Cât fusese în viață, îl puteai mitui pe nemernic sau puteai cel puțin să-ncerci – deși bănuiesc că moartea Polixenei putea fi și ea considerată un soi de mită. Nu, Agamemnon va merge până la capăt, fără îndoială. Va face tot posibilul pentru a împiedica acel spirit turbulent să revină pe pământ.

Era trecut de amiază când au venit bărbații. Au încercat s-o apuce pe Polixena de brațe și s-o tragă afară, dar Hecuba s-a ridicat și i-a înfruntat, privindu-l lung în ochi întâi pe primul și apoi pe celălalt, până când și-au plecat amândoi privirile, fie de frică, fie de rușine. În tunica ei boțită și pătată de noroi, Hecuba era totuși Hecuba, regina. Și, de fapt, nici nu era nevoie de forță: Polixena era mai mult decât pregătită să-i însoțească. Îmbrăcată într-o tunică albă, curată, care-i aparținuse Casandrei, cu părul pieptănat și împletit, părea și mai tânără decât era, dar a fost calmă când și-a îmbrățișat mama și surorile pentru ultima oară. Hecameda și cu mine ne-am ocupat locurile de o parte și de cealaltă a ei și încet, precedate de soldați, ne-am târât spre ușă.

Când am ieșit din baracă, am auzit-o pe Hecuba urlând ca o lupoaică care tocmai și-a văzut ultimul pui ucis. Auzind-o, Polixena a încercat să se întoarcă, dar unul dintre bărbați a prins-o cu brutalitate de braț. Pășind în fața lui, am spus:

— Nu e cazul.

Și – mărturisesc că spre uimirea mea – i-a dat drumul.

Era un drum lung și abrupt până la promontoriu. Noi mergeam la un pas în

urma ei, pregătite s-o susţinem dacă era nevoie. Nu mă puteam împiedica să mi-o amintesc pe fetiţa îndesată, care alerga după surorile ei mai mari şi striga:

— Aşteptaţi-mă!

Acum o aştepta o armată întreagă.

A mers fără să şovăie până la piciorul tumulului, unde stătea Agamemnon cu Pirus alături. Lui Pirus, care era favoritul tuturor pentru că-l ucisese pe Priam, i se acordase onoarea de a o sacrifica pe Polixena pe mormântul tatălui său, deşi stai şi te întrebi câtă onoare merită un adolescent care l-a ucis şi l-a ciopârţit pe un bătrân plăpând. Când i-a văzut pe cei doi stând acolo, Polixena a avut un moment de şovăială.

Nestor a venit să-i şoptească Hecamedei ceva şi să-i dea o foarfecă. După care, ferindu-şi privirea de a mea, mi-a întins un cuţit. Hecameda s-a apucat să-i taie fetei cozile, cu mâinile tremurându-i incontrolabil; dar foarfecă nu era suficient de tăioasă şi lamele doar ciupeau din păr. Aşa că a trebuit să ne oprim şi să-i despletim cozile groase, o sarcină dificilă în dogoarea soarelui şi sub privirile câtorva mii de luptători. Părul Polixenei, care se ondulase după ce fusese ţinut strâns atâta vreme, i s-a revărsat în cele din urmă pe spate până la talie. Ţinând buclele groase în mâini, am reuşit cumva să i-l tăiem, deşi, când am terminat, îmi simţeam gura uscată şi tremuram aproape la fel de rău ca Polixena însăşi. A trebuit să înghit întruna ca să nu vomit. Îmi amintesc umbre negre pe pământul bătătorit, căldura soarelui care-mi ardea ceafa. Şi deodată, Polixena s-a ridicat, a făcut câţiva paşi împleticiţi şi a-nceput să vorbească. Stupoare. Poate au crezut c-o să-i blesteme – iar blestemul unei persoane în pragul morţii e întotdeauna foarte puternic –, fiindcă nici nu rostise bine numele lui Agamemnon, că a şi venit la ea un soldat şi a ţinut-o, în vreme ce un altul i-a îndesat între dinţi o fâşie de pânză neagră, pe care a legat-o strâns la ceafă. I-au tras braţele la spate şi i le-au legat la încheieturi. Tunsă şi legată, incapabilă să vorbească, Polixena a început să răcnească din adâncul gâtlejului, cum fac uneori taurii înainte de a fi sacrificaţi.

Chiar în faţa noastră, stând în două şiruri lungi în spatele lui Agamemnon, preoţi înveşmântaţi în stacojiu şi negru au început să cânte imnuri în onoarea zeilor.

Pe Polixena au târât-o în faţă şi au obligat-o să îngenuncheze în umbra movilei funerare. Livid şi cu chipul îngreţoşat, Pirus a ieşit în faţă şi a-nceput să strige numele tatălui său:

— Ahile! Ahile!

Și apoi, cu glasul frânt:

— Tată!

Mi s-a părut că glasul lui suna ca al unui pușți care se teme de întuneric. A prins-o pe Polixena de cioturile de păr care-i mai rămăseseră, i-a dat capul pe spate și a ridicat cuțitul.

O tăietură rapidă, curată – sincer, cred că nici n-a apucat să atingă pământul și era deja moartă. Sau, cel puțin, asta vreau să cred, deși am fost nevoite să asistăm la convulsiile și contracțiile corpului său după ce viața s-a scurs din ea.

Nicio altă ceremonie. Toată lumea, inclusiv Agamemnon – poate mai ales Agamemnon – era nerăbdătoare să plece. Deși, dacă stau să mă gândesc, mă îndoiesc că moartea Polixenei l-a afectat foarte mult. Omul acesta își sacrificase propria fiică în schimbul unui vânt favorabil către Troia. Când s-a întors și a plecat, l-am privit și am văzut un om care nu învățase nimic și nu uitase nimic, un laș fără demnitate, fără onoare, fără respect. L-am văzut așa cum îl văzuse Ahile, cred.

Am stat deoparte cu Hecameda și am așteptat să se împrăștie bărbații, pentru a coborî împreună de pe promontoriu. Nu ne-am spus multe. Cred că ne-am înfrânat amândouă, hotărâte *să nu simțim.* La un moment dat, ne-am oprit și ne-am întors să privim orașul care ardea. Un glob imens de fum negru, injectat de flăcări roșii și portocalii, se înălța la cer deasupra cetății. Acum tremuram mai rău decât tremurasem când murise Polixena. De ce mă uitasem? Mi-aș fi putut feri sau pleca privirea, să nu văd momentul morții ei. Dar îmi doream să pot spune că am fost alături de ea până la capăt. Îmi doream să fiu martoră.

Ajunse la piciorul dealului, ne-am oprit. Ne-am fi putut întoarce în baraca lui Nestor, am fi dat iama prin proviziile lui de vin și ne-am fi petrecut ziua îmbătându-ne cu înverșunare – nu cred că ne-ar fi luat-o careva în nume de rău – în schimb, fără să fie măcar nevoie să vorbim, ne-am întors la baraca în care erau ținute femeile din Troia. Înăuntru, dogoarea și putoarea se întețiseră: era acel miros aparte, feminin, de mame care alăptează și fete la menstruație. Hecuba era năucă. Am îngenuncheat în fața ei și i-am spus cu cât curaj și cât de rapid și ușor murise Polixena. A dat din cap, frământând în poală o bucată de pânză. Nu știu în ce măsură ne-a înțeles. Una dintre femei încerca să o convingă să bea ceva, dar Hecuba abia dacă-și muia buzele și împingea cupa la o parte.

După ce am stat aproape o oră în baraca supraaglomerată, am simțit că mă

ia cu leşin şi a trebuit să ies în arenă. Aerul mirosea şi aici a ars şi avea gust de praf. În depărtare, lungile şiruri de corăbii negre scânteiau în arşiță. Ieşind din negură, am văzut un bărbat care venea spre mine clătinându-se: Alcimus. Căra un scut enorm, sclipitor – nu era al lui – şi în îndoitura celuilalt braţ ţinea ceva ce semăna cu o boccea. Când a ajuns mai aproape, mi-am dat seama că era un copil mort. M-am tras înapoi, gândindu-mă că trebuie să mă-ntorc în baracă şi să le previn pe femei, fiindcă am ştiut de îndată că era băieţelul lui Hector; nu putea fi altcineva. Dar am stat pe loc şi l-am aşteptat pe Alcimus lângă uşă.

Ne-am aplecat asupra copilaşului mort, bărbat şi femeie, grec şi troiană, şi el mi-a povestit ce se întâmplase. Adusă înaintea lui Pirus, a băiatului care era acum stăpânul ei, Andromaca se prăbuşise în genunchi şi-l implorase să nu lase trupul băiatului ei să putrezească sub zidurile Troiei, să-i îngăduie să-l îngroape lângă Hector, aşezat în scutul tatălui său. Ce-i cerea Andromaca lui Pirus nu era puţin lucru – nu atât înmormântarea, de care doi bărbaţi s-ar fi ocupat în mai puţin de un ceas, ci să-i dea scutul. Era scutul pe care Ahile i-l luase lui Hector în ziua în care-l omorâse şi era poate cel mai valoros lucru pe care-l moştenise Pirus de la tatăl lui. Scutul lui Hector ar fi stat la loc de onoare în sala lui Peleu multe generaţii de-acum înainte.

Dar Pirus a încuviinţat, spre onoarea lui, deşi nu i-a permis Andromacăi să pregătească ea însăşi copilul pentru înmormântare, o voia imediat la bord, avea de gând să-ntindă pânzele de îndată ce se schimba vântul.

— Deci… a spus Alcimus. Iată-l. L-am spălat în râu, nu vor mai avea timp pentru asta.

A îngenuncheat, a mutat trupul copilului din braţele lui în scobitura scutului şi a intrat cu el în baracă.

În primul moment, nimeni nu i-a acordat atenţie, era doar un alt războinic grec care-şi croia calea prin mulţime, dar apoi cineva a observat ce ducea. Vestea s-a răspândit din gură-n gură, urmată imediat de primele bocete. Sunetul s-a înteţit şi apoi s-a stins treptat, când Alcimus şi-a aşezat povara la picioarele Hecubei.

Hecuba nu era deloc pregătită pentru asta. Ştia, desigur, că nepotul ei era mort, dar să ştii e una şi să-i vezi trupul întins pe jos în faţa ta, cu braţele şi picioruşele rupte, cu o gaură în cap suficient de adâncă pentru a i se vedea creierul, e cu totul alta. A căzut în genunchi lângă copil şi a-nceput să-i pipăie tot corpul. La un moment dat, a părut gata să-l ridice de jos, dar s-a dat înapoi şi l-a lăsat să zacă acolo unde era, în scobitura scutului tatălui său. Cred că

uneori nici nu mai știa pe cine plângea mai mult. De nenumărate ori l-a strigat „fiule”, de parcă ar fi crezut că-n fața ei zăcea Hector – Hector, așa cum fusese când îl ținuse prima oară în brațe.

Alcimus a șoptit:

— Mă duc să sap groapa. Suntem pregătiți să ieșim în larg, Pirus mai așteaptă doar vântul. Știu că e greu, dar trebuie să se grăbească.

Hecameda a traversat în fugă arena, ducându-se să aducă un cearșaf curat din baraca lui Nestor, și împreună am pregătit copilul pentru înmormântare. De la vreo două femei am primit niște podoabe ieftine, pe care apucaseră să le salveze – tot ce nu le smulseseră soldații de la gât – și i le-am așezat copilașului la gât, pentru ca înmormântarea lui să semene cât de cât cu o înmormântare regală.

Hecuba s-a mai liniștit către final, dar rana din craniul băiatului continua s-o tulbure.

— Nu pot s-o acopăr, spunea întruna.

Hecameda a tras de o cută a cearșafului pentru a acoperi capul copilului, dar Hecuba, neimpresionată, continua să spună:

— Nu pot s-o acopăr, nu pot s-o acopăr.

Își strângea în mâini faldurile tunicii și-și plimba privirea pierdută de la un chip la altul.

— Nu pot s-o acopăr.

Nu, am gândit. *Niciuna dintre noi nu poate.*

Brusc s-a lăsat pe vine, aparent nepăsătoare, și a spus că nu mai aveam ce face, trebuia să lăsăm acum copilul în pace, Hector avea să se ocupe de el în lumea cealaltă. Când a dat drumul copilului, s-a auzit un lung oftat de ușurare. Abia atunci mi-am dat seama că-mi ținusem respirația.

Alcimus a venit însoțit de Automedon, care-l ajutase să sape groapa, și împreună au purtat trupul copilașului.

Hecuba stătea în genunchi și se legăna, frecându-și palmele de coapse.

— Pentru ei nu contează, a spus, referindu-se la morți. Pentru ei nu contează dacă sunt înmormântați cu fast sau nu. Asta-i pentru vii. Morților nu le pasă.

După aceea a tăcut. Toate am tăcut, deși atmosfera s-a schimbat după ce s-au întors Alcimus și Automedon.

— Trebuie să pleci acum, i-a spus Automedon Hecubei, tare și răspicat, de parc-ar fi crezut-o surdă sau proastă. Odiseu e pregătit să iasă-n larg.

Odiseu îi omorâse nepotul și ea era acum sclava lui Odiseu. Am urmărit

cum au ajutat-o două femei să se ridice. Părea atât de fragilă, atât de firavă – ca o frunză iarna, pe care au despuiat-o vânturile, lăsându-i doar vinișoarele pricăjite. Am crezut că nu va supraviețui până la corăbii. Chiar speram asta, spre binele ei.

S-au mai ivit și alți soldați. Nicio amabilitate acum, niciun respect față de vârstă și infirmitate. Femeile au fost mânate cu forța în arenă și aliniate pentru marșul către corăbii. Eu am luat-o în direcția opusă, hotărâtă să mai arunc o ultimă privire la movila funerară, dar unul dintre soldați a ridicat lancea și a trebuit să mă dau înapoi.

— *Ho*! a spus cineva. Ce faci? E *nevasta* lui Alcimus.

Și soldatul a lăsat imediat lancea jos.

Deci eram liberă să mă întorc la movila funerară. Mai era ceva ce trebuia neapărat să fac. Trupul Polixenei zăcea acolo unde se prăbușise, mantaua ei albă flutura în vântul care avea să ne ducă departe de Troia. Mi-am luat inima în dinți și am răsturnat-o pe spate. Tăietura adâncă de la gât o făcea să pară că ar avea două guri, amândouă mute.

Unei femei îi șade bine să tacă…

Am dezlegat călușul cu grijă, fiindcă nodul de la ceafa i se încurcase-n păr, și i l-am scos din gură. Ochii ei m-au privit fără să mă vadă. Când am terminat, îmi clănțăneau dinții și a trebuit să mă întorc.

Am privit în jos și undeva sub mine, departe, bărbați ca niște coloane de furnici negre cărau poveri pe pasarelele corăbiilor. Barăcile erau acum pustii. Mi-am imaginat cum va arăta tabăra la iarnă, cum vor șuiera vânturile prin încăperile abandonate. La primăvară sau peste încă un an, puieții vor fi prins rădăcini în brazde, lăstarii unei păduri care-și va cere într-o bună zi drepturile. Iar pe plajă nu va mai rămâne nimic, nimic, doar ici-colo câteva prăjini rupte, albite de soare ca oasele. Dar turnurile frânte și înnegrite ale Troiei vor sta în picioare.

Am privit movila funerară și am încercat să-mi iau rămas-bun de la Patrocle, care fusese mereu bun cu mine, și de la Ahile. Nu l-am plâns pe Ahile atunci și nu-l plâng nici acum, dar mă gândesc foarte des la el. Cum să nu mă gândesc? E tatăl primului meu copil. Dar mi-a fost greu să-mi iau rămas-bun de la el în ziua aceea. Mi-am amintit cum mă prinsese cu o mână de bărbie, cum îmi întorsese capul într-o parte și în cealaltă, înainte de a se duce în mijlocul arenei, a ridica brațele și a spune: „Ura, băieți! E bunicică”. Și apoi din nou, la urmă, ținându-mă de bărbie, înclinându-mi capul: „E un băiat bun. Se va purta frumos cu tine. Și va avea grijă de copil”. Vocea lui,

întotdeauna atât de puternică, acoperind orice altă voce.

Dar cel mai bine mi le amintesc pe femei. Pe Ariana, care mi-a întins mâna pe acoperişul cetăţii, înainte de a se întoarce şi a se arunca spre propria-i pieire. Sau pe Polixena, cu numai câteva ceasuri în urmă: „Mai bine mor pe movila funerară a lui Ahile, decât să trăiesc şi să fiu sclavă”. Am stat acolo, în bătaia vântului rece, şi m-am simţit grosolană, stângace şi înjosită, în comparaţie cu puritatea lor aprigă. Dar apoi am simţit loviturile bebeluşului. Mi-am lipit mâna de burtă şi am fost bucuroasă că alesesem viaţa.

Alcimus urca dealul către mine şi-mi făcea semne să mă grăbesc. După toate aparenţele, corăbiile erau pregătite să iasă-n larg. M-am întors să mai arunc o ultimă privire la movila funerară. Dedesubtul tonelor de pământ pe care mirmidonii le înălţaseră în onoarea conducătorului lor decedat, Ahile se afla alături de Patrocle, oasele lor carbonizate amestecându-se într-o urnă de aur. Movila aceea, al cărei pământ roşu se cocea la soare, se vedea şi de departe, de pe mare. Şi probabil mai stă încă şi acum în picioare, deşi între timp va fi crescut pe ea iarba verde.

Alcimus ajunsese aproape în vârful dealului, dar eu încă nu-mi găsisem cuvintele de rămas-bun. M-am gândit: *Imaginează-ţi, imaginează-ţi că măcar o dată, o* singură *dată în atâtea secole, zeii vicleni se ţin de cuvânt şi-i dăruiesc lui Ahile gloria veşnică în schimbul morţii sale timpurii sub zidurile Troiei…?* Ce vor crede despre noi oamenii din acele vremuri îndepărtate, imposibil de imaginat? De un lucru sunt convinsă: nu vor vrea să afle adevărul crud al asediului şi sclaviei. Nu vor vrea să li se povestească despre masacrarea bărbaţilor şi băieţilor, despre înrobirea femeilor şi fetelor. Nu vor vrea să ştie că trăiam într-o tabără a violurilor. Nu, vor vrea ceva mai delicat. Poate o poveste de iubire? Sper doar să reuşească să-şi dea seama cine a iubit pe cine.

Povestea lui. A *lui*, nu a mea. Se sfârşeşte la mormântul lui.

Alcimus e aici, trebuie să plec. Alcimus, soţul meu. Un prostănac poate, dar, cum spunea Ahile: un băiat bun. Şi, oricum, există lucruri mai rele decât să te măriţi cu un prostănac. Aşa că întorc spatele movilei funerare şi mă las condusă la corăbii. Odată, nu demult, am încercat să ies din povestea lui Ahile – şi n-am izbutit. Acum poate să înceapă propria-mi poveste.

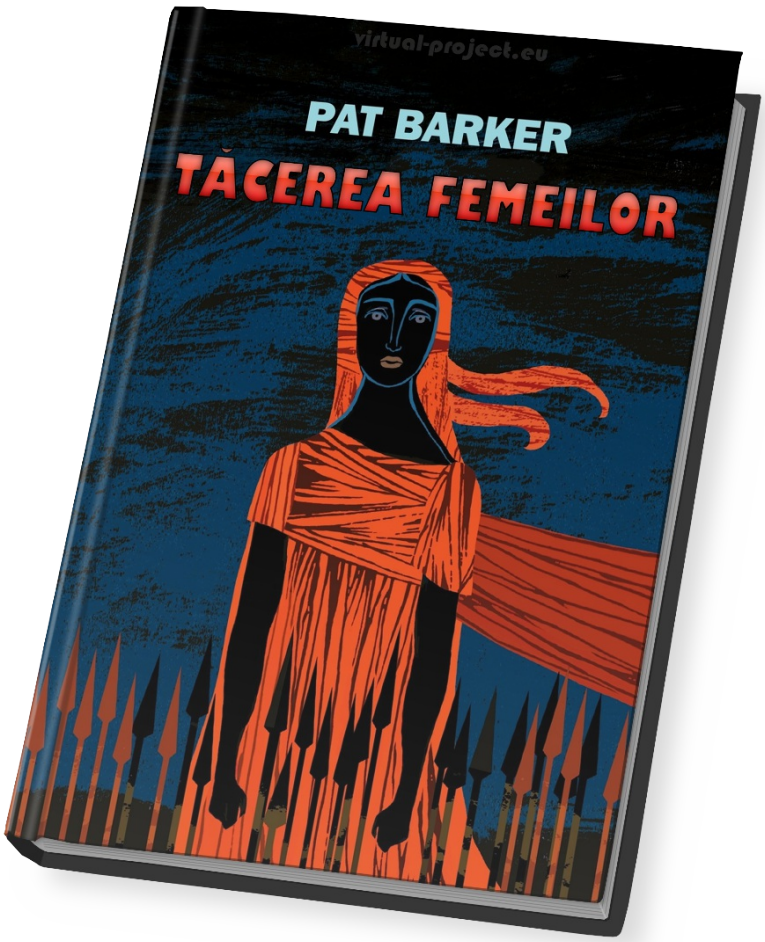

virtual-project.eu

violin

[1] Philip Roth, *Pata umană*, Ed. Polirom, 2003, trad. De Corneliu Bucur, pag 11 (n.r.).